

คำอธิบายกฎหมาย

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

พ.ศ. 2542

โดย

นายอดุลย์ ยุววิทยานิชย์
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมายการพาณิชย์
กรมการค้าภายใน

คำนิยาม

กรมการค้าภายในเป็นกรมที่มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองผู้บริโภคในด้านราคาและปริมาณ ซึ่งในขอบเขตการดูแลรับผิดชอบนั้น ได้มีการออกกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคหลายฉบับ แต่ฉบับที่อ้างอิงส่วนใหญ่คือ กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ซึ่งกฎหมายหลายฉบับดังกล่าว ได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 14 ปีแล้ว ข้าราชการกรมการค้าภายในได้ปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยกฎหมายฉบับดังกล่าวกำกับดูแลให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์ ไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการและมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้กำกับดูแลมีโทษทางอาญา ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการได้มีแนวทางและมีความเข้าใจที่ชัดเจน สอดคล้องกัน ควรที่จะมีคำอธิบายกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการที่ชัดเจนมาไว้ให้ศึกษาค้นคว้าอ้างอิงต่อไป

บัดนี้ กรมการค้าภายในได้มอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย (คุณอดุลย์ ยูวทยาพานิชย์) จัดทำคำอธิบายและสอดแทรกวิธีปฏิบัติให้ถูกต้อง ดังคำอธิบายกฎหมายซึ่งถือเป็นตำราฉบับแรกที่ทำขึ้นและแล้วเสร็จในขณะนี้ จึงถือเป็นคุณูปการที่จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทุกคน

ทั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคำอธิบายกฎหมายฉบับนี้จะได้ให้ความรู้ ความเข้าใจและเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามกฎหมายต่อไปและขอขอบคุณท่านผู้เชี่ยวชาญอดุลย์ ยูวทยาพานิชย์ ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

นายสมชาติ สร้อยทอง
อธิบดีกรมการค้าภายใน

ตุลาคม 2556

คำนำ

คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ผู้เขียนซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในกรมการค้าภายใน ตลอดระยะเวลาของอายุราชการได้ปฏิบัติและใช้กฎหมายฉบับนี้มาโดยตลอด ซึ่งได้พบกับปัญหาและ ต้องการแนวทางแก้ไขในแต่ละประเด็นที่เกิดขึ้นจากการใช้กฎหมายในการปฏิบัติจริง จึงได้รวบรวม จากประสบการณ์และในการพิจารณาข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมาย ได้อาศัยบูรพาจารย์ที่ผู้เขียน ได้ร่ำเรียนและอ่านจากตำรากฎหมายของทุก ๆ ท่านและได้นำแนวทางการเขียนกฎหมาย การใช้กฎหมาย การแสดงความคิดเห็นของท่านบูรพาจารย์ทุกท่านมาเป็นแบบอย่าง ซึ่งผู้เขียนใคร่ขอ อนุญาตต่อท่านบูรพาจารย์ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้คำอธิบายกฎหมายนี้ ผู้เขียนยังมีเจตนามุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานกรม การค้าภายในได้ใช้เป็นข้ออ้างอิงในการดำเนินงาน รวมทั้งผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการ ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายอีกทางหนึ่ง จึงหวังว่าจะได้ใช้คำอธิบายให้เป็นประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้อง ทุกท่าน

ด้วยความขอบคุณ
นายอดุลย์ ยุววิทยาพานิชย์
ผู้เขียน
21 กันยายน 2556

สารบัญ	หน้า
เหตุผลในการปรับปรุงกฎหมาย	1
มาตรา 1	2
มาตรา 2	4
มาตรา 3	6
มาตรา 4	10
มาตรา 5	14
มาตรา 6	14
<u>หมวด 1 คณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ</u>	
มาตรา 7	16
มาตรา 8	18
มาตรา 9	22
มาตรา 10	28
มาตรา 11	30
มาตรา 12	34
มาตรา 13	36
มาตรา 14	40
มาตรา 15	42
<u>หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ</u>	
มาตรา 16	42
มาตรา 17	45
มาตรา 18	49
มาตรา 19	57
มาตรา 20	58
มาตรา 21	60
มาตรา 22	62
มาตรา 23	63
<u>หมวด 3 การกำหนดราคาสินค้าและบริการ</u>	
มาตรา 24	67
มาตรา 25	71
มาตรา 26	89
มาตรา 27	92
มาตรา 28	95
มาตรา 29	101

สารบัญ	หน้า
มาตรา 30	111
มาตรา 31	114
<u>หมวด 4 เบ็ดเตล็ด</u>	
มาตรา 32	115
มาตรา 33	117
<u>หมวด 5 บทกำหนดโทษ</u>	
มาตรา 34	119
มาตรา 35	119
มาตรา 36	119
มาตรา 37	119
มาตรา 38	119
มาตรา 39	119
มาตรา 40	120
มาตรา 41	120
มาตรา 42	124
มาตรา 43	125
<u>หมวดเฉพาะกาล</u>	
มาตรา 44	127

การกำกับดูแลทางการค้าในประเทศไทย ได้มีการออกกฎหมายมาใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 โดยรัฐบาลในขณะนั้นได้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2480 ขึ้นมาใช้บังคับโดยมีมาตรการในการดูแลราคาสินค้าและต่อมาได้มีการออกกฎหมายเพิ่มเติมอีก 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2483 และพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2484 โดยมุ่งควบคุมราคาสินค้าที่จำหน่ายให้กับประชาชนที่จำเป็นต้องซื้อสินค้าในเวลาฉุกเฉิน เกิดสงคราม หรือประกาศใช้กฎอัยการศึกเพื่อป้องกันผู้ขายมิให้ฉกฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าอันจะทำให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายในบ้านเมือง

ต่อมาการค้าในประเทศมีการพัฒนาและปรับตัวไปตามภาวะของตลาดโลก กฎหมายทั้งสามฉบับไม่สามารถกำกับดูแลระบบการค้าของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีการยกเลิกกฎหมายทั้งสามฉบับและตราพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490 ออกมาใช้บังคับ โดยกำหนดให้มีมาตรการป้องกันการค้ากำไรเกินควร ซึ่งจะขยายมาตรการให้กว้างมากขึ้น การบังคับใช้กฎหมายจะมีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจประกาศกำหนดราคาสินค้า การห้ามการซื้อ การขายสินค้า การปันส่วนสินค้าตามที่กฎหมายกำหนด การใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในวิธีใหม่นี้จะทำให้เกิดความคล่องตัวในการกำหนดมาตรการในการควบคุมให้รวดเร็วและทันกับสถานการณ์ทางการค้าที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว สามารถเพิ่มจำนวนสินค้าและมาตรการต่าง ๆ โดยอำนาจของคณะกรรมการซึ่งทำได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางขึ้น สำหรับสินค้าที่จะเกิดปัญหาและต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2517 เพื่อเพิ่มอำนาจให้คณะกรรมการในการออกมาตรการต่าง ๆ ได้มากขึ้น

และเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของภาคการค้าของประเทศทำให้มาตรการต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร ไม่รัดกุมเหมาะสมและมีบทบัญญัติเพียงพอที่จะรักษาประโยชน์ของผู้บริโภคในการป้องกันมิให้ราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งไม่ได้มีบทบัญญัติควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจในการรวมตัวกันกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ รวมถึงบทบัญญัติในเรื่องการดูแลบริการต่าง ๆ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ออกมาใช้บังคับเพื่อให้มีบทบัญญัติครอบคลุมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 2 พฤษภาคม 2522 จนถึง พ.ศ. 2542 ซึ่งมีการบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ โดยคณะกรรมการกลางในการดูแลราคาสินค้าและบริการ ตลอดจนการใช้มาตรการในการป้องกันการผูกขาดและการรวมตัวกันกำหนดราคาสินค้าอย่างได้ผลดีมาโดยตลอดจนถึงระหว่างปี พ.ศ. 2540 ที่ได้เกิดปัญหาทางการค้าต่อเนื่องจากกระแสการค้าโลกที่ทะลักเข้ามาในประเทศไทย ระบบการค้าและบริการมีความเปลี่ยนแปลงรุนแรงขึ้น จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด ให้มีความเหมาะสมและมีการแยกสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการกำกับดูแลในเรื่องราคาสินค้าและปริมาณสินค้าและส่วนที่สองคือการป้องกันการผูกขาดและการแข่งขันที่เป็นธรรม เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายของทั้งสองส่วน

มีสาระสำคัญแตกต่างกัน จึงควรแยกบทบัญญัติและองค์กรบังคับใช้กฎหมายออกจากกัน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ขึ้นใช้บังคับ

มาตรา 1

พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542”

คำอธิบาย

1. พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นใหม่ทั้งฉบับ มิใช่เป็นการแก้ไขกฎหมาย จึงเรียกชื่อเต็มของกฎหมายตามที่กำหนดไว้

2. เจตนารมณ์และเหตุผลในการออกกฎหมายฉบับนี้มาใช้บังคับนั้น เนื่องจากกฎหมายฉบับเดิมที่ใช้บังคับอยู่คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 มีสาระเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นเรื่องการกำหนดราคา และส่วนที่สองเป็นเรื่องของการป้องกันการผูกขาด บทบัญญัติทั้ง 2 ส่วนมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายแตกต่างกัน แต่มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวเพียงองค์กรเดียวและในการบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 คณะกรรมการกลางฯ จะใช้บทบัญญัติในส่วนที่ว่าด้วยการกำหนดราคาเป็นหลัก ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในส่วนของการป้องกันการผูกขาดมีน้อยและไม่นิยมนำบทบังคับดังกล่าวขึ้นใช้บังคับ จึงสมควรแยกบทบัญญัติของกฎหมายออกจากกันและกำหนดองค์กรที่ทำหน้าที่ตามกฎหมายแยกจากกันคือ ในส่วนของการกำหนดราคาสินค้ามีองค์กรบังคับใช้กฎหมายแยกออกจากองค์กรป้องกันการผูกขาด เพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลตามบทบัญญัติของกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นการปรับปรุงบทบัญญัติและองค์ประกอบของกฎหมายว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าให้ชัดเจนและเหมาะสมในการดูแลผู้บริโภคยิ่งขึ้น เนื่องจากภาวะการค้าและการกำหนดราคาสินค้ามีการพัฒนาไปตามความเจริญของเศรษฐกิจโลก ตลอดจนนวัตกรรมใหม่ๆ ทำให้มีการปรับบทบาททางการค้าอย่างรวดเร็วและบทบังคับตามกฎหมายเก่าไม่ทันต่อเหตุการณ์

3. เมื่อพิจารณาถึงชื่อของกฎหมายฉบับนี้เปรียบเทียบกับกฎหมายฉบับเดิม จะเห็นว่าในกฎหมายฉบับเดิมใช้คำว่า “กำหนดราคาสินค้า” ซึ่งมุ่งไปที่เรื่องราคาสินค้าเป็นหลัก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงนั้นการประกอบธุรกิจการค้าในสังคมมุ่งประเด็นเรื่องราคาเป็นหลัก ซึ่งถ้าดูจากประกาศคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดจะเห็นว่าการใช้มาตรการกำหนดราคา เช่น การกำหนดราคาสูงสุดของสินค้าประเภทต่างๆ คือ น้ำตาลทราย น้ำมันเชื้อเพลิง ปูนซีเมนต์ ฯลฯ หรือการกำหนดอัตราส่วนของกำไรเป็นมาตรการควบคุมราคาตามประกาศคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด ฉบับที่ 38 พ.ศ. 2523 แต่ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการพัฒนาระบบการค้าเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การควบคุมกำกับดูแลของรัฐจึงต้องใช้มาตรการต่างๆ มากขึ้น เพื่อให้มีความเหมาะสมกับภาวะการค้าที่ยิ่งขึ้นไม่เน้นอยู่ที่การกำหนดราคาแต่เพียงประการเดียว จึงใช้ชื่อกฎหมายเป็นกลาง ๆ ว่า กฎหมายว่าด้วย

ราคาสินค้าและบริการ ไม่เป็นการเฉพาะเจาะจงว่าต้องเป็นการกำหนดราคาสินค้า ซึ่งจะทำให้บุคคลทั่วไปและผู้บังคับใช้กฎหมายเข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมายดีขึ้นว่ามีได้มุ่งจะควบคุมดูแลในเรื่องการกำหนดราคาสินค้าแต่เพียงประการเดียว แต่ต้องการดูแลและคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ ทุก ๆ ด้าน เช่น ในเรื่องปริมาณสินค้าต้นทุนหรือการบริการ เป็นต้น

4. การควบคุมดูแลราคาสินค้าและบริการโดยวิธีอื่น ๆ ในปัจจุบันจะเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายมุ่งไปสู่การติดตามข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องแจ้งข้อมูลในการประกอบธุรกิจ เช่น ราคาขายส่ง ราคาขายปลีก ต้นทุน วัตถุดิบ ปริมาณการนำเข้า ปริมาณคงเหลือ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการบริหาร ปริมาณการผลิต การจำหน่าย ฯลฯ ซึ่งจะเห็นว่าประกาศคณะกรรมการในระหว่างปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน มาตรการทางกฎหมายจะเน้นหนักไปในการขอให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้การได้ข้อมูลจากผู้ประกอบการมาใช้ในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการกับราคาและปริมาณสินค้านั้นดูจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจในปัจจุบัน จะเห็นว่ามีมาตรการในการควบคุมราคาสูงสุดเพียงสินค้าชนิดเดียวคือ น้ำตาลทราย เนื่องจากเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญ ภาคเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยมีการเกาะกลุ่มรวมตัวกันอย่างมีพลังในการต่อรองด้านราคาและปริมาณกับกลุ่มการผลิตน้ำตาลทราย ดังนั้นภาครัฐจึงต้องการให้อุตสาหกรรมน้ำตาลทรายมีเสถียรภาพทางด้านราคาและปริมาณ จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมราคาสูงสุดน้ำตาลทรายไว้ เพื่อไม่ให้เกิดการแข่งขันในด้านราคาอันจะนำไปสู่การกระทบต่อเสถียรภาพของการผลิตและการค่าน้ำตาลทราย ส่วนมาตรการอื่น เช่น การกำหนดให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ เพื่อป้องกันการกักตุน เป็นมาตรการที่ใช้ช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อป้องกันการกักตุนสินค้าเมื่อมีภาวะขาดแคลนหรือเกิดความตื่นตระหนกในพฤติกรรมของสินค้าใดสินค้าหนึ่ง ที่นำไปสู่การขาดแคลนซึ่งมีการใช้ไม่มาก นอกจากมาตรการทั้งสองนี้แล้วยังมีการใช้มาตรการในการควบคุมการขนย้ายสินค้าควบคุม เช่น น้ำมันปาล์มและกระเทียม ซึ่งเป็นการป้องกันการนำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในราคาถูก ส่งผลกระทบกับราคาสินค้าเกษตรในประเทศ ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้ได้อย่างผลดียิ่งอีกมาตรการหนึ่ง

5. การดูแลสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้ จะคลุมไปถึง การดูแลมาตรฐานและคุณภาพสินค้าหรือไม่นั้น พิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายแล้วมีเจตนารมณ์มุ่งเน้นไปยังการดูแลราคาและปริมาณของสินค้าเป็นหลัก ถึงแม้มาตรฐานของสินค้าและคุณภาพของสินค้าจะมีส่วนสัมพันธ์กับราคาสินค้าโดยตรงก็ตาม เจตนารมณ์ของกฎหมายจะไม่ครอบคลุมไปถึงการดูแลมาตรฐานและคุณภาพของสินค้า เพื่อให้สัมพันธ์กับราคาสินค้านั้น ๆ

มีปัญหาว่าหากจะใช้กฎหมายฉบับนี้ให้ครอบคลุมไปถึงมาตรฐานและคุณภาพด้วยนั้นจะมีทางใช้บทบัญญัติตามมาตรา 25 (1)-(12) ให้ครอบคลุมไปถึงมาตรฐานและคุณภาพหรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายสามารถบังคับถึงมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าได้ โดยจะต้องโยงมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าให้อยู่บนพื้นฐานการควบคุมราคาและปริมาณ เช่น การใช้มาตรการในการกำหนดราคาข้าวหอมมะลิแต่ละประเภท โดยกำหนดราคาสูงต่ำตามคุณภาพของข้าวหอมมะลิ ถ้าเป็นข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพดี เมล็ดยาว มีความหอมสูงได้มาตรฐาน ก็จะมีราคาสูงกว่าข้าวที่หอมน้อยกว่า เป็นต้น หรือกำหนดคุณภาพจากแหล่งผลิต เช่น ข้าวหอมมะลิที่ผลิตได้จาก

ทุ่งกุลาร้องไห้ จะมีมาตรฐานคุณภาพดีกว่าผลิตได้จากจังหวัดอื่นที่อยู่นอกพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้หรือการผลิตที่ไม่ใช่ปุ๋ยเคมีและสารเคมี แต่ใช้วิถีทางธรรมชาติ ใช้ปุ๋ยคอกและยากำจัดศัตรูพืชชนิดผลิตจากสมุนไพรธรรมชาติ จะเป็นข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพสูงกว่า สามารถกำหนดราคาสูงกว่าได้

มาตรา 2

พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

คำอธิบาย

1. มาตรานี้กำหนดวันใช้บังคับกฎหมายคือ วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งกฎหมายได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 22 ก ลงวันที่ 31 มีนาคม 2542 จึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2542 เป็นต้นไป

2. เหตุที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้มีผลใช้บังคับถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น เป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งวันบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับจะไม่เหมือนกัน เช่น พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 กำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 กับพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พ.ศ. 2542 กำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นว่าวันบังคับใช้กฎหมาย โดยเริ่มนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเป็นวันที่แสดงถึงการมีสภาพเป็นกฎหมายของพระราชบัญญัติฉบับนั้น ๆ แต่กฎหมายอาจจะยังไม่สามารถบังคับใช้ได้ต้องถึงเวลาที่กำหนดก่อน

จากการศึกษาผลบังคับใช้จะเห็นว่า กฎหมายที่ต้องการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนหรือประโยชน์ของประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของรัฐ การคืนสิทธิประโยชน์ของบุคคล เหล่านี้ กฎหมายจะกำหนดวันบังคับในวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กล่าวคือ มีผลใช้บังคับทันทีที่กฎหมายลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่กฎหมายมีผลใช้บังคับถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา นั้น ประเด็นที่หนึ่ง เพื่อต้องการให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อนวันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับอย่างน้อยหนึ่งวัน ประเด็นที่สอง เพื่อให้เกิดความชัดเจนสำหรับการกำหนดระยะเวลาในการบังคับใช้กฎหมาย โดยจะต้องเริ่มตั้งแต่วันที่ 00.01 นาฬิกา ของวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ประเด็นที่สาม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ประเด็นที่สี่ เนื่องจากกฎหมายฉบับนั้นมีมาตรการที่มีเนื้อหาของกฎหมายเป็นไปตามกฎหมายเก่าที่เคยมีการออกมาบังคับใช้และมีการปรับปรุงบางส่วน

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีผลถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นระยะเวลาสามสิบวันหรือหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ซึ่งเป็นการกำหนดผลบังคับใช้ไว้ล่วงหน้านั้น เพราะกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับใหม่มีหลักการการบังคับใช้เป็นเรื่องใหม่ทั้งหมด จึงต้องให้เวลากับหน่วยงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายหรือผู้ต้องถูกบังคับตามกฎหมาย ได้มีโอกาสแก้ไข เตรียมความพร้อม เช่น หากเป็นกรณีหน่วยงานจะต้องออกกฎหมายลำดับรอง

คือ กฎกระทรวง ประกาศ คำสั่งต่าง ๆ มาใช้บังคับให้เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมายแม่ นอกจากนี้ยังต้องเตรียมสถานที่ เครื่องใช้ เครื่องมือหรือการฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สามารถรองรับการปฏิบัติตามกฎหมายโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับประชาชน เป็นต้น ดังนั้นพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 จึงได้กำหนดรูปแบบวันใช้บังคับคือวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ปรับปรุงจากกฎหมายเก่า มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติที่ชำนาญงานแล้วและอุปกรณ์ เครื่องใช้ในการปฏิบัติตามกฎหมายมีความพร้อม แต่พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ซึ่งแยกออกไปจากกฎหมายฉบับเดียวกันนั้นเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่มีหลักเกณฑ์ใหม่แตกต่างจากเดิม ต้องออกกฎหมายลูก คือ กฎกระทรวงหลายฉบับเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เช่น การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ การกำหนดแบบบัตรประจำตัว ต้องอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่และให้เวลากับผู้ประกอบการธุรกิจที่ต้องถูกบังคับโดยกฎหมาย มีเวลาศึกษาและปรับกระบวนการทางธุรกิจให้เข้ากับกฎหมาย จึงต้องให้เวลาสามสิบวันกับกระบวนการต่าง ๆ จึงมีความแตกต่างกันในวันบังคับใช้กฎหมายทั้งสองฉบับ

3. ในส่วนขององค์กรบังคับใช้กฎหมายนั้นมีการกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการขึ้นคณะหนึ่งซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า กกร. โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 9 เช่น การกำหนดให้สินค้าใดหรือบริการใดเป็นสินค้าควบคุมหรือบริการควบคุมและเมื่อได้มีการประกาศให้สินค้าและบริการใดเป็นสินค้าและบริการควบคุมแล้ว จึงจะอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 กำหนดมาตรการในการบังคับให้ผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการปฏิบัติตามมาตรการที่คณะกรรมการกลางออกมาใช้บังคับ เช่น การกำหนดราคาสูงสุด การกำหนดให้แจ้งข้อมูลต่าง ๆ ฯลฯ

4. นอกจากกฎหมายจะกำหนดให้มีองค์กรบังคับใช้กฎหมาย คือ คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ขึ้น มีอำนาจในการดูแลทุกท้องที่ทั่วประเทศแล้วยังมีบทบัญญัติกำหนดให้ตั้งคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการขึ้นอีก ในแต่ละจังหวัดเรียกย่อ ๆ ว่า กจร. โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เพื่อให้องค์กรบังคับใช้กฎหมายมีการกระจายอำนาจ ขยายไปดูแลได้ทุกท้องที่ทั่วประเทศซึ่งคณะกรรมการส่วนจังหวัดจะเป็นผู้กำกับดูแลการใช้มาตรการตามกฎหมาย ให้เกิดผลดีกับประชาชนในแต่ละท้องที่ได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยคณะกรรมการส่วนจังหวัด (กจร.) จะอยู่ภายใต้การกำหนดนโยบายในการดูแลราคาสินค้าและบริการจากคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากบทบัญญัติตามมาตรา 13 (4) ซึ่งกำหนดให้ กจร. ต้องปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งของ กกร. และปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ กกร. มอบหมาย

5. การปฏิบัติของ กจร. ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการตามกฎหมายนั้น ในทางปฏิบัติสำนักงานคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ซึ่งมีอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นเลขาธิการ คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการจะเป็นผู้ประสานงานกับทุก ๆ จังหวัดโดยตรง ในการออกคำสั่ง ประกาศและการมอบหมายงานที่จะต้องปฏิบัติไปยังจังหวัด เช่น คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่องกำหนดราคาสูงสุดของน้ำตาลทรายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเมื่อฝ่ายเลขาธิการ

คณะกรรมการกลางฯ แจกแจงประกาศกำหนดราคาสูงสุดไปให้จังหวัดทราบและดำเนินการกำหนดราคาสูงสุดของน้ำตาลทรายในเขตจังหวัดแล้ว คณะกรรมการส่วนจังหวัดก็ต้องพิจารณาเหตุผลและความจำเป็นในการประกาศกำหนดราคาสูงสุดของน้ำตาลทรายตามมาตรการที่คณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดไป ตัวอย่างเช่น ระยะเวลาในการขนส่งน้ำตาลทรายในท้องที่ห่างไกลหรือเป็นเกาะกลางทะเลหรือเป็นพื้นที่บนภูเขาสูงจะมีราคาขายสูงกว่าในท้องที่ทราบ

มาตรา 3

ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522

คำอธิบาย

1. ประเทศไทยได้ใช้มาตรการในการดูแลราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด โดยการออกพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 มาใช้บังคับ กฎหมายฉบับดังกล่าวมีการใช้บังคับในส่วนที่สำคัญคือ การกำหนดราคาซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด มีอำนาจออกประกาศคณะกรรมการกลางกำหนดมาตรการในการดูแลราคาสินค้า จะเห็นได้จากการที่คณะกรรมการกลางได้ออกประกาศกำหนดราคาสูงสุดของสินค้า เช่น สุกรชำแหละ น้ำตาลทราย น้ำมันพืช เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระหว่างปี 2522-2530 มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและมีการขยายตัวทางการค้าเป็นอย่างมาก สินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นและนำออกจำหน่ายในท้องตลาดมีปริมาณไม่มากการแข่งขันในตลาดยังมีน้อยราย สภาพตลาดยังไม่เป็นการแข่งขันเสรีเต็มที่ ซึ่งทำให้ผู้ผลิตยังมีอำนาจกำหนดราคาสินค้าในท้องตลาดได้ ประกอบกับราคาน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตขนส่งมีความผันผวนและมีการปรับราคาสูงขึ้น อันทำให้กระทบกับราคาสินค้าที่ผลิตออกจำหน่าย การควบคุมราคาสินค้าจึงมีความจำเป็นเพื่อให้ประชาชนผู้บริโภคไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ผลิตสินค้า การใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวจึงมุ่งไปสู่การดูแลเรื่องราคาสินค้าเป็นหลัก ส่วนในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการป้องกันการผูกขาดมีการบังคับใช้น้อยมาก ประกอบกับบทบัญญัติที่เขียนไว้ในกฎหมายยังไม่ชัดเจนและมีผลใช้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายฉบับดังกล่าว

2. ตลาดการผลิตสินค้าภายในประเทศได้ขยายตัวมาถึงจุดหนึ่ง การผลิตสินค้าออกจำหน่ายในท้องตลาดมีการแข่งขันเสรีมากขึ้นและมีผู้ประกอบการมากมายทำให้การแข่งขันเสรี การกำหนดราคาสินค้าในท้องตลาดมีการแข่งขันและไม่สามารใช้อำนาจของผู้ผลิตในการกำหนดราคาสินค้าเพื่อเอาเปรียบผู้บริโภคโดยลำพังอีกต่อไป แต่ผู้ประกอบการผลิตสินค้าจะรวมกลุ่มกันหรือร่วมกันในการกำหนดตลาดหรือแบ่งปันตลาด ตลอดจนใช้วิธีการทางตลาดร่วมกันกับผู้ประกอบการธุรกิจอื่นในการเอาเปรียบผู้บริโภค ซึ่งบทบัญญัติเดิมในการดูแลในเรื่องการป้องกันการผูกขาดการร่วมมือกันของผู้ประกอบการเพื่อสร้างอำนาจหรือประกอบการค้าโดยไม่เป็นธรรมยังขาดประสิทธิภาพและมีบทบัญญัติบางส่วนล้าสมัย ไม่ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จึงได้มีการร่างแก้ไขกฎหมาย โดยแยกส่วนสำคัญทั้งสองฉบับออกจากกัน โดยส่วนหนึ่งคือ ในด้านราคาสินค้าได้แยกออกเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ซึ่งในฉบับนี้ได้รวมเรื่อง

บริการเข้าไปเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการดูแลและแยกส่วนการป้องกันการผูกขาดออกไปเป็นพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542

3. กฎหมายกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดที่ยกเลิกไปกับกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการที่บังคับใช้ใหม่ เป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญาดังนั้นการพิจารณาในทางอาญาสำหรับเรื่อง การใช้กฎหมาย โทษสำหรับความผิดในทางอาญา การพยายามกระทำความผิดตัวการ ผู้สนับสนุน อายุความ จึงต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 17 มาใช้บังคับกับกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ซึ่งมีข้อพิจารณา ดังนี้

3.1 หากมีการจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายเดิม คือกฎหมายกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 และระหว่างการดำเนินคดีได้มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ คือ กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ดังนั้น ในการพิจารณาลงโทษจะใช้กฎหมายใหม่คือ กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 หรือกฎหมายเดิมลงโทษ ซึ่งในเรื่องนี้จะต้องพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

(1) “กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง” บทแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” คำว่า “กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำนั้น” ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายนั้นต้องมีอยู่แล้วในขณะทีกระทำความผิดซึ่งแสดงว่ากฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังนั่นเอง กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังที่ถือกันเคร่งครัดจริง ๆ นั้น คือกฎหมายอาญาแต่ก็มีข้อยกเว้นอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น

มาตรา 2 วรรคสอง แห่ง ป.อาญา ซึ่งบัญญัติว่าถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นความผิดต่อไปให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การรับโทษนั้นสิ้นสุดลง กล่าวคือถ้ากฎหมายในส่วนที่บัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดได้ถูกยกเลิกไปโดยกฎหมายที่บัญญัติออกมาภายหลังอาจจะเป็นการยกเลิกโดยตรงเช่นมีพระราชบัญญัติออกมาให้ยกเลิกไปเลยหรืออาจจะเป็นการยกเลิกโดยปริยาย เช่น กฎหมายที่บัญญัติออกมาในภายหลังมีข้อความขัดหรือแย้งกับกฎหมายเดิมอย่างนี้เป็นต้น ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นอันยกเลิกไป

ตัวอย่างที่มีกฎหมายยกเลิกกันโดยตรง ก็ดูในประมวลกฎหมายอาญาได้กล่าวคือ ในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ในมาตรา 4 บัญญัติว่าเมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้วให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา หมายความว่าบรรดาความผิดทั้งหลายที่เคยบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญาเดิมหรือกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้น ถ้าหากว่าไม่ได้เอามาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน ความผิดนั้นก็จะเป็นความผิดที่ถูกยกเลิกไป มีอยู่หลายมาตราเหมือนกันที่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 บัญญัติเป็นความผิดแต่ว่าต่อมาไม่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ความผิดนั้นก็จะถูกยกเลิกไป เช่น

- ความผิดฐานกระทำชำเราผิดธรรมดาตามนุษย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสามปีและปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทถึงห้าร้อยบาท กรณีนี้เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 242 แต่ว่าในประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันนี้ไม่ได้บัญญัติถึงความผิดนี้ไว้อีกแล้ว เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้กระทำความผิดนี้ก็ได้รับผลตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 บัญญัติไว้คือ พ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด กรณีนี้ก็เป็นอย่างว่าเป็นกฎหมายที่ถูกลบเลิกไปแล้ว

- มีอยู่เสมอที่มีกฎหมายออกมายกเลิกกฎหมายเก่าแต่ในกฎหมายใหม่นั้นยังบัญญัติว่าการกระทำอย่างนั้น ๆ เป็นความผิดอยู่ กรณีอย่างนี้ไม่ใช่เป็นกฎหมายยกเลิกความผิด เพราะว่าในกฎหมายใหม่การกระทำนั้นยังเป็นความผิดอยู่ เมื่อไม่ใช่กฎหมายยกเลิกความผิดผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายเก่าอยู่แล้วก็ยังไม่พ้นความผิด เช่น พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 4 ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญาและใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทนในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในกฎหมายเดิมหรือกฎหมายลักษณะอาญามีความผิดฐานนี้อยู่ ในกฎหมายใหม่คือ ในประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ยังคงมีความผิดฐานนี้อยู่ ศาลก็เลยสามารถลงโทษจำเลยตามกฎหมายอาญาลักษณะเดิม มาตรา 249 คือ ถ้าหากว่ากฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ยังบัญญัติเป็นความผิดไว้และมีโทษอย่างเดียวกันเท่าเดิม ถ้ามีการกระทำความผิดในขณะที่ใช้กฎหมายเก่าหรือกฎหมายเดิมจะต้องใช้กฎหมายในขณะที่กระทำความผิด คือ กฎหมายเดิมเป็นบทลงโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 311/2501 วินิจฉัยว่า ความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 308, 309 ฐานโกงเจ้าหนี้ถึงแม้ว่าจะได้ถูกลบเลิกไปแล้ว แต่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 350 ก็ได้บัญญัติเรื่องโกงเจ้าหนี้ไว้ เพราะฉะนั้นความผิดจึงไม่ระงับไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1630/2500 วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ไม่ได้บัญญัติว่าการฆ่าคนตายไม่เป็นความผิด เพราะฉะนั้นการที่จำเลยฆ่าคนเมื่อยังใช้กฎหมายลักษณะอาญาอยู่จึงเป็นความผิดตลอดมา ศาลลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 249 ได้เพราะมาตรานี้กับมาตรา 288 แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนี้มีกำหนดโทษเหมือนกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5398/2533 วินิจฉัยว่า เมื่อกฎหมายซึ่งใช้ในขณะกระทำความผิดและกฎหมายที่ใช้ภายหลังกระทำความผิดไม่แตกต่างกัน ต้องปรับบทลงโทษจำเลยตามกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด จะปรับลงโทษตามกฎหมายที่ใช้ในภายหลังไม่ได้

(2) กฎหมายยกเลิกความผิดนั้นต้องยกเลิกไปเลยไม่มีการบัญญัติว่าการกระทำอย่างนั้นเป็นความผิดในกฎหมายฉบับใหม่อีก แต่ถ้าหากว่ายกเลิกและมีบทบัญญัติในการกระทำนั้นเป็นความผิดอยู่อย่างนี้ไม่ใช่กฎหมายยกเลิกความผิด การกระทำก็ยังคงเป็นความผิดอยู่ ส่วนที่ว่าจะใช้กฎหมายฉบับไหนมาใช้บังคับแก่การกระทำความผิดนั้นโดยหลักก็ต้องใช้กฎหมายในขณะกระทำความผิดเว้นแต่จะไปเข้าข้อยกเว้นว่ากฎหมายในภายหลังเป็นคุณกว่าอาจจะมาใช้บังคับได้

(3) ถ้าสิ่งที่ยกเลิกไม่ใช่กฎหมายการกระทำนั้นยังเป็นความผิด และลงโทษได้ กฎหมายยกเลิกความผิดนี้คือต้องเป็น กฎหมาย หมายความว่าอาจเป็นพระราชบัญญัติ

พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ถ้าหากเป็นกรณีประกาศคณะกรรมการ แล้วถือว่าไม่ใช่กฎหมายจึงไม่ลบล้างความผิดตามประกาศนั้นที่ได้ทำก่อนการยกเลิกประกาศ

คำพิพากษาฎีกาที่ 3832/2532 วินิจฉัยว่า ประกาศคณะกรรมการกลาง กำหนดราคาสินค้าฯ ฉบับที่ 100 พ.ศ.2529 ให้ยกเลิกประกาศของคณะกรรมการกลางฯ ฉบับที่ 85 พ.ศ. 2528 มีผลเพียงทำให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ซึ่งนำมันหล่อลื่นไม่ต้องแจ้งปริมาณ การผลิต การนำเข้า เท่านั้น ไม่ใช่เป็นกรณีกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังว่าการกระทำของผู้ฝ่าฝืนประกาศฉบับที่ 85 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นยกเลิกความผิดกรณีไม่ต้องประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคสอง

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประกาศคณะกรรมการกลางฯ ฉบับต่าง ๆ แม้จะมีการออกประกาศคณะกรรมการกลางฯ ฉบับใหม่ออกมายกเลิก หากมีการดำเนินคดีอาญาแล้วผู้กระทำความผิดฐานฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการกลางฯ ยังต้องรับโทษอยู่

3.2 กฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด กฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ย้อนหลังได้มีปัญหาว่าจะพิจารณาอย่างไรว่ากฎหมายใหม่กับกฎหมายเดิมนั้นอย่างไรเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด มีหลักกว้าง ๆ ว่า

(1) ดูจากเรื่องของโทษว่า หนักเบากว่ากันอย่างไร โทษ 5 ประการจะเรียงลำดับจากหนักไปหาเบา คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

(2) ถ้าเป็นเรื่องเปลี่ยนแปลงอัตราโทษก็ดูว่ากำหนดโทษต่างประเภทกัน เช่น กฎหมายเดิมจำคุก แต่กฎหมายใหม่ปรับอย่างเดียว ก็ให้เห็นได้ว่าโทษปรับนั้นเบากว่าโทษจำคุก เพราะฉะนั้นก็เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด

(3) หากว่าโทษเท่ากันทั้งกฎหมายใหม่กับกฎหมายเดิม ก็คงต้องใช้กฎหมายเดิมเพื่อให้เป็นไปตามหลักในมาตรา 2 ประมวลกฎหมายอาญาที่ให้ใช้กฎหมายในขณะที่ยกระทำความผิดลงโทษ

(4) กำหนดโทษหลาย ๆ ประเภทเหมือน ๆ กัน เช่น มีทั้งจำคุกทั้งปรับแต่กฎหมายเดิมบังคับให้ลงโทษทั้งสองประเภท คือ จำคุกและปรับ แต่ว่ากฎหมายใหม่บอกว่าจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ อย่างนี้ต้องถือว่ากฎหมายใหม่เป็นคุณ

คำพิพากษาฎีกาที่ 815/2505 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคแรก วางหลักให้พิจารณาความผิดของจำเลยและลงโทษตามกฎหมายในขณะที่จำเลยกระทำความผิดแล้วหาว่านั้น แม้ว่าได้มีการยกเลิกกฎหมายนั้นเสียแล้ว มาตรา 2 วรรคสอง และมาตรา 3 ก็ให้พิจารณาใช้กฎหมายใหม่เฉพาะแต่เมื่อเป็นคุณแก่จำเลยเท่านั้น ถ้ากฎหมายใหม่ไม่เป็นคุณแก่จำเลยก็ยังคงใช้กฎหมายเก่าบังคับคดี

การกระทำผิดตามกฎหมายเก่าแตงนำคดีมาฟ้องเมื่อใช้กฎหมายใหม่ ปัญหาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 คือ การกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายใหม่ในขณะฟ้องและพิจารณาหรือไม่ เมื่อตามฟ้องบรรยายการกระทำไม่ต้องด้วยความผิดตามกฎหมายใหม่ การกระทำตามกฎหมายเก่าก็ไม่ผิดตามกฎหมายในขณะฟ้อง ซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาตัดสินไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 861/2524 กฎหมายที่ใช้ในขณะจำเลยทำผิดคือ พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควร มาตรา 16 กำหนดความผิดแก่ผู้ขายปลีกที่ไม่ขายสิ่งของแก่ผู้ซื้อซึ่งเป็น

ปริมาณไม่เกินสมควร แต่ตามกฎหมายที่ใช้ในขณะฟ้อง คือ พ.ร.บ.กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 มาตรา 30 กำหนดความผิดแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่ปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าควบคุมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โจทก์บรรยายฟ้องตามกฎหมายเดิม แต่ไม่บรรยายตามกฎหมายใหม่ซึ่งเปลี่ยนแปลงองค์ความผิดเดิม ถือว่ากฎหมายใหม่เป็นคุณแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 ไม่ปรากฏว่าจำเลยไม่ขายสินค้าแก่ผู้ซื้อโดยไม่มีเหตุอันควรก็ลงโทษจำเลยไม่ได้

หลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาเป็นหลักเกณฑ์จะนำไปใช้กับการออกประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ซึ่งมีการทบทวนทุกปี ปีละหนึ่งครั้ง และจะมีการออกประกาศฉบับใหม่ออกมาใช้บังคับแทน

มาตรา 4

ในพระราชบัญญัตินี้

“ธุรกิจ” หมายความว่า กิจการในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การบริการ หรือกิจการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่อาจใช้ในการอุปโภคหรือบริโภค รวมทั้งเอกสารแสดงสิทธิในสิ่งของ

“บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด ๆ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือผลประโยชน์อื่น

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย แลกเปลี่ยน ให้ จำเลยแจก โอนสิทธิ การครอบครองสินค้าให้แก่บุคคลอื่น หรือให้บริการ

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปปรุง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ รวมบรรจุ หรือทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีขึ้นซึ่งสินค้าไม่ว่าด้วยวิธีใด รวมทั้งการทำให้มีขึ้นซึ่งชื่อทางการค้าหรือเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้านั้นไม่ว่าจะทำเองหรือให้ผู้อื่นทำให้ก็ตาม

“ราคา” หมายความว่า รวมถึง ค่าตอบแทนสำหรับการจำหน่ายด้วย

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือสำนักงานคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

คำอธิบาย

บทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 4 เป็นการกำหนดคำจำกัดความเพื่อให้ทราบความหมาย และเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมาย

1. คำว่า “ธุรกิจ” หมายความว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ มีเจตนาสมมติต้องการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านราคาและปริมาณสินค้า ดังนั้นการควบคุมและกำกับดูแลจึงต้องมุ่งไปสู่กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ คือ ผู้ขายสินค้าหรือบริการ เนื่องจากการเอาเปรียบผู้บริโภคเกิดจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องการค้าขายทำกำไรจากผู้บริโภค มาตรการในการควบคุมกำกับดูแลและโทษ จึงเป็นการใช้มาตรการและโทษกับผู้ประกอบการธุรกิจ การกำหนดความหมายของคำว่าธุรกิจให้หมายรวมถึงกิจการในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การบริการ นั้น จึงเป็นการขยายความให้คำว่าธุรกิจ ซึ่งจะหมายถึงผู้ประกอบการได้ชัดเจนขึ้นว่าเป็นผู้ประกอบการทั้งในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การบริการ

2. คำว่า “สินค้า” หมายความว่าจำกัดความหมายของสินค้าที่จะกำกับดูแล ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดว่าสินค้าที่จะกำกับดูแลด้านราคาและปริมาณตามมาตรา 25 (1) – (12) นั้น จะต้องเป็นสินค้าที่อาจใช้ในการอุปโภคหรือบริโภคเป็นหลัก สินค้าอุปโภคหรือบริโภคก็คือสินค้าจำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวันและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ในขณะที่เดียวกันก็มีสินค้าอื่น ๆ ที่อยู่ในความหมายของสินค้าอุปโภคหรือบริโภค เช่น รถยนต์ ถือเป็นสินค้าอุปโภคที่จำเป็นในชีวิตเช่นกันซึ่งก็อยู่ในความหมายของการกำกับดูแล

ถ้าเราดูสินค้าอื่น ๆ เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล เมื่อพิจารณาจากตัวสินค้าจะเห็นว่าไม่ใช่สินค้าที่จะนำมาอุปโภคหรือบริโภคได้ ดังนั้น สลากกินแบ่งรัฐบาลจึงไม่ใช่สินค้าอุปโภคบริโภคที่จะนำกฎหมายฉบับนี้ไปใช้บังคับ เช่น การกำหนดราคาสูงสุดหรือการกำหนดมาตรการให้แจ้งปริมาณครอบครอง เป็นต้น ซึ่งในกรณีสลากกินแบ่งรัฐบาลนี้ สำนักงานสลากกินแบ่งได้เคยประสานกรมการค้าภายในเพื่อขอให้ใช้มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 กำหนดราคาสูงสุดสลากกินแบ่ง เพื่อป้องกันและปราบปรามผู้ที่ขายสลากเกินราคา แต่คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า สลากกินแบ่งไม่ใช่สินค้าอุปโภคบริโภค จึงไม่สามารถใช้มาตรการตามกฎหมายในการกำกับดูแลได้ จึงไม่ได้กำหนดให้เป็นสินค้าควบคุม ดังนั้นการจะกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าควบคุมเพื่อใช้มาตรการทางกฎหมาย จึงต้องพิจารณากรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 4 ความหมายของคำว่าสินค้าอย่างเคร่งครัดด้วย

3. คำว่า “บริการ” ในกฎหมายฉบับเดิม คือ พระราชบัญญัติค่ากำไรเกินควร พ.ศ. 2480 หรือพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ไม่ได้บัญญัติให้บริการอยู่ในข่ายควบคุม แต่ในภาวะเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าในยุคปัจจุบัน การบริการถือเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจ ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติให้บริการอยู่ภายใต้การบังคับของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งการให้บริการนั้นคือการรับจัดทำกรงาน เช่น การให้บริการซ่อมรถยนต์ การให้บริการตัดผม การให้บริการเรือเพื่อรับรถยนต์ข้ามแม่น้ำ ฯลฯ ซึ่งการบริการเหล่านี้ผู้ประกอบการสามารถเอาเปรียบประชาชนผู้บริโภคได้ในด้านราคาและคุณภาพของบริการ จึงได้นำมาบัญญัติไว้ให้อยู่ในการบังคับของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการกำหนดให้บริการ รวม 1 บริการ เป็นบริการควบคุม

คือ การให้สิทธิในการเผยแพร่งานลิขสิทธิ์เพลงเพื่อการค้า เมื่อกำหนดเป็นมาตรการควบคุมแล้ว คณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดมาตรการให้ผู้ให้สิทธิในการเผยแพร่งานลิขสิทธิ์เพลงเพื่อการค้า ต้องแจ้งค่าตอบแทนการให้สิทธิในการเผยแพร่งานลิขสิทธิ์เพลงที่เก็บจากบุคคลที่นำไปเผยแพร่ หรือต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ รายชื่อที่อยู่ของผู้รับมอบอำนาจ รายชื่อ จำนวนเพลงที่มอบอำนาจให้จัดเก็บ ฯลฯ เพื่อกำกับดูแลไม่ให้มีการเอาเปรียบในวงการเผยแพร่ลิขสิทธิ์เพลง

4. คำว่า “จำหน่าย” การจำหน่ายเป็นคำที่กำหนดพฤติกรรมทางด้านราคา ซึ่งคือ การขาย การให้ การแจกจ่าย การโอนสิทธิ์ การครอบครอง สินค้าให้แก่บุคคลอื่น การค้าขายในตลาด ซึ่งจะมีการซื้อและขายเป็นหลัก ผู้ขายคือผู้ประกอบการทางการค้า ส่วนผู้ซื้อจะเป็นผู้ประกอบการหรือประชาชนผู้บริโภคเป็นหลัก ซึ่งในกลุ่มผู้ซื้อนั้นมักจะถูกเอาเปรียบจากผู้ขาย เนื่องจากผู้ขายจะมีอำนาจทางการตลาดเหนือกว่าผู้ซื้อ ดังนั้น ในทางการค้าจึงเกิดการปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรมขึ้นอยู่ตลอดเวลา กฎหมายฉบับนี้จึงได้เข้ามากำกับดูแลให้เกิดความเป็นธรรม ซึ่งได้กำหนดความหมายของคำว่า จำหน่ายให้รวมถึงการขาย การแลกเปลี่ยน การให้ การจ่ายแจกและการโอนสิทธิ์การครอบครองสินค้าให้แก่บุคคลอื่น เพื่อให้การกำกับดูแลรักษาความเป็นธรรมทางการค้ามุ่งไปสู่กิจกรรมที่กำหนดได้กว้างขึ้นกว่าการซื้อขายเป็นการเฉพาะ

5. คำว่า “ผลิต” ผู้ผลิตนั้นจะเป็นผู้ขายหรือผู้จำหน่ายในขั้นต้นของระบบการค้า การกำหนดความหมายของคำว่าผู้ผลิตเพื่อจะได้มีกรอบในการพิจารณาว่าใครคือผู้ผลิตที่จะเข้าอยู่ในบังคับของกฎหมายฉบับนี้ จะเห็นว่าถ้าเป็นการทำ ผสม ประสาน ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดลอก แบ่งบรรจุ รวมบรรจุ เป็นการกำหนดถึงคำว่าผู้ผลิตโดยชัดเจน ในขณะเดียวกันได้เขียนความหมายให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีขึ้นซึ่งสินค้า ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดถือเป็นผู้ผลิตด้วย ซึ่งความหมายของวรรคนี้จะต้องผูกอยู่กับคำว่าสินค้า คือ ที่อาจใช้ในการอุปโภคหรือบริโภคเป็นหลักด้วย หากสินค้าที่ทำให้มีขึ้นไม่ใช่สินค้าอุปโภคบริโภคก็ไม่เข้าอยู่ในบังคับของกฎหมายฉบับนี้

6. คำว่า “ราคา” คือ ค่าตอบแทนสำหรับการจำหน่าย การตอบแทนนั้นจะเป็นการตอบแทนในรูปเงินตราหรือผลประโยชน์หรือแลกเปลี่ยนสินค้าก็ถือเป็นค่าตอบแทนในการจำหน่ายทั้งสิ้น

7. คำว่า “กรรมการ” ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการในพระราชบัญญัติฉบับนี้มีคณะกรรมการอยู่สองคณะ คือ คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (เรียกชื่อย่อว่า กกร.) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้จะมีอำนาจในการกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าควบคุมตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย อีกชุดหนึ่งคือคณะกรรมการส่วนจังหวัด (เรียกชื่อย่อว่า กจร.) มีผู้ว่าราชการจังหวัดในแต่ละจังหวัดเป็นประธาน ซึ่งมีอำนาจในการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อคุ้มครองดูแลผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมทางการค้า ซึ่งคณะกรรมการส่วนจังหวัดนี้จะต้องปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งของ กกร. หรือตามที่ กกร. มอบหมายด้วย

8. คำว่า “สำนักงาน” ซึ่งจะแยกเป็นสองส่วนเช่นกัน คือสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ซึ่งมีอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นเลขาธิการและคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ซึ่งจะมีพาณิชย์จังหวัดเป็นเลขานุการ

การกำหนดให้พาณิชย์จังหวัดเป็นเลขานุการในคณะกรรมการ กจร. นั้นเนื่องจากตำแหน่งพาณิชย์จังหวัดเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาค ส่วนข้าราชการของกรมการค้าภายในซึ่งเป็นผู้ดูแลพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสำนักงานของกรมในจังหวัดต่าง ๆ นั้นเป็นข้าราชการส่วนกลางที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในท้องที่จังหวัดนั้น ๆ จึงไม่สามารถกำหนดให้หัวหน้าสำนักงานการค้าภายในเป็นเลขานุการในคณะกรรมการ กจร. ได้

9. คำว่า “เลขาธิการ” หมายถึงเลขาธิการคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ซึ่งอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ และมีหน้าที่ดำเนินการฝ่ายเลขาของคณะกรรมการในการตรวจสอบ การดำเนินคดี การศึกษาวิเคราะห์ และเสนอแนะข้อมูลทางด้านการค้าแก่คณะกรรมการกลางเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้

10. คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” การดูแลผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับนี้ให้ปฏิบัติตามกฎหมายต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่กำกับดูแล ตรวจสอบ ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเพื่อเสนอแนะต่อคณะกรรมการกลาง

ในด้านต่าง ๆ เช่น สินค้าใดมีปัญหาและจำเป็นต้องกำหนดเป็นสินค้าควบคุมก็ต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ในการศึกษาติดตามภาวะราคาสินค้าและบริการ ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความจำเป็นต้องดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนก็ต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงเป็นผู้ปฏิบัติงานสำคัญที่ทำให้กฎหมายฉบับนี้ใช้คุ้มครองผู้บริโภคด้านราคาและปริมาณ

พนักงานเจ้าหน้าที่นั้นจะได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยการออกคำสั่งกระทรวงพาณิชย์กำหนดให้ข้าราชการกระทรวงพาณิชย์หรือข้าราชการกระทรวงอื่น ๆ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งในการปฏิบัติงานที่ผ่านมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เคยแต่งตั้งข้าราชการอื่น ๆ เช่น นายอำเภอจากกรมการปกครอง ศุลกากรจากกรมศุลกากร ฯลฯ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่แต่การแต่งตั้งเพื่อให้ข้าราชการในกรมต่าง ๆ มีอำนาจปฏิบัติงานนั้นจะมีการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดไว้ มิได้แต่งตั้งตลอดไปเหมือนกับข้าราชการกระทรวงพาณิชย์

พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับการแต่งตั้งจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น ซึ่งเป็นกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เช่น การเข้าไปเพื่อตรวจสอบต้องเป็นการเข้าไปเพื่อตรวจสอบราคาสินค้าและปริมาณ หรือการเข้าไปเพื่อดูว่าปริมาณสินค้ามีเพียงพอหรือไม่ มีการครอบครองสินค้าตามปริมาณที่คณะกรรมการกลางกำหนดหรือไม่ เป็นต้น หากเป็นการเข้าไปตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ต้องตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะมีคามผิดทางอาญาได้ เช่น เข้าไปตรวจสอบว่ารถยนต์ซึ่งเป็นสินค้าควบคุมมีการผลิตเครื่องยนต์หรือตัวถังอย่างไร ดังนั้น เป็นต้น

11. คำว่า “รัฐมนตรี” ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการกำหนดอำนาจของผู้รักษาการตามกฎหมาย

มาตรา 5

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิให้ใช้บังคับแก่ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือกิจการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

คำอธิบาย

เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญาซึ่งหากมาตรการที่ใช้บังคับได้กำหนดออกไปแล้ว มีส่วนราชการฝ่าฝืนบทกฎหมายฉบับดังกล่าว จะทำให้หัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ ต้องถูกลงโทษทางอาญาซึ่งไม่ใช่เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ จึงได้มีการยกเว้นการกระทำของหน่วยราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ไว้

ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคนั้นเป็นไปตามมาตรา 7 และมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เช่น สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม ส่วนภูมิภาค เช่น จังหวัด อำเภอ และราชการส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามมาตรา 70 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล อบต. ฯลฯ

นอกจากราชการส่วนต่าง ๆ แล้ว ในปัจจุบันยังมีองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระอื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัย กองทุนต่าง ๆ สถาบัน องค์การค่าครูสภาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฯลฯ ซึ่งองค์กรต่าง ๆ นี้ไม่ใช่ส่วนราชการ ดังนั้นในปัจจุบันองค์กรอิสระต่าง ๆ เหล่านี้ยังคงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ แต่ในมาตรา 5 นี้ได้กำหนดให้รัฐมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 5 กำหนดกฎกระทรวงให้องค์กรอิสระทั้งหลายมิให้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ได้ แต่ในขณะปัจจุบันนี้ยังไม่ได้มีการกำหนดกฎกระทรวงเพื่อยกเว้นการบังคับใช้ดังกล่าวกับองค์กรอิสระ

มาตรา 6

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

คำอธิบาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งโดยตำแหน่งรัฐมนตรีจะเป็นประธานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการอันเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะของรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ คือ การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยรัฐมนตรีต้องออกเป็นคำสั่งกระทรวงพาณิชย์แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และประกาศในราชกิจจานุเบกษา และการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องแต่งตั้งจากข้าราชการเท่านั้น จะเป็นข้าราชการกระทรวงพาณิชย์หรือข้าราชการจากกรมอื่น ๆ ก็ได้

นอกจากอำนาจในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ยังมีอำนาจกำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 20 โดยรัฐมนตรีสามารถใช้ประกาศกระทรวงพาณิชย์กำหนดแบบบัตรประจำตัวและประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ใช้บังคับได้ทันที ซึ่งต่างจากการกำหนด

แบบบัตรประจำตัวตามกฎหมายกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด ซึ่งกำหนดให้ต้องประกาศ โดยกฎกระทรวงซึ่งมีขั้นตอนในการออกประกาศใช้มากกว่าการออกเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์

แบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ออก ประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2542 กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้แล้วและใช้ได้จนถึงปัจจุบัน

ส่วนการออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้ออกประกาศไว้เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2542 แต่งตั้งข้าราชการสังกัดกระทรวงพาณิชย์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2546 แต่งตั้งเพิ่มเติมพนักงาน เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นการแต่งตั้งข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ในกรมทรัพย์สินทางปัญญา กรมพัฒนาธุรกิจ- การค้า และข้าราชการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดูแลให้มีการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมคอมพิวเตอร์ แอบบันท์ทิคภาพ แอบบันท์ทิคเสียง และเครื่องจักรที่สามารถใช้เพื่อประโยชน์ในการละเมิดลิขสิทธิ์คอมพิวเตอร์ แอบบันท์ทิคภาพ แอบบันท์ทิคเสียง

การใช้อำนาจของรัฐมนตรีตามมาตรา ๖ ในบางสมัยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ไม่ได้ใช้อำนาจโดยตนเองแต่มีการมอบอำนาจให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้กระทำการแทน เช่น ในสมัยที่นายศุภชัย พานิชภักดิ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้มอบ อำนาจให้นายไพฑูริย์ แก้วทอง ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานคณะกรรมการ กลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการแทน ซึ่งการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ท่านรัฐมนตรี ช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้เข้าประชุมและลงนามในประกาศคณะกรรมการกลางฯ ระเบียบคณะกรรมการกลางฯ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฯลฯ แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กฎหมายใช้คำว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

การแต่งตั้งจะใช้รูปแบบของคำสั่งประเภทใด ซึ่งในกรณีนี้พิจารณาจากระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องมีประกาศให้ สาธารณชนรู้ ดังนั้น การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ จึงต้องใช้ประกาศ มิใช่ใช้ ระเบียบหรือคำสั่ง

การประกาศจะใช้ประกาศได้สองรูปแบบ คือ ออกเป็นประกาศคณะกรรมการกลางฯ หรือ ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มีหมวด 2 ใบ คือ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และในขณะเดียวกันก็ดำรงตำแหน่งประธาน คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาว่าการใช้ประกาศแต่งตั้ง พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้ประกาศในลักษณะใด จะเห็นว่ากฎหมายใช้คำว่า ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง พาณิชยเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้น การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 6 จึงต้องใช้รูปแบบประกาศกระทรวงพาณิชย์ มิใช่ประกาศคณะกรรมการกลางฯ ซึ่งเปรียบเทียบกับ

การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ จะเห็นว่ากฎหมายกำหนดให้เสนอรายชื่อผู้ที่จะแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไปยังคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและมีผลเมื่อคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยระบุวันแต่งตั้ง ดังนั้น จึงต้องมีการประกาศให้สาธารณชนรับรู้และเมื่อคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง จึงต้องจัดทำเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์หรือประกาศคณะกรรมการกลาง

มาตรา 7

ให้มีคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรียกโดยย่อว่า “กกร.” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงพาณิชย์และเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นรองประธานกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าสี่คนแต่ไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้ กกร. ทำหน้าที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการสำหรับกรุงเทพมหานครด้วย

คำอธิบาย

การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการนั้นจะต้องมีการกำหนดสินค้าและบริการให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมก่อนและจากนั้นจะต้องประกาศกำหนดมาตรการต่าง ๆ ออกมาใช้บังคับ ซึ่งการประกาศให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม รวมทั้งการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่จะใช้บังคับนั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ มาตรา 7 จึงเป็นการกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการว่ามีผู้ใดบ้าง

คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการตามมาตรา 7 ซึ่งเรียกย่อว่า กกร. ประกอบด้วยกรรมการสองประเภท คือกรรมการโดยตำแหน่ง มีจำนวนสี่คน คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธาน ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นรองประธาน เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นรองประธาน และเลขาธิการ เป็นกรรมการและเลขาธิการทั้งสี่ตำแหน่งเป็นตำแหน่งประจำ และอีกประเภทหนึ่ง คือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่น้อยกว่าสี่คนแต่ไม่เกินแปดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งและในจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินี้จะต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนที่แต่งตั้งเป็นกรรมการ เช่น กำหนดกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแปดคนจะต้องแต่งตั้งภาคเอกชนอย่างน้อยสี่คน เป็นกรรมการหรือถ้าตั้งห้าคนต้องมีภาคเอกชนสามคนเป็นกรรมการ เป็นต้น

กรรมการที่ตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒินี้ กฎหมายพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 75 กำหนดไว้ให้แต่งตั้งโดยระบุตัวบุคคล การระบุตัวบุคคลคือ การระบุชื่อและนามสกุลบุคคลที่จะแต่งตั้งซึ่งการแต่งตั้งโดยลักษณะนี้ บุคคลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิต้องมาประชุมเอง ไม่สามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนได้เพราะกฎหมายต้องการความรู้

ความสามารถของบุคคลคนนั้นมาเป็นกรรมการและจะได้อาศัยความรู้ความสามารถของบุคคลคนนั้นให้เป็นประโยชน์

การแต่งตั้งกรรมการในลักษณะต่าง ๆ นั้นมีการแต่งตั้งได้หลายแบบ ดังนี้

- แต่งตั้งตำแหน่ง
 - ตำแหน่งในราชการหรือตำแหน่งของภาคเอกชนก็ได้
 - เป็นการเฉพาะในตำแหน่ง
 - สามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นแทนได้ ผู้รับมอบอำนาจสามารถเบิกเบี้ยประชุมได้ ผู้แทนนับเป็นองค์ประชุม ออกเสียงในที่ประชุมได้
- แต่งตั้งตำแหน่งและระบุตัวบุคคล คือ ชื่อ นามสกุล ตามหลัง
- แต่งตั้งโดยระบุตัวบุคคล คือ ชื่อ นามสกุล
 - เป็นการเฉพาะตัว
 - มอบอำนาจให้คนอื่นมาแทนไม่ได้ ถ้ามอบให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนเบิกเบี้ยประชุมไม่ได้ ไม่นับเป็นองค์ประชุมออกเสียงในที่ประชุมไม่ได้
- แต่งตั้งโดยระบุตัวบุคคลก่อนแล้วระบุตำแหน่งตามหลัง
 - เป็นการแต่งตั้งทั้งชื่อและตำแหน่งไปพร้อมกัน กรณีนี้เพื่อต้องการความเชี่ยวชาญของบุคคลและตำแหน่งที่ดำรงอยู่ เป็นการเฉพาะเจาะจง
 - มอบอำนาจให้ผู้อื่นประชุมแทนไม่ได้
 - ถ้ามอบผู้อื่นเข้าประชุมเบิกเบี้ยประชุมไม่ได้ ไม่นับเป็นองค์ประชุม
 - ถ้าบุคคลที่มีชื่ออยู่นั้นพ้นจากตำแหน่ง บุคคลนั้นจะเข้าประชุมในฐานะกรรมการไม่ได้ และบุคคลอื่นที่เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนก็มาประชุมแทนไม่ได้เช่นกัน ไม่นับเป็นองค์ประชุม ออกเสียงไม่ได้

ขอยกตัวอย่างดังนี้ มีการแต่งตั้งอัยการจังหวัด ก. เฉพาะตำแหน่งเป็นกรรมการ กจร. ต่อมาอัยการจังหวัดคนเดิมย้ายอัยการจังหวัดคนใหม่มาดำรงตำแหน่งที่จังหวัด ก. ถือว่าเป็นอัยการจังหวัด ก. เข้าประชุมแทนได้ นับเป็นองค์ประชุม และออกเสียงได้

ถามว่า ถ้าอัยการคนที่ย้ายไปอยู่จังหวัด ฮ. จะเดินทางมาประชุมที่จังหวัด ก. ในฐานะกรรมการ กจร. ได้หรือไม่

ตอบว่า ไม่ได้เพราะไม่ได้เป็นอัยการจังหวัด ก. แล้ว ยังไปดำรงตำแหน่งจังหวัด ฮ. อัยการท่านใหม่ที่ย้ายมาดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัด ก. จึงเป็นผู้แทนในตำแหน่งดังกล่าว

ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ อัยการจังหวัด ก. ย้ายไปแล้ว แต่อัยการที่จะมาดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัด ก. ยังไม่ย้ายมา ถ้ามีการประชุม กจร. ระหว่างนั้น ใครจะมาเป็นผู้มาประชุมและเบิกเบี้ยประชุมได้หรือไม่ ออกเสียงตัดสินปัญหาหรือนับเป็นองค์ประชุมให้ครบได้หรือไม่

พระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน รองรับในเรื่องอำนาจการปฏิบัติราชการแทนกันไว้ โดยผู้ที่เป็นรองอัยการจังหวัด ก. จะรักษาราชการแทน ดังนั้นระหว่างที่อัยการจังหวัดคนใหม่ยังไม่มาดำรงตำแหน่ง ถือว่า รองอัยการที่รักษาราชการแทนคือ อัยการจังหวัด ก.

มาประชุมได้ นับเป็นองค์ประชุมและออกเสียงในที่ประชุมในฐานะกรรมการ กจร. ได้ กลับกัน หากจังหวัดตั้ง นาย A ตำแหน่งอัยการจังหวัด ก. เป็นกรรมการ กจร. หากนาย A ย้ายไปจังหวัด ฮ. มีนาย B มาดำรงตำแหน่งแทน ดังนี้ นาย B ไม่ได้เป็นกรรมการ กจร. เพราะนาย B ไม่ใช่ นาย A และนาย A จะมอบให้นาย B เข้าประชุมแทนไม่ได้ เพราะนาย A ไม่ใช่ อัยการจังหวัด ก. แต่เป็น นาย A อัยการจังหวัด ฮ. ฉะนั้นในกรณีนี้จึงต้องแต่งตั้งกรรมการ กจร. ใหม่ โดยระบุว่า นาย B อัยการจังหวัด ก. เป็นกรรมการ กจร.

กฤษฎีกาเคยวินิจฉัยในเรื่องการแต่งตั้งและผลตอบแทนในการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมไว้ ดังนี้

ในกรณีของกรรมการโดยตำแหน่งนั้น ไม่มีการกำหนดอายุการดำรงตำแหน่งไว้ ฉะนั้น หากผู้ดำรงตำแหน่งเดิมพ้นจากตำแหน่งและมีผู้ได้รับการแต่งตั้งมาดำรงตำแหน่งแทนผู้ที่ดำรงตำแหน่งแทนก็ย่อมเป็นกรรมการต่อไปได้ทันที

คณะกรรมการ กจร. นั้น จะปฏิบัติในสองหน้าที่คือ นอกจากเป็นคณะกรรมการกลาง ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการแล้ว ยังต้องทำหน้าที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดกรุงเทพมหานครด้วย ซึ่งในขณะนี้หน่วยราชการกระทรวงพาณิชย์ได้ย้ายสถานที่ทำการไปอยู่จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้ง แต่ไม่ได้หมายความว่าคณะกรรมการส่วนจังหวัดกรุงเทพฯ (กจร.) จะมีอำนาจเป็นคณะกรรมการส่วน จังหวัดนนทบุรี คงมีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจังหวัดกรุงเทพฯ เท่านั้น

การใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ซึ่งในบางกรณี อาจจะทับซ้อนกับคณะกรรมการส่วนจังหวัดกรุงเทพมหานครนั้น คณะกรรมการ กจร. สามารถออก ประกาศคณะกรรมการ กจร. แทน ประกาศคณะกรรมการส่วนจังหวัดกรุงเทพมหานครได้เลย เช่น ในกรณีคณะกรรมการ กจร. ออกประกาศให้ควบคุมราคาสูงสุดของน้ำตาลทรายทั่วประเทศและ ในประกาศฉบับเดียวกันกำหนดราคาสูงสุดของน้ำตาลทรายขายปลีกในเขตกรุงเทพมหานครไปพร้อม กันได้เลย โดยไม่ต้องออกประกาศคณะกรรมการส่วนจังหวัดกรุงเทพมหานครเพื่อกำหนดราคาสูงสุด ขายปลีกของน้ำตาลทราย

มาตรา 8

ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นข้อห้ามของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการใน กจร. โดยต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่ รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง

(1) ข้าราชการการเมือง

หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นข้าราชการฝ่ายการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองในฝ่ายบริหาร หรืออาจจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองในฝ่ายนิติบัญญัติ หรืออาจเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในราชการส่วนท้องถิ่น เช่น

1.1 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535

มาตรา 4 ข้าราชการการเมือง ได้แก่บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รองนายกรัฐมนตรี
- (3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (4) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (5) รัฐมนตรีว่าการทบวง
- (6) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
- (7) รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง
- (8) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
- (9) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
- (10) ที่ปรึกษารัฐมนตรีและที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (11) เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- (12) รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- (13) โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (14) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (15) เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (16) ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- (17) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (18) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (19) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง
- (20) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง

1.2 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518

มาตรา 61 ตำแหน่งข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง มีดังนี้

- (1) ที่ปรึกษาประจำรัฐสภา
- (2) ผู้ช่วยที่ปรึกษาประจำรัฐสภา
- (3) เลขานุการประธานรัฐสภา
- (4) เลขานุการรองประธานรัฐสภา
- (5) เลขานุการประจำรัฐสภา

1.3 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528

มาตรา 58 ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการประธานสภากรุงเทพมหานคร เลขานุการรองประธานสภากรุงเทพมหานคร ประธานที่ปรึกษาและที่ปรึกษาเป็นข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมืองมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่ง ตามวรรคหนึ่งเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือประธานสภากรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการการเมือง ตำแหน่งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษาจากบุคคลซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือประธานสภากรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีพิจารณาเห็นสมควร และจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมืองและให้นำบทบัญญัติมาตรา 51 มาใช้แก่บุคคลดังกล่าวด้วย

เมื่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือประธานสภากรุงเทพมหานคร ผู้แต่งตั้งข้าราชการการเมืองแล้วแต่กรณี พ้นจากตำแหน่งให้ผู้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมืองตามวรรคสอง พ้นจากตำแหน่งด้วย นอกจากการพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวบุคคลดังกล่าวต้องพ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง หรือเมื่อกระทำการต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 51 หรือถูกสั่งให้ออกตามคำสั่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพ หรือประธานสภากรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะ เป็นไปโดยมีความผิดหรือไม่มีความผิดก็ตาม

(2) ผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งถ้อยคำอื่น ในลักษณะเดียวกัน

หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อำนวยการบริหารประเทศหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “ข้าราชการการเมือง” โดยรวมถึงบรรดาผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการเมืองทั้งหมด โดยงานการเมืองนั้นจะเป็นงานที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย (Policy) เพื่อให้ฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำรับไปบริหาร (Administration) ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดนั้น “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จึงหมายถึงคณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภาและผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

(3) กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง

หมายถึง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนแล้ว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

ข้อสังเกต

(1) ในกฎหมายเก่าไม่มีข้อห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตั้งเช่นกฎหมายฉบับใหม่ ซึ่งข้อห้ามดังกล่าวก็เพื่อต้องการให้คณะกรรมการโดยเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒินั้นปลอดจากการเมืองทำให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ในคณะกรรมการฯ

(2) การพิจารณาประเด็นที่ไม่ให้นักการเมืองเข้ามาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีความคิดเห็น 2 ฝ่ายคือ

ฝ่ายแรก ไม่เห็นด้วยกับการให้นักการเมืองมาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ก. เนื่องจากตามร่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการว่า ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง แต่ตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิแต่เพียงว่า ครม. เป็นผู้แต่งตั้งโดยต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเท่านั้นทั้ง ๆ ที่ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับเป็นการแยกกฎหมายออกมาจากพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 หากกฎหมายทั้งสองฉบับ มีการแตกต่างกันในประเด็นนี้จะทำให้เกิดความลักลั่นขึ้นและนอกจากนั้นหากมีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิมาจากการเมืองแล้วอาจมีปัญหาในการถอดถอนเนื่องจากกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการปกครองคุ้มครองคุ้มครองไม่ให้มีการถอดถอนจนกว่าจะครบวาระ เว้นแต่มีเหตุบกพร่องต่อหน้าที่หรือประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง ซึ่งหากมาจากพรรคการเมืองแล้วอาจมีปัญหาในเรื่องการให้ความเป็นธรรมหรือการบริหารงาน ให้มีเอกภาพ การจะถอดถอนก็กระทำมิได้ถ้าไม่มีความผิด

ข. การควบคุมสินค้าเป็นการตัดสินใจของคณะกรรมการ หากมีนักการเมืองในกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิก็จะทำให้การตัดสินใจควบคุมสินค้าอาจจะใช้หลักการและมาตรฐานกระแสการเมืองเป็นเกณฑ์ ซึ่งอาจไม่ถูกต้องเพราะการประกาศควบคุมสินค้าน่าจะคำนึงถึงมาตรการ เหตุผล และความจำเป็นมากกว่า

ค. นักการเมืองส่วนใหญ่ทำงานเพื่อพรรคการเมือง เพราะฉะนั้นในบางกรณีการสั่งการอาจไม่คำนึงถึงประโยชน์ของชาติเป็นหลัก และหากมีเหตุให้การเมืองไม่มีเสถียรภาพ พรรคการเมืองอยู่ไม่ครบวาระมีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นรัฐบาล อาจทำให้เกิดความไม่รับผิดชอบในนโยบาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อส่วนรวม

ฝ่ายที่สอง เห็นด้วยกับการให้นักการเมืองมาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิโดยให้เหตุผลว่าผู้ทรงคุณวุฒิไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองหรือไม่ก็ตาม การดำเนินการก็จะอยู่ในขอบเขตของตำแหน่งและฐานะ ถ้าเป็นนักการเมืองที่ดีก็ได้ประโยชน์จากนักการเมืองผู้นั้น และตามร่างกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการก็มีนักการเมือง คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ การที่มีนักการเมืองที่มีคุณวุฒิและมีประสบการณ์ก็จะเป็นการดีสามารถไปทำหน้าที่ในการให้ความคิดเห็นตลอดจนการเจรจาต่อรองกับผู้ประกอบธุรกิจในการควบคุมราคาสินค้าได้ และนอกจากนี้นักการเมืองที่เป็นกรรมการก็อาจถูกตรวจสอบได้โดยสื่อมวลชนและประชาชน ได้อยู่แล้ว จึงไม่น่าจะมีปัญหาแต่อย่างใด

(3) ในการพิจารณาประเด็นนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญวุฒิสภา ได้มีความเห็นควรปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการให้มีข้อความในประเด็นผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการเมือง ทั้งนี้เพราะการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับการใช้มาตรการประกาศควบคุมสินค้าและบริการควรเป็นอำนาจในทางบริหาร

มาตรา 9

ให้ กกร. มีอำนาจหน้าที่ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ดังต่อไปนี้

- (1) ประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใด เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24
- (2) กำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 25
- (3) สั่งให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมแจ้งข้อเท็จจริงตามมาตรา 26
- (4) ให้ความเห็นชอบประกาศที่ออกตามมาตรา 27
- (5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการตามมาตรา 28
- (6) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควรหรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการตามมาตรา 29 วรรคสอง
- (7) กำหนดระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามมาตรา 33
- (8) เข้ากำกับดูแลและสั่งการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การผลิตหรือการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมมีเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน ในการนี้ กกร. อาจมอบหมายให้ กจร. เลขานุการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการแทนก็ได้
- (9) พิจารณาเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายเนื่องจากการกระทำอันมีผลกระทบกระเทือนต่อราคา
- (10) เชิญบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำ หรือความเห็น
- (11) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กกร.

(1) นายพรชัย จุลานุกะ “คำอธิบาย พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542” หน้า 18 – 23

คำอธิบาย

อำนาจของคณะกรรมการกลางตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 9 เป็นอำนาจจากท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้จะมีคณะกรรมการอยู่สองคณะ คือ คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการในมาตรา 9 เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางฯ คือ กกร. ว่ามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการใด ๆ ได้บ้าง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. มีอำนาจในการประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 เนื่องจากการจะใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ตามมาตรา 25 (1)-(12) มาตรา 26, 27, 28, 30, 31 นั้น คณะกรรมการจะต้องประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าควบคุมเสียก่อน การใช้มาตรการต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดเพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่าย หรือกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม การกำหนดให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าควบคุมนั้นจะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบด้วย จึงจะออกประกาศได้ ซึ่งการกำหนดขั้นตอนนี้เป็นการกำหนดให้มีการกำกับดูแลให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมีการใช้กฎหมายไปในทางใช้ตามกฎหมายนี้ มาตรา 24 วรรคสอง ยังกำหนดให้คณะกรรมการกลางฯ ต้องพิจารณาทบทวนการใช้อำนาจที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้บริโภคและในขณะเดียวกันก็ป้องกันการใช้กฎหมายในการสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการพร้อมกันไปด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางฯ ในการออกกฎเพื่อบังคับประกาศให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมโดยต้องพิจารณาทบทวนปีละหนึ่งครั้งเป็นอย่างน้อยและจากการพิจารณาหากเห็นว่าสินค้าหรือบริการใดไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการควบคุมก็ต้องยกเลิกการกำหนดให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมไปก่อน หากมีปัญหาหรือการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม คณะกรรมการกลางฯ ก็จะยกขึ้นมาเสนอให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมอีกครั้งหนึ่ง ในทางปฏิบัติสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ จะจัดตั้งหน่วยงานขึ้นหน่วยงานหนึ่งในกรมการค้าภายใน คือ สำนักจัดระบบราคาและปริมาณสินค้า มีหน้าที่ตรวจสอบ ศึกษา วิเคราะห์ ต้นทุนราคาสินค้า ปริมาณสินค้าอุปโภคบริโภค ที่จำเป็นต่อการครองชีพทุกชนิด เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับเสนอสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการในการประชุมเพื่อทราบภาวะและสถานการณ์สินค้าและสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ จะใช้ข้อมูลที่เสนอมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการประกาศกำหนดสินค้าและบริการใดให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมและกำหนดมาตรการให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามต่อไป เช่น การกำหนดให้น้ำตาลทราย เป็นสินค้าควบคุมและกำหนดมาตรการ ราคาจำหน่ายปลีกสูงสุดไว้เป็นต้น หรือกรณีกำหนดให้กระเทียม และข้าวเปลือกเป็นสินค้าควบคุมและกำหนดมาตรการให้ผู้ที่จะขนย้ายเข้าไปในเขตจังหวัดที่กำหนดต้องขออนุญาตขนย้ายต่อสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการกลางฯ เป็นต้น เพื่อป้องกันการนำกระเทียมลักลอบจากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรอันจะส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตร คือกระเทียมที่ปลูกในประเทศมีราคาตกต่ำและการขนย้ายข้าวเปลือกเพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการนำข้าวเปลือกที่มีราคาต่ำกว่าไปผสมหรือปะปนกับ

ข้าวเปลือกราคาสูง เช่น ข้าวหอมจังหวัดจากภาคกลางนำไปปะปนกับข้าวหอมมะลิจากจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะทำให้ข้าวเปลือกของรัฐมีราคาต่ำลง เป็นต้น

2. กำหนดมาตรการที่ใช้สำหรับสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 25

การดูแลให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้าเพื่อป้องกันมิให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบทั้งด้านราคาสินค้าและปริมาณ คณะกรรมการมีความจำเป็นจะต้องมีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้มาตรการต่าง ๆ ในการออกระเบียบมาควบคุม จึงต้องกำหนดการใช้อำนาจของคณะกรรมการไว้ในมาตรา 25 (1)-(12) ซึ่งมีอำนาจของคณะกรรมการ เช่น การกำหนดราคาให้ผู้ซื้อซึ่งในราคาไม่ต่ำกว่าราคาที่คณะกรรมการกำหนดหรือให้ผู้จำหน่าย จำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนด ซึ่งเป็นการกำหนดราคาขายปลีก-ส่งสูงสุดที่ผู้ขายจะขายได้ตามกฎหมายเดิม คือพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 มาตรการกำหนดราคาขายปลีก ขายส่งสูงสุดเป็นมาตรการที่คณะกรรมการกำหนดราคาสินค้านำออกมาใช้ในการกำกับดูแลเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภค ซึ่งในบางสมัยมีการกำหนดราคาสูงสุดของสินค้าถึง 30 รายการ ถ้าพิจารณาจากตลาดในขณะที่กฎหมายฉบับดังกล่าวออกบังคับใช้ผู้ประกอบการจะมีการปรับราคาสินค้าและบวกกำไรตามอำเภอใจ เป็นการสร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนผู้บริโภคเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันตลาดมีการแข่งขันสูงขึ้นผู้ผลิตมีมากมาย ปริมาณสินค้ามีทดแทนทั้งที่มีราคาต่ำและสูงตามคุณภาพสินค้า ดังนั้น ในปัจจุบันมาตรการกำหนดราคาจำหน่ายปลีก-ส่ง สูงสุดจึงไม่ใช่มาตรการที่คณะกรรมการตามกฎหมายชุดปัจจุบันจะนิยมใช้

นอกจากนี้ การกำหนดมาตรการอื่น ๆ ที่จำเป็นตามมาตรา 25 (2)-(12) ยังทำให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้บริโภคเป็นอย่างมากซึ่งจะได้กล่าวละเอียดคำอธิบายมาตรา 25 (1)-(12) ต่อไป

3. สั่งให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมแจ้งข้อเท็จจริงตามมาตรา 26

มาตรการที่คณะกรรมการในปัจจุบันใช้ในการติดตามข้อมูลจากผู้ประกอบการ โดยให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตเพื่อคณะกรรมการจะนำต้นทุนของผู้ประกอบการมาตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับราคาที่ผู้ประกอบการผลิตสินค้าออกมาจำหน่าย ซึ่งหากมีการปรับราคาเกินความจำเป็นคณะกรรมการสามารถที่จะเรียกผู้ประกอบการมาหารือก่อน ที่จะมีการอนุญาตให้ปรับราคาสินค้า ดังนั้นมาตรการตามมาตรา 9(3) นี้จึงเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลราคาสินค้า และในปัจจุบันคณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการสินค้าประมาณ 20 ชนิด เช่น กระดาศ ก๊าซ กาแฟผงสำเร็จรูป นมข้นหวาน แซมพู สบู่ ผงซักฟอก ปู่เคมี ยากำจัดแมลง ปูนซีเมนต์ ฯลฯ แจ้งข้อมูลในลักษณะดังกล่าว รวมทั้งได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ติดตามข้อมูลจากท้องตลาด เป็นการติดตามราคาและปริมาณจากการขายสินค้า ประมาณ 200 ชนิด ซึ่งเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพ เช่น กระดาศทุกชนิด ปู่เคมี ยากำจัดแมลงและโรคพืช สบู่ ยาสีฟัน ฯลฯ

4. ให้ความเห็นชอบประกาศที่ออกตามมาตรา 27

การใช้อำนาจของคณะกรรมการในการออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อดูแลคุ้มครองผู้บริโภคนั้น คณะกรรมการต้องมีการประชุมและศึกษาข้อมูล ลงมติให้ความเห็นมาตรการต่าง ๆ

ที่จะออกใช้บังคับ ซึ่งในบางกรณีเป็นเหตุจำเป็นรีบด่วนและลับและจะเรียกประชุมกรรมการได้ทันทีที่มีได้ เช่น ในกรณีต้องมีการปรับราคาน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้นลงเป็นการเร่งด่วนในทันทีหรือการปรับราคาน้ำตาลทรายให้สูงขึ้นและจำเป็นต้องกระทำในทันที ดังนั้นกฎหมายได้กำหนดให้อำนาจประธานคณะกรรมการกลางสามารถใช้อำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา 25 (1) – (12) หรือมาตรา 26 ไปพลางก่อนได้ โดยประกาศและนำลงราชกิจจานุเบกษาในทันที เพื่อให้มีผลใช้บังคับซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ นิติกรจะประสานสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อเตรียมการลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาทันที ณ วันที่ประธานลงนามในประกาศ และเมื่อใช้อำนาจในการออกประกาศกำหนดมาตรการไปแล้ว ประธานคณะกรรมการจะต้องนำมาตรการที่ประกาศใช้แล้ว เสนอต่อคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาภายในสามวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อคณะกรรมการได้มีการประชุมและรับทราบประกาศที่ประธานคณะกรรมการประกาศโดยเร่งด่วนไปแล้ว คณะกรรมการจะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ประกาศมีผลใช้บังคับต่อไป หรือไม่ให้ความเห็นชอบซึ่งจะทำให้ประกาศฉบับนั้นสิ้นผล ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นชอบประกาศฉบับนั้นจะมีผลใช้บังคับได้ต่อไปในทันที แต่ถ้าเป็นกรณีคณะกรรมการไม่เห็นชอบ จะต้องมีการประกาศคณะกรรมการยกเลิกประกาศฉบับที่ประธานคณะกรรมการออกมาตรการมาใช้บังคับนั้นก่อน และเมื่อคณะกรรมการกลางฯ ประกาศยกเลิกการใช้ประกาศของประธานคณะกรรมการ ผลบังคับจะเกิดขึ้นทันทีที่ประกาศ มิใช่รอวันลงราชกิจจานุเบกษา มีปัญหาว่า หากคณะกรรมการกลางฯ ไม่ให้ความเห็นชอบกับประกาศที่ประธานคณะกรรมการใช้อำนาจออกประกาศไปพลางก่อนและเมื่อได้จัดทำประกาศยกเลิกประกาศที่ประธานออกไปพลางก่อน ปรากฏว่าประธานคณะกรรมการไม่ยินยอมลงนามในประกาศคณะกรรมการกลางฯ ที่ยกเลิกประกาศประธานกรรมการดังนี้ จะมีผลอย่างไร ซึ่งหากดูจากบทบัญญัติในเรื่องนี้แล้ว จะเห็นว่าเมื่อประธานคณะกรรมการกลางฯ ยังไม่ได้ลงนามในประกาศยกเลิกประกาศประธาน ประกาศฉบับนั้นยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการประกาศยกเลิกประกาศนั้น การยกเลิกประกาศจะต้องทำเป็นประกาศให้ประธานคณะกรรมการลงนามในประกาศยกเลิกจึงจะสมบูรณ์

มีประเด็นปัญหาว่าการประชุมคณะกรรมการกร. เพื่อรับรองประกาศที่ประธานฯ ได้ออกประกาศใช้ในกรณีฉุกเฉินไปก่อนนี้ จะต้องมีการเรียกประชุมคณะกรรมการหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าไม่ต้องมีการเรียกประชุมคณะกรรมการก็ได้เพราะในกฎหมายให้คำว่า “ให้ความเห็นชอบประกาศที่ออกตามมาตรา 27” มิได้ใช้คำว่าประชุมคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ ดังนั้น ฝ่ายเลขานุการสามารถเวียนหนังสือขอความเห็นชอบได้ ซึ่งในเรื่องการประชุมเพื่อให้มีการพิจารณาเรื่องต่างๆ โดยต้องให้มีการประชุมเพื่อพิจารณานี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า ถ้ากฎหมายกำหนดให้มีการประชุมและมีการลงคะแนนเสียงแล้ว หากคณะกรรมการไม่ได้มีการประชุมแต่ใช้การเวียนหนังสือเพื่อลงความเห็น นับเป็นการไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของกฎหมายเพราะว่ากฎหมายต้องการให้มีการประชุมพิจารณาโต้แย้งเหตุผลก่อนการลงมติ ดังนั้น ในกรณีมาตรา 9(4) ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าเมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการประชุม จึงสามารถเวียนหนังสือเพื่อขอความเห็นชอบได้ ซึ่งเรื่องนี้ได้มีความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีการองรับไว้แล้ว

ประกาศยกเลิกที่ประธาน กกร. ลงนามแล้ว จะต้องนำลงในราชกิจจานุเบกษาด้วย แต่ผลของการประกาศยกเลิกมีผลตั้งแต่คณะกรรมการมีการประชุมและลงมติให้ยกเลิกการจัดทำประกาศหรือการลงราชกิจจานุเบกษาเป็นขั้นตอนปฏิบัติ

การใช้อำนาจของประธานคณะกรรมการกลางฯ ในมาตรา 9(4) นี้ กฎหมายกำหนดให้ ประธานคณะกรรมการกลางฯ นำบทบัญญัติตามมาตรา 25 วรรคสอง คือ การประกาศต้องพิจารณาความจำเป็นแก่พฤติการณ์แห่งกรณีที่จะต้องออกบังคับใช้ ต้องคำนึงถึงภาระของผู้ปฏิบัติต้องระบุเหตุผลไว้ในประกาศ นอกจากนี้ยังต้องระบุผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามประกาศ ประกาศไว้ด้วย เช่น กรณีประกาศกำหนดราคาสูงสุดต้องการบังคับเฉพาะผู้ค้าปลีก ดังนั้น ในการประกาศจะต้องระบุผู้ค้าปลีกไว้และเมื่อบัญญัติไว้แล้วจะบังคับเฉพาะผู้จำหน่ายปลีกทุกรายให้ปฏิบัติ หรือกำหนดราคาขายส่งสูงสุดก็ต้องระบุว่าผู้ขายส่งหรือโรงงานผู้ผลิตเป็นผู้ปฏิบัติตามประกาศฉบับดังกล่าว เป็นต้น

ประกาศที่ประธานใช้อำนาจออกประกาศไปพลางก่อนนี้ จะมีผลใช้บังคับถัดจากวันที่กำหนดไว้ในประกาศเพื่อให้ชัดเจนถึงวันที่มีผลบังคับใช้ คือวันรุ่งขึ้น ซึ่งต้องการให้เวลาผู้ปฏิบัติทราบล่วงหน้าก่อนหนึ่งวัน เนื่องจากบทบัญญัติที่กำหนดเป็นมาตรการให้ปฏิบัติตามประกาศหากมีผู้ฝ่าฝืนจะมีโทษทางอาญาจึงต้องกำหนดชัดเจนถึงวันที่ประกาศมีผลใช้บังคับเพื่อที่เจ้าหน้าที่จะได้ดำเนินคดีให้ถูกต้อง

อำนาจของประธานคณะกรรมการกลางฯ ตามมาตรา 9(4) นี้พิจารณาแล้วจะเห็นว่า เป็นอำนาจของประธานคณะกรรมการกลางฯ ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการเท่านั้น ประธานคณะกรรมการกลางส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการไม่สามารถออกประกาศคณะกรรมการไปพลางก่อนตามมาตรา 9(4) ได้ การใช้อำนาจของประธานคณะกรรมการกลางฯ จึงมีอำนาจตามมาตรา 25 และมาตรา 26 ส่วนคณะกรรมการส่วนจังหวัดจะมีอำนาจเพียงมาตรา 25 เท่านั้น ถึงแม้จะไม่ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของประธานกกก. แต่กกร.สามารถมอบอำนาจให้ประธานกกร. เลขาธิการฯ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจดังกล่าวได้

5. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการตามมาตรา 28

เป็นอำนาจของคณะกรรมการกลางฯ ที่จะกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่าย หรือผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าหรือบริการใด ๆ ต้องแสดงราคา

อำนาจของคณะกรรมการกำหนดให้มีการแสดงราคาสินค้าหรือบริการที่จะใช้ตามมาตรา 28 นั้นไม่ต้องใช้กับสินค้าควบคุม แต่ต้องระบุรายการสินค้าหรือบริการที่จะให้แสดงราคาไว้ (รายละเอียดดูคำอธิบายมาตรา 28)

6. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าการทำให้ราคาต่ำเกินสมควรหรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการตามมาตรา 29 วรรคสอง

อำนาจของคณะกรรมการที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ที่จะถือว่าการทำให้ราคาสินค้าหรือบริการต่ำหรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าหรือบริการตามมาตรา 29 วรรคสอง นั้นจะใช้กับสินค้าและบริการทั่วไป ไม่ต้องกำหนดเป็นสินค้าควบคุม (ดูรายละเอียดคำอธิบายมาตรา 29)

7. กำหนดระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามมาตรา 33
รายละเอียดดูจากมาตรา 33

8. เข้ากำกับดูแลและสั่งการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การผลิต หรือการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมมีเพียงพอแก่ความต้องการประชาชน ในกรณี กกร. อาจมอบหมายให้ กจร. เลขาธิการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการแทนก็ได้

อำนาจของคณะกรรมการกลางที่กำหนดให้เข้าไปกำกับดูแลเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมให้มีเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชนนี้ เป็นอำนาจที่ครอบคลุมมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในมาตรา 25(1)-(12) ซึ่งถ้าพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมาย มาตรการต่าง ๆ ตามมาตรา 25(1)-(12) นั้น ที่เป็นมาตรการที่จะเข้าไปกำกับดูแลเพื่อให้การผลิต การจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมมีเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชนอยู่แล้ว ทำให้ไม่ต้องมาเขียนรองรับอำนาจของคณะกรรมการกลางฯ ไว้อีก ในมาตรา 9(8) ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า การใช้ อำนาจของคณะกรรมการกลางในมาตรา 9(8) เป็นการใช้อำนาจที่รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ เช่น กรณีปี 2553 มีภาวะขาดแคลนน้ำมันปาล์ม กกร. สามารถเข้าไปควบคุมกำกับดูแลให้ผู้ผลิต น้ำมันปาล์ม นำน้ำมันปาล์มออกจำหน่ายได้ในทันที ซึ่งรวดเร็วกว่าการประชุมออกมาตรการและออก ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา ซึ่งการใช้อำนาจตามมาตรานี้ ทำให้เกิดความรวดเร็วเหมือนการใช้ อำนาจของประธานกกร. ในการใช้มาตรการไปพลางก่อนตามมาตรา 27 ได้ ซึ่งจะทำได้สามรถแก้ไข ปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่

นอกจากการใช้อำนาจอย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์แล้ว การใช้อำนาจตาม มาตรา 9(8) นี้ กกร. ยังสามารถมอบอำนาจให้เลขาธิการกจร. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการแทน ก็ได้ ซึ่งยิ่งทำให้เกิดความคล่องตัวในทางปฏิบัติและกระจายการใช้อำนาจไปยังเลขาธิการกจร. หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านการผลิต การจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ควบคุมให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน

การใช้อำนาจตามมาตรา 9(8) นี้ มีกรอบการใช้อำนาจอยู่ที่การกำกับดูแลและ สั่งการเท่าที่จำเป็น จะเห็นว่าอำนาจถูกจำกัดเฉพาะเท่าที่จำเป็น ขอยกตัวอย่างในกรณีเกิดการขาด แคลนน้ำมันปาล์มและสถานการณ์ในการผลิตออกจำหน่ายในท้องตลาดของผู้ผลิตมีการชะลอการผลิต และนำน้ำมันปาล์มออกสู่ตลาด (โดยมีการตรวจสอบต้นทุนคงที่และราคาจำหน่ายปลีกมีการกำหนดไว้ ตายตัวแล้ว) ทั้งนี้ เนื่องจากต้นทุนวัตถุดิบที่นำเข้ามายังโรงงานสกัดมีการปรับเพิ่มขึ้นในแต่ละครั้ง ไม่เท่ากัน โดยเพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา ดังนี้ การเข้ากำกับดูแลและสั่งการของกกร. และเลขาธิการนั้น จะกระทำได้ในกรณีน้ำมันปาล์มดิบมีต้นทุนอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ขาดทุนเท่านั้น หากมีน้ำมันปาล์มดิบเข้า ซึ่งเข้ามาครั้งใดมีต้นทุนสูงกว่าราคาที่กำหนดไว้จะสั่งการให้ผู้ผลิตนำน้ำมันปาล์มดิบที่มีต้นทุนสูง มาผลิตออกวางจำหน่ายไม่ได้เพราะจะเกินความจำเป็นที่กฎหมายกำหนดไว้

9. พิจารณาเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าได้รับเดือดร้อนหรือเสียหายเนื่องจากการกระทำ อันมีผลกระทบกระเทือนต่อราคา

10. เชิญบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำ หรือความเห็น (ดูรายละเอียดมาตรา 18)

11. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กกร.

ข้อสังเกต

(1) อำนาจหน้าที่โดยเฉพะของ กกร. นั้นจะมีตามมาตรา 9 (1)(3)(8) ส่วนอำนาจตามมาตรา 9 (2)(4)(5)(6)(7)(9)(10) นั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ กกร. และ กจร.

(2) ตามกฎหมายเดิม พ.ร.บ.กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางฯ ตามมาตรา 8(2) ซึ่งได้บัญญัติถ้อยคำไว้ว่า “เข้าควบคุมหรือดำเนินการเพื่อให้การผลิตหรือจำหน่ายสินค้ามีเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน” นั้น ตามกฎหมายใหม่คือ พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 มาตรา 9(8) ได้มีการปรับเปลี่ยนแปลงถ้อยคำเสียใหม่จากคำว่า “เข้าควบคุมหรือดำเนินการ” เป็น “เข้ากำกับดูแลและสั่งการเท่าที่จำเป็น” เพื่อมิให้เน้นในเรื่องการควบคุมมากเกินไป ให้ใช้เป็นนโยบายกำกับดูแลและจะดำเนินการได้เฉพาะสินค้าหรือบริการควบคุมเท่านั้น ซึ่งต่างจากเดิมที่เข้าควบคุมดำเนินการได้กับสินค้าทุกชนิดจะควบคุมหรือไม่ก็ตาม นอกจากนั้นตามกฎหมายใหม่ ในกรณีมาตรา 9(8) นี้ กกร. อาจมอบหมายให้ กจร.เลขาธิการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการแทนก็ได้ซึ่งกฎหมายเดิมไม่มี

(3) ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 อำนาจหน้าที่ของ กกร. ตามมาตรา 9(5)(6)(7) คือการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาสินค้าหรือบริการต่ำหรือสูงเกินสมควรฯ การกำหนดระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในกรณีเปรียบเทียบปรับตามลำดับนั้น ในกฎหมายเดิมไม่ได้ระบุแยกไว้โดยเฉพาะให้เห็นชัดเจนหรือไม่มีการระบุไว้ในกฎหมายเดิมเลย

การให้อำนาจคณะกรรมการตามมาตรา 9 นั้น ถ้าพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายจะเห็นว่าส่วนหนึ่งเป็นอำนาจที่คณะกรรมการส่วนจังหวัด (กจร.) คือ อำนาจตามมาตรา 9 (2)(4)(5)(6)(7)(9)(10) ส่วนอำนาจตามมาตรา 9 (1)(3)(8) นั้นเป็นอำนาจเฉพาะของคณะกรรมการกลาง (กกร.) คณะกรรมการส่วนจังหวัดไม่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวได้

มาตรา 10

ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 7 มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

เมื่อครบกำหนดตามวาระดังกล่าวในวาระหนึ่งหากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น อยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

คำอธิบาย

กฎหมายกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 7 ที่ได้รับการแต่งตั้งมีอายุอยู่ในวาระได้คราวละสองปี ซึ่งเป็นการกำหนดระยะเวลาไว้ตามความเหมาะสมในการดูแลคุ้มครองประชาชนผู้บริโภค และเมื่อหมดวาระสองปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิผู้นั้นสามารถได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งติดต่อกันอีกหนึ่งวาระก็ได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระ ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นการผูกขาดการเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งหากยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคนใหม่เข้ารับตำแหน่ง กรณีดังกล่าวกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิท่านเดิมที่พ้นตำแหน่งแล้วจะต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปก่อน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคนใหม่เข้ารับงาน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้มีปัญหาเรื่ององค์ประชุม ซึ่งเกิดกับคณะกรรมการในกฎหมายหลาย ๆ ฉบับที่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหมดวาระลง และไม่มีบทบัญญัติให้อยู่ปฏิบัติงานต่อ เมื่อมีการประชุมจะขาดองค์ประชุมทำให้ไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้จนกว่าจะมีการตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจนครบก่อน

กฎหมายใช้คำว่า “จนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่” การรับหน้าที่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะเริ่มจากวันเวลาใดหรือจากจุดไหนในทางปฏิบัติมีข้อพิจารณาดังนี้

ในกรณีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการนั้น จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ดังนั้นในระหว่างการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกลาง (กกร.) ว่าลงการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีการเข้ารับหน้าที่ของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจึงให้เริ่มเข้ารับหน้าที่นับตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ

หรือหากว่ามีความประสงค์จะให้เข้ารับหน้าที่ในวันอื่นนอกจากวันที่คณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้ง คณะกรรมการกลางฯ (กกร.) ต้องมีมติและกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งในกรณีดังกล่าวรูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องจัดทำเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเนื่องจากการแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี มิใช่ทำเป็นประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ดังนั้นในการกำหนดวันเข้ารับหน้าที่ของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการกลางฯ (กกร.) จึงต้องให้ผ่านเลขาธิการประสานงานกับสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีในการกำหนดวันที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเข้ารับหน้าที่อีกครั้งหนึ่ง

ขอยกตัวอย่างการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมติคณะรัฐมนตรีดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ถ้าดูลึกลงไปในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีจะเห็นว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2552 แต่ในท้ายประกาศจะระบุว่า ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2552 และวันประกาศคือวันที่ 20 มกราคม 2552 ดังนั้นจะถือว่าวันที่ 13 มกราคม หรือวันที่ 16 มกราคม หรือวันที่ 20 มกราคม 2552 เป็นวันที่กรรมการเข้าดำรงตำแหน่งใช้หรือไม่ในกรณีดังกล่าวจะเห็นว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมเริ่มดำรงตำแหน่งและสิ้นสุดอายุการดำรงตำแหน่งในวันที่ 16 มกราคม 2552 คณะกรรมการกลางฯ (กกร.) จึงต้องเสนอเรื่องเข้าคณะรัฐมนตรีเพื่อแต่งตั้งก่อน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมจะหมดอายุ ซึ่งจะต้องเสนอก่อน 1-2 สัปดาห์ และเมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาและมีมติในวันที่ 13 มกราคม 2552 ดังนั้นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะหมดอายุวันที่ 15 มกราคม

2552 การแต่งตั้งโดยประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีจึงต้องกำหนดวันเข้าดำรงตำแหน่งไว้คือวันที่ 16 มกราคม 2552 ในบรรทัดที่ระบุว่าทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2552 เป็นต้นไปนั้นคือวันที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเข้ารับตำแหน่ง ส่วนวันที่ 20 มกราคม 2552 นั้นเป็นวันที่ประกาศฉบับนี้ออกประกาศ จึงไม่ใช่วันที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเข้าดำรงตำแหน่ง

มีปัญหาว่าการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรานี้จะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วยหรือไม่ จะเห็นว่าในปัจจุบัน กฎหมายกำหนดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่สามารถลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและเพื่อความโปร่งใสให้ผู้ประกอบการที่จะต้องถูกบังคับโดยกฎหมายฉบับนี้ทราบถึงบุคคลที่เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้ ดังนั้นการลงรายชื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในราชกิจจานุเบกษาจึงสามารถทำได้ในกรณีดังกล่าวและควรปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอนของการลงราชกิจจานุเบกษา

กรณีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งก็สามารถใช้รูปแบบของคณะรัฐมนตรีซึ่งแต่งตั้งคณะกรรมการกลางฯ (กกร.) เป็นรูปแบบในการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้เช่นเดียวกัน โดยการใช้ประกาศจังหวัดในการแต่งตั้งแทนประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี และใช้รูปแบบของการกำหนดระยะเวลาเข้ารับหน้าที่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

มีปัญหาว่า การที่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้รับแต่งตั้งเพื่อแทนตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคนเดิมที่ดำรงตำแหน่งในวาระไปแล้ว แต่ยังไม่ครบวาระและต้องออกจากตำแหน่งไปก่อน เช่น รับตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ลาออกหรือเสียชีวิตไป มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคนใหม่มาแทนในระยะเวลาอีกหนึ่งปีที่เหลือจะถือว่าเป็นการดำรงตำแหน่งแทน และจะสามารถดำรงตำแหน่งได้อีกสองวาระหรือไม่ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้จะเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมาย กำหนดว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระ ในกรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งไปเพราะตาย ลาออก หรือเหตุอื่น ๆ ก็เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวาระที่เหลือ ดังนั้นจึงถือได้ว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิท่านนั้นได้ดำรงตำแหน่งตามวาระที่เหลืออยู่ เป็นการดำรงตำแหน่งตามวาระแต่มีอายุเพียงหนึ่งปี ฉะนั้นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิท่านนั้น จึงสามารถดำรงตำแหน่งได้อีกเพียงวาระเดียว มิใช่เริ่มนับวาระใหม่

มาตรา 11

ให้นำความในมาตรา 75 มาตรา 76 มาตรา 77 มาตรา 78 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 81 มาตรา 82 และมาตรา 83 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับกับการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การพ้นจากตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและการประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม และให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 8 ด้วย

คำอธิบาย

การนำบทบัญญัติของกฎหมายกลางคือ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับกับการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การพ้นจากตำแหน่ง การประชุมของคณะกรรมการ และการให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งโดยอนุโลมนั้น เป็นการนำบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับเนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการทางปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการอยู่มาก การดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องนั้นมีรายละเอียดดังนี้

1. การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตั้งที่กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเกี่ยวกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไว้ในมาตรา 7 มาตรา 10 มาตรา 12 และมาตรา 13 แล้ว การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิยังบัญญัติเป็นข้อกำหนดไว้ในมาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ไว้ว่าการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งโดยระบุตัวบุคคล การแต่งตั้งโดยระบุตัวบุคคล คือการตั้งตัวบุคคลโดยใช้ชื่อ นามสกุลของบุคคลผู้ที่จะแต่งตั้ง ซึ่งจะแตกต่างจากการแต่งตั้งโดยตำแหน่งหรือโดยระบุตัวบุคคลและตำแหน่งรวมกัน สาเหตุที่ต้องการให้กำหนดโดยระบุตัวบุคคลนั้น เนื่องจากต้องการความรู้ความสามารถ ความชำนาญงานของบุคคลที่ต้องเข้ามาปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้โดยไม่ต้องการตำแหน่งในทางราชการหรือภาคเอกชนของบุคคลนั้น ๆ

การแต่งตั้งตัวบุคคลในลักษณะนี้จึงไม่สามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเข้าประชุมแทน หากมีการมอบให้บุคคลอื่นเข้าประชุมจะเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ประชุมเท่านั้น ไม่สามารถออกเสียงในที่ประชุม ไม่สามารถเบิกเบี้ยประชุมได้ ซึ่งผิดกับการแต่งตั้งโดยตำแหน่ง ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถเข้าประชุมสามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเข้าประชุมแทน ถือเป็นองค์ประชุม เบิกเบี้ยเลี้ยงได้และออกเสียงในที่ประชุมได้

นอกจากนั้นการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ คือ ในกรณีคณะกรรมการกลาง (กกร.) คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง ส่วน กจร. ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง และต้องตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง สำหรับ กกร. และไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามสำหรับ กจร. คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระไม่ได้ เป็นต้น

2. การพ้นจากตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒินอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- ตาย
- ลาออก
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

- ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ยกเว้นเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตามมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ตามมาตรา 77 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองกำหนดให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระได้ โดยให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งที่วาระของกรรมการคนเดิมเหลืออยู่และในกรณีที่ต้องการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม ผู้มีอำนาจแต่งตั้งก็สามารถแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมได้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อต้องการบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งที่จำเป็นต้องเข้ามาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ แต่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มเติมนี้จะอยู่ในวาระได้เท่าที่อายุของคณะกรรมการที่เหลืออยู่เท่านั้น

4. เนื่องจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เป็นกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง ดังนั้นการให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระนั้นจะกระทำมิได้ ยกเว้นในกรณีที่มีเหตุบกพร่องอย่างยิ่งต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงตามมาตรา 78 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาประการแรกคือ ใครเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิบกพร่องต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง ปัญหาประการถัดมาคือ กรณีใดจึงจะถือว่าเป็นการบกพร่องต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง ซึ่งในกรณีการบกพร่องต่อหน้าที่นั้น หากเป็นไปถึงขนาดไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือมีคดีจนโดนลงโทษจำคุก ซึ่งถือว่ามีพฤติกรรมเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงก็มีบทบัญญัติให้ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่แล้ว ดังนั้น การบกพร่องต่อหน้าที่ในกรณีนี้จึงต้องมีพฤติกรรมที่ยังไม่ถึงขนาดไร้ความสามารถ ซึ่งจากการพิจารณาความบกพร่องต่อหน้าที่นั้น ที่พอจะเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบได้ คือกรณีเป็นกรรมการแต่ไม่เคยเข้าประชุม เป็นต้น

5. การประชุมของคณะกรรมการ ซึ่งมาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดว่าต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการ ดังนั้น การประชุมคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ จึงต้องมีกรรมการมาประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งจึงเป็นองค์ประชุม ทั้งนี้ในการประชุมของคณะกรรมการ กกร.และ กจร. ไม่ได้มีบทบัญญัติว่าต้องมีกรรมการภาคเอกชน กรรมการโดยตำแหน่งเข้าประชุมในอัตราส่วนเท่าใด ดังนั้นจึงนับองค์ประชุมตามจำนวนกรรมการที่เข้าประชุมเป็นหลัก

การนับองค์ประชุมนั้น มาตรา 15 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง กำหนดเรื่องการคัดค้านกรรมการในระหว่างประชุม กรรมการที่ถูกคัดค้านต้องออกจากที่ประชุม ซึ่งในกรณีนี้การนับองค์ประชุมจะต้องนับกรรมการที่เข้าร่วมประชุมทุกคนที่ไม่ถูกคัดค้านเป็นองค์ประชุม โดยไม่นับกรรมการที่ถูกคัดค้านและต้องออกจากที่ประชุมเป็นองค์ประชุมด้วย

กรณีการประชุมคณะกรรมการนัดแรกและมีกรรมการมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ประธานต้องสั่งเลื่อนการประชุมและต้องประชุมภายใน 14 วันนับแต่วันประชุมที่เลื่อนมา และในการประชุมครั้งที่สองนี้ กำหนดองค์ประชุมคณะกรรมการเหลือเพียงหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งสิ้น ก็ถือเป็นองค์ประชุมไม่ต้องนับองค์ประชุมให้ถึงกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการ แต่ในการประชุมครั้งที่สองนี้จะต้องระบุนายละเอียดถึงความประสงค์ที่จะให้เกิดผลจากการประชุมไว้ในหนังสือนัดประชุมกรรมการด้วย เพื่อให้กรรมการทราบ การประชุมครั้งที่สองนี้เป็นการประชุมที่เลื่อนมาจากครั้งก่อนและจะประชุมภายในสิบสี่วันนับจากวันที่เลื่อนและองค์ประชุมในครั้งที่สองนี้จะนับองค์ประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามขององค์ประชุมและให้ถือว่าครบองค์ประชุม สามารถดำเนินการประชุมได้เลย

6. การประชุมต้องเป็นไปตามระเบียบการที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งในการนัดประชุมในหนังสือเชิญประชุมจะมีการกำหนดวาระการประชุมในเรื่องต่าง ๆ คือเรื่องที่ประธานแจ้งที่ประชุม เรื่องเพื่อทราบ เรื่องเพื่อพิจารณา และเรื่องอื่น ๆ วัน เวลา สถานที่ประชุม ตลอดจนการประชุมจะต้องทำเป็นหนังสือแจ้งกรรมการทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันนับแต่กรรมการจะทราบในการประชุมนัดก่อนหน้านั้นและในกรณีแจ้งในที่ประชุมเพื่อให้กรรมการที่มาประชุมทราบวัน เวลา สถานที่ประชุม ฝ่ายเลขานุการหรือฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจะต้องมีหนังสือแจ้งให้กรรมการที่ขาดประชุมทราบวัน เวลา สถานที่ประชุมครั้งต่อไปด้วย

7. ประธานกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการประชุม บทบัญญัติมาตรา 81 กำหนดให้ประธานเป็นผู้ดำเนินการประชุม ซึ่งในกรณีนี้อำนาจในการดำเนินการประชุมก็คือการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบวาระที่กำหนดไว้ เปิดโอกาสให้กรรมการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและประธานจะต้องสรุปประเด็นให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม การตัดสินใจปัญหาหรือการพิจารณามาตรการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย หากมีความเห็นหลายความเห็นให้ลงคะแนนเสียง ถ้าเสียงข้างมากตัดสินใจปัญหาใด ๆ ให้ถือเป็นมติของคณะกรรมการ และในกรณีนี้มีการคัดค้านความเห็นให้ฝ่ายเลขาฯ บันทึกความเห็นของฝ่ายคัดค้านหรือความเห็นข้างน้อยไว้ประกอบการพิจารณาด้วย

ในกรณีที่ประธานไม่อยู่ในที่ประชุมก็ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานแทน และนอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดไว้ในกรณีที่ประธานและรองประธานไม่สามารถดำเนินการประชุมให้กรรมการคัดเลือกกันขึ้นคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน

8. การลงมติในที่ประชุมของคณะกรรมการให้ถือเสียงข้างมากเป็นมติ โดยกฎหมายกำหนดให้กรรมการหนึ่งคน มีเสียงหนึ่งเสียง ในกรณีที่เสียงโหวตเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมมีเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

9. ฝ่ายเลขานุการ/ฝ่ายเลขานุการ ต้องจัดทำรายงานการประชุมเป็นหนังสือบันทึกข้ออภิปรายและเหตุผลของการลงมติไว้ กรณีฝ่ายเสียงข้างน้อยคัดค้านความเห็นใด ๆ ไว้ ต้องบันทึกเป็นหลักฐานด้วยทุกครั้ง

การที่พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กำหนดให้นำความในมาตรา 75-83 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับการแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุมของคณะกรรมการนั้น มีเหตุผลในการยกเว้นว่าการดำเนินการ ที่เกี่ยวข้อง กับคณะกรรมการนั้น มีกฎหมายที่เป็นกลาง คือ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทาง ปกครอง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ไว้แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้อง มาบัญญัติใหม่ และเมื่อนำบทบัญญัติต่าง ๆ มาใช้บังคับ จะทำให้พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้า และบริการ มีความทันสมัยเป็นสากลและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ประกอบกับคณะกรรมการกลางว่า ด้วยราคาสินค้าและบริการจะต้องมีการออกคำสั่งทางปกครองเมื่อกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทาง ปกครองเป็นกฎหมายหลักที่จะต้องปฏิบัติตามอยู่แล้ว จึงควรใช้มาตราที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังกล่าวมาใช้บังคับ

มาตรา 12

ในจังหวัดหนึ่งนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้มีคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วย ราคาสินค้าและบริการ เรียกโดยย่อว่า “กจร.” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน กรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามเป็นกรรมการและพาณิชยจังหวัดเป็น กรรมการและเลขานุการ

การคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามระเบียบที่ กจร. กำหนด

ให้ กจร. มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ในจังหวัดนั้น

คำอธิบาย

กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้กำหนดให้มีคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคา สินค้าและบริการ และในขณะเดียวกันการดำเนินงานคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคในจังหวัดต่าง ๆ กฎหมายได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่วนจังหวัด (กจร.) ขึ้นทุกจังหวัดเพื่อดูแลประโยชน์ของ ประชาชนผู้บริโภคด้านราคาและปริมาณ

คณะกรรมการส่วนจังหวัดกำหนดให้มีองค์ประกอบของกรรมการสองส่วน คือ กรรมการโดยตำแหน่ง ซึ่งจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและพาณิชยจังหวัด เป็นกรรมการและ เลขานุการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้ง โดยจะต้องตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามเป็นกรรมการ การนับจำนวนกรรมการ ภาคเอกชนนั้นให้ดูจากจำนวนเต็มของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิก่อน เช่นหากตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เก้าคนต้องมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชนสามคนเป็นต้น แต่หากตั้งห้าคน กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากเอกชนต้องมีสองคน จึงเป็นองค์ประชุมที่ครบถ้วน

ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา จังหวัดจะตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประมาณเจ็ดคนเป็นเกณฑ์ ซึ่งจะต้องมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสามคน และอีกสี่คน จะตั้งจากข้าราชการส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในจำนวนสี่คนนั้น จะแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานการค้าภายในจังหวัดเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ทุกจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน เนื่องจากการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานการค้าภายในจังหวัดจะเป็นผู้ดำเนินการในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งในกฎหมายจะเห็นว่ามีการแต่งตั้งให้พาณิชย์จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการแทนที่จะแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานการค้าภายในเป็นกรรมการและเลขานุการ เนื่องจากตำแหน่งข้าราชการของหัวหน้าสำนักงานการค้าภายในเป็นตำแหน่งข้าราชการส่วนกลางมิใช่ข้าราชการส่วนภูมิภาคเหมือนกับตำแหน่งพาณิชย์จังหวัด และการบังคับบัญชาในสายงานของหัวหน้าสำนักงานจะขึ้นอยู่กับอธิบดีกรมการค้าภายใน มิได้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้นการกำหนดตำแหน่งข้าราชการประจำจังหวัดนั้น ๆ เป็นกรรมการและเลขานุการจึงต้องตั้งจากข้าราชการในส่วนภูมิภาค คือ พาณิชย์จังหวัด

การคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่วนจังหวัดนั้น คณะกรรมการกลางฯ ได้อาศัยมาตรา 12 วรรคสอง กำหนดระเบียบในการสรรหาบุคคลไว้ตามระเบียบคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ กจร. พ.ศ. 2542 ลงวันที่ 28 กันยายน 2542 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ดังนี้

1. ให้คณะกรรมการสรรหาจำนวนเจ็ด คน ประกอบด้วยรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ผู้ว่าฯ มอบหมาย อัยการจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด ผู้แทนหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัด ทำหน้าที่พิจารณาสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ให้พาณิชย์จังหวัดนำรายชื่อบุคคลที่ได้รับการเสนอจากคณะกรรมการสรรหาเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ภายในสิบห้าวันนับแต่มีมติ

3. กรณีคณะกรรมการสรรหาไม่อาจเสนอชื่อหรือเสนอชื่อไม่ครบตามระยะเวลาที่กำหนด ให้พาณิชย์จังหวัดพิจารณาเสนอชื่อแทนภายในสิบห้าวัน นับแต่วันครบกำหนดเสนอชื่อ

4. การเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้คณะกรรมการสรรหากระทำภายในสามสิบวัน นับแต่มีเหตุที่ทำให้ต้องมีการคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

5. ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน แต่ไม่เกินเก้าคน ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับรายชื่อจากพาณิชย์จังหวัด

6. กรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น ภายใน 30 วันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการส่วนจังหวัดนั้นในกรณีที่แต่งตั้งข้าราชการในจังหวัด เช่น รองผู้ว่าราชการจังหวัด อัยการจังหวัด เกษตรจังหวัด สหกรณ์จังหวัด ฯลฯ นั้นจะต้องแต่งตั้งโดยใช้ชื่อของบุคคลผู้นั้นโดยไม่ต้องระบุตำแหน่งในทางราชการ เพราะการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะแต่งตั้งตัวบุคคลตามมาตรา 75 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

คณะกรรมการส่วนจังหวัดจะมีอำนาจหน้าที่ในท้องที่ของจังหวัดที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดนั้นตั้งอยู่จะใช้อำนาจออกไปนอกเขตจังหวัดหาได้ไม่ ยกตัวอย่างเช่น กรณีการออกมาตรการห้ามการขนย้ายสินค้า จังหวัด ก. มีความประสงค์จะห้ามการขนย้ายข้าวเปลือกออกจากจังหวัด ก. ไปยังจังหวัด ข. ซึ่งต้องผ่านจังหวัด A ดังนี้ จะออกประกาศห้ามการขนย้ายโดยระบุในประกาศว่าห้ามขนย้ายข้าวเปลือกเข้าไปในจังหวัด ข และจังหวัด A ดังนี้คณะกรรมการส่วนจังหวัดไม่สามารถทำได้ จังหวัด ก. มีอำนาจห้ามการขนย้ายระหว่างอำเภอกับอำเภอของจังหวัด ก. เท่านั้น

การใช้อำนาจของคณะกรรมการส่วนจังหวัดที่มีอาณาเขตจังหวัดติดต่อกันนั้นในบางกรณี จังหวัดหนึ่งใช้อำนาจในการประกาศมาตรการ แต่ในอีกจังหวัดหนึ่งใช้อำนาจประกาศมาตรการในการดูแลราคาสินค้า ซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณและราคาสินค้าได้ ดังตัวอย่างเช่น คณะกรรมการกลางฯ ประกาศกำหนดราคาจำหน่ายปลีกสูงสุดของน้ำตาลทรายในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัด ก. และจังหวัด ข. มีพื้นที่อยู่ติดกัน จังหวัด ก. ประกาศกำหนดราคาจำหน่ายปลีกสูงสุดของน้ำตาลทรายในเขตจังหวัดของตนแต่จังหวัด ข. ให้ราคาขายปลีกน้ำตาลทรายลอยตัว หากจังหวัด ข. ราคาจำหน่ายปลีกน้ำตาลทรายที่ปล่อยให้ลอยตัวมีราคาสูงกว่าจังหวัด ก. ที่ควบคุมราคาน้ำตาลทรายไว้ จะเกิดผลสองประการ คือ ผู้ขายปลีกน้ำตาลทรายจะนำน้ำตาลทรายของตนไปขายยังจังหวัด ข. เพื่อทำกำไรสูงสุดและเนื่องจากปริมาณการจำหน่ายน้ำตาลทรายในแต่ละจังหวัดจะมีการกำหนดปริมาณแน่นอนไว้เป็นรายเดือนโดยสำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย ซึ่งเป็นองค์กรควบคุมปริมาณน้ำตาลทรายในแต่ละจังหวัดจะทำให้ปริมาณน้ำตาลทรายในจังหวัด ก. ขาดแคลนลงเพราะผู้ประกอบการนำน้ำตาลทรายออกไปขายที่จังหวัด ข. ในทางกลับกันประชาชนผู้บริโภคเห็นว่าราคาน้ำตาลทรายในจังหวัด ข. มีราคาแพงกว่าราคาจำหน่ายปลีกของจังหวัด ก. ก็จะไปซื้อน้ำตาลทรายจากจังหวัด ก. ทำให้ปริมาณน้ำตาลทรายที่จังหวัด ก. ยังขาดแคลนมากขึ้นอีกเป็นต้น ดังนั้น การใช้มาตรการต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้จึงต้องพิจารณารายละเอียดในทางปฏิบัติประกอบด้วย

มาตรา 13

ให้ กจร. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ปฏิบัติการตามมาตรา 25 มาตรา 27 วรรคสอง มาตรา 28 มาตรา 29 วรรคสอง และมาตรา 33
- (2) พิจารณาเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายเนื่องจากการกระทำอันมีผลกระทบกระเทือนต่อราคา
- (3) เชิญบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำหรือความเห็น
- (4) ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่ง กจร. และปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ กจร. มอบหมาย

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งของ กจร. จะขัดหรือแย้งกับกรณีที่ กจร. กำหนดตามมาตรา 9 ไม่ได้

คำอธิบาย

การกำหนดอำนาจคณะกรรมการส่วนจังหวัดในมาตรา 13 เป็นการให้อำนาจดำเนินการในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ การดำเนินการของคณะกรรมการ กกร. มีรายละเอียดดังนี้

ปฏิบัติการตามมาตรา 25 มาตรา 27 วรรคสอง มาตรา 28 มาตรา 29 วรรคสอง และมาตรา 33 เพื่อตรวจสอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางฯ (กกร.) ตามมาตรา 9 จะเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางฯ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย มิได้มีบทบัญญัติให้ปฏิบัติการตามกฎหมายเหมือนกันที่เป็นอำนาจของคณะกรรมการส่วนจังหวัดแต่กฎหมายตามมาตรา 9 ให้อำนาจคณะกรรมการกลางฯ ในการกำหนดมาตรการ ดังนั้นในประเด็นที่จะต้องพิจารณาในกรณีนี้คือ การใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันในเรื่องอำนาจของคณะกรรมการทั้งสองคณะ จะมีความแตกต่างกันอย่างไรบ้างซึ่งจากการใช้กฎหมายฉบับนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จะเห็นว่าการใช้อำนาจของคณะกรรมการส่วนจังหวัด (กจร.) นั้น จะเป็นกรณีเกี่ยวกับการใช้อำนาจของคณะกรรมการส่วนกลาง (กกร.) คือการกำหนดมาตรการตามมาตรา 25 (1)-(12) มาตรา 27 วรรคสอง มาตรา 28 มาตรา 29 วรรคสองและมาตรา 33 ยกเว้นการใช้อำนาจตามมาตรา 26 ซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะของคณะกรรมการส่วนจังหวัดโดยคำว่าปฏิบัติการตามมาตรา ก็หมายความถึงการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่จะใช้บังคับตามมาตรา 25-33 นั้นเอง กล่าวคือ การใช้มาตรการกำหนดราคาสูงสุดตามมาตรา 25(1) กำหนดอัตราสูงสุดต่อหน่วยของสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 25(2) กำหนดท้องที่หรือระยะเวลาในการใช้บังคับประกาศของคณะกรรมการตามมาตรา 25(4) กำหนดให้แจ้งปริมาณสถานที่เก็บ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย แผนการผลิต แผนการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ฯลฯ ตามมาตรา 25 (5) และอื่น ๆ

ทั้งนี้การใช้อำนาจกำหนดต่าง ๆ ต้องเป็นการใช้อำนาจเฉพาะในท้องที่จังหวัดของตนเท่านั้น จะข้ามเขตไปใช้อำนาจในจังหวัดอื่น ๆ ไม่ได้

อำนาจของคณะกรรมการส่วนจังหวัดตามมาตรา 13 (2) คือพิจารณาเรื่องร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายเนื่องจากการกระทำอันมีผลกระทบกระเทือนต่อราคา

ประเด็นแรกของอำนาจหน้าที่ในมาตรา 13 (2) นี้คือใครเป็นผู้ร้องเรียนเมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ประกอบการในเบื้องต้น ผู้ร้องเรียนคือประชาชนผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหาย ประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปคือผู้ประกอบการ หรือนิติบุคคลใด ๆ ที่กระทำการผลิต นำเข้า ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ผู้ทำ ผสม ปรง ซึ่งสินค้าจะร้องเรียนคณะกรรมการส่วนจังหวัดให้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ได้หรือไม่ ซึ่งจะเห็นว่าแม้กฎหมายจะมีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองประชาชนผู้บริโภค แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายก็ยังบังคับถึงบุคคลอื่น ๆ ทั้งผู้ประกอบการ นิติบุคคล และผู้เกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ในประเทศและเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อน ความเสียหาย เนื่องจากการกระทำอันมีผลกระทบกระเทือนต่อราคาแล้วเป็นผู้ร้องเรียนเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาได้ทั้งสิ้น

ประเด็นที่สอง ต้องได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายอย่างไรจึงจะเป็นการเดือดร้อนที่จะต้องเข้าไปดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งในประเด็นนี้ขอยกตัวอย่างจากกรณีที่เกิดขึ้นคือ ประชาชนมีความเดือดร้อนและคณะกรรมการมีการใช้มาตรการเข้าไปแก้ไข ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2552

เกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมในฤดูเก็บเกี่ยวมีผลผลิตรวมกันทั่วประเทศประมาณ 90,000 ตัน ประเทศไทยมีปริมาณบริโภคกระเทียมปีละ 1.5 แสนตัน ในขณะที่กระเทียมสดมีราคากิโลกรัมละ 18-22 บาท เป็นราคาที่เกษตรกรพอใจ และเป็นราคาที่ขายได้มาหลายปีแต่ในปี พ.ศ. 2552 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีปริมาณการปลูกกระเทียมล้นประเทศ จึงได้มีการระบายกระเทียมเข้ามาในประเทศไทย มีผู้ค้ากระเทียมลักลอบนำกระเทียมจากประเทศจีนเข้ามาจำหน่ายในราคากิโลกรัมละ 10 บาท ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมของไทยเดือดร้อนราคากระเทียมตกต่ำลงและไม่สามารถหาผู้ซื้อมารับซื้อได้จึงได้ร้องเรียนกระทรวงพาณิชย์จากการพิจารณาในคณะกรรมการกลาง (กกร.) ได้ใช้มาตรการตามมาตรา 25 (7) ห้ามการขนย้ายกระเทียมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศที่มีปริมาณการขนย้ายครั้งละ 400 กิโลกรัมขึ้นไปเข้ามา หรือออกจากท้องที่ 51 จังหวัด ยกเว้นแต่จะมีหนังสืออนุญาตจากเลขาธิการหรือผู้ที่เลขาธิการมอบหมาย ซึ่งมาตรการดังกล่าวเมื่อได้ออกประกาศแล้วได้มอบตำรวจทุกท้องที่ดำเนินการตรวจสอบและจับกุม ซึ่งทำให้การขนย้ายกระเทียมนำเข้าจากต่างประเทศลดน้อยลง ทำให้กระเทียมที่ปลูกในประเทศไทยมีราคาขายปรับตัวสูงขึ้น

ตัวอย่างที่ 2 กรณีรัฐได้กำหนดโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีการรับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิซึ่งมีราคาสูงตันละ 15,000 บาท - 17,000 บาท ต่อมาได้มีการลักลอบนำข้าวเปลือกหอมจังหวัดจากทางภาคกลาง คือจังหวัดชัยนาท ลพบุรี เพชรบูรณ์ ฯลฯ ไปทำสต็อกแทนข้าวเปลือกหอมมะลิ เนื่องจากมีราคาถูกกว่าคือตันละ 11,000 บาท - 12,000 บาท แล้วผู้รับฝากข้าวเปลือกนำข้าวเปลือกหอมมะลิไปขาย ทำให้โครงการได้รับความเดือดร้อน จึงได้มีการนำเรื่องเข้าพิจารณาในคณะกรรมการกลางฯ (กกร.) และได้มีการใช้มาตรการตามมาตรา 25(7) คือ ห้ามการขนย้ายข้าวเปลือกและข้าวสารระหว่างพื้นที่ทั้ง 3 ภาค ยกเว้นจะมีหนังสืออนุญาตจากเลขาธิการหรือผู้ที่เลขาธิการมอบหมาย ซึ่งทำให้การขนย้ายข้าวเปลือกไปทดแทนกันระงับหมดไป จากผลการปฏิบัติงานมีการจับกุม ผู้ที่ขนย้ายข้าวเปลือกและข้าวสารในเขตจังหวัดนครราชสีมา 9 คดี ศาลสั่งลงโทษจำคุกและปรับผู้กระทำผิดทุกคดี ทำให้การกระทำทุจริตบรรเทาลง

การเชิญบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำ หรือความเห็น ซึ่งการให้บุคคลมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำนั้น จะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับราคาและปริมาณ รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ จะเชิญบุคคลมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำในเรื่องอื่น ๆ เช่น เรื่องการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การสร้างถนนหนทาง ฯลฯ ซึ่งไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ไม่ได้

ในกรณีการเชิญนิติบุคคลนั้น จะต้องเชิญกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนบริษัทมาเป็นผู้ให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำ แต่ถ้ากรรมการผู้มีอำนาจมาไม่ได้ จะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นมาแทนก็สามารถทำได้ ในกรณีมาชี้แจงข้อเท็จจริง ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการกลางต้องการทราบ อาจจะไปสู่การดำเนินคดีอาญาในข้อหาฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการฉบับต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การมอบอำนาจจึงต้องมอบเป็นหนังสือและปฏิบัติให้เป็นไปตามแบบที่ถูกต้อง คือ ถ้าเป็นนิติบุคคล ต้องมีตราประทับของนิติบุคคล ลงลายมือชื่อผู้รับผิดชอบตามกฎหมาย ปิดอากร

แสดงป้ตามราคาที่กำหนดและการมอบอำนาจมานั้น ผู้รับมอบอำนาจจะต้องมีอำนาจดำเนินการแทนในคดีอาญา เช่น กรณีถูกปรับ ต้องตัดสินใจได้ว่าจะเสียค่าปรับหรือไม่

การเชิญบุคคลมาให้คำอธิบาย คำแนะนำ ความเห็นนั้น จะเห็นว่าคณะกรรมการส่วนจังหวัดจะต้องการความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งในกรณีนิติบุคคล กรรมการผู้มีอำนาจจะเป็นผู้รู้ธุรกิจที่ตนบริหารดีที่สุด ดังนั้นในการออกหนังสือเชิญคณะกรรมการส่วนจังหวัด จึงควรระบุวัตถุประสงค์ของหนังสือเชิญให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะมิฉะนั้นแล้วกรรมการผู้มีอำนาจของนิติบุคคลจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นที่ไม่มีความรู้ความสามารถที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดประสงค์มาให้คำอธิบาย คำแนะนำ หรือความเห็น ในขณะที่เดียวกันหากหนังสือเชิญระบุวัตถุประสงค์ชัดเจนเข้าใจดีและกรรมการผู้มีอำนาจของนิติบุคคลไม่รู้รายละเอียดเท่ากับพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ก็จะได้มอบหมายให้พนักงานของนิติบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะมาแนะนำคณะกรรมการมาอธิบายให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นได้ดีกว่า

การที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดเชิญบุคคลมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำ ความเห็นตามมาตรการนี้หากผู้ถูกเชิญไม่มาและไม่ได้มอบอำนาจให้ใครมาแทนก็ไม่ได้มีความผิดตามกฎหมายเหมือนกับกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18(1) ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือเรียกบุคคลมาพบ ซึ่งถ้าเป็นการออกหนังสือเรียกตามมาตรา 18(1) ถ้าผู้ถูกเรียกไม่มาพบจะมีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

การปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งของ กกร. และปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กกร.มอบการใช้อำนาจตาม (1) - (4) ของ กจร. มีข้อสังเกต ดังนี้

จากการที่กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการกลางฯ มีอำนาจในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ส่วนคณะกรรมการส่วนจังหวัดมีอำนาจในท้องที่จังหวัดนั้น ๆ และการใช้อำนาจของคณะกรรมการทั้งสององค์กรซึ่งจะมีอำนาจเหมือน ๆ กัน หากคณะกรรมการทั้งสองคณะใช้อำนาจขัดแย้งกันเองจะทำให้เป็นปัญหาจึงต้องมีบทบัญญัติไว้เพื่อให้การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังจะได้ยกตัวอย่างไว้ดังนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง คณะกรรมการกลางใช้มาตรการกำหนดราคาจำหน่ายปลีก ส่ง และราคาหน้าโรงงานสูงสุดไว้สำหรับสินค้าควบคุมคือน้ำตาลทราย ซึ่งในส่วนการควบคุมราคาสูงสุด น้ำตาลทราย ณ โรงงานผลิตและผู้ขายส่งนั้นเป็นการประกาศใช้ทั่วราชอาณาจักร ซึ่งคณะกรรมการส่วนจังหวัดทุกจังหวัดจะไม่สามารถใช้อำนาจในการกำหนดราคาขายส่งและราคาขายหน้าโรงงานอีก เนื่องจากคณะกรรมการกลางฯ ได้ประกาศแล้วทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักรแต่ในการกำหนดราคาขายปลีกสูงสุดนั้น คณะกรรมการกลางใช้อำนาจประกาศเพียง 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการและสมุทรสาคร ดังนั้นจังหวัดอื่น ๆ นอกจากจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการและสมุทรสาคร แล้ว คณะกรรมการส่วนจังหวัดสามารถกำหนดราคาขายปลีกสูงสุดได้เองตามอำนาจของตน ทั้งนี้จะประกาศหรือไม่ก็ได้ จังหวัดอาจจะให้ราคาน้ำตาลทรายลอยตัวโดยไม่มี การควบคุมราคาก็ได้ ส่วนจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการและสมุทรสาคร นั้น คณะกรรมการส่วนจังหวัดไม่สามารถประกาศกำหนดราคาขายปลีกสูงสุดของน้ำตาลทรายได้อีก

การกำหนดราคาขายปลีกสูงสุดของคณะกรรมการกลางฯ ยังมีการกำหนดเงื่อนไข ยกเว้นมิให้ใช้บังคับกับน้ำตาลทรายบริสุทธิ์ชนิดก้อนสีเหลือง น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ชนิดบรรจุซอง หรือน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์บรรจุขวดหรือมีลักษณะพิเศษเนื่องจากถือว่าน้ำตาลทราย บริสุทธิ์ที่กล่าวถึงเป็นกรณีผลิตภัณฑ์ที่ใช้กับเครื่องดื่มพิเศษหรือเป็นของขวัญ จึงบัญญัติยกเว้นไม่มีการควบคุมราคาขายปลีก ส่ง หน้าโรงงาน แต่จากการที่ยกเว้นไว้นั้น คณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดพื้นที่เรื่องการขายปลีกสูงสุดไว้ที่ 5 จังหวัด ดังนั้นเมื่อมีเงื่อนไขดังกล่าวและไม่ได้กำหนด ห้ามพื้นที่การขายปลีกของน้ำตาลทรายบริสุทธิ์ไว้ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร คณะกรรมการ ส่วนจังหวัดจึงมีอำนาจกำหนดราคาขายปลีกสูงสุดของน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ชนิดก้อน บรรจุซอง ขวด หรือลักษณะพิเศษได้ โดยไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับการใช้อำนาจของ คณะกรรมการกลางฯ

ตัวอย่างที่สอง คณะกรรมการกลางฯ ได้ออกระเบียบคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคา สินค้าและบริการว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2547 ข้อ 4(3)(4) กำหนด อำนาจให้ประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดและพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้น ไปสังกัดกระทรวงพาณิชย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือราชการบริหารส่วนกลาง ที่ตั้งในจังหวัดมีอำนาจเปรียบเทียบความผิด ซึ่งในกรณีนี้ประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดและ พนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ตามที่คณะกรรมการกลางกำหนด

ตัวอย่างที่สาม ตามมาตรา 9(8) คณะกรรมการกลางอาจมอบหมายให้ คณะกรรมการส่วนจังหวัดเข้ากำกับดูแลและสั่งการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การผลิต การจำหน่ายสินค้าหรือ บริการควบคุมมีเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน

การมอบหมายดังกล่าวคณะกรรมการกลางฯ ต้องออกเป็นประกาศคณะกรรมการ กลางฯ เพื่อมอบหมายให้คณะกรรมการส่วนจังหวัดปฏิบัติตามมาตรา 9(8)

มาตรา 14

ให้ความความในมาตรา 10 และมาตรา 11 มาใช้บังคับกับ กจร. โดยอนุโลม

คำอธิบาย

การแต่งตั้ง การพ้นวาระกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการส่วนจังหวัดและการ ประชุมของคณะกรรมการส่วนจังหวัดนั้นให้ให้ความความในมาตรา 10 และมาตรา 11 โดยอนุโลมซึ่งจะโยง ไปใช้ตามในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมา (รายละเอียด เรียกดูคำอธิบายมาตรา 10 และมาตรา 11 ประกอบ)

นอกจากการนำความในมาตราต่าง ๆ และความในพระราชบัญญัติอื่นมาใช้แล้ว มาตรา 12 วรรคสอง ยังกำหนดให้คณะกรรมการกลางฯ กำหนดระเบียบในการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้เป็น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่วนจังหวัดอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งมีรายละเอียดที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

กำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาจำนวนเจ็ดคนประกอบด้วยรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย อัยการจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัดทำหน้าที่พิจารณาสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนและในจำนวนที่แต่งตั้งต้องเป็นภาคเอกชนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม

การคัดเลือกและเสนอรายชื่อต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งคือผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเสนอชื่อพร้อมหนังสือยินยอมของผู้ที่ได้รับเสนอชื่อนั้น การลงมติเสนอชื่อต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดที่มีอยู่ ซึ่งกรณีนี้ไม่ได้หมายความถึงจำนวนกรรมการที่เข้าประชุมต้องยึดถือจำนวนกรรมการสรรหาที่มีอยู่ เช่น แต่งตั้งไว้เจ็ดคน ต่อมาลาออกหรือตายหนึ่งคนเหลือหกคน ต้องใช้คะแนนเสียงสามในสี่ของกรรมการหกคน เป็นต้น

กรณีอัยการจังหวัดมีหลายคนให้อัยการเลือกกันเองเหลือหนึ่งคนเป็นกรรมการสรรหาและในกรณีที่จังหวัดไม่มีสภาอุตสาหกรรมให้หอการค้าจังหวัดแต่งตั้งผู้แทนเป็นกรรมการสรรหาแทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัด

การกำหนดตัวประธานคณะกรรมการสรรหาให้คณะกรรมการสรรหาเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานที่ประชุม ซึ่งหากมีการประชุมหลายครั้ง ประธานที่ประชุมอาจจะไม่ใช่คนเดียวก็ได้

เมื่อมีการคัดเลือกรายชื่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิส่วนจังหวัดได้แล้วให้พาณิชย์จังหวัดนำรายชื่อบุคคลที่ได้รับการเสนอจากคณะกรรมการสรรหาเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการสรรหามีมติ

กรณีที่คณะกรรมการสรรหาไม่อาจเสนอรายชื่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้ภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่อาจเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดให้พาณิชย์จังหวัดพิจารณาเสนอชื่อแทนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องเสนอชื่อ

บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ และให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติตามแบบที่กำหนดซึ่งจะประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล สัญชาติ วันเดือนปีเกิด ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน ตำแหน่งงานปัจจุบัน สังกัด ประสบการณ์ด้านการเมืองและประธานในที่ประชุมคณะกรรมการสรรหาต้องลงลายมือชื่อรับรอง

กรณีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิส่วนจังหวัดว่างลง ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการภายในสามสิบวันนับแต่มีเหตุทำให้ต้องมีการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิส่วนจังหวัด

เมื่อได้เสนอรายชื่อต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องคัดเลือกรายชื่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิส่วนจังหวัดไม่น้อยกว่าเจ็ดคนไม่เกินสิบเจ็ดคน ให้เหลือไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคน แล้วแต่งตั้งให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อจากพาณิชย์จังหวัด

กรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่วนจังหวัดพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่งนั้น

มาตรา 15

คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาและเสนอความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนได้ และให้นำความในมาตรา 11 มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม

คำอธิบาย

คณะกรรมการกลางๆ และคณะกรรมการส่วนจังหวัดมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาสอบสวนหรือศึกษา และเสนอความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือให้ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนได้

รูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ต้องออกเป็นประกาศคณะกรรมการกลางๆ หรือประกาศคณะกรรมการส่วนจังหวัด ซึ่งในปัจจุบันตัวอย่างการแต่งตั้งคณะกรรมการอยู่หลายคณะ คือประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาราคापู้ยเคมี ลงวันที่ 21 มีนาคม 2551 ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาราคาอาหารสัตว์ ลงวันที่ 21 มีนาคม 2551 ฯลฯ

การแต่งตั้งคณะกรรมการตามมาตรานี้ต้องมีการประชุมคณะกรรมการและเมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นควรแต่งตั้งอนุกรรมการก็ลงมติ จากนั้นก็ออกประกาศคณะกรรมการเพื่อแต่งตั้ง

การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาด้านต่างๆ จะต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ชัดเจน คือต้องมีอำนาจติดตาม มีอำนาจศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดมาตรการที่คณะกรรมการจะกระทำได้ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาราคายารักษาโรคแผนปัจจุบัน คณะกรรมการต้องมีอำนาจกำหนดมาตรการดูแลราคาจำหน่ายยารักษาโรคแผนปัจจุบันที่มีสิทธิบัตรคุ้มครองหรือมีผู้จำหน่ายเพียงรายเดียวในประเทศไทยให้เหมาะสมและเป็นธรรม เป็นต้น หรือกรณีแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาราคาสินค้าผลิตภัณฑ์นม ก็ต้องมีการให้อำนาจกำหนดมาตรการดูแลราคาจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์นมให้เหมาะสมและเป็นธรรม นอกจากอำนาจในการกำหนดมาตรการต่างๆ แล้ว ยังต้องให้อำนาจในการเชิญผู้เกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นด้วย เพื่อคณะกรรมการจะได้มีอำนาจเชิญบุคคลใดๆ มาให้ข้อเท็จจริง

อนุกรรมการที่เข้าประชุมสามารถเบิกเบี้ยประชุมได้ตามกฎหมาย

มาตรา 16

ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กกร.” ขึ้นในกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ มีอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นเลขาธิการ เป็นเลขาธิการ เป็นผู้บังคับและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานและมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

คำอธิบาย

(1) ดำเนินงานธุรการของ กกร. และคณะอนุกรรมการ และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานกับ กกร.

(2) ศึกษา วิเคราะห์และวิจัยเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ราคาและการประกอบธุรกิจ รวมทั้งเสนอโครงการ แผนงานหรือมาตรการเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าและบริการต่อ กกร.

(3) ติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการควบคุม และสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจแล้วรายงานต่อ กกร.

(4) รับเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายเนื่องจากการกระทำอันมีผลกระทบต่อราคา

(5) กำหนดระเบียบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของสำนักงาน กกร.

(6) ปฏิบัติการตามประกาศ ระเบียบ และมติของ กกร. และปฏิบัติการอื่นตามที่ กกร. มอบหมาย

มาตรานี้กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กกร.” ขึ้นในกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยมีอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นเลขาธิการ เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน เนื่องจากในการปฏิบัติงานของ กกร. จำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ดำเนินการด้านธุรการ การประสานงาน การดำเนินการประชุม การศึกษาวิเคราะห์และวิจัยเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการควบคุม ฯลฯ กฎหมายจึงกำหนดให้จัดตั้งสำนักงาน กกร. เพื่อปฏิบัติงานดังกล่าว โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินงานธุรการของ กกร. และคณะอนุกรรมการที่ กกร. จัดตั้งขึ้นมาและทำหน้าที่ประสานงานกับ กกร. ทุกจังหวัดด้วย

(2) ศึกษา วิเคราะห์และวิจัยเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ราคาและการประกอบธุรกิจ รวมทั้งเสนอโครงการ แผนงานหรือมาตรการเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าและบริการต่อ กกร.

• ในการที่จะกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตลอดจนการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมนั้น จะต้องต้องมีหน่วยงานที่คอยศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอันจะเป็นข้อมูลให้กับ กกร. ในการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป กรมการค้าภายในได้มอบงานฝ่ายเลขานุการให้กับสำนักจัดระบบราคาสินค้าเป็นผู้ดำเนินการติดตามราคาต้นทุนและความเคลื่อนไหวของสินค้าและบริการ ส่วนกรณีที่ต้องฟ้องราคา ข้อกฎหมาย ได้มอบให้สำนักกฎหมายเป็นผู้ดูแลงาน ทั้งด้านการปรับบทกฎหมาย การวิเคราะห์ข้อกฎหมาย การพิจารณาความผิด การตรวจข้อหาหรือในทางปฏิบัติตามกฎหมายและในด้านการตรวจสอบพฤติกรรมการประกอบธุรกิจ ได้มอบให้สำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ ทำหน้าที่ดูแลและออกตรวจสอบเป็นประจำทุกวัน

(3) ติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการควบคุม และสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจแล้วรายงานต่อ กกร.

- ในกรณีที่สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมแล้ว ในกรณีนี้ก็ต้องมีหน่วยงานคอยติดตามดูแลความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการควบคุมอยู่ตลอดเวลาตลอดจนต้องสอดส่องดูแลให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติตามมาตรการที่ได้วางไว้ เมื่อได้ผลเป็นประการใดก็ให้รายงานต่อ กกร. ทั้งนี้เพื่อ กกร. จะได้รับทราบข้อเท็จจริงอันจะเป็นข้อมูลในการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง

(4) รับเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายเนื่องจากการกระทำอันมีผลกระทบต่อราคา

- ในเรื่องของราคาสินค้าหรือบริการอาจจะมีบุคคลใดกระทำการมีผลให้กระทบกระเทือนต่อราคาเช่น ฉกฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าหรือบริการ กตราคาซื้อสินค้าให้ต่ำกว่าปกติหรือกักตุนสินค้า ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อราคาทำให้ราคาของสินค้าหรือบริการสูงหรือต่ำเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคา ดังนั้นบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายเนื่องจากการกระทำดังกล่าวก็สามารถร้องเรียนได้ โดยร้องเรียนผ่านทางสำนักงาน กกร. (ต่างจังหวัดก็ร้องเรียนผ่านสำนักงาน กจร.) ซึ่งทางสำนักงาน กกร. ก็จะต้องรับเรื่องไว้และพิจารณาเบื้องต้นตลอดจนจัดส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบข้อเท็จจริง หากสามารถดำเนินการได้ตามอำนาจหน้าที่ที่ดำเนินการไปได้แล้วรายงานขึ้นมาตามลำดับชั้น หากไม่สามารถดำเนินการโดยตรงได้ก็ต้องพิจารณาหาข้อเท็จจริงแล้วรายงานต่อ กกร. เพื่อพิจารณาการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

(5) กำหนดระเบียบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของสำนักงาน กกร.

- ในการปฏิบัติงานของสำนักงาน กกร. นั้น มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติหลายประการ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานตลอดจนให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องวางระเบียบในการปฏิบัติงานของสำนักงาน กกร. ไว้ให้ชัดเจนทั้งในการวางโครงสร้าง การกำหนดหน้าที่ของหน่วยงาน ตลอดจนวิธีการ การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ กล่าวคือในการกำหนดระเบียบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของสำนักงาน กกร. นั้น อาจกำหนดเป็นระเบียบฉบับเดียว โดยแยกหมวดหมู่ให้ชัดเจน และให้มีรายละเอียด เช่น โครงสร้าง การกำหนดหน้าที่ของหน่วยงาน การประสานงาน การติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการควบคุม การรับเรื่องร้องเรียน การปฏิบัติหน้าที่และการรายงาน เป็นต้น

(6) ปฏิบัติการตามประกาศระเบียบและมติของกกร. ฯลฯ

- ประกาศของ กกร. เช่นในกรณีที่ กกร. ออกประกาศให้ผู้จำหน่ายแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บสินค้าควบคุม โดยให้แจ้ง ณ สำนักงาน กกร. ดังนั้นสำนักงาน กกร. ก็ต้องดำเนินการรับเรื่องการแจ้งจากผู้จำหน่ายแล้วรวบรวมรายงานเสนอต่อ กกร. ต่อไป

- ระเบียบของ กกร. เช่นในกรณีที่ กกร. ออกระเบียบการสั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลจากค่าปรับโดยระบุให้สำนักงาน กกร. เป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้นสำนักงาน กกร. ก็มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม คือ ต้องควบคุมดูแลการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลตามระเบียบ กกร. ที่กำหนด

- มติของ กกร. เช่น กกร. มีมติให้สำนักงาน กกร. ไปศึกษาวิเคราะห์และวิจัยเกี่ยวกับสินค้าโทรศัพท์มือถืออย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อนำข้อเท็จจริงมาเป็นข้อมูลในการพิจารณา

ให้เป็นสินค้าควบคุม ดังนี้ สำนักงาน กกร. ก็ต้องปฏิบัติตามและรายงานให้ กกร. ทราบตามระยะเวลาที่กำหนด

- ปฏิบัติการอื่นตามที่ กกร. มอบหมายเช่น กกร. อาจมอบหมายให้สำนักงาน กกร. ติดตามความเคลื่อนไหวของสินค้าใดสินค้าหนึ่งที้อยู่แล้วว่าจะมีการกักตุน หากได้ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการกักตุนจริง ก็อาจจะต้องดำเนินการกำหนดให้เป็นสินค้าควบคุมและกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุนต่อไป

มาตรา 17

ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กจร.” ขึ้นในทุกจังหวัด มีพาณิชย์จังหวัดเป็นหัวหน้าสำนักงานเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินงานธุรการของ กจร. และคณะกรรมการซึ่ง กจร. แต่งตั้งและทำหน้าที่ประสานงานกับ กกร.

(2) ปฏิบัติการตามมาตรา 16 (2)(3) และ (4) ในเขตจังหวัดนั้นแล้วเสนอต่อ กจร.

(3) กำหนดระเบียบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของสำนักงาน กจร.

(4) ปฏิบัติการตามประกาศ ระเบียบ และมติของ กกร. และ กจร. และปฏิบัติการอื่นตามที่ กจร. มอบหมาย

คำอธิบาย

การดำเนินงานของคณะกรรมการจำเป็นต้องอาศัยฝ่ายเลขานุการในการดำเนินงานให้ลุล่วงไป ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในส่วนของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กฎหมายกำหนดให้ตั้งสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ ขึ้น โดยมีอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นเลขานุการ เพื่อดำเนินการและในส่วนของคณะกรรมการส่วนจังหวัดจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่วนจังหวัดฯ ขึ้นได้มีพาณิชย์จังหวัดเป็นหัวหน้าสำนักงาน

(1) อำนาจของสำนักงานคณะกรรมการ คือการดำเนินงานธุรการของ กกร.และ กจร. รวมทั้งการทำหน้าที่ธุรการให้กับคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้น นอกจากนั้นยังต้องทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกันและกัน โดยอำนาจของสำนักงานกลางจะเป็นศูนย์กลางประสานงานกับ กจร. และในส่วนของ กจร. จะทำหน้าที่ประสานงานกับสำนักงาน กกร.

ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการกลางนั้น ได้มีการออกระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ที่ 1/2543 เรื่องการกำหนดหน่วยงานและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2543 กำหนดหน่วยงานในสำนักงานเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของ กกร. และคณะกรรมการ เป็นศูนย์กลางประสานงานกับ กกร. ดำเนินการประชุมของ กกร. และคณะกรรมการ งานเกี่ยวกับการเงิน

ปฏิบัติตามประกาศ ระเบียบ และมติของ กกร. ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักจัดระบบราคาสินค้าและบริการ เป็นผู้รับผิดชอบ

ส่วนวิเคราะห์ มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ เกี่ยวกับราคาสินค้าหรือบริการ ราคา และการประกอบธุรกิจ เสนอโครงการ แผนงาน มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการควบคุมและสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งการตรวจสอบต้นทุน และวิเคราะห์ต้นทุนของราคาสินค้าและบริการจะอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนวิเคราะห์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักจัดระบบราคาและปริมาณสินค้า

ส่วนกฎหมาย จะดำเนินการเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับ ตามกฎหมาย การตอบข้อหารือให้ความเห็นเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง กำหนดกรอบแนวทางการใช้กฎหมาย การสืบสวน การกระทำความผิด ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในกรณีที่มีใช้ความผิดซึ่งหน้า ดำเนินการเรื่องการเปรียบเทียบคดี ติดตามผลคดี การออกหนังสือเรียก การขายทอดตลาดสินค้า หรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร มอบให้กองนิติการ เป็นผู้รับผิดชอบ

ส่วนตรวจสอบ มีหน้าที่ติดตามสอบสวนและรายงานความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าและบริการ ติดตามสืบสวนพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจ รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน จับกุมดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายในคดีความผิดซึ่งหน้า ทำการเปรียบเทียบคดีความผิดซึ่งหน้า กักอายัด ยึดสินค้าควบคุม ยานพาหนะ เอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งมอบหมายให้สำนักตรวจสอบ และปฏิบัติการ เป็นผู้รับผิดชอบ ในส่วนของการรับเรื่องร้องเรียน สำนักตรวจสอบและปฏิบัติการ ได้ตั้งกลุ่มรับเรื่องร้องเรียนใช้ในสำนักเพื่อรับผิดชอบเรื่องที่ประชาชนร้องเรียนเข้ามาว่าได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับราคาและปริมาณสินค้าควบคุม และไม่ควบคุม ก่อนเสนอเรื่องให้มีการตรวจสอบและหากพบการกระทำความผิดก็ให้ดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนต่อไป

หน่วยงานรับผิดชอบต่าง ๆ นี้จะดำเนินการไปในกรอบอำนาจที่ได้ รับการแต่งตั้ง

ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการส่วนจังหวัดนั้นจะมีการมอบหมายจาก พาณิชย์จังหวัด ซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงาน ให้หัวหน้าสำนักงานการค้าภายในจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ต่างๆ แทนหน่วยงาน ซึ่งจะแทนทั้งสามหน่วย เนื่องจากในภูมิภาคคงไม่สามารถแยกตั้งหน่วยปฏิบัติ ในแต่ละจังหวัด ออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ เหมือนกับส่วนกลางได้ จึงให้หัวหน้าสำนักงานการค้า ภายในจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบงานทั้งหมดแทนหน้าที่ของทุกหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการ กลางฯ จัดตั้งไว้ เช่น ส่วนอำนวยการ ส่วนวิเคราะห์ ส่วนกฎหมาย สำนักงานการค้าภายในจังหวัดจะ เป็นผู้ดำเนินการ

(2) การศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการและติดตามความ เคลื่อนไหวของราคาสินค้าหรือบริการควบคุม สอดคล้องพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจนั้น สำนักงาน จะติดตามราคาสินค้าและปริมาณสินค้าเพื่อทำการศึกษา วิเคราะห์ ซึ่งในส่วนของสำนักงาน คณะกรรมการกลางฯ มีการติดตามศึกษาโครงสร้างต้นทุนราคาสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการครองชีพ ประมาณ 200 ชนิด เพื่อดูว่าแนวโน้มของสินค้าในด้านราคาและปริมาณจะมีผลกระทบกับประชาชน

อย่างไร การศึกษาโครงสร้างต้นทุนของสินค้าที่จำเป็นของหน่วยงานที่รับผิดชอบจะมีวิธีการปฏิบัติ ดังนี้

ตรวจสอบและเก็บข้อมูลด้านราคาและปริมาณสินค้าเป็นรายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน โดยการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งราคาและปริมาณสินค้าที่เก็บข้อมูลไว้แล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์ จะทำให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ของสินค้าแต่ละตัวได้เป็นอย่างดีว่าอยู่ในภาวะปกติหรือจะมีการปรับเปลี่ยนราคาสูงขึ้นหรือต่ำลง ซึ่งนอกจากจะติดตามตรวจสอบราคาและปริมาณแล้ว ยังต้องติดตามความเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การนำเข้าสินค้า วัตถุดิบจากต่างประเทศ หรือสินค้าที่จะนำมาประกอบ ผสม ประชุม ว่ามีความเคลื่อนไหวอย่างไร ค่าแรงงานในประเทศ ปริมาณวัตถุดิบภายในประเทศ ราคาน้ำมัน เชื้อเพลิง ค่าบริการจัดการของแต่ละสินค้า ฯลฯ ทั้งนี้เมื่อได้นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้ทุกประเภท มาทำการศึกษา วิเคราะห์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จะสามารถพยากรณ์สภาพความเคลื่อนไหวของราคาและปริมาณสินค้าแต่ละชนิดได้ ซึ่งข้อมูลที่เสนอให้คณะกรรมการกลางฯ พิจารณาเพื่อกำหนดมาตรการรองรับนี้ จะมีความถูกต้องและใช้ในการตัดสินใจของคณะกรรมการในการวางมาตรการต่างๆ ทันทีทั้งนี้ นอกจากการติดตามราคา ปริมาณ ของเจ้าหน้าที่แล้ว คณะกรรมการกลางพิจารณามาตรการต่างๆ ออกมาให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยวิเคราะห์ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยการออกมาตรการให้ผู้ประกอบการแจ้งราคา ปริมาณสินค้า ต้นทุนราคา ราคาขายปลีก ขายส่ง การนำเข้าสินค้าแต่ละครั้ง ราคาต้นทุนจากต่างประเทศโดยให้แจ้งเดือนละหนึ่งครั้ง ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความทันสมัย และเจ้าหน้าที่สามารถศึกษา วิเคราะห์ได้อย่างรวดเร็ว และในปัจจุบันการแจ้งข้อมูลของผู้ประกอบการจากที่เคยมายื่นแจ้งตามแบบได้มีการปรับปรุงให้มีการยื่นแจ้งโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การติดตามภาวะราคา ศึกษา วิเคราะห์ของส่วนวิเคราะห์นี้ ได้มีการจัดลำดับความสำคัญของสินค้าเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 เป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหว มีผลกระทบต่อผู้บริโภคสูง เช่น ข้าวสาร น้ำมัน อาหารปรุงสำเร็จ ก๊าซหุงต้ม ฯลฯ ระดับที่ 2 คือ สินค้าที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคไม่มากแต่ต้องติดตามใกล้ชิด เช่น ปูนซีเมนต์ เหล็กเส้น ปุ๋ย แบตเตอรี่ น้ำตาลทราย อาหารสัตว์ ฯลฯ และระดับ 3 เป็นสินค้าที่ติดตามปกติ ซึ่งจะมีอยู่ประมาณ 200 รายการ เช่น ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน เครื่องปรุงรส เครื่องใช้ไฟฟ้า รถยนต์ ฯลฯ การกำหนดระดับความจำเป็นของการติดตามภาวะ สามารถปรับระดับ 1,2,3 ได้ทันทีตามต้องการและพร้อมเสนอการใช้อนุมาตรการต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคโดยกฎหมายต่อไปในทันที

(3) รับเรื่องร้องเรียน ซึ่งจะเห็นว่าอำนาจของสำนักงานในส่วนนี้มีอำนาจเพียงการรับเรื่องร้องเรียนเท่านั้นไม่มีอำนาจพิจารณา การพิจารณาเป็นอำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา 9(9) และมาตรา 13(2) เมื่อสำนักงานคณะกรรมการได้รับเรื่องร้องเรียนแล้วจะต้องส่งให้คณะกรรมการพิจารณาดำเนินการต่อไป

(4) กำหนดระเบียบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของสำนักงาน ซึ่งอำนาจในการกำหนดระเบียบตามมาตรา 11 ในส่วนสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ ได้มีการกำหนดระเบียบไว้หลายฉบับ เช่น ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการว่าด้วยการออกหนังสือ

เรียก พ.ศ. 2543 ฯลฯ ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2543 ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการว่าด้วยขั้นตอน วิธีการ และอัตราการเปรียบเทียบ พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ และวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินและการขอรับเงินสินบนเงินรางวัล พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2548

ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการแจ้งทางข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2551 ส่วนในสำนักงานคณะกรรมการส่วนจังหวัดนั้น จะออกระเบียบสำนักงานส่วนจังหวัดฯ เกี่ยวกับระเบียบการเปรียบเทียบคดีและอัตราการเปรียบเทียบ การจ่ายเงินและการขอรับเงินสินบน เงินรางวัล รวมสองระเบียบและระเบียบอื่นๆ นอกจากระเบียบที่สำนักงานคณะกรรมการฯ ออกมาใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการฯ แล้ว ยังมีการออกคำสั่งและประกาศของสำนักงานคณะกรรมการฯ บางเรื่องออกมาเพื่อให้การปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการฯ เป็นประโยชน์ด้วย เช่น ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการในการขออนุญาตและวิธีการขนย้ายข้าวเปลือก น้ำมันปาล์ม กระจเทียม ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หัวมันสำปะหลังสดและมันเส้น รวม 5 ฉบับ เรื่อง แนวทางปฏิบัติทางการค้าของผู้ประกอบธุรกิจร้านค้าทองที่เป็นธรรม เรื่อง แบบแจ้งตามประกาศคณะกรรมการกลาง เรื่อง การกำหนดช่วงระยะเวลากำกับดูแลและติดตามความเคลื่อนไหวราคาสินค้าและบริการในกรณีพิเศษ ซึ่งกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษปรับเป็น 2 เท่าจากอัตราที่กำหนดในการเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นประกาศที่ออกมาบังคับใช้เพื่อประโยชน์ของสำนักงานในปัจจุบัน

(5) สำนักงานคณะกรรมการฯ ต้องปฏิบัติตามประกาศของ กกร. และ กจร. เช่น กรณีคณะกรรมการกลางฯ ออกประกาศให้ผู้ที่ครอบครองน้ำตาลทราย ต้องแจ้งปริมาณสถานที่เก็บ โดยในเขตกรุงเทพมหานคร แจ้งต่อสำนักงาน กกร. และในต่างจังหวัดแจ้งต่อสำนักงาน กจร. ดังนี้ สำนักงาน กกร. และ สำนักงาน กจร. ก็ต้องปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการกลางฯ ด้วยเช่นกัน ขอยกตัวอย่างอีกกรณีหนึ่ง คือ การที่คณะกรรมการกลางฯ ออกระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลได้แล้ว คณะกรรมการส่วนจังหวัดก็ต้องออกระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลไว้ด้วยเช่นกัน โดยให้ข้อความในระเบียบเป็นไปอย่างสอดคล้องกันและสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ ก็ต้องปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการกลางส่วนจังหวัด แต่ระเบียบที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดออกมขัดหรือแย้งกับระเบียบของคณะกรรมการกลางฯ สำนักงานคณะกรรมการส่วนจังหวัดต้องไม่ปฏิบัติตามระเบียบนั้น เพราะกฎหมายได้บัญญัติไว้แล้วว่า การใช้อำนาจของคณะกรรมการส่วนจังหวัดจะขัดหรือแย้งกับกรณีที่คณะกรรมการกลางฯ กำหนดไม่ได้

ในการกำหนดระเบียบคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีเปรียบเทียบคดี พ.ศ. 2547 คณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดให้เลขาธิการ มีอำนาจกำหนดวิธีการ ขั้นตอน อัตราการเปรียบเทียบ แบบบันทึกต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร และให้พาณิชย์จังหวัดโดยความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจกำหนดวิธีการ ขั้นตอน อัตราการเปรียบเทียบ แบบบันทึกต่างๆ ในเขตจังหวัดของตน โดยให้สอดคล้องกับที่เลขาธิการคณะกรรมการกลางฯ กำหนด ดังนั้น ในกรณีนี้

การกำหนดอัตราเปรียบเทียบของจังหวัดต่างๆ จะต้องมีกำหนดให้สอดคล้องกับที่เลขาธิการกำหนด เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

มาตรา 18

ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ แจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือให้ส่งบัญชี ทะเบียน เอกสารหรือหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา แต่ในกรณีที่ให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับต้นทุน สูตร หรือส่วนประกอบของสินค้าหรือบริการอื่นที่มีใช้สินค้าหรือบริการควบคุมต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเลขาธิการหรือประธาน กจร. ก่อน

(2) เข้าไปในสถานที่ทำการ สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจหรือของบุคคลใด หรือสถานที่อื่นที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเข้าไปในยานพาหนะของบุคคลใด หรือสั่งเจ้าของหรือผู้ควบคุมยานพาหนะให้หยุด หรือจอดเพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อตรวจค้นและยึดพยานหลักฐานหรือทรัพย์สินที่อาจจับได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือจับกุมผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 โดยไม่ต้องมีหมายค้นในกรณี ดังต่อไปนี้

(ก) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำในสถานที่ หรือยานพาหนะ

(ข) บุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้น ควรสงสัยว่าได้ซุกซ่อนอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะ

(ค) เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าพยานหลักฐานหรือทรัพย์สินที่อาจจับได้ตามพระราชบัญญัตินี้ อยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะ ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ พยานหลักฐานหรือทรัพย์สินจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อนทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(ง) เมื่อผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าของสถานที่ หรือยานพาหนะและการจับนั้นมีความจำเป็นหรือจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ในการนี้ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริง หรือเรียกบัญชี ทะเบียน เอกสาร หรือหลักฐานอื่นจากผู้ประกอบธุรกิจ เจ้าของหรือผู้ควบคุมยานพาหนะ หรือจากบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง ตลอดจนสั่งให้บุคคลดังกล่าวซึ่งอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นปฏิบัติการเท่าที่จำเป็น

(3) ในกรณีที่มีหลักฐานชัดเจนเป็นที่เชื่อได้ว่ามีการฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 ให้มีอำนาจกัก อายัด หรือยึดสินค้า ยานพาหนะ เอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

กับการกระทำความผิด แต่การยึดสินค้า ยานพาหนะ เอกสารหรือหลักฐานต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากประธานคณะกรรมการก่อน

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นการกำหนดถึงอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ดังนั้นก่อนที่จะอธิบายถึงอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่เราควรที่จะทำความเข้าใจก่อนว่า พนักงานเจ้าหน้าที่คือใครและได้แก่บุคคลตำแหน่งและระดับใดบ้าง ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีองค์ประกอบ ดังนี้

- มีฐานะเป็นข้าราชการ มีกฎหมายหลาย ๆ ฉบับที่ได้บัญญัติคำว่าข้าราชการไว้ เช่น พ.ร.บ. เงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง พ.ศ. 2538 ได้บัญญัติไว้ว่า “ข้าราชการ” หมายความว่า ข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ ถ้าแปลตามกฎหมายนี้แล้ว ข้าราชการจะประกอบด้วย ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการอัยการ ข้าราชการครู ข้าราชการรัฐสภา ข้าราชการการเมือง เป็นต้น สำหรับพนักงานรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ไม่มีฐานะเป็นข้าราชการ ดังนั้น พนักงานองค์การคลังสินค้าถึงแม้ว่าจะสังกัดกระทรวงพาณิชย์ แต่ไม่มีฐานะเป็นข้าราชการ จึงไม่สามารถแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนี้ได้

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้แต่งตั้ง (โปรดดูมาตรา 4 และมาตรา 6 พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542) กฎหมายให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งการแต่งตั้งนั้นจะกำหนดขอบเขตของอำนาจในการปฏิบัติตามกฎหมายได้ทั่วราชอาณาจักร หรืออาจจะจำกัดอำนาจไว้ภายในท้องที่หรือเขตอำนาจของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งก็ได้ จะเห็นได้จากประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ลงวันที่ 27 เมษายน 2542 ได้แต่งตั้งข้าราชการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีขอบเขตของอำนาจไว้เป็น 2 ลักษณะ (โปรดดูประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ ลงวันที่ 27 เมษายน 2542)

ลักษณะที่หนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ได้แก่

- (1) ผู้ตรวจราชการกระทรวงพาณิชย์
- (2) ที่ปรึกษาการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
- (3) ที่ปรึกษากฎหมาย กระทรวงพาณิชย์
- (4) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป สังกัดกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
- (5) นายตรวจมาตราซ่งตวงวัด สังกัดกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ลักษณะที่สอง พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจภายในท้องที่หรือเขตอำนาจของตน ได้แก่

- (1) นายอำเภอ
- (2) ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ
- (3) ปลัดอำเภอ
- (4) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับ 3 สังกัดกระทรวงพาณิชย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาค
- (5) ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับ 3 สังกัดกระทรวงพาณิชย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนกลางซึ่งปฏิบัติงานประจำอยู่ในต่างจังหวัด

(2) อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

1. มีหนังสือเรียกบุคคล ตามมาตรา 18(1) พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ โดยแยกองค์ประกอบได้ ดังนี้

- มีหนังสือเรียกบุคคลใด (บุคคลใดนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สามารถให้ถ้อยคำและชี้แจงข้อเท็จจริงได้เป็นอย่างดี)

- มา พบ บุคคลที่ถูกเรียก พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องระบุว่า ให้มา ณ สถานที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ใด ในวัน เวลาใด แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงระยะทางและใช้เวลาพอสมควรในการเดินทางมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกหนังสือเรียกด้วย

- ให้ถ้อยคำ หรือ แจ้งข้อเท็จจริง หรือ ทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ ในกรณีดังกล่าวบุคคลที่ถูกเรียกต้องมาให้ถ้อยคำ หรือแจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ จะต้องมาดำเนินการ ณ สถานที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวันเวลาที่ระบุในหนังสือเรียกนั้นจะส่งหนังสือแต่ตัวผู้ถูกเรียกไม่มาพบไม่ได้

- ให้ส่ง บัญชี ทะเบียน เอกสารหรือหลักฐานใด ในกรณีนี้เป็นการออกหนังสือเรียกบุคคลให้ส่ง เอกสารหรือหลักฐาน ซึ่งอาจจะระบุให้ส่งเฉพาะเอกสารหรือหลักฐานมาก็ได้ หรืออาจจะระบุไว้ให้ทั้งตัวบุคคลมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งนำเอกสารมาส่งด้วยพร้อมกันเลยก็ได้

ในกรณีที่ให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับต้นทุน สูตร หรือส่วนประกอบของสินค้าหรือบริการอื่นที่มีใช้สินค้าหรือบริการควบคุมต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเลขาธิการหรือประธาน กจร. ก่อน

ในเรื่องนี้เป็นการจำกัดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวกับต้นทุน สูตร หรือส่วนประกอบของสินค้าหรือบริการอื่นที่มีใช้สินค้าหรือบริการควบคุม ซึ่งเป็นความลับของการประกอบธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งยังไม่ได้กำหนดให้เป็นสินค้าควบคุม ดังนั้นหากความลับดังกล่าวของผู้ประกอบธุรกิจรั่วไหลไป อาจก่อให้เกิดความ

เสียหายในธุรกิจนั้นได้ แต่หากทางราชการมีความจำเป็นที่จะต้องทราบข้อมูลเหล่านี้เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา กฎหมายก็ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีเหตุผลและความจำเป็นโดยยื่นเรื่องราวเป็นหนังสือต่อเลขาธิการหรือประธาน กจร. แล้วแต่กรณีเพื่อให้พิจารณาอีกชั้นหนึ่งก่อน หากเห็นว่าจำเป็นจริงเลขาธิการ หรือประธาน กจร. แล้วแต่กรณีก็จะอนุญาตเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือเรียกในกรณีเช่นนี้ได้

- เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา ในการออกหนังสือเรียกตัวบุคคลหรือให้ส่งบัญชี ทะเบียน เอกสารหรือหลักฐานใด ก็เพื่อได้ตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาของคณะกรรมการ

1.1 ในการมีหนังสือเรียกบุคคลหรือให้ส่งบัญชี ทะเบียน เอกสารหรือหลักฐานใดนั้นก็เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณาโดยที่การออกหนังสือเรียกสามารถใช้ได้กับสินค้าหรือบริการทั่วไปไม่จำเป็นต้องเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมก่อน ทั้งนี้เพราะมาตรา 18(1) ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ “ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้” ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการทั่วไปด้วย เช่น มาตรา 16(2) มาตรา 24 มาตรา 28 มาตรา 29

การที่ กจร. กำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม กจร. จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการนั้น แม้ กจร. อาจเชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย คำแนะนำ หรือความเห็น (โปรดดูมาตรา 9 (10) พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542) ได้ก็จริง แต่ก็ย่อมจะต้องอาศัยข้อมูลส่วนใหญ่มาจากพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย เพราะถ้าหากอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการถูกจำกัดอยู่แต่เฉพาะสินค้าหรือบริการควบคุมแต่อย่างเดียวนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะไม่มีโอกาสทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการทั่ว ๆ ไปเพื่อให้ กจร. ใช้ในการพิจารณาว่าสินค้าหรือบริการชนิดใดที่มีการกำหนดราคาซื้อขายราคาจำหน่ายหรือการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรมหรือไม่ อันจะนำไปสู่การพิจารณาประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการชนิดนั้นเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมได้ (โปรดดูมาตรา 24 พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542) นอกจากนั้น ตามมาตรา 28 และมาตรา 29 ก็เช่นกันหากพนักงานเจ้าหน้าที่ถูกจำกัดอำนาจอยู่แต่เฉพาะสินค้าหรือบริการควบคุมแต่อย่างเดียวนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่สามารถปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายได้

1.2 ในการออกหนังสือตามมาตรา 18(1) นั้นเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ถือว่าเป็นหนังสือบังคับซึ่งออกโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ สั่งให้บุคคลที่ถูกระบุไว้ในหนังสือนั้นมายังผู้ออกหนังสือเพื่อการสอบถาม จึงทำให้หนังสือเรียกนั้นมีสภาพบังคับหรือมีผลทางกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อฝ่าฝืนการเรียกจะต้องได้รับโทษ (โปรดดูมาตรา 34 พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542)

1.3 ในการสอบถามผู้ให้ถ้อยคำนั้น จะต้องจัดทำบันทึกการให้ถ้อยคำไว้เป็นหลักฐานด้วย

2. อำนาจในการตรวจสอบ มาตรา 18(2) ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปใน

2.1 สถานที่ทำการ สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจหรือของบุคคลใด

- กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าตรวจสอบเบื้องต้นในสถานที่ดังกล่าวของผู้ประกอบธุรกิจหรือของบุคคลใดที่เกี่ยวข้องได้

2.2 สถานที่อื่นที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

- นอกจากสถานที่ตามข้อ 2.1 แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ยังสามารถเข้าตรวจสอบในสถานที่อื่นได้อีก แต่ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการฝ่าฝืนกฎหมาย จึงจะเข้าทำการตรวจสอบได้

2.3 ยานพาหนะของบุคคลใด หรือสิ่งเจ้าของหรือผู้ควบคุม ยานพาหนะให้หยุดหรือจอด

- พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าตรวจสอบในยานพาหนะของบุคคลใดที่มีการขนส่งสินค้าหรือบรรทุกสินค้าหรือมีสินค้าในยานพาหนะนั้นได้ ในการนี้ยังสามารถสั่งให้เจ้าของหรือผู้ควบคุมยานพาหนะหยุดหรือจอดได้ เพราะบางครั้งหากพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจสั่งให้หยุดหรือจอดได้ ผู้ควบคุมยานพาหนะอาจไม่ยอมหยุดหรือจอด การสั่งให้ยานพาหนะหยุดหรือจอดนั้นต้องดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

2.4 การเข้าไปตรวจสอบในสถานที่และยานพาหนะตาม 2.1-2.3 นั้น เพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้นการใช้อำนาจในการตรวจสอบกรณีดังกล่าวไม่จำกัดเฉพาะสินค้าหรือบริการควบคุมเท่านั้น เพราะพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มิได้บังคับกับสินค้าควบคุมตามมาตรา 24 แต่เพียงอย่างเดียว หากแก่งใช้บังคับกับสินค้าทั่ว ๆ ไปอีกด้วย เช่น มาตรา 16 (2) มาตรา 28 มาตรา 29 เป็นต้น

2.5 ในการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อ 2.1-2.4 กฎหมายให้มีอำนาจในการสอบข้อเท็จจริง หรือเรียกบัญชี ทะเบียน เอกสาร หรือหลักฐานอื่น จากผู้ประกอบธุรกิจ เจ้าของหรือผู้ควบคุมยานพาหนะหรือจากบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องตลอดจนสั่งให้บุคคลดังกล่าวซึ่งอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นปฏิบัติการเท่าที่จำเป็น (โปรดดูมาตรา 18 พ.ร.บ. ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542)

- เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบในสถานที่หรือ ยานพาหนะแล้วสามารถสอบถามข้อเท็จจริง หรือเรียกบัญชีเอกสารต่าง ๆ จากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ควบคุมยานพาหนะ ตลอดจนสั่งให้บุคคลดังกล่าวปฏิบัติการเท่าที่จำเป็น เช่น ใหลงจาก ยานพาหนะนั้น เพื่อมิให้เคลื่อนย้ายพาหนะขณะตรวจสอบได้ เป็นต้น

กรณีนี้เป็นคนละกรณีกับการออกหนังสือเรียก การออกหนังสือเรียกนั้นเป็นการสั่งให้บุคคลมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สถานที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อ

มาให้ถ้อยคำ ส่วนกรณีขณะตรวจสอบนั้นไม่ต้องมีหนังสือเรียก พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือให้นำเอกสารมาตรวจสอบ ณ สถานที่ที่กำลังตรวจสอบได้ในขณะนั้นทันที

2.6 ในการตรวจสอบทุกครั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดทำบันทึกการตรวจสอบไว้ด้วย เพราะสามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้

2.7 ระยะเวลาในการเข้าตรวจสอบตามพ.ร.บ.นี้ เมื่อตรวจสอบจากข้อกำหนดพ.ร.บ.นี้ไม่ได้บัญญัติระยะเวลาในการเข้าตรวจสอบไว้เหมือนกับพ.ร.บ. คำก่าไรเกินควรหรือ พ.ร.บ.กำหนดราคาฯ ซึ่งในกฎหมายเก่าจะกำหนดในเวลาทำการของผู้ประกอบการ ซึ่งในกรณีนี้เมื่อได้ตรวจสอบดูหลักฐานการร่างกฎหมายได้มีการให้คำอธิบายไว้ว่า การกำหนดระยะเวลาในการเข้าตรวจสอบนั้น เป็นการบัญญัติไว้ในกฎหมายทั่วไป คือ ป.อาญาอยู่แล้ว ดังนั้น ระยะเวลาในการเข้าตรวจสอบตามพ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการจึงไม่ได้มีการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ระยะเวลาในการเข้าตรวจสอบจึงต้องถือตามกฎหมายทั่วไป คือ เจ้าหน้าที่จะเข้าทำการตรวจสอบในระหว่างเวลาทำการของผู้ประกอบการ ซึ่งในเรื่องระยะเวลานี้ ถ้าดูเทียบกับพ.ร.บ.มาตราซึ่ง ตวง วัด พ.ศ.2542 แล้ว จะเห็นว่ากฎหมายมาตรา52(1) กำหนดให้เจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่ในระหว่างเวลาทำการของผู้ประกอบการซึ่ง ตวง วัด นั้น แต่มาตรา 52(3) กำหนดว่าในการค้นสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ ใช้เวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการงาน และการค้นดังกล่าวในเวลาข้างต้นยังไม่แล้วเสร็จ จะกระทำต่อก็ได้ จะเห็นว่ากฎหมายเขียนแยกลักษณะการให้อำนาจนาตรวจซึ่ง ตวง วัด ไว้หลายประการ เพื่อให้ครอบคลุมเวลาปฏิบัติงานของนายตรวจ

มีปัญหาว่าในกรณีที่ผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าควบคุม เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง ตามปกติจะเปิด 24 ชั่วโมง แต่รัฐจะประกาศปรับราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในเวลา 6.00 น. ของวันรุ่งขึ้นและสถานีบริการน้ำมันจึงปิดบริการตั้งแต่เวลาเที่ยงคืน เพื่อรอเวลาถึง 6.00 น. จะได้ปรับราคาใหม่ ดังนี้ ถ้าเจ้าหน้าที่จะเข้าทำการตรวจสอบ ก็ไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบได้เนื่องจากสถานีบริการปิดทำการไปแล้วและการปิดก็เป็นยามวิกาล ซึ่งหากจะเข้าตรวจหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จะเข้าดำเนินคดีในข้อหาปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าควบคุมตามมาตรา 30 หรือไม่นำสินค้าควบคุมออกเสนอขายตามปกติ (เพราะปกติต้องเปิด 24 ชั่วโมง) ดังนี้ เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้เพราะสถานีบริการปิดดำเนินการไปแล้ว ทางแก้ไขในเรื่องนี้ก็คือนายเจ้าหน้าที่จะต้องไปขออนุญาตจากศาล เพื่อเข้าไปในสถานที่ทำการของผู้ประกอบการนั้นๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่

3. อำนาจในการตรวจค้น มาตรา 18 (2) ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะของผู้ประกอบธุรกิจหรือของบุคคลใดได้ (โปรดดูคำอธิบายข้อ 2. เรื่องอำนาจในการตรวจสอบ) เพื่อตรวจค้นและยึดพยานหลักฐานหรือทรัพย์สินที่อาจจับได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 หรือเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนมาตรา 31 โดยไม่ต้องมีหมายค้นในกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 18 (2) ข้อ (ก)(ข)(ค)(ง)

ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นจะต้องทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 สถานที่ทำการ สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า ยานพาหนะเป็น “ที่รโหฐาน” หรือไม่ เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา มาตรา 2 (13) และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(3) แล้ว คำจำกัดความของ “ที่รโหฐาน” หมายความว่า “ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้” (สาธารณสถาน) ดังนั้นสถานที่ต่าง ๆ ตลอดจนยานพาหนะในบางส่วนของผู้ประกอบการหรือของบุคคลใดจึงเป็นที่ “รโหฐาน” ตามความหมายของประมวลวิธีพิจารณาความอาญา

3.2 เมื่อพิจารณาว่าสถานที่และยานพาหนะบางส่วนเป็นที่รโหฐานแล้ว การตรวจค้นในที่รโหฐาน จึงต้องพิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมาย ดังนี้

- โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ จึงได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้หลายมาตรา เช่น มาตรา 32 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง มาตรา 34 มาตรา 35 (โปรดดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 66 ของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้อีกชั้นหนึ่งว่า “การตรวจค้นในเคหะสถานหรือในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

- เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 จะเห็นได้ว่าการกำหนดเกี่ยวกับการค้นไว้ดังนี้

(1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการค้น สถานที่หรือยานพาหนะในส่วนที่เป็นที่รโหฐานไว้ว่า จะต้องเป็นไปตามปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น (โปรดดูมาตรา 18)

(2) กฎหมายนี้มีเจตนารมณ์ที่จะรักษาประโยชน์ของผู้บริโภคและป้องกันมิให้ราคาสินค้าและค่าบริการต่าง ๆ สูงขึ้นโดยรวดเร็วเกินสมควรอันจะกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงต้องมีการดำเนินการที่รวดเร็วแรงด่วนและมีประสิทธิภาพประกอบกับสินค้าหรือเอกสารที่เป็นพยานหลักฐานในการกระทำผิด อาจถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิมโดยง่าย ดังนั้นหากจะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจค้นสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานโดยต้องมีหมายค้นตามมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแล้ว ก็จะทำให้ไม่อาจค้นได้ในทันที ต้องขอหมายค้นจากศาลก่อน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามกฎหมาย เหตุนี้ พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ จึงบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจค้นและยึดพยานหลักฐานหรือทรัพย์สินที่อาจจะริบได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ซึ่งเข้าช้อยกเว้นในมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ว่า “มีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่ง “เหตุ” ให้ค้นดังกล่าว กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการก็ได้บัญญัติไว้ (โปรดดูมาตรา 18 (2) ข้อ (ค))

- นอกจากนั้น กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 โดยไม่ต้องมีหมายค้นได้เช่นกัน กล่าวคือในการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนมาตรา 30 คือ การกักตุนสินค้าควบคุม (โปรดดูคำอธิบายมาตรา 30) หรือมาตรา 31 คือการหยุดการให้บริการควบคุมตามปกติ หรือปฏิเสธหรือประวิงการให้บริการควบคุม โดยไม่มีเหตุอันสมควร (โปรดดูคำอธิบายมาตรา 31) จะเป็นกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดในที่รโหฐาน ซึ่งโดยปกติจะต้องมีหมายค้นด้วย (โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 81 มาตรา 92) แต่กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้บัญญัติเหตุให้ทำการตรวจ

ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ดังนั้นการจับกุมในที่รโหฐานในกรณีที่ฝ่าฝืน มาตรา 30 หรือมาตรา 31 จึงไม่ต้องมีหมายค้นด้วย แต่ทั้งนี้ต้องเป็นเหตุให้ค้นได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 (2) ข้อ (ก)(ข) (ค)(ง) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

3.3 ในการตรวจค้นทุกครั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำบันทึกการตรวจค้นไว้เป็นหลักฐาน ก่อนและหลังการตรวจค้น ผู้ตรวจค้นต้องแสดงความบริสุทธิ์โดยบันทึกไว้ในบันทึกตรวจค้นนั้น

4. **อำนาจในการสอบถาม เรียกเอกสาร ตลอดจนสิ่งบุคคล**
ในการตรวจสอบ ตรวจค้น หรือจับกุมผู้ฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการสอบถามข้อเท็จจริง หรือเรียกบัญชี ทะเบียน เอกสาร หรือหลักฐานอื่น จากผู้ประกอบการ เจ้าของหรือผู้ควบคุมยานพาหนะ หรือจากบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง ตลอดจนสิ่งให้บุคคลดังกล่าวซึ่งอยู่ในสถานที่หรือยานพาหนะนั้นปฏิบัติการเท่าที่จำเป็น

5. **อำนาจในการกัก อายัด หรือยึด**

5.1 มาตรา 18 (3) ได้บัญญัติว่าในกรณีที่มีหลักฐานชัดเจนเป็นที่เชื่อไว้ว่ามีการฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 เมื่อพิจารณาในส่วนนี้แล้วเห็นว่ากฎหมายต้องการให้ปรากฏหลักฐานชัดเจนและเป็นที่เชื่อถือว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายมาตรา 30, 31 อย่างแน่ชัดแล้ว (โปรดดูคำอธิบายมาตรา 30 และมาตรา 31) พนักงานเจ้าหน้าที่จึงใช้อำนาจในการกัก อายัด หรือยึดสินค้า ยานพาหนะ เอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ ซึ่งขอให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

- กัก หมายความว่าให้สินค้า ยานพาหนะ เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นอยู่ในบริเวณที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้กำหนดไว้ โดยห้ามมิให้ทำการเคลื่อนย้ายออกจากบริเวณดังกล่าว

- อายัด หมายความว่าห้ามมิให้ทำการเคลื่อนย้ายหรือจำหน่ายจ่ายโอนสินค้า ยานพาหนะ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยอาจมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองหรือบุคคลอื่นไต่รักษาไว้

- ยึด หมายความว่าการนำสินค้า ยานพาหนะ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นมาอยู่ในความครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่แต่การยึดสินค้า ยานพาหนะ เอกสารหรือหลักฐานต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากประธานคณะกรรมการก่อน (โปรดดูมาตรา 18 (3) พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ)

5.2 สำหรับอำนาจในการกัก อายัด หรือยึดนั้น กฎหมายใช้ถ้อยคำว่าจะต้องมีหลักฐานชัดเจนเป็นที่เชื่อได้ว่ามีการฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 ดังนั้น อำนาจในกรณีนี้จะใช้เมื่อมี “หลักฐานชัดเจนเป็นที่เชื่อได้” เท่านั้น มิใช่ว่ามีแต่เพียงผู้มาแจ้งว่าร้านค้าไม่ยอมขายสินค้าให้ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็เข้าไปดำเนินการกัก อายัด หรือยึดสินค้านั้นเลยโดยไม่ได้มีการพิสูจน์หรือหาหลักฐานไว้ก่อน กรณีเช่นนี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้ วิธีการพิสูจน์ทราบเพื่อให้ได้หลักฐานชัดเจนเป็นที่เชื่อได้ที่ดีที่สุดก็คือ การเข้าไปทดลองซื้อสินค้านั้นหรือเข้าตรวจนับปริมาณสินค้า

ในสถานที่เก็บสินค้าแล้วแต่กรณีและเมื่อมีหลักฐานชัดเจนแจ้งอันนำไปสู่องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 30 หรือ มาตรา 31 แล้ว ก็จะเกิดอำนาจกัก อายัด หรือยึดขึ้นได้

5.3 เมื่อพิจารณาตามมาตรา 18 (3) ซึ่งกฎหมายใช้ถ้อยคำว่ามีอำนาจกัก อายัด หรือยึดสินค้า โดยไม่ได้ระบุว่าสินค้าควบคุม แต่ใช้คำว่า “สินค้า” เท่านั้น ปัญหาที่อยู่ว่าจะต้องเป็นตัวสินค้าควบคุมหรือไม่จึงจะใช้อำนาจกัก อายัด หรือยึดได้ เมื่อพิจารณาถ้อยคำของมาตรา 18 (3) ที่กล่าวว่า “ในกรณีที่มีหลักฐานชัดเจนเป็นที่เชื่อได้ว่าการฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 ให้มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 โดยไม่ต้องมีหมายค้นในกรณีดังต่อไปนี้ (ก) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำในสถานที่ หรือยานพาหนะ และข้อ (ข) (ค) (ง)” ดังนั้น กรณีที่จะใช้อำนาจกัก อายัด หรือยึดสินค้าได้นั้นจะต้องมีการฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 ก่อน และเมื่อพิจารณาถ้อยคำมาตรา 30 และมาตรา 31 แล้วจะเห็นได้ว่าทั้ง 2 มาตรา ได้กล่าวถึงสินค้าควบคุมและบริการควบคุม โดยเฉพาะเจาะจงโดยมิได้กล่าวถึงสินค้าและบริการทั่วไป ดังนั้น การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 (3) จึงต้องเกี่ยวกับสินค้าควบคุมและบริการควบคุมเท่านั้น

5.4 การใช้อำนาจกัก อายัด หรือยึด ของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นเป็นขั้นตอนตามกฎหมายที่สำคัญ และสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีได้ ดังนั้น จึงต้องมีบันทึกการกัก อายัด หรือยึดทุกครั้งที่มีการดำเนินการ

มาตรา 19

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

คำอธิบาย

กฎหมายได้กำหนดบทบัญญัติเพื่อรับรองอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นไปด้วยความสะดวกและต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์กฎหมาย คือ มุ่งไปสู่ราคาและปริมาณสินค้าเพื่อดูแลคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องมุ่งไปสู่ความเกี่ยวข้องในเรื่องราคาและปริมาณสินค้าเป็นสำคัญ เช่น การเข้าไปเพื่อตรวจสอบราคาสินค้า ปริมาณสินค้า ในสถานที่เก็บสินค้าของผู้ประกอบการ ซึ่งสินค้าทุกชนิดเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านราคาและปริมาณ จะเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ไม่ได้กำหนดเฉพาะเจาะจงสินค้าควบคุมเท่านั้น แต่รวมถึงการติดตามข้อมูลและสอบหาข้อเท็จจริงซึ่งสินค้าทั่วไปได้ทุกประเภท ทั้งนี้เพราะสินค้าบางประเภทไม่ได้มีการประกาศให้เป็นสินค้าควบคุมต่อมาเกิดขาดแคลน ทำให้มีการปรับราคา ดังนั้นก่อนจะออกมาตรการให้สินค้านั้นเป็นสินค้าควบคุม จึงต้องตรวจสอบข้อมูลเสียก่อนว่าเป็นเพราะเหตุใด พนักงานเจ้าหน้าที่

ซึ่งจะต้องรวบรวมข้อมูลนำเสนอคณะกรรมการจึงต้องออกตรวจสอบรวบรวมข้อมูลเสนอคณะกรรมการทั้งด้านราคาและปริมาณ

การที่บุคคลที่เกี่ยวข้องไม่อำนวยความสะดวกนั้น กฎหมายบัญญัติให้มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งเป็นโทษตามมาตรา 36 และผู้ต้องโทษสามารถเสียค่าปรับต่อผู้มีอำนาจเปรียบเทียบเพื่อให้โทษเป็นอันระงับได้

การอำนวยความสะดวกของบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่นั้นจะต้องอยู่ในความหมายของคำว่าตามสมควร เช่น กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการตรวจสอบข้าวโพดหรือมันสำปะหลังที่เก็บอยู่ในโกดังของผู้รับฝากเก็บ แต่ผู้รับฝากเก็บชี้แจงว่ากุญแจเปิดโกดังอยู่ที่ผู้ตรวจสอบคุณภาพหนึ่งดอกและอยู่ที่เจ้าของสินค้าหนึ่งดอก ทั้งสองดอกไม่สามารถติดตามตัวมาเปิดได้ในขณะนั้น เนื่องจากไปปฏิบัติหน้าที่ ณ สถานที่อื่น ขอเลื่อนเวลาตรวจไปเป็นวันอื่น กรณีดังนี้พนักงานเจ้าหน้าที่จะฝืนบังคับให้เจ้าของโกดังพังกอด้งเพื่อเข้าไปตรวจสอบอย่างนี้ไม่ได้ถือว่าไม่สมควร แต่ถ้าผู้ดูแลกุญแจทั้งสองดอก อยู่ในสถานที่ที่จะไปเอากุญแจมาได้ แต่เจ้าของโกดังไม่ยอมไปเอากุญแจหรือโทรศัพท์ติดต่อให้ผู้ดูแลกุญแจมาเปิด อย่างนี้ถือว่าไม่อำนวยความสะดวกได้ ดังนั้นกรณีนี้จึงต้องพิจารณาคำว่า “ตามสมควร” เป็นกรณีไป

มาตรา 20

ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำอธิบาย

เมื่อมีการอำนวยความสะดวกให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 19 แล้ว ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติซึ่งก็คือต้องแสดงตนว่าตัวเองเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยการแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาในหลาย ๆ ประเด็น ดังนี้

การแสดงบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องแสดงบัตรที่ออกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ซึ่งรัฐมนตรีได้กำหนดแบบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเท่านั้น ซึ่งบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่จะระบุว่าเป็นบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ มีชื่อ นามสกุล ตำแหน่งทางราชการและสังกัด จะเห็นว่าตำแหน่งที่ลงไว้จะต้องเป็นตำแหน่งทางราชการเท่านั้น เพราะในส่วนราชการมีการกำหนดตำแหน่งข้าราชการและตำแหน่งบริหาร เช่น นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ ดังนี้ถือเป็นตำแหน่งข้าราชการ แต่ถ้าเป็นตำแหน่งบริหารจะใช้ว่าตำแหน่งผู้อำนวยการ ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนัก เป็นต้น ซึ่งบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่จะระบุตำแหน่งข้าราชการลงไว้ และมีลายมือชื่อของผู้มีอำนาจลงนามในบัตรพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งผู้ลงนามในบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ คือ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ มิใช่เลขาธิการคณะกรรมการ

กลางหรืออธิบดี นอกจากนี้ในบัตรประจำตัวต้องมีวันออกบัตร วันหมดอายุ รูปถ่ายเครื่องแบบราชการ เลขที่บัตรและตราประทับกระทรวงพาณิชย์ จึงจะถือว่าเป็นบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สมบูรณ์ การแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่นี้จะใช้บัตรประจำตัวพนักงานราชการ บัตรประจำตัวตามกฎหมายอื่น ๆ ไม่ได้โดยเด็ดขาด

การแสดงนั้นจะต้องแสดงอย่างไร ในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องนำบัตร ออกมายกให้บุคคลที่เกี่ยวข้องดูในระยะที่พอมองเห็นได้ถึงรายละเอียด คือ รูป ตำแหน่ง ลายมือชื่อ ผู้ลงนาม ตราประทับ แต่ไม่ต้องส่งบัตรประจำตัวให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องดู และต้องแจ้งให้บุคคล ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และต้องการจะตรวจสอบข้อมูลอะไร อย่างไร เอกสารอะไร

ในทางปฏิบัติมีพนักงานเจ้าหน้าที่ห้อยบัตรประจำตัวไว้ที่คอ และไม่ได้มีการบอกกล่าวให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบโดยถือว่าเมื่อห้อยบัตรที่คอหรือกระเป๋าเสื้อแล้วถือว่าแสดงบัตรแล้ว ดังนี้ ถือว่ายังไม่มีการแสดงบัตรเพราะบุคคลอื่น ๆ จะเข้าใจว่าใครเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องมีการ แสดงตัวบัตรให้เห็นและแจ้งให้ทราบจึงจะครบกระบวนการแสดงบัตร การห้อยคอไว้เฉย ๆ ยังไม่ถือเป็นการแสดงตามมาตรานี้

กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่ประกอบการ สถานที่ผลิตหลายคน การแสดง บัตรให้แสดงเพียงคนเดียวก็พอไม่จำเป็นต้องแสดงตนหมดทุกคน เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ ต้องแสดงบัตรทุกคน

หากเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แล้วไม่แสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปทุกคน จะมีความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 คือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

การแสดงบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีอำนาจตามกฎหมายในการ เข้าทำการตรวจสอบ จับกุม ดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ มีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอยู่เรื่องหนึ่ง ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีความละเอียดรอบคอบ มิฉะนั้นแล้วอาจจะ ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายได้ กล่าวคือในการตรวจสอบโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ในจังหวัดอ่างทอง พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้จัดชุดลงปฏิบัติงานและได้ ติดตามการกระทำผิดของผู้ฝ่าฝืนซึ่งมีอาชีพเป็นผู้ขายพันธุ์ข้าวเปลือก ได้นำเอกสารใบรับรอง เกษตรกรของผู้อื่นมาใช้และนำข้าวเปลือกที่ตนเองจัดหามา (มีราคาต่ำกว่า) ไปเข้าโครงการรับจำนำ พนักงานเจ้าหน้าที่ติดตามผู้ฝ่าฝืนไปรับเงินจากธ.ก.ส.และเดินทางกลับไปยังร้านจำหน่ายพันธุ์ ข้าวเปลือกของตนเอง พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าทำการตรวจสอบหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืน โดยเข้าแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการกับผู้ฝ่าฝืน ซึ่งสมมุติว่าชื่อนางสาว ก. เวลาเข้าปฏิบัติงานประมาณบ่ายสามโมง จากนั้นก็ได้ตรวจสอบเอกสาร หลักฐานไปจนถึงหกโมงเย็น ปรากฏว่าในตอนนั้นมีนางสาว ข. มาปรากฏตัวที่ร้านจำหน่ายพันธุ์ ข้าวเปลือก พนักงานเจ้าหน้าที่พอนางสาว ข. ที่เป็นฝาแฝดกับนางสาว ก. ซึ่งมีหน้าตาเหมือนกัน จึงได้หารือกันแล้วพบข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำผิดคือ นางสาว ข. มิใช่ นางสาว ก. ที่ได้แสดง บัตรประจำตัวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ จึงเปลี่ยนเป้าหมายไปทำการตรวจสอบนางสาว ข. ทั้งนี้ แต่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ในการสอบสวนค้นหาหลักฐานกับนางสาว ข. ไม่ได้มีการแสดงบัตร

ประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้นางสาว ข. ทราบ ดังนี้ ประเด็นก็คือว่า การแสดงตัวไม่ถูกต้องครบถ้วนถือเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว ซึ่งคดีนี้ผู้ฝ่าฝืนได้ฟ้องคดีต่อพนักงานสอบสวนในประเด็นดังกล่าวนี้

นอกจากข้อกล่าวหาดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนขอขยายความเพิ่มเติมถึงอำนาจหน้าที่ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการเพิ่มเติมอีกประเด็นหนึ่งว่า ในการใช้อำนาจทำการจับกุมดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนตามพ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการนั้น จะนำไปใช้ในการจับกุมดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายอื่น ๆ มิได้โดยเด็ดขาด เช่น ในกรณีที่ยกตัวอย่างมานั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนในข้อหาฉ้อโกง โดยใช้เอกสารของบุคคลอื่นได้ไปซึ่งทรัพย์สินของรัฐ คือการที่ผู้ฝ่าฝืนนำเอกสารใบรับรองของเกษตรกรที่ไม่ใช่ของผู้ฝ่าฝืนไปหลอกลวงเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ออกใบประทวนและนำไปรับเงินจากธนาคารตามระเบียบที่รัฐกำหนด เป็นการฉ้อโกง แต่การที่จะดำเนินคดีตามป.อาญานั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ไม่มีอำนาจที่จะจับกุมดำเนินคดีได้ ดังนั้น หากไปดำเนินคดีเข้าจึงเป็นการใช้อำนาจนอกเหนือจากที่ได้รับตามกฎหมายและอีกประเด็นหนึ่งคือการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไปอยู่ในสถานประกอบการเกินเวลาที่เข้าทำการตรวจสอบ เมื่อร้านค้าซึ่งเป็นสถานประกอบการหมดเวลาทำการ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องออกจากสถานที่ทำการนั้น เพราะสถานที่ทำการจะเป็นเคหะสถาน การเข้าไปเพื่อการตรวจสอบดำเนินคดีต้องมีหมายศาลในการเข้าตรวจค้นดำเนินคดีตามป.อาญา การทำงานที่เป็นยามวิกาล (กลางคืน) และกระทำในเคหะสถานโดยไม่มีอำนาจ จึงถือเป็นการบุกรุกเข้าไปในเคหะสถาน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ในชุดดังกล่าวก็ได้ถูกดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกอีกข้อหาหนึ่ง ตัวอย่างที่ยกขึ้นจึงเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าการดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายต้องมีความรอบคอบและพิจารณาให้ละเอียดเพื่อมิให้ถูกฟ้องกลับ สำหรับการตรวจสอบตามอำนาจในพ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หากพบการกระทำ ความผิดทางอาญาตามป.อาญา ประกอบวิธีดำเนินการคือ แจ้งข้อกล่าวหาตามพ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการเป็นหลักและกล่าวโทษข้อหาทางอาญา ประกอบให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจตามป.วิอาญาดำเนินการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามป.อาญาต่อไป จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดหรือมีฉะนั้นในการเข้าตรวจสอบดำเนินคดีซึ่งจะทำให้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีตามป.อาญา

มาตรา 21

หนังสือเรียกตามมาตรา 18 (1) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำการของบุคคลซึ่งระบุไว้ในหนังสือเรียก ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของบุคคลนั้น หรือจะส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ได้

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่นำส่งตามวรรคหนึ่งแล้ว แต่บุคคลซึ่งระบุไว้ในหนังสือเรียกปฏิเสธไม่ยอมรับหนังสือเรียกโดยปราศจากเหตุอันสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปเป็นพยาน เพื่อวางหนังสือเรียกไว้ ณ ที่นั้น แต่ถ้าไม่พบบุคคลซึ่งระบุไว้ในหนังสือเรียก ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำการของบุคคลนั้น จะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือสถานที่ทำการนั้นก็ได้อีก และถ้าไม่พบ

บุคคลใดหรือพบแต่ไม่มีบุคคลโดยอมรับไว้แทนให้ปิดหนังสือเรียกนั้นไว้ในที่ที่เห็นได้ง่าย
ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำการนั้นต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ไปเป็นพยาน

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วให้ถือว่า
บุคคลซึ่งระบุไว้ในหนังสือเรียกได้รับหนังสือเรียกนั้นแล้ว ถ้าเป็นการปิดหนังสือเรียก ให้ถือว่า
ได้รับหนังสือเรียกนั้น เมื่อครบกำหนดห้าวันนับแต่วันปิดหนังสือเรียก แต่ถ้าเป็นการส่งโดยทาง
ไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้ถือว่าได้รับหนังสือเรียกนั้นเมื่อครบกำหนดห้าวันนับแต่วันรับ

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นการกำหนดหน้าที่และวิธีการส่งหนังสือเรียกตามมาตรา 18(1)
(โปรดดูคำอธิบายมาตรา 18(1)) ไว้โดยชัดเจน ดังต่อไปนี้

1. กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเอง ให้นำส่ง ณ ภูมิลำเนาเหนือสถานที่ทำการของ
บุคคลซึ่งระบุไว้ในหนังสือเรียกในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการ
ของบุคคลนั้น หรือจะส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ได้หากบุคคลนั้นได้รับหนังสือเรียกก็ให้
ถือว่าได้รับหนังสือเรียกนั้นแล้ว

2. การวางหนังสือเรียก เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้นำส่งหนังสือเรียกตามข้อ 1
แล้ว แต่บุคคลซึ่งระบุไว้ในหนังสือเรียกปฏิเสธไม่ยอมรับโดยปราศจากเหตุอันสมควร ให้พนักงาน
เจ้าหน้าที่ขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปเป็นพยานเพื่อวางหนังสือเรียกไว้ ณ ที่นั้น และให้
ถือว่าได้รับหนังสือเรียกนั้นแล้ว

3. การส่งหนังสือเรียกให้กับบุคคลอื่น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้นำส่งหนังสือตาม
ข้อ 1 แล้ว แต่ถ้าไม่พบบุคคลซึ่งระบุไว้ในหนังสือเรียก ณ ภูมิลำเนา หรือสถานที่ทำการของบุคคลนั้น
จะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือสถานที่ทำการนั้นก็
หากบุคคลใดได้รับหนังสือเรียกแล้วก็ให้ถือว่าได้รับหนังสือเรียกนั้นแล้ว

4. การปิดหนังสือเรียก เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้นำส่งหนังสือเรียกตามข้อ 1 แล้ว
ถ้าไม่พบบุคคลใดหรือพบแต่ไม่มีบุคคลโดยอมรับไว้แทน ให้ปิดหนังสือเรียกนั้นไว้ในที่ที่เห็นได้ง่าย
ณ ภูมิลำเนา หรือสถานที่ทำการนั้นต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ไปเป็นพยาน และให้
ถือว่าได้รับหนังสือเรียกนั้นเมื่อครบกำหนดห้าวัน นับแต่วันปิดหนังสือเรียก

5. การส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ การส่งหนังสือเรียกอาจส่งโดยทาง
ไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ได้ และให้ถือว่าได้รับหนังสือเรียกนั้นเมื่อครบกำหนดห้าวันนับแต่วันรับ

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ไปเป็นพยานในการวางหนังสือเรียกนั้น
ควรจะต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่ที่บุคคลซึ่งระบุไว้ในหนังสือเรียกมีภูมิลำเนา
หรือสถานที่ทำงานตั้งอยู่

มาตรา 22

ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการกลางกรรมการส่วนจังหวัด อนุกรรมการ เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวล กฎหมายอาญา

คำอธิบาย

มาตรานี้กำหนดให้ กรรมการกลาง กรรมการส่วนจังหวัด อนุกรรมการ เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นผลให้เกิดอำนาจหน้าที่ขึ้น ตามที่ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ด้วยทำให้มีฐานะนอกเหนือไปจากบุคคลธรรมดาบาง ประการเนื่องจากผลของอำนาจหน้าที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งผลในทางคุ้มครอง และผลในทางควบคุม บุคคลที่เป็นเจ้าพนักงานนั้น ผลทั้งสองทางที่ว่านี้จะมีก็ต่อเมื่อเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องเนื่องในการปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 นี้เท่านั้นไม่เกี่ยวไปถึงความผิดในเรื่อง ส่วนตัวของบุคคลนั้นโดยเฉพาะ

1. ผลในทางคุ้มครองเจ้าพนักงาน มีตัวอย่างเช่น

- ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ ต้องได้รับโทษ
- ผู้ใดแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงานต้องได้รับโทษ
- ผู้ใดต่อสู้ ชัดขวาง เจ้าพนักงานต้องได้รับโทษ
- การทำร้ายเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่มีความผิดต้องรับโทษ

2. ผลในทางควบคุมเจ้าพนักงาน มีตัวอย่างเช่น

- ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งตามปกติมีความผิดได้แต่เฉพาะ บุคคลผู้เป็นเจ้าพนักงานเท่านั้น บุคคลธรรมดาซึ่งกระทำการเช่นเดียวกัน โดยลำพังไม่มีความผิด ถ้าบุคคลธรรมดากระทำการร่วมกับเจ้าพนักงาน บุคคลธรรมดาก็เป็นได้แก่ผู้สนับสนุน
- ในบางกรณีบุคคลธรรมดาอาจมีความผิดได้เหมือนกัน แต่เจ้าพนักงาน ผู้กระทำการอย่างเดียวกันนั้นอาจต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น การยกยอกทรัพย์ การปลอมเอกสาร เป็นต้น

ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น ในการใช้อำนาจกัก อายัด หรือยึดสินค้าควบคุม (โปรดดูคำอธิบายมาตรา 18(3) ข้อ 5) โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการผูกมัด เชือกล้อมรอบกองสินค้าควบคุมที่ทำการอายัดไว้ และประทับตราเครื่องหมายไว้บนครั้งตามรอยต่อ เชือก หากปรากฏว่าถูกทำลายผู้กระทำต้องได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 141 หรืออีกกรณีหนึ่งในการอายัดสินค้าควบคุมและได้มอบหมายให้เจ้าของสถานที่ดูแลรักษา หากปรากฏว่าสินค้าควบคุมนั้นถูกทำลาย สูญหาย หรือขาดหายไป เจ้าของสถานที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลก็จะมี ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 142

มาตรา 23

เพื่อประโยชน์ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การจับกุมผู้กระทำความผิดให้กระทำได้โดยไม่ต้องมีหมายจับเมื่อปรากฏว่ามีกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุอื่นที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นการกำหนดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยให้เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อประโยชน์ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคือใคร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16) ได้บัญญัติไว้ว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายความว่าผู้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพศัตถ์ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม” ดังนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ถึงมิใช่ตำรวจ แต่ก็จัดเข้าเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในส่วนของกฎหมายบัญญัติไว้ว่า “เจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม” จึงมีอำนาจหน้าที่ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ด้วยเช่นกัน อำนาจหน้าที่ที่วานี้มีดังต่อไปนี้ คือ

1. **อำนาจสืบสวน** การสืบสวนกระทำโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานเจ้าหน้าที่จัดเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง จึงมีอำนาจหน้าที่ทำการสืบสวนได้ (โปรดดูมาตรา 17 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

- การสืบสวนคืออะไร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(10)ได้บัญญัติไว้ว่า “การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

- แนวทางในการสืบสวน แบ่งได้เป็น 2 แนวทางใหญ่ ๆ คือ
 - การสืบสวนก่อนที่จะเหตุเกิดขึ้น** เช่น กรณีของกรมการค้าภายใน ดำเนินการสำรวจตรวจสอบร้านค้าในพื้นที่ทั้งในกรุงเทพฯ หรือในเขตจังหวัดต่าง ๆ ว่ามีร้านค้าสินค้าควบคุมชนิดใด อยู่ที่ใด เส้นทางเดินทางเป็นอย่างไร ชื่อใดบ้าง และใครเป็นเจ้าของหรือผู้ดูแล ซึ่งเราสามารถตรวจสอบไว้ก่อนได้ในการปฏิบัติงานปกติของกรมการค้าภายใน ซึ่งได้กระทำอยู่แล้ว เหล่านี้คือการสืบสวนก่อนที่จะเหตุเกิดขึ้น

การสืบสวนหลังเกิดเหตุ เมื่อมีเหตุเกิดขึ้น เช่น มีผู้ร้องทุกข์หรือมีการประกาศควบคุมสินค้า หรือมีนโยบายของรัฐให้เร่งรัดกวาดล้างเพื่อที่จะคุ้มครองผู้บริโภคพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมการค้าภายในก็ออกไปสืบสวนเป็นกรณี ๆ ไป โดยการติดต่อล่อซื้อว่ามีการขายสินค้าควบคุมเกินราคาหรือไม่ หรือเฝ้าสังเกตการณ์ดูว่ามีการกักตุนสินค้าควบคุมหรือไม่ การดำเนินการเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นสืบสวนแนวทางหนึ่ง

- วิธีการสืบสวน แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

การสืบสวนโดยใช้วิทยาการ หมายถึง การไปตรวจสอบข้อมูลที่หน่วยงานเก็บรวบรวมไว้แล้ว เช่น ระบบบัญชี การเงิน งบดุล ระบบการขาย การส่งออกนำเข้าสินค้า ทั้งนี้รวมทั้งเครื่องมือสื่อสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ การตรวจเปรียบเทียบ และการตรวจพิสูจน์ในทางวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ ซึ่งในเรื่องนี้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดัดแปลงหรือนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่หรือให้เหมาะสมกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้ เช่น การตรวจพิสูจน์สินค้าควบคุมน้ำตาลทรายซึ่งจะเป็นของกลางในการดำเนินคดี พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จัดส่งน้ำตาลทรายซึ่งจะเป็นของกลางในการดำเนินคดี พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จัดส่งน้ำตาลทรายให้กรมวิทยาศาสตร์บริการตรวจพิสูจน์ทางเคมีว่าเป็นน้ำตาลทรายชนิดใด (ขาว, บริสุทธิ์, ดิบ) เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีต่อไป เป็นต้น

การสืบสวนโดยวิธีธรรมดา คือการสืบสวนที่ผู้สืบสวนได้รู้ข้อเท็จจริงจากบุคคล จากเอกสารหรือวัตถุ และที่ได้หลักฐานจากในตัวหรือในความครอบครองของผู้กระทำความผิดจากในที่เกิดเหตุและที่อื่น ๆ เป็นที่รับฟังได้หรือเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดอย่างไร ฐานหรือข้อหาความผิดใด ผู้กระทำความผิดเป็นใคร หลบอยู่ที่ใด โดยวิธีการปฏิบัติเช่น การเฝ้าจุด การสะกดรอยติดตาม การใช้สายสืบ เป็นต้น

- ความแตกต่างระหว่างการสืบสวนและการสอบสวน

การสืบสวน คือการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน แต่

การสอบสวน คือการรวบรวม “พยานหลักฐาน” ซึ่งแตกต่างกับ “หลักฐาน” เนื่องจากหลักฐานจะต้องผ่านการคัดเลือก และตรวจสอบความเหมาะสมกับคดีหรือฐานความผิดนั้น เช่น หลักฐานจำนวน 1,000 ชิ้น อาจเป็นพยานหลักฐานได้เพียง 10 ชิ้น เท่านั้น

การสืบสวน กระทำได้ก่อนความผิดเกิด โดยไม่จำกัดว่าจะต้องทำหลังเหตุเกิด ซึ่งต่างกับการสอบสวนที่จะต้องกระทำหลังความผิดเกิดขึ้นแล้ว

ดังนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 จึงมีอำนาจสืบสวนได้ เนื่องจากเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่วนการสอบสวนนั้นต้องกระทำโดย “พนักงานสอบสวน” ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน (โปรดดู มาตรา 18 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ซึ่งในบางกฎหมายนอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วยังมีบทบัญญัติให้อำนาจในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนเหมือนกัน เช่น กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า เป็นต้น

2. **อำนาจจับกุม** เจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจในการจับ คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ สำหรับพนักงานฝ่ายปกครองนั้นบางตำแหน่งมีอำนาจเฉพาะตามกฎหมายบางฉบับเท่านั้น เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ มิได้มีอำนาจในการจับกุมเป็นการทั่วไปเหมือนตำรวจ

2.1 โดยปกติแล้วการจับต้องมีหมายจับ (โปรดดูมาตรา 237 มาตรา 335 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และมาตรา 78 มาตรา 80 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) แต่ตามมาตรา 23 วรรคสองของพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ว่า “การจับกุมผู้กระทำความผิดให้กระทำโดยไม่ต้องมีหมายจับเมื่อปรากฏว่ามีการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุอื่นที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ”

- การกระทำความผิดซึ่งหน้า ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้นในเรื่องการจับ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับนั้นไม่ได้เว้นแต่กรณีเมื่อบุคคลได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือความผิดซึ่งหน้าประเภทกำลังถูกติดตามหลังการกระทำ ซึ่งข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่จะพบเห็นผู้กระทำความผิดในลักษณะซึ่งหน้าที่เห็น กำลังกระทำความผิดทั้งสิ้น เช่น ขายสินค้าควบคุมเกินราคาสูงสุดที่กำหนด ปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าควบคุมเป็นต้น กรณีเหล่านี้จะต้องมีการล่อซื้อ เมื่อซื้อแล้วมีการขายในราคาสูงกว่าราคาควบคุมหรือปฏิเสธไม่ยอมขายความผิดก็ครบองค์ประกอบต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่นั่นเอง จึงเป็นความผิดซึ่งหน้า หรือกรณีที่ไม่ปิดป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบก็ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ดังนั้นกรณีดังกล่าวพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหมายจับ เนื่องจากเข้าข้อยกเว้นดังกล่าว

- เหตุอื่นที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ ซึ่งได้แก่ (โปรดดูมาตรา 78(2)(3)(4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

- (1) เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

- (2) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนี

- (3) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดและแจ้งด้วยว่าได้รับทุกขไว้ตามระเบียบแล้ว

2.2 ข้อจำกัดในการจับ ข้อจำกัดในการจับมีอยู่ 2 ประการ คือการจำกัดโดยเขตอำนาจ และการจำกัดโดยสถานที่

- การจำกัดโดยเขตอำนาจ อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจไม่จำกัดอยู่เฉพาะในเขตท้องที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจรับราชการประจำ เจ้าพนักงานตำรวจจึงมีอำนาจจับกุม

ผู้กระทำความผิดนอกเขตท้องที่ที่ตนประจำการได้ แต่สำหรับพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ประจำอยู่ ณ ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ คงมีอำนาจจับในเขตท้องที่ที่ตนประจำการอยู่เท่านั้น

ในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ก็มีการจำกัดโดยเขตอำนาจเช่นกัน กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติราชการสังกัดกรมการค้าภายใน จะมีอำนาจในการจับกุมได้ทั่วราชอาณาจักร เนื่องจากมีอำนาจปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ส่วนพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ประจำอยู่ ณ ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ พาณิชยจังหวัดคงมีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมได้ในเขตท้องที่หรือเขตอำเภอของตนเท่านั้น (โปรดดูประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ ลงวันที่ 27 เมษายน พ.ศ.2542)

● การจำกัดโดยสถานที่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 81 ได้บัญญัติไว้ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับ

(1) ในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน

(2) ในพระราชวัง หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรืออยู่ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อน

2.3 วิธีปฏิบัติในการจับ ในการจับนั้นรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดวิธีปฏิบัติไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

- ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า
- ต้องให้โอกาสผู้ถูกจับแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจทราบในโอกาสแรก
- สั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพร้อมด้วยผู้จับ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป
- ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือความป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับผู้นั้น
- เมื่อได้มีการจับบุคคลใด เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่การค้นจักต้องกระทำโดยสุภาพ และถ้าค้นผู้หญิงต้องให้ผู้หญิงเป็นผู้ค้น (โปรดดูมาตรา 85 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ข้อสังเกต

1. การจับกุมของเจ้าพนักงานนั้นจะต้องดำเนินการโดยละม่อม กล่าวคือ โดยปกติผู้จับจะต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่าเขาต้องถูกจับหากไม่แจ้งก็ถือว่าเป็นการกระทำ โดยมีขอบด้วย

กฎหมายว่าด้วยการจับ แต่สำหรับการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้านั้น ศาลฎีกาเห็นว่าเจ้าพนักงานผู้จับไม่ต้องแจ้งแก่ผู้นั้นว่าเขาต้องถูกจับ (โปรดดูฎีกาที่ 512/2480)

2. จะจับกุมผู้กระทำความผิดเมื่อใดนั้นจะต้องพิจารณาถึงขั้นตอนในการกระทำความผิดอาญาประกอบด้วย เนื่องจากขั้นตอนกระทำความผิดทางอาญานั้นสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ คือ คิดจะกระทำ เช่น คิดจะกักตุนสินค้า เพียงความคิดยังไม่เป็นความผิด ตกลงใจเมื่อคิดว่าจะกระทำความผิดนั้นต่อมาตกลงใจที่จะกระทำเช่น ตกลงใจที่จะกักตุนสินค้า การตกลงใจเพียงขั้นนี้กฎหมายยังไม่เอาโทษ เนื่องจากยังไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของสังคม การเตรียมกระทำ ความผิดอาญา โดยหลักทั่วไปยังไม่เป็นความผิดทางอาญาเนื่องจากยังไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของสังคม เว้นแต่เป็นการเตรียมการบางประการ ซึ่งกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของสังคม เช่น การปลงพระชนม์ การวางเพลิง เป็นต้น การลงมือกระทำความผิดอาญา ถ้าผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด ซึ่งกฎหมายจะเริ่มเอาโทษผู้กระทำความผิดในขั้นตอนนี้เป็นต้น หากกระทำครบถ้วนองค์ประกอบหรือเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ก็ถือว่ามีผลสำเร็จซึ่งจะต้องรับโทษเต็มตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย หากไม่สำเร็จก็เป็นขั้นพยายามก็จะต้องรับโทษ 2 ใน 3 ส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ดังนั้นในการจับกุมผู้กระทำความผิดจึงสามารถจับกุมได้ตั้งแต่ขั้นตอนนี้เป็นต้นไป

มาตรา 24

เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่ายหรือการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม กกร. ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมได้

ให้ กกร. พิจารณาทบทวนการใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง หากเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจหรือข้อเท็จจริงที่อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาใช้อำนาจของ กกร. เปลี่ยนแปลงไปหรือสิ้นสุดลง ให้ กกร. ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีประกาศเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการใช้อำนาจนั้นโดยไม่ชักช้า

ประกาศ กกร. ให้มีอายุตามที่กำหนด แต่จะเกินหนึ่งปีไม่ได้ เว้นแต่จะมีการออกประกาศใหม่

ประกาศ กกร. ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

คำอธิบาย

การใช้อำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา 25(1)-(12) ในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อดูแลคุ้มครองประชาชนในเบื้องต้น จะต้องมีการประกาศให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมก่อน จึงจะใช้อำนาจตามมาตรา 25(1)-(12) ได้สาเหตุที่กำหนดให้ต้องประกาศกำหนดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมก่อนนั้น เพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการให้ใช้อำนาจเท่าที่จำเป็นต่อการคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมทางด้าน

ราคาและปริมาณ จึงได้กำหนดขั้นตอนให้คณะกรรมการกลางฯ ต้องกำหนดให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมเสียก่อน

การใช้อำนาจประกาศให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 นั้น เป็นอำนาจของคณะกรรมการกลางฯ แต่เพียงองค์กรเดียว คณะกรรมการส่วนจังหวัดไม่มีอำนาจในประกาศกำหนดสินค้าหรือบริการควบคุม

จะเห็นว่าเหตุผลที่คณะกรรมการกลางฯ จะใช้ในการประกาศกำหนดให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมนั้นประกอบด้วยเหตุผล 3 ประการคือ

เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อ

เพื่อป้องกันการกำหนดราคาขาย

และเพื่อป้องกันการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม

จะเห็นว่า การกำหนดราคาซื้อราคาขายอันไม่เป็นธรรมนั้น คือการปรับราคาสินค้าในท้องตลาดของผู้ประกอบธุรกิจนั่นเอง การปรับราคาให้สูงขึ้นนั้นต้องดูประกอบว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมหรือไม่ หากเป็นกรณีปรับราคาอย่างไม่เหมาะสมและเป็นธรรม คณะกรรมการกลางฯ จึงจะมีอำนาจเข้าไปกำกับดูแล ในสถานการณ์ทางการค้าปัจจุบันการขายสินค้ามีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วจากผลกระทบจากมูลเหตุต่าง ๆ เช่น ต้นทุน วัตถุดิบทั้งที่ผลิตภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นส่วนของการขนส่งสินค้า มีการปรับเปลี่ยนขึ้นลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ค่าไฟฟ้า น้ำประปา ซึ่งเป็นต้นทุนการผลิต ค่าแรงงาน ค่าบริหารจัดการ และผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลก อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งทำให้เงินบาทแข็งค่าและอ่อนตัว ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้รู้ต้นทุนแท้จริงของการผลิตและจำหน่ายสินค้าอันจะนำไปสู่กระบวนการใช้กฎหมายที่ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ และคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมทางด้านราคาและปริมาณ เช่น กรณีการผลิตปูนซีเมนต์ วัตถุดิบทั้งที่ผลิตภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นส่วนของการขนส่งสินค้า มีการปรับเปลี่ยนขึ้นลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ค่าไฟฟ้า น้ำประปา ซึ่งเป็นต้นทุนการผลิต ค่าแรงงาน ค่าบริหารจัดการและผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลก อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศซึ่งทำให้เงินบาทแข็งค่าและอ่อนตัว ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้รู้ต้นทุนแท้จริงของการผลิต และจำหน่ายสินค้าอันจะนำไปสู่กระบวนการใช้กฎหมายที่ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์และคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมทางด้านราคาและปริมาณ เช่น กรณีการผลิตปูนซีเมนต์อันมีการใช้วัตถุดิบในประเทศ แต่มีค่าไฟฟ้าและค่าขนส่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อราคาปูนซีเมนต์ เพราะปูนซีเมนต์เป็นสินค้าหนักจำเป็นต้องใช้ระบบขนส่งที่ใช้เชื้อเพลิง หากราคาน้ำมันปรับสูงขึ้นมาก จะทำให้ราคาจำหน่ายปูนซีเมนต์ถูกระทบ เพราะค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการผลิตก็ต้องเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นการพิจารณาให้มีการปรับราคาปูนซีเมนต์ จึงต้องมีการติดตามข้อมูลราคาน้ำมัน ไฟฟ้า เป็นหลักในปัจจุบัน คณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดให้ปูนซีเมนต์เป็นสินค้าควบคุมเพราะจากปัจจัยสองประการที่กล่าวมาแล้ว หากมีภาวะความเคลื่อนไหวใด ๆ ที่จะกระทบกับราคาสินค้าคณะกรรมการกลางฯ สามารถใช้มาตรการตามมาตรา 25(1)-(12) ได้ทันที

เหตุผลอีกประการหนึ่งในการที่จะกำหนดให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมคือ การกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบการพิจารณาไว้ กว้าง ๆ หากผู้ประกอบการมีการกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรมแล้ว คณะกรรมการกลางฯ สามารถประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมได้ ยกตัวอย่างการใช้วิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม ดังนี้ ประเทศไทยมีการปลูกปาล์มและมีการ ผลิตน้ำมันปาล์มดิบ รวมทั้งการผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ แต่การปลูกจนถึงระบบการผลิตของประเทศ ไทยยังมีคุณภาพสู้กับต่างประเทศทางชายแดนภาคใต้ไม่ได้ ประกอบกับรัฐบาลต้องการส่งเสริมรายได้ ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน จึงตั้งราคาให้ผู้ผลิตรับซื้อผลปาล์มไว้ที่ราคาสูงเพื่อให้เกษตรกรมี รายได้ ผู้ประกอบการน้ำมันปาล์มจึงได้มีการนำน้ำมันปาล์มทั้งชนิดดิบและบริสุทธิ์เข้ามาจากต่างประเทศทาง ชายแดนภาคใต้โดยเหตุผลเพื่อผ่านแดนไปจำหน่ายยังประเทศอื่นทางภาคเหนือ แต่ในพฤติการณ์จริง มีการลักลอบนำน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์มาพักที่โรงงานบรรจุและบรรจุออกจำหน่าย ราคาน้ำมันปาล์มต่ำ กว่าที่ผลิตในประเทศ คุณภาพดีกว่าแต่ไปกระทบกับราคาผลปาล์มของเกษตรกร ดังนี้เป็นวิธีปฏิบัติ ทางการค้าอันไม่เป็นธรรม คณะกรรมการกลางฯ จึงได้ประกาศกำหนดให้น้ำมันปาล์มทุกชนิดเป็น สินค้าควบคุมและกำหนดมาตรการห้ามการขนย้ายน้ำมันปาล์มทุกชนิดยกเว้นแต่จะมีใบอนุญาตจาก ผู้ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งทำให้การลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์มมาจากประเทศเพื่อนบ้านหยุดชะงักไป เกิดผลดีกับเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มสามารถขายได้ราคาดี เป็นต้น

การกำหนดให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมของคณะกรรมการกลางฯ นี้จะต้องได้รับความ เห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีซึ่งจะเป็นผู้กำกับการความเหมาะสม การใช้อำนาจของคณะกรรมการ กลางฯ ในการกำหนดสินค้าหรือบริการควบคุมอีกชั้นหนึ่ง เพราะหากคณะกรรมการกลางฯ ไม่มีเหตุผลที่เพียงพอ คณะรัฐมนตรีก็ไม่อนุญาตให้กำหนดเป็นสินค้าควบคุม ซึ่งคณะกรรมการกลางฯ ได้เคยมีการเสนอรายชื่อสินค้าควบคุมให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแต่คณะรัฐมนตรีไม่ได้ให้ความ เห็นชอบเพราะเห็นว่าสินค้าที่เสนอไปนั้นยังไม่มีภาวะใดที่จะกระทบ

ขั้นตอนในการออกประกาศให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุม มีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ ได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์และวิจัยเกี่ยวกับ สินค้าหรือบริการใดแล้ว เห็นว่าสมควรที่คณะกรรมการกลางฯ จะพิจารณาประกาศกำหนดให้เป็น สินค้าหรือบริการควบคุมก็จะนำเสนอเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการกลางฯ พิจารณาพร้อมด้วยหลักการ และเหตุผล ข้อเท็จจริงที่ใช้พิจารณาประกอบ

คณะกรรมการกลางฯ ประชุมและเห็นว่าควรกำหนดให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุม ก็ลงมติให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุม จากนั้นจะพิจารณามาตรการที่จะใช้บังคับกับสินค้าหรือ บริการนั้น ๆ แล้วสั่งให้ฝ่ายเลขานุการนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ฝ่ายเลขานุการจะจัดทำประกาศคณะกรรมการ กลางฯ เสนอให้ประธานคณะกรรมการกลางฯ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์) ลงนามในประกาศ ซึ่งในประกาศจะต้องกำหนดวันที่ประกาศจะมีผลบังคับใช้ไว้ด้วย

ฝ่ายเลขาธิการนำประกาศที่ประธานคณะกรรมการกลางฯ ลงนามแล้วประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก็จะมีผลใช้บังคับได้ต่อไปจนกว่าจะมีการทบทวนการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางในอีกหนึ่งปีต่อไป ประกาศคณะกรรมการกลางฯ ถ้าหากหมดเหตุผลจำเป็นต้องบังคับใช้ คณะกรรมการกลางฯ ก็มีอำนาจประกาศยกเลิกมาตรการที่ประกาศไว้ก่อน ครบหนึ่งปีก็สามารถทำได้ ทั้งนี้โดยมีเหตุผลว่าหากเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจหรือข้อเท็จจริงที่อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาใช้อำนาจในการประกาศให้เป็นสินค้าหรือบริการควบคุมหมดไป ก็ให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงเสีย

การประกาศกำหนดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 24 นี้ จะเห็นว่าในบางครั้งจะมีการประกาศเป็นสินค้าควบคุมไว้โดยไม่มีกำหนดมาตรการ เช่นในปี พ.ศ. 2552 คณะกรรมการกลางฯ ได้ประกาศกำหนดให้สุกรและเนื้อสุกรเป็นสินค้าควบคุมแต่ไม่ได้มีการกำหนดมาตรการใด ๆ ที่ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติ เป็นต้น การประกาศไว้ไม่มีกำหนดมาตรการนี้ เนื่องจากสุกรและเนื้อสุกรมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก จึงได้มีการประกาศให้เป็นสินค้าควบคุมไว้ก่อน เมื่อมีเหตุจะได้ใช้มาตรการทันทีที่ แต่ในปี พ.ศ. 2552 ไม่ได้มีเหตุที่จะกระทบกับภาวะการค้าสุกรและเนื้อสุกร จึงไม่มีการกำหนดมาตรการมาใช้บังคับ ซึ่งยังมีสินค้าอีกหลายชนิดที่มีการประกาศไว้โดยไม่มีการใช้มาตรการดังกล่าว

การประกาศของคณะกรรมการกลางฯ ในลักษณะนี้มีประโยชน์อย่างไร ซึ่งต้องพิจารณาไปถึงมาตรา 26 มาตรา 30 มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ จะเห็นว่าสินค้าควบคุมที่คณะกรรมการกลางฯ กำหนดโดยที่จะไม่ใช้อำนาจตามมาตรา 25(1)-(12) กำหนดมาตรการใด ๆ มาใช้บังคับนั้น ยังมีการบัญญัติมาตรการบังคับไว้แล้วตามมาตรา 26 มาตรา 30 และมาตรา 31 เช่น มาตรา 26 เมื่อแจ้งรายการต่าง ๆ แล้วห้ามเปลี่ยนแปลงรายการนั้น ๆ มาตรา 30 ห้ามกักตุนสินค้าหรือปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าควบคุม มาตรา 31 ห้ามหยุดหรือปฏิเสธการให้บริการควบคุม เป็นต้น ซึ่งสินค้าควบคุมที่ประกาศไว้และไม่มีการกำหนดมาตรการหากผู้ประกอบการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา 26 มาตรา 30 และมาตรา 31 แล้ว จะมีโทษสถานหนักเช่นกัน

ประกาศของคณะกรรมการกลางฯ ให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมนี้จะมีอายุตามที่คณะกรรมการกลางฯ กำหนด เช่น จะกำหนดให้มีอายุสามเดือน ห้าเดือน แปดเดือน ก็สามารถกำหนดไว้ได้ แต่โดยรวมแล้วจะต้องไม่เกินหนึ่งปี ซึ่งหากครบหนึ่งปีแล้วไม่มีการประกาศให้สินค้าควบคุมนั้นเป็นสินค้าควบคุมต่อไปอีกหนึ่งปี จะถือว่าสินค้านั้นถูกยกเลิกการเป็นสินค้าควบคุม หากต้องการจะใช้มาตรการเช่นการขอข้อมูล การแจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ การแจ้งราคาขายปลีกขายส่ง การแจ้งปริมาณ ราคา การนำเข้าวัตถุดิบ จะต้องมีการประกาศเป็นสินค้าควบคุมก่อนเสมอทุกปี

การใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางฯ ในการประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมนั้น คณะกรรมการกลางฯ จะต้องพิจารณาทบทวนการใช้อำนาจอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ซึ่งหากสินค้าหรือบริการควบคุมใดหมดภาวะที่จะต้องดูแลด้วยกฎหมายเมื่อเทียบกับกฎหมายเก่ายกการกำหนดสินค้าควบคุมตามพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดนั้นไม่มีมาตรการให้ทบทวนภายในหนึ่งปี หากไม่ประกาศต่อไปถือว่ายกเลิก ดังนั้นสินค้า

ควบคุมตามกฎหมายเก่าเมื่อประกาศเป็นสินค้าควบคุมแล้ว จะเป็นสินค้าควบคุมไปตลอดจนกว่าจะมีการประกาศยกเลิกหรือปรับปรุงรายชื่อสินค้าใหม่ ซึ่งไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน ทำให้ผู้ประกอบการขาดความมั่นใจในการประกอบธุรกิจ

มาตรา 25

เมื่อได้มีการประกาศกำหนดสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 แล้ว ให้คณะกรรมการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) กำหนดราคาซื้อหรือราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม ให้ผู้ซื้อซื้อในราคาไม่ต่ำกว่าราคาที่กำหนด หรือให้ผู้จำหน่ายจำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนด หรือตรึงราคาไว้ในราคาใดราคาหนึ่ง

(2) กำหนดอัตรากำไรสูงสุดต่อหน่วยของสินค้าหรือบริการควบคุมที่ผู้จำหน่ายจะได้รับจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม หรือกำหนดอัตราส่วนแตกต่างระหว่างราคาซื้อกับราคาขายสินค้า หรือบริการควบคุมในแต่ละช่วงการค้า

(3) กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการ และเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิต การนำเข้ามาในราชอาณาจักร การส่งออกไปนอกราชอาณาจักร การซื้อ การจำหน่าย หรือการเก็บรักษาสินค้าหรือบริการควบคุม

(4) กำหนดท้องที่หรือระยะเวลาในการใช้บังคับประกาศของคณะกรรมการ

(5) กำหนดให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย แผนการผลิต แผนการนำเข้ามาในราชอาณาจักร แผนการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร แผนการซื้อ แผนการจำหน่าย แผนการเปลี่ยนแปลงราคาหรือรายการอื่นใดหรือส่วนใดในการจำหน่าย กระบวนการผลิต และวิธีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

(6) กำหนดให้มีการเก็บหรือเพิ่มปริมาณการเก็บสำรองสินค้าควบคุมและกำหนดท้องที่และสถานที่ให้เก็บสำรองสินค้าควบคุม

(7) ห้ามหรืออนุญาตให้มีการส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งซึ่งสินค้าควบคุม

(8) สั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต การนำเข้ามาในราชอาณาจักร การซื้อ การจำหน่าย หรือการเก็บรักษาสินค้าหรือบริการควบคุม รวมทั้งให้ระงับหรือลดค่าใช้จ่าย ที่กำหนดไว้เกินสมควร

(9) จัดให้มีการปันส่วนในการซื้อและการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการปันส่วนดังกล่าว หรือกำหนดเงื่อนไขในการซื้อ และการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม

(10) สั่งให้จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมตามปริมาณและราคาที่กำหนดตลอดจนสั่งให้จำหน่ายแก่ส่วนราชการหรือบุคคลใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

(11) ห้ามจำหน่าย ให้ ใช้งเอง ยักย้าย หรือเปลี่ยนสภาพซึ่งสินค้าหรือบริการ ควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด

(12) กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุนสินค้าควบคุมหรือการครอบครอง สินค้าควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด

การใช้อำนาจของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำเป็นประกาศตามความ จำเป็นแก่พฤติการณ์แห่งกรณี โดยคำนึงถึงภาระของผู้ปฏิบัติ โดยต้องระบุถึงเหตุผล และผู้ซึ่ง ต้องปฏิบัติตามประกาศไว้ด้วย ประกาศดังกล่าวให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ระบุไว้ใน ประกาศตาม (4) และเมื่อได้มีประกาศแล้วให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

ให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนการใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยปีละหนึ่ง ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงต้นทุน ค่าใช้จ่ายการผลิต การนำเข้า มา ในราชอาณาจักร การส่งออกไปนอกราชอาณาจักร การซื้อ หรือการจำหน่ายและอัตราค่าไ ร ที่เหมาะสม รวมทั้งผลกระทบต่อการลงทุนในการขยายกำลังการผลิตในระยะต่อไปด้วย และ เมื่อเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจหรือข้อเท็จจริงที่อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาใช้อำนาจของ คณะกรรมการเปลี่ยนแปลงไปหรือสิ้นสุดลง ให้คณะกรรมการประกาศเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก การใช้อำนาจนั้นในราชกิจจานุเบกษาโดยไม่ชักช้า

ประกาศของคณะกรรมการให้มีอายุตามที่กำหนด แต่จะกำหนดเกินหนึ่งปีไม่ได้ เว้นแต่จะได้มีการออกประกาศใหม่

คำอธิบาย

เป็นบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการกลางฯ กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อใช้กับสินค้าหรือบริการควบคุมตามที่คณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดโดยอาศัยมาตรา 24 ไปแล้ว คณะกรรมการกลางฯ สามารถเลือกใช้มาตรการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับภาวการณ์ที่เกิดขึ้นและ เข้ากำกับดูแล ซึ่งในแต่ละมาตรการมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดราคาซื้อหรือราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมให้ผู้ซื้อ ซื้อไม่ต่ำกว่าราคาที่กำหนดหรือให้ผู้จำหน่ายจำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนดหรือตั้งราคาไว้ใน ราคาใดราคาหนึ่ง ซึ่งมาตรการนี้คือการกำหนดซื้อราคาจำหน่ายสูงสุดนั่นเอง เป็นมาตรการ ที่คณะกรรมการตามกฎหมายเดิมมีการใช้บังคับกันมากที่สุดระหว่างปี พ.ศ. 2520-2530 เพื่อแก้ไข ปัญหาราคาสินค้าที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วให้อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการ แต่ใน ปัจจุบันไม่ได้มีการใช้มาตรการกำหนดราคาสูงสุดตามมาตรา 25(1) มากนัก ในระหว่างปี พ.ศ. 2524 ถึงปี พ.ศ. 2552 จะใช้มาตรการกำหนดราคาจำหน่ายสูงสุดกับสินค้า น้ำตาลทรายเพียง ประเภทเดียว เพื่อรักษาเสถียรภาพราคาน้ำตาลทรายภายในประเทศและให้การดูแลเกษตรกรผู้ปลูก อ้อย จึงได้มีการประกาศกำหนดราคาจำหน่าย ณ โรงงาน ราคาขายส่งและราคาขายปลีก ตามประกาศ คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การกำหนดราคาและหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการ จำหน่ายน้ำตาลทราย พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งในการประกาศคณะกรรมการ กลางฯ ฉบับนี้ เป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางฯ ตามมาตรา 25(1) (3) และ (4) รวมกัน ไป คือ อำนาจตามมาตรา 25(1) จะกำหนดราคาจำหน่ายสูงสุดและมาตรา 25(3) กำหนดหลักเกณฑ์

เงื่อนไข วิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับการผลิต การซื้อ การขาย ฯลฯ จึงจะทำให้การกำกับดูแลครบถ้วนสมบูรณ์ ในประกาศฉบับเดียว

การประกาศของคณะกรรมการกลางฯ ในประกาศฉบับนี้ได้ให้อำนาจ คณะกรรมการส่วนจังหวัดสามารถประกาศกำหนดราคาจำหน่ายปลีกสูงสุดในเขตจังหวัดของตนเองไว้ เพราะในกรณีแต่ละจังหวัดจะมีการขนส่งซึ่งจะมีต้นทุนเพิ่มขึ้น ดังนั้นราคาขายปลีกน้ำตาลทรายในแต่ละจังหวัดอาจจะไม่เท่ากัน หากมีการบวกค่าขนส่ง เช่นจังหวัดที่มีชายแดนและต้องขนส่งสินค้าไปยัง เกษะต่าง ๆ เป็นต้น

ในกรณีที่ให้อำนาจคณะกรรมการกลางฯ ตรึงราคาไว้ในราคาใดราคาหนึ่งนั้น ในทางปฏิบัติคณะกรรมการไม่ได้มีการใช้มาตรการตรึงราคาสินค้าไว้เพราะการกำหนดราคาสูงสุดทั้ง ซื้อและจำหน่ายก็เพียงพอกับการบังคับใช้มาตรการแล้ว ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมาการใช้มาตรการตรึง ราคาจึงยังไม่มี

2. กำหนดอัตรากำไรสูงสุดต่อหน่วยของสินค้าหรือบริการควบคุมที่ผู้จำหน่ายจะ ได้รับจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม หรือกำหนดอัตราส่วนแตกต่างระหว่างราคาซื้อกับ ราคาขายสินค้า หรือบริการควบคุมในแต่ละช่วงการค้า

การกำหนดอัตรากำไรสูงสุดนี้เป็นมาตรการที่เคยใช้กันมากเช่นกันในกฎหมาย ฉบับเก่า ซึ่งในการกำหนดอัตรากำไรสูงสุดนั้นจะต้องมีการวิเคราะห์ต้นทุนของสินค้าแต่ละชนิดและ ขนาดก่อน เมื่อได้ต้นทุนแล้วจึงจะกำหนดอัตรากำไร ซึ่งจะอยู่ระหว่าง 7-10% ของราคาสินค้าซึ่งเป็น มาตรการตามกฎหมายเดิมที่ใช้อยู่ แต่ในปัจจุบันคณะกรรมการไม่ได้ใช้มาตรการดังกล่าว ส่วนกรณี การกำหนดอัตราส่วนแตกต่างระหว่างราคาซื้อกับราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมก็มีลักษณะ การบังคับคล้ายกับการกำหนดอัตรากำไร คือการกำหนดให้ซื้อมาในราคาเท่าใดและจะขายได้เท่าใด ซึ่งในกรณีของสินค้าหรือบริการควบคุมแต่ละชนิดและขนาดจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนก่อน จึงจะพิจารณากำหนดอัตราส่วนแตกต่างได้

3. กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการและเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตการ นำเข้ามาในราชอาณาจักร การส่งออกป้อนราชอาณาจักร การซื้อ การจำหน่าย หรือการเก็บรักษา สินค้าหรือบริการควบคุม

การกำหนดมาตรการตามมาตรา 25(3) เป็นหนึ่งในมาตรการที่คณะกรรมการ กลางฯ ใช้มากที่สุดในปัจจุบัน ซึ่งในปี พ.ศ. 2552 มีการใช้มาตรการตามมาตรา 25(3) ออกประกาศ คณะกรรมการกลางถึง 26 ฉบับ สาเหตุหลักในการใช้อำนาจตามมาตรา 25(3) เพราะการกำหนดให้ ผู้ประกอบการปฏิบัติในเรื่องใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องใช้มาตรการตามมาตรา 25(3) เช่น ประกาศ คณะกรรมการกลางฯ เรื่อง การแจ้งราคาและรายละเอียดเกี่ยวกับกระดาศทำลูกฟูก ปี พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา 25(3) กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้แทน จำหน่าย แจ้งซื้อ ชื่อทางการค้า ราคาจำหน่าย ราคาซื้อ ส่วนลดในการจำหน่าย แผนการจำหน่ายและ วิธีการจำหน่ายให้คณะกรรมการกลางฯ ทราบ

มีกรณีที่ควรยกขึ้นศึกษา คือ ประกาศคณะกรรมการกลางฯ ว่าด้วยราคาสินค้าและ บริการ เรื่องการแจ้งและการปิดป้ายแสดงราคาค้าขีปีโตรเลียมเหลวบรรจุถัง (ก๊าซหุงต้ม) ลงวันที่

11 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งเป็นการประกาศใช้มาตรการดังกล่าวติดต่อกันมาทุกปี ซึ่งในประกาศฉบับนี้ จะเห็นว่าคณะกรรมการกลางฯ ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 9(2) (3) (5) และมาตรา 25(3) (4) (5) มาตรา 26 วรรคหนึ่งและมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการที่จะยกขึ้นเป็นกรณีศึกษาในเรื่องนี้คือ การใช้อำนาจกำหนดมาตรการตามมาตรา 28 คือการกำหนดให้ผู้จำหน่าย ต้องแสดงราคาจำหน่ายปลีกสินค้า ซึ่งมาตรการดังกล่าวหากมีการแสดงราคาแล้วจำหน่ายสูงกว่าราคา ที่แสดงผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดเพียงโทษปรับสถานเดียวตามมาตรา 40 ซึ่งวางโทษปรับไว้มีโทษปรับไม่ เกินหนึ่งหมื่นบาทสถานเดียวไม่มีโทษจำคุก แต่การแสดงราคาและการกำหนดให้ผู้จำหน่าย จำหน่าย ไม่สูงกว่าราคาที่แสดงไว้ตามข้อ 5 เป็นการใช้อำนาจตามมาตรา 25(3) กำหนดห้ามจำหน่ายสูงกว่า ราคาที่แสดงมิใช่ใช้มาตรา 28 ดังนั้นหากมีผู้ค้าก๊าซหุงต้มฝ่าฝืนขายก๊าซหุงต้มสูงกว่าราคาที่แสดงไว้จะ มีโทษตามมาตรา 37 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินห้าปีปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เนื่องจาก มาตรา 28 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้แสดงราคาจำหน่ายปลีกแต่เพียงประการเดียวไม่มีอำนาจ กำหนดเรื่องการจำหน่ายสูงกว่าราคาที่แสดงต้องใช้อำนาจตามมาตรา 25(3) ดังนั้นโทษในกรณีนี้ จึงสูงกว่า (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในมาตรา 28)

การใช้อำนาจของคณะกรรมการกลางฯ ตามมาตรา 25(3) มีการใช้กับสินค้า หลายประเภท เช่น รถยนต์นั่ง รถจักรยานยนต์ สายไฟฟ้า กระดาษพิมพ์เขียน กระดาษเหนียว กาแฟ ผง ครีมเทียม นมข้น นมคั้นรูป นมผง แคมพู ผงซักฟอก สบู่ น้ำตาลทราย ฯลฯ ซึ่งจุดมุ่งหมายของ การให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปใช้ศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนของสินค้าแต่ละชนิด เพราะสินค้าแต่ละชนิดมีความอ่อนไหวต่อการปรับราคาและมีปริมาณไม่เพียงพอ หากราคาต้นทุน วัตถุดิบสูงขึ้นและผู้ผลิต ผู้จำหน่ายปรับราคาสูงขึ้น

การกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกลางฯ ใช้นั้น หากพิจารณาจากประกาศที่ออกมาใช้บังคับแล้วจะเห็นว่าเป็นการกำหนดให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อมูล และเมื่อแจ้งข้อมูลแล้วจะห้ามจำหน่ายแตกต่างไปจากราคาหรือปริมาณที่แจ้งไว้ต่อเลขาธิการหรือ จำหน่ายสูงไปกว่าราคาที่แจ้งไว้ ทั้งนี้โดยกำหนดเป็นข้อยกเว้นไว้ว่าสามารถจำหน่ายได้เมื่อขออนุญาต ต่อเลขาธิการแล้วเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์ มาตรการ เงื่อนไขที่กำหนดกับสินค้าในลักษณะนี้จะมีบท บังคับที่เป็นการจำกัดการจำหน่ายทั้งราคาและปริมาณ ชนิด ขนาดของสินค้า ซึ่งมีการใช้บังคับกับ สินค้าประเภทนมทุกชนิด เช่น นมผง นมสด นมเปรี้ยว นมพร้อมดื่ม ยาป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืช อาหารกึ่งสำเร็จรูปสุภาพชนะผง ฯลฯ

นอกจากนี้หลักเกณฑ์ มาตรการ เงื่อนไขอีกประการหนึ่งที่ใช้มากคือ การให้ ผู้ประกอบการแจ้งข้อมูลและหากจะปรับเปลี่ยนราคาให้แตกต่างไปจากข้อมูลที่แจ้งทั้งกรณีขายสูงหรือ ต่ำกว่าให้แจ้งรายการที่เปลี่ยนแปลงให้เลขาธิการทราบล่วงหน้าก่อนตั้งแต่เจ็ดวันถึงสิบห้าวัน หรือแจ้ง ราคาสินค้าที่จะนำออกจำหน่ายให้เลขาธิการทราบล่วงหน้าก่อนนำออกจำหน่าย ซึ่งมีหลักเกณฑ์ มาตรการ และเงื่อนไขที่ใช้กับสินค้า เช่น กระดาษทุกชนิด รถยนต์นั่ง รถจักรยานยนต์ แบตเตอรี่ ยางรถยนต์ ยางรถจักรยานยนต์ แป้งสาลี ปูนซีเมนต์ เหล็กทุกชนิด ฯลฯ ซึ่งเป็นมาตรการที่ผ่อนคลาย ลงจากมาตรการเดิมที่จะต้องขออนุญาตหากจะเปลี่ยนแปลงราคา

การแจ้งเฉพาะราคาซื้อ ราคาจำหน่ายในแต่ละวันเป็นรายเดือนซึ่งใช้เฉพาะราคาจำหน่ายเม็ดพลาสติก เป็นต้น

การกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการ เงื่อนไขต้องเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก การซื้อ การจำหน่าย การเก็บรักษา ซึ่งในการใช้มาตรการของคณะกรรมการกลางฯ จะมุ่งไปสู่การกำหนดให้แจ้งข้อมูลด้านราคาซื้อ ราคาขาย ราคานำเข้า ปริมาณนำเข้า เป็นหลัก

4. กำหนดท้องที่หรือระยะเวลาในการใช้บังคับประกาศของคณะกรรมการ

ประกาศคณะกรรมการทุกฉบับจะต้องกำหนดท้องที่ซึ่งในส่วนของคณะกรรมการกลางฯ จะกำหนดท้องที่ เป็น 2 แบบ คือ ทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร และกำหนดจังหวัดที่จะดูแล เช่น กรณีคณะกรรมการกลางฯ ออกประกาศกำหนดราคาจำหน่ายน้ำตาลทราย ราคาขาย ณ โรงงานผู้ผลิต และราคาขายส่ง จะกำหนดไว้ทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร แต่กรณีราคาขายปลีก คณะกรรมการกลางฯ กำหนดพื้นที่ไว้เพียง 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร เท่านั้น ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการส่วนจังหวัดซึ่งอำนาจของคณะกรรมการส่วนจังหวัดในการกำหนดท้องที่นั้นจะต้องกำหนดภายในจังหวัดเท่านั้น แต่อาจแยกพื้นที่เป็นอำเภอ ๆ ไปก็ได้

นอกจากเรื่องท้องที่แล้วในข้อเดียวกันของประกาศซึ่งจะเป็นข้อ 1 ของประกาศ จะต้องกำหนดระยะเวลา การใช้บังคับไว้ด้วยโดยหลักจะใช้บังคับเป็นระยะเวลาหนึ่งปี ซึ่งเป็นอำนาจการใช้บังคับของประกาศคณะกรรมการ

การนับหนึ่งปีจะเริ่มนับจากวันใด เพราะถ้าดูจากประกาศจะเห็นว่ามิวันที่ในประกาศอยู่สองวัน คือวันที่ประกาศและวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งถ้าดูจากมาตรา 24 จะเห็นว่ากฎหมายบัญญัติให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาก่อนจึงจะมีผลใช้บังคับได้ มิใช่กำหนดให้ใช้นั้นจากวันประกาศเหมือนกับประกาศของคณะกรรมการ ดังนั้น จึงต้องมีการเขียนระบุไว้ในประกาศให้ชัดเจนว่า การนับเวลาเริ่มต้นใช้บังคับของประกาศจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ใด ซึ่งโดยหลักการแล้วจะเขียนไว้ว่าให้นับถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป คือถ้าประกาศวันที่ 1 มกราคม การบังคับใช้จะเริ่มมีผลวันที่ 2 มกราคม คือวันถัดจากวันประกาศหรือคือวันที่ที่ลงในท้ายประกาศคณะกรรมการว่า ประกาศ ณ วันที่นั้นเอง

มีปัญหาว่า หากจะให้ประกาศมีผลบังคับใช้นับจากวันประกาศเป็นต้นไปจะได้หรือไม่ ซึ่งจากบทบัญญัติที่กฎหมายเขียนไว้ว่าจะต้องมีระยะเวลาในการใช้บังคับประกาศเท่านั้น มิได้กำหนดรายละเอียดและเงื่อนไขใด ๆ ไว้ ดังนั้น หากประสงค์จะให้ประกาศมีผลนับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป ก็สามารถเขียนระบุลงในประกาศได้ แต่ในกรณีดังกล่าวจะมีผลเสียต่อผู้ถูกบังคับตามประกาศ เพราะหากออกประกาศในวันนี้ยังไม่ทันได้มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ถูกบังคับโดยประกาศ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนประกาศในวันนี้ อาจถูกฟ้องต่อศาลปกครองถึงการใช้กฎอันเป็นการสร้างภาระแก่ผู้อยู่ใต้บังคับของกฎได้ ดังนั้นในทางปฏิบัติควรมีระยะเวลาหนึ่งวันให้ผู้อยู่ใต้บังคับของประกาศได้มีโอกาสรับทราบถึงประกาศที่ออกมาใช้บังคับแล้วจะเป็นทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

5. กำหนดให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย แผนการผลิต แผนการนำเข้าในราชอาณาจักร แผนการส่งออกนอกราชอาณาจักร แผนการซื้อ แผนการจำหน่าย

แผนการเปลี่ยนแปลงราคาหรือรายการอื่นใดหรือส่วนลดในการจำหน่าย กระบวนการผลิต และวิธีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

การใช้มาตรการแจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย ก็เป็นมาตรการที่คณะกรรมการกลางฯ ใช้มาก คือ การแจ้งต้นทุนค่าใช้จ่าย แผนการนำเข้ามาในราชอาณาจักร แผนการซื้อ การจำหน่าย แผนการเปลี่ยนแปลงราคาหรือรายการอื่นใด เพราะเป็นการกำหนดให้แจ้งข้อมูลล่วงหน้า หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถรับรู้ได้ก่อนล่วงหน้าว่าจะมีสินค้านำเข้ามาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด ราคาจะเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อใดในระหว่างปี สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนดูแลคุ้มครองผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี และสินค้าที่กำหนดให้แจ้งข้อมูลตามมาตรา 25(5) นี้จะเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพและมีความอ่อนไหวด้านราคาและปริมาณเป็นอย่างมาก เช่น แป้งสาลี ผ่าอนามัย ปุ๋ยเคมี แบตเตอรี่รถยนต์ นมทุกชนิด ก๊าซปิโตรเลียมเหลว ฯลฯ

เมื่อพิจารณามาตรา 30 จะเห็นว่าการฝ่าฝืนมาตรา 30 ซึ่งจะมีโทษฐานกักตุนสินค้านั้น จะต้องมีการประกาศคณะกรรมการกำหนดให้แจ้งสถานที่เก็บสินค้าควบคุมต่อเลขาธิการตามมาตรา 25(5) ก่อน และเมื่อแจ้งสถานที่เก็บแล้วต่อมานำสินค้าควบคุมไปเก็บไว้ในสถานที่อื่นนอกจากสถานที่ที่แจ้งต่อเลขาธิการจะมีความผิดฐานกักตุนสินค้าตามมาตรา 30 กรณีดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เมื่อปริมาณสินค้าควบคุมในท้องตลาดมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน คณะกรรมการจะต้องใช้มาตรการให้ผู้ประกอบการที่ครอบครองสินค้าควบคุมแจ้งสถานที่เก็บสินค้าเพื่อจะได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการตรวจสอบปริมาณคงเหลือของสินค้า ในขณะที่เดียวกันจะเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการกักตุนสินค้าควบคุมไว้เพื่อจำหน่ายเอากำไรสูงๆ ดังนั้นเมื่อมีการแจ้งสถานที่เก็บไว้แล้ว เจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าตรวจสอบและติดตามปริมาณสินค้าได้ตลอดเวลา เพราะการใช้มาตรการแจ้งสถานที่เก็บนี้จะใช้ร่วมกับการแจ้งปริมาณคงเหลือรายวัน รายสัปดาห์ต่อเลขาธิการด้วย ดังนั้นการที่ผู้ประกอบการนำสินค้าไปไว้ที่อื่นจึงเป็นข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีเจตนาที่จะกักตุนสินค้าไว้เพื่อจำหน่ายเอากำไร ซึ่งในระยะที่ผ่านมาตามพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 มีการใช้มาตรการดังกล่าวกับสินค้าปูนซีเมนต์ เหล็กเส้น น้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซหุงต้ม น้ำตาลทราย กระดาษ ฯลฯ ซึ่งมีการดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนเป็นจำนวนมาก แต่ตามกฎหมายปัจจุบันระหว่างปี พ.ศ. 2542-2552 ยังไม่มีการใช้มาตรการดังกล่าว เนื่องจากปริมาณสินค้าทุกชนิดในท้องตลาดมีเพียงพอกับความต้องการของประชาชนผู้บริโภค

การแจ้งข้อมูลตามมาตรา 25(5) กำหนดให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งในประกาศทุกฉบับจะกำหนดให้แจ้งต่อเลขาธิการคณะกรรมการกลางฯ ซึ่งก็คืออธิบดีกรมการค้าภายใน ตามแบบที่เลขาธิการกำหนดและสถานที่ยื่นแจ้งนั้นจะกำหนดไว้ในเขตกรุงเทพมหานครให้แจ้ง ณ สำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กรมการค้าภายใน ซึ่งในปัจจุบันเป็นหน้าที่ของสำนักจัดระบบราคาสินค้าและปริมาณ จะมีหน่วยงานที่รับแจ้งข้อมูลดังกล่าว และในกรณีที่มีการฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการกลางฯ ที่กำหนดไว้ เช่น แจ้งล่าช้า หรือไม่แจ้งภายในเวลาที่กำหนด หน่วยงานรับแจ้งจะต้องสรุปเรื่องส่งให้กองนิติการตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนต่อไป ในส่วนภูมิภาคจะให้แจ้ง ณ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการของกรมการค้าภายในจังหวัด และหากมีการฝ่าฝืนก็จะส่งเรื่องให้สำนักงานการค้าภายในจังหวัดตรวจสอบดำเนินคดีต่อไป

6. กำหนดให้มีการเก็บหรือเพิ่มปริมาณการเก็บสำรองสินค้าควบคุมและกำหนด
ท้องที่และสถานที่ให้เก็บสำรองสินค้าควบคุม

เป็นอำนาจของคณะกรรมการเพื่อป้องกันการขาดแคลนสินค้าที่จำเป็นต่อการ
ครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น โดยการกำหนดให้มีการเก็บหรือเพิ่มปริมาณ
การเก็บสำรองสินค้าควบคุม มีประเด็นว่าจะให้ใครเป็นผู้เก็บหรือเพิ่มปริมาณการเก็บสำรองสินค้า
ควบคุม เพราะในบทบัญญัติมิได้ใช้คำว่า ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ตามมาตรา 25(8)
ซึ่งจะใช้คำว่า สั่งการให้ผู้ประกอบธุรกิจปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต ดังนั้นการสั่งใช้มาตรการ
ตามมาตรา 25(6) จึงต้องหมายถึงบุคคลทั้งหมดที่อยู่ในประเทศไทยทั้งคนไทย คนต่างชาติไม่ว่าคน
สัญชาติใด นิติบุคคลทั้งหมด อยู่ในบังคับของมาตรา 25(6) ทั้งสิ้น

การเก็บหรือเพิ่มปริมาณการเก็บสำรองสินค้าควบคุมก็ไม่มีระเบียบวิธีไว้อีกว่าจะ
ใช้วิธีใดในการเก็บ ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วมีวิธีปฏิบัติได้หลายวิธีดังนี้

ถ้าเป็นผู้ผลิตก็หมายถึงให้ผลิตสินค้าควบคุมและเก็บหรือเพิ่มปริมาณการเก็บ
สำรองสินค้าควบคุมที่ผลิตขึ้นไว้ในสถานที่ ท้องที่ที่คณะกรรมการกำหนดนั่นเอง

ถ้าเป็นผู้แทนจำหน่าย ผู้จำหน่ายส่ง ผู้จำหน่ายปลีก บุคคลเหล่านี้ไม่ได้เป็นผู้ผลิต
ฉะนั้นก็ต้องเป็นผู้ได้มาซึ่งสินค้าควบคุมโดยการซื้อ กรณีนี้จึงหมายถึงให้ซื้อสินค้าควบคุมมาเก็บหรือ
เพิ่มปริมาณการเก็บสำรองไว้ที่ตนเอง ผู้ผลิตบางประเภท เช่น ผู้ผลิตปูนซีเมนต์ เมื่อผลิตแล้วจะส่งผล
ผลิตทั้งหมดให้ผู้แทนจำหน่ายเป็นผู้เก็บรักษาและขาย ในกรณีนี้คณะกรรมการก็มีอำนาจสั่งให้ผู้ผลิต
ปูนซีเมนต์เก็บสินค้าควบคุมสำรองไว้ได้เช่นกัน ผู้ผลิตปูนซีเมนต์จะอ้างว่าในการบริหารจัดการกับ
สินค้าที่บริษัทผลิตไม่มีสินค้าควบคุมที่จะเก็บสำรอง ดังนั้นบริษัทไม่สามารถอ้างได้ ถ้ามีการออก
ประกาศให้เก็บสำรองสินค้า ผู้ผลิตก็ต้องปฏิบัติตาม จะส่งสินค้าควบคุมที่ผลิตได้ ให้ผู้แทนจำหน่าย
ทั้งหมดไม่ได้

กรณีที่ผู้ผลิตกระแสไฟฟ้าซึ่งหากคณะกรรมการกำหนดมาตรการให้เก็บไฟฟ้า
สำรองไว้ที่ตนเอง คณะกรรมการจะสามารถใช้มาตรการดังกล่าวกับกระแสไฟฟ้าได้หรือไม่ ซึ่งถ้าดูจาก
บทอธิบายศัพท์ตามที่ผู้เขียนได้อธิบายไว้ กระแสไฟฟ้าไม่ใช่สินค้า ดังนั้นการที่จะออกมาตรการให้
สำรองไฟฟ้า กฎหมายคงไม่สามารถใช้มาตรการดังกล่าวกับกระแสไฟฟ้าได้ ทั้งโดยสภาพของ
ผลิตภัณฑ์และในทางกฎหมาย

การใช้มาตรการตามมาตรา 25(6) นี้จะไม่ใช้กับส่วนราชการทั้งส่วนกลาง
ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ซึ่งถ้าพิจารณาดูจากมาตรา 25(10) แล้ว จะเห็นว่าคณะกรรมการอาจใช้
มาตรการสั่งให้หน่วยราชการปฏิบัติได้ซึ่งตามมาตรา 25(10) กำหนดว่าคณะกรรมการสั่งให้จำหน่าย
สินค้าหรือบริการควบคุมตามปริมาณและราคาที่กำหนดโดยจะสั่งให้จำหน่ายแก่ส่วนราชการหรือ
บุคคลใด ๆ ก็ตามที่คณะกรรมการกำหนด จะเห็นว่าอำนาจของคณะกรรมการสามารถสั่งมาตรการ
ตามมาตรา 25(10) ให้หน่วยราชการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการรับซื้อสินค้าควบคุมได้ แต่ในมาตรา
25(6) ไม่สามารถสั่งหน่วยราชการให้เก็บหรือเพิ่มปริมาณการเก็บสำรองสินค้าได้ ซึ่งเป็นการให้
อำนาจเป็นการเฉพาะในการกำหนดมาตรการเพื่อดูแลผู้บริโภค

มีประเด็นปัญหาว่าคำว่าท้องที่ในมาตรา 25(6) และ (7) นั้นจะหมายถึงอาณาเขตใดซึ่งถ้าดูจากเขตการปกครองจะหมายถึงเขตหรือท้องที่ปกครองคือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน จังหวัดจะพิจารณาขอบเขตคำว่าท้องที่ที่ใช้ในกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการไว้ดังนี้

ขอบเขตที่กำหนดใหญ่ที่สุดในกฎหมายคือ ทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ซึ่งคำนี้คณะกรรมการกลางจะใช้กรณีต้องการให้ประกาศมีผลใช้บังคับทุกท้องที่

เขตจังหวัด ซึ่งคณะกรรมการกลางจะกำหนดท้องที่จังหวัดที่ใช้บังคับประกาศโดยชื่อจังหวัดและในขณะเดียวกันคณะกรรมการส่วนจังหวัด ซึ่งมีอำนาจในจังหวัดของตนก็จะใช้ท้องที่ตามเขตอำนาจคือท้องที่จังหวัด

นอกจากขอบเขตทั่วราชอาณาจักรและจังหวัดแล้ว ยังมีอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เป็นเขตท้องที่ได้ด้วยเช่นเดียวกันเพียงแต่มีขนาดเล็กกว่า การกำหนดเขตอำเภอเป็นท้องที่บังคับใช้ในการออกประกาศของคณะกรรมการกลางฯ นั้น มีการออกประกาศกำหนดท้องที่ คืออำเภอในประกาศคณะกรรมการกลางฯ ในเรื่องการกำกับการขนย้ายสินค้า ซึ่งกรณีการห้ามขนย้ายข้าวเปลือกได้กำหนดอำเภอชายแดน เช่น อำเภอเขาสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน ซึ่งเป็นการกำหนดพื้นที่ขนาดเล็กในประกาศกร. นอกจากนี้การกำหนดเขตพื้นที่ที่เล็กกว่า เช่น ตำบล หมู่บ้าน เป็นท้องที่ที่จะกำหนดมาตรการใด ๆ ผู้เขียนก็มีความเห็นว่าสามารถกำหนดได้เพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคด้านราคาและปริมาณ

นอกจากท้องที่ตั้งที่ได้กล่าวแล้ว ในประกาศคณะกรรมการกลางฯ เกี่ยวกับการห้ามขนย้ายสินค้าควบคุมตามมาตรา 25(7) ยังมีการกำหนดท้องที่อีกประเภทหนึ่งคือ ท้องที่ทางทะเลหรือทางน้ำ เช่น แม่น้ำโขง ซึ่งท้องทะเลไทยยังถือเป็นท้องที่ที่สามารถกำหนดในการใช้มาตรการต่าง ๆ ได้ เช่น เป็นท้องที่ที่ห้ามการขนย้ายสินค้าควบคุม เป็นต้น

7. ห้ามหรืออนุญาตให้มีการส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งซึ่งสินค้าควบคุม

มาตรการห้ามการขนย้ายสินค้าควบคุมเป็นมาตรการที่คณะกรรมการกลางฯ ใช้ในการดูแลปกป้องสินค้าเกษตรเพื่อประโยชน์ของเกษตรกรในช่วงที่รัฐบาลมีโครงการรับจำนำข้าวเปลือก มีผู้ประกอบการทั้งผู้ค้า และโรงสีนำข้าวเปลือกที่ไม่ได้คุณภาพมาเปลี่ยนข้าวเปลือกคุณภาพสูงที่รัฐบาลรับจำนำไว้ทำให้รัฐเสียหาย จึงได้มีการใช้มาตรการห้ามขนย้ายข้าวเปลือกในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ยกเว้นจะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเลขาธิการทำให้การทุจริตนำข้าวเปลือกคุณภาพดีของรัฐไปขายและซื้อข้าวเปลือกของโรงสีลดลง ทั้งนี้ผู้ฝ่าฝืนได้ถูกจับกุมดำเนินคดีระหว่างการขนส่ง จังหวัดนครราชสีมาหลายคดี

นอกจากการห้ามการขนย้ายข้าวเปลือกแล้ว ยังมีการห้ามการขนย้ายสินค้าเกษตรคือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลังชนิดหัวและมันเส้น น้ำมันปาล์ม ซึ่งได้เคยชี้แจงสาเหตุแล้วในบทก่อน กระเทียมเพื่อป้องกันการลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้มีผลทำให้การคุ้มครองเกษตรกรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การห้ามขนย้ายกระเทียมมันั้น ประกาศคณะกรรมการกลางฯ จะระบุว่าห้ามบุคคลใดขนย้ายกระเทียมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมีปริมาณครั้งละตั้งแต่สี่ร้อยกิโลกรัมขึ้นไป โดยทางบก

หรือทางทะเลเข้ามาหรือออกจากจังหวัด ซึ่งการห้ามนำเข้ากระเทียมปริมาณสี่ร้อยกิโลกรัมนั้นเพื่อป้องกันการขนย้ายกระเทียมต่างประเทศทางรถยนต์บรรทุกเล็กซึ่งจะขนย้ายได้ครั้งละประมาณหนึ่งพันกิโลกรัมและถ้าน้อยกว่าสี่ร้อยกิโลกรัม การขนย้ายจะไม่คุ้มค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าใช้จ่ายจึงได้กำหนดไว้ในปริมาณสี่ร้อยกิโลกรัม

หนังสืออนุญาตให้ขนย้ายนั้นจะกำหนดให้ใช้ครั้งเดียวแล้วนำส่งคืนไว้ที่สำนักงานการค้าภายในจังหวัด เพื่อป้องกันการนำกลับไปใช้ขนย้ายอีก

การขออนุญาตขนย้ายจะมีประกาศสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ กำหนดรายละเอียด หลักเกณฑ์ วิธีการในการขออนุญาต การอนุญาตและแบบหนังสืออนุญาตและวิธีการขนย้าย การขนย้ายและกรณีไม่สามารถขนย้ายได้ทันทีในเวลาที่กำหนด ซึ่งอนุญาตให้แจ้งการค้าภายในจังหวัดหรือตำรวจทางหลวงลงสลักหลัง ยึดเวลาได้ตามสมควรในกรณีรถเสีย พนักงานขับรถยนต์ไม่สบาย เป็นต้น

การออกประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ จะต้องอ้างถึงประกาศคณะกรรมการกลางฯ ฉบับใด ลงวันที่ใดให้ออกประกาศสำนักงานกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการในการขออนุญาต การอนุญาต แบบหนังสืออนุญาต วิธีการขนย้าย การส่งคืนหนังสืออนุญาต ระยะเวลาส่งคืน ฯลฯ

อ้างการจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในประกาศด้วย

กำหนดวันบังคับใช้ ซึ่งประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ จะบังคับใช้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป มิใช่ถัดจากวันประกาศเพื่อประโยชน์ของผู้ขนย้าย

การขออนุญาตจะกำหนดให้บุคคลผู้ประสงค์จะขออนุญาตขนย้าย น้ำมันปาล์ม ยื่นแบบคำขอ ณ สถานที่คือในส่วนกลาง ณ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการกลางในส่วนจังหวัดให้ยื่น ณ อำเภอที่ประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดมอบหมาย กรณีผู้ยื่นขอเป็นนิติบุคคลต้องมีลายมือชื่อของผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลนั้น ๆ มาแสดง

ต้องยื่นพร้อมหลักฐาน เช่น หนังสืออนุญาตประกอบกิจการโรงงานกรณีเป็นผู้ผลิต หนังสือรับรองหุ้นส่วนบริษัท สำเนาบัตรประชาชน หลักฐานการซื้อขาย การได้มา การนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งน้ำมันปาล์ม เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอพร้อมหลักฐานแล้ว ต้องตรวจสอบความถูกต้องของคำขอและเอกสาร เมื่อเห็นว่าครบถ้วนถูกต้องให้เสนอเลขาธิการหรือผู้ที่เลขาธิการมอบหมาย ประธาน กจร. หรือผู้ที่ประธาน กจร. มอบหมาย พิจารณาออกหนังสืออนุญาตขนย้าย

การออกหนังสืออนุญาตขนย้ายต้องเป็นไปตามแบบ มีการพิมพ์ข้อมูล ระยะเวลา ขนย้าย วันเวลา หมายเลขทะเบียนรถ พร้อมประทับตราราชการลงนามผู้มีอำนาจอนุญาต การแก้ไขเพิ่มเติมในหนังสืออนุญาตจะทำได้ ยกเว้นพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้แก้ไขเอง หนังสืออนุญาตขนย้ายจะมีสี่ฉบับ คือสี่ขาเป็นต้นฉบับ สำเนาสี่ฟ้า สีสชมพู สีเหลือง ซึ่งจะใช้แตกต่างกันดังนี้ สี่ขาต้นฉบับให้ผู้ขออนุญาตนำไปใช้ในการขนย้าย โดยมอบให้พนักงานขับรถยนต์ถือไว้เพื่อตรวจสอบและต้นฉบับเมื่อส่งถึงปลายทางให้ส่งคืนให้สำนักงานพาณิชย์จังหวัด หรือสำนักงานการค้าภายในจังหวัด ภายใน สี่สิบแปดชั่วโมง สำเนาสี่ฟ้าเก็บไว้คู่ฉบับ ณ หน่วยงานที่ออกใบอนุญาต สีเหลืองส่งให้

สำนักงานคณะกรรมการกลางฯ ทุกเจ็ดวัน สีส้มพู่ให้อำเภอส่งให้สำนักงานการค้าภายในจังหวัด เก็บรักษาไว้

ระยะเวลาการขนย้ายทางบกให้ถือระยะทางร้อยกิโลเมตรแรกต้องส่งถึงภายใน สามชั่วโมง และทุก ๆ หนึ่งร้อยกิโลเมตรต่อไปใช้เวลา 3 ชั่วโมงเศษให้บวกได้ 3 ชั่วโมง ส่วนทางรถไฟ และทางทะเลให้กำหนดตามความเหมาะสม ระยะเวลาเริ่มขนย้ายและเวลาสิ้นสุดให้ระบุไว้ในหนังสือ อนุญาตขนย้ายด้วย

การขนย้ายหากไม่มีการลงหมายเลขทะเบียนรถให้ผู้ขนย้ายลงหมายเลขทะเบียน รถบรรทุกลงไว้ได้ก่อนขนย้ายแล้วแจ้งหน่วยออกหนังสือทราบ การขนย้ายต้องมีหนังสืออนุญาตติด รถบรรทุกไปด้วยทุกครั้ง การขนย้ายต้องตรงตามประเภท จำนวนและระยะเวลาที่อนุญาตให้ขนย้าย หากเกิดเหตุขัดข้อง เช่น รถเสียระหว่างการขนย้ายให้แจ้งหน่วยงานที่ออกหนังสืออนุญาตโดยด่วน หากเป็นท้องที่อื่นให้แจ้งต่อสำนักงานการค้าภายในจังหวัดหรือตำรวจทางหลวงชั้นสัญญาบัตรขึ้นไป

ทั้งนี้การขออนุญาตขนย้ายสินค้าควบคุมทุกประเภทจะมีหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและ วิธีการเหมือน ๆ กัน

มีประเด็นในวิธีปฏิบัติซึ่งในการออกประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคา สินค้าและบริการ เรื่องการควบคุมการขนย้ายข้าวเปลือก ข้าวสาร ซึ่งเป็นมาตรการเพื่อป้องกันการนำ ข้าวเปลือกจากภาคกลางไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเด็นปัญหาเกิดจากการที่รัฐบาลกำหนด นโยบายให้มีการรับจำนำข้าวเปลือก ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิ อยู่ที่ตันละสองหมื่นบาท ในขณะที่มีการนำข้าวหอมมะลิมาปลูกในพื้นที่ภาคกลาง แต่ในทางวิชาการ ถือว่าข้าวหอมมะลิที่ปลูกในภาคกลางไม่ใช่ข้าวหอมมะลิที่แท้จริง จึงใช้ชื่อเรียกว่าข้าวหอมจังหวัดหรือ ข้าวหอมปทุมธานี เป็นต้น ซึ่งข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่ภาคกลางจะมีลักษณะเฉพาะทางกายภาพ เหมือนกันกับข้าวหอมมะลิทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่ราคารับจำนำจะถูกกว่า คือตันละ หนึ่งหมื่นแปดพันบาท ดังนั้น หากไม่มีการควบคุม ผู้ประกอบการโรงสีที่เข้าร่วมโครงการจะนำ ข้าวหอมมะลิจากภาคกลางไปทดแทนปริมาณข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลรับจำนำไว้ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะมีราคาถูกกว่าและจะนำข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลรับจำนำและเก็บไว้ใน โรงสีไปหาผลประโยชน์ได้ จึงได้มีการกำหนดมาตรการให้ผู้ขนย้ายข้าวเปลือกจากภาคกลางไปยังภาค ตะวันออกเฉียงเหนือต้องมีใบอนุญาตขนย้ายทุกครั้ง ซึ่งหากฝ่าฝืนและถูกตรวจสอบพบจะดำเนินคดี ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งในระยะเวลาปี 2554-2556 มีผู้ฝ่าฝืนถูกดำเนินคดีสิบสองราย ซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหนึ่งปี ปรับสามหมื่นบาท โทษจำให้ รอลงอาญาสองปี

8. สั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต การนำเข้าใน ราชอาณาจักร การซื้อ การจำหน่าย หรือการเก็บรักษาสินค้าหรือบริการควบคุม รวมทั้งให้ระงับหรือ ลดค่าใช้จ่าย ที่กำหนดไว้เกินสมควร

เป็นการให้อำนาจคณะกรรมการสั่งการให้ผู้ประกอบธุรกิจปรับปรุงประสิทธิภาพ ในการผลิตเพื่อผลผลิตที่สูงขึ้น การเข้าใช้มาตรการนี้ คณะกรรมการจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต ของผู้ประกอบการ ซึ่งส่วนวิเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการกลางฯ จะเป็นผู้ตรวจสอบและศึกษา

ปริมาณการผลิตของผู้ประกอบการเตรียมไว้เพื่อใช้มาตรการดังกล่าว กรณีนี้จะใช้เมื่อปริมาณสินค้ามีความขาดแคลนและผู้ประกอบการธุรกิจลดกำลังการผลิตลง ซึ่งมาตรการตามมาตรา 25(8) นี้ คณะกรรมการยังไม่เคยมีการสั่งใช้มาก่อน แต่จะมีการหารือกับผู้ประกอบการธุรกิจในกรณีสินค้ามีแนวโน้มไม่เพียงพอหรือเริ่มจะขาดตลาด คณะกรรมการจะเจรจาผู้ผลิต ผู้นำเข้า เพื่อให้เพิ่มกำลังผลิตและการนำเข้าเพิ่มขึ้น เช่น กรณีปูนซีเมนต์ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2549-2550 มีการส่งออกไปต่างประเทศเป็นจำนวนมากเพื่อใช้ในการก่อสร้างโครงการใหญ่ ๆ ทั้งประเทศจีนและตะวันออกกลาง ทำให้ปริมาณปูนซีเมนต์ในประเทศมีแนวโน้มจะไม่เพียงพอจำหน่าย คณะกรรมการได้เข้าหารือกับโรงงานผู้ผลิตปูนซีเมนต์รายใหญ่ให้เพิ่มกำลังผลิตหรือลดการส่งออกไปต่างประเทศซึ่งได้มีการเพิ่มกำลังผลิตแทนและทำให้ปริมาณปูนซีเมนต์กลับมามีเสถียรภาพ

9. จัดให้มีการปันส่วนในการซื้อและการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการปันส่วนดังกล่าว หรือกำหนดเงื่อนไขในการซื้อ และการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม

ในกรณีที่สถานการณ์สินค้าขาดแคลนอย่างรุนแรง เช่น กรณีการขาดแคลนปูนซีเมนต์เมื่อปี พ.ศ. 2538 คณะกรรมการจะต้องมีการแบ่งปันส่วนคือปูนซีเมนต์ให้กับผู้ประกอบการก่อสร้าง ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้ปูนซีเมนต์เพื่อไม่ให้เกิดการก่อสร้างหยุดชะงักอันจะสร้างความเสียหายกับเศรษฐกิจและการตงงานของคนงาน หรือกรณีน้ำตาลทรายขาดแคลนเพราะมีการลักลอบส่งออกไปนอกประเทศมาก หรือขาดแคลนเหล็กเส้น จึงต้องให้มีการจัดสรรปันส่วนในการใช้สินค้าที่ขาดแคลนเหล่านี้ คณะกรรมการจึงมีอำนาจใช้มาตรการปันส่วนในการซื้อ การจำหน่าย รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการปันส่วนดังกล่าวได้ การกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จะกระทำคือผู้ที่ใช้สินค้าจะต้องแสดงหลักฐานความจำเป็นในการใช้สินค้าควบคุม เช่น กรณีปูนซีเมนต์ขาดแคลนผู้ที่ได้รับการปันส่วนให้ซื้อปูนซีเมนต์จะต้องแสดงว่าตนเองมีงานก่อสร้างขนาดเล็กหรือใหญ่ มีความจำเป็นต้องใช้ปูนซีเมนต์มากน้อยเท่าใด เป็นต้น

การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการซื้อหรือจำหน่ายก็เช่นกรณีซื้อต้องซื้อเป็นเงินสดหรือจำหน่ายต้องส่งถึงสถานที่ก่อสร้าง เป็นต้น

การปันส่วนนั้น คณะกรรมการจะปันส่วนสินค้าหรือบริการควบคุมได้จะต้องมีคณะอนุกรรมการหรือหน่วยงานที่ทำการศึกษาถึงปริมาณการผลิต การนำเข้า ปริมาณคงเหลือ ผู้ซื้อทุกระบบ เพื่อกำหนดวิธีการ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการปันส่วน อาจกำหนดเงื่อนไขให้รายงานการใช้สินค้าควบคุมที่ได้รับการปันส่วนทุกวันหรือทุกสัปดาห์ก็ได้

10. สั่งให้จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมตามปริมาณและราคาที่กำหนด ตลอดจนสั่งให้จำหน่ายแก่ส่วนราชการหรือบุคคลใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

การใช้มาตรการในมาตรา 25(10) จะเห็นว่ามีเหมือนกับการกำหนดราคาซื้อหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 25(1) แต่มาตรการตามมาตรา 25(10) นี้ มีความเข้มข้นในการใช้อำนาจของคณะกรรมการคือการที่มีอำนาจสั่งให้จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมในปริมาณและราคาที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งสั่งให้จำหน่ายแก่ใครก็ได้ไม่ว่าจะเป็นหน่วยราชการ บุคคลใด ๆ ซึ่งหากมีการใช้มาตรการดังกล่าวออกมาต้องถือว่าสถานการณ์เกี่ยวกับ

ปริมาณและราคาสินค้าควบคุมเกิดวิกฤตเป็นอย่างยิ่งจึงต้องใช้มาตรการที่รุนแรงและเข้มข้นแบบนี้ ซึ่งการใช้อำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา 25(1) เป็นการกำหนดไว้โดยให้ตลาดระหว่างผู้ประกอบการกับประชาชนผู้บริโภคเข้าทำการซื้อขายกัน แต่ในกรณีมาตรา 25 (10) นี้เป็นการบังคับให้ขายกับผู้ใดที่คณะกรรมการกำหนดทั้งปริมาณและราคา ปริมาณสินค้าหรือบริการควบคุมที่จะสั่งการได้นั้นรวมทั้งที่มีบางส่วนหรือทั้งหมดก็สามารถสั่งการได้

มีประเด็นว่า สินค้าที่คณะกรรมการจะสั่งการตามมาตรา 25(10) นี้ จะต้องเป็นสินค้าที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ครอบครองสินค้านั้นหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น กรณีผู้ผลิตปูนซีเมนต์ เมื่อมีการผลิตเสร็จแล้วจะขายสินค้าทั้งหมดให้ตัวแทนจำหน่ายในทันที ดังนี้ คณะกรรมการจะรบบังคับโดยสั่งให้ขายในช่วงของผู้ผลิตหรือช่วงตัวแทนจำหน่าย ในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อสินค้าอยู่ในความครอบครองของผู้แทนจำหน่ายและเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้แทนจำหน่ายก็จะต้องออกมาตราการบังคับที่ตัวแทนจำหน่ายมิใช่ไปออกมาตราการบังคับผู้ผลิต ซึ่งเท่ากับว่าใครก็ตามที่ครอบครองและมีกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือบริการจะถูกบังคับใช้มาตรการนี้ ส่วนผู้ที่ไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือบริการก็ไม่ต้องถูกบังคับใช้มาตรการนี้

คณะกรรมการสามารถกำหนดราคาที่จะบังคับซื้อได้ ซึ่งในทางปฏิบัติจะเห็นว่าการบังคับซื้อหากออกเป็นประกาศคณะกรรมการตามมาตรา 25(10) ออกมาคงจะต้องมีการฟ้องร้องคดี ณ ศาลปกครองเพื่อขอให้ยกเลิกประกาศฉบับดังกล่าวอย่างแน่นอนเพราะผู้ทรงกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือบริการควบคุมคงไม่ยินยอมให้รัฐเข้ามาบังคับซึ่งทั้งด้านปริมาณและราคากับสินค้าของตนเอง ดังนั้นเมื่อจะออกมาตราการนี้ไปใช้บังคับจึงมีความจำเป็นต้องจัดทำคำสั่ง ประกาศให้รอบคอบรัดกุมที่สุดเพื่อใช้สู้คดีในชั้นศาลต่อไป

ราคาที่คณะกรรมการจะกำหนดนั้น มีความเห็นว่าควรจะต้องเป็นราคาตลาดที่ปรากฏในขณะนั้นเพื่อให้การใช้กฎหมายเกิดความเป็นธรรมต่อทั้งประชาชนผู้บริโภค ขณะเดียวกันก็ต้องให้ความเป็นธรรมกับผู้ครอบครองเป็นเจ้าของสินค้าด้วยเช่นกัน

11. ห้ามจำหน่าย ให้ ใช้อเอง ยกย้าย หรือเปลี่ยนสภาพซึ่งสินค้าหรือบริการควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด

มาตรการตามมาตรา 25(11) เป็นมาตรการที่มีความรุนแรงซึ่งในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับสินค้าและบริการรุนแรงมาก จะต้องใช้มาตรการห้ามจำหน่าย ห้ามการใช้ ใช้อเองหรือยกย้าย เปลี่ยนสภาพ ซึ่งสินค้า

มีปัญหว่าการห้ามตามมาตรา 25(11) นี้ คณะกรรมการจะต้องมีการกำหนดมาตรการอื่น ๆ มารองรับหรือไม่ เพราะหากเป็นการห้ามโดยไม่ต้องมีมาตรการใด ๆ มารองรับจึงจะทำให้สินค้าหรือบริการที่ถูกห้ามจะอยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการหรือผู้บริโภคที่ครอบครองสินค้าหรือบริการนั้น ๆ โดยไม่ได้ประโยชน์ใด ๆ เหมือนกับการใช้มาตรการตามมาตรา 25(10) ซึ่งการใช้มาตรการที่สั่งให้จำหน่ายแก่ส่วนราชการหรือบุคคลใด ๆ ที่คณะกรรมการกำหนดนั้นจะเป็นการนำสินค้าหรือบริการออกมากระจายให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้บริโภคได้โดยตรง แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของมาตรา 25(11) ทั้งหมดแล้วจะเห็นว่าเป็นการห้ามเฉพาะบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากการห้ามจำหน่ายให้ ใช้อเอง ยกย้ายหรือเปลี่ยนสภาพจะอยู่ภายใต้คำว่าเกินปริมาณที่

กำหนด ดังนั้น การใช้มาตรการดังกล่าวของคณะกรรมการจึงต้องมีการกำหนดปริมาณที่จะห้ามมิให้มีการจำหน่ายให้ใช้เอง ยักย้ายหรือเปลี่ยนแปลงสภาพประกอบด้วย ยกตัวอย่างเช่น ห้ามจำหน่ายปูนซีเมนต์ครึ่งหนึ่งเกินกว่าหนึ่งพันกิโลกรัม ผู้ประกอบการจะขายปูนซีเมนต์ครึ่งหนึ่งให้กับผู้ซื้อเกินหนึ่งพันกิโลกรัมไม่ได้ หากฝ่าฝืนจะมีโทษตามกฎหมาย ซึ่งในกรณีเดียวกันจะให้หรือใช้เองซึ่งสินค้าควบคุมนี้มีมาตรการห้ามตามมาตรา 25(11) ไม่ได้เช่นกัน กรณีที่มีการใช้เองนั้น จะเห็นว่าการควบคุมให้เป็นไปตามมาตรการคงเป็นเรื่องยากเพราะในกรณีสินค้าอยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการหรือผู้ครอบครองคนใดคนหนึ่ง การตรวจสอบปริมาณการใช้ภายในของผู้ประกอบการหรือบุคคลที่ครอบครองคงไม่มีใครสามารถระบุได้ เช่น กรณีปูนซีเมนต์ หากผู้ครอบครองนำไปใช้เทพื้นซีเมนต์ในบ้านของตนเองดังนี้จะไปครอบครองได้อย่างไร ซึ่งในกรณีนี้คงต้องมีมาตรการให้แจ้งปริมาณการครอบครองสินค้าประกอบกันไปด้วย เพื่อจะได้รู้ปริมาณที่มีการครอบครองอยู่และใช้ประกอบกับมาตรการห้ามจำหน่าย ให้ ใช้เอง ยักยอกหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของสินค้าหรือบริการประกอบกันไป

ในส่วนของสินค้าที่จะใช้มาตรการดังกล่าวคงเป็นการตรวจสอบได้ง่ายกว่าการห้ามบริการ เนื่องจากการให้บริการเป็นเรื่องที่เมื่อให้บริการไปแล้วจะไม่มีพยานหลักฐานปรากฏให้ตรวจสอบ ยกตัวอย่างเช่น กรณีการให้บริการห้องพักแก่บุคคลสาธารณะหรือโรงแรม หากมีมาตรการห้ามขายบริการห้องพักแก่ผู้เช่าที่พักรื้อหรือห้ามใช้เองเกินคนละสองวัน ดังนี้หากผู้ที่เป็นเจ้าของบริการคือโรงแรมเข้าไปใช้ห้องพักเป็นเวลาสามถึงสี่วัน เมื่อผ่านพ้นไปแล้วคงไม่มีหลักฐานที่จะไปเอาผิดกรณีเข้าไปใช้เอง เป็นต้น

12. กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุนสินค้าควบคุมหรือการครอบครองสินค้าควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าการกำหนดมาตรการป้องกันการกักตุนสินค้าตามมาตรา 25(12) นั้นจะเป็นมาตรการที่ใช้ร่วมกับมาตรา 30 ซึ่งกำหนดห้ามมิให้บุคคลใดกักตุนสินค้าควบคุมโดยวิธีการห้ามมีสินค้าควบคุมไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการตามมาตรา 25(12) จะเห็นว่ามาตรการตามมาตรา 25(11) จะห้ามจำหน่าย ห้ามใช้ ยักย้าย หรือเปลี่ยนแปลง แต่มาตรการตามมาตรา 25(12) จะเป็นการห้ามครอบครองสินค้าควบคุมเกินปริมาณที่กำหนดมาตรการตามมาตรา (11) และ (12) จะมีลักษณะเหมือน ๆ กัน แต่มาตรการตามมาตรา 25(12) นี้จะใช้เฉพาะกับสินค้าควบคุมเท่านั้นจะไม่ใช้กับบริการควบคุม

คณะกรรมการกลางฯ ได้มีการใช้มาตรา 25(12) ในการประกาศให้สินค้าควบคุมคือน้ำตาลทรายเป็นสินค้าที่จะต้องใช้มาตรการป้องกันการกักตุนสินค้าโดยคณะกรรมการกลางฯ ได้ใช้มาตรการทั้งมาตรา 25(5) และ (12) พร้อมกันไปในการประกาศคณะกรรมการกลางฯ ว่าด้วยราคาสินค้าและปริมาณ เรื่องการแจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ แล้วจัดทำบัญชีสินค้าน้ำตาลทราย ประกาศ ณ วันที่ 26 ธันวาคม 2548 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 123 ตอนพิเศษ 20 วันที่ 9 มกราคม 2549 ซึ่งกำหนดมาตรการให้ผู้ครอบครองน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ น้ำตาลทรายขาวหรือน้ำตาลชนิดพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน มีปริมาณตั้งแต่หนึ่งหมื่นกิโลกรัมหรือหนึ่งร้อยกระสอบ (กระสอบละหนึ่งร้อยกิโลกรัม) สองร้อยกระสอบ (กระสอบละห้าสิบกิโลกรัม) สี่ร้อยกระสอบ (กระสอบละยี่สิบกิโลกรัม)

กิโลกรัม) ขึ้นไปไม่ว่าจะครอบครองไว้ในฐานผู้มีกรรมสิทธิ์หรือครอบครองแทนผู้อื่นแจ้งข้อมูลปริมาณ สถานที่เก็บ ณ วันที่ประกาศมีผลใช้บังคับภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ประกาศมีผลใช้บังคับ และในกรณีที่มีภายหลังจากประกาศมีผลใช้บังคับให้แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ครอบครองเกินปริมาณที่กำหนด

ซึ่งจะเห็นว่าการใช้มาตรการตามมาตรา 25(12) จะต้องประกอบด้วย สินค้าควบคุมที่ต้องระบุชัดเจนว่าเป็นสินค้าอะไร ชนิดใด ดังประกาศคณะกรรมการกลางฯ ฉบับนี้กำหนดน้ำตาลทราย คือ บริสุทธิ์ ขาว และน้ำตาลทรายพิเศษ เช่น น้ำตาลทรายสีร่ำเพื่อสุขภาพ น้ำตาลทรายธรรมชาติ ฯลฯ ต้องกำหนดน้ำหนักบรรจุเพราะน้ำตาลทรายมีการบรรจุสามขนาด คือ ขนาดกระสอบละหนึ่งร้อยกิโลกรัม ขนาดกระสอบละห้าสิบกิโลกรัม และขนาดกระสอบละยี่สิบกิโลกรัม ซึ่งในการระบุขนาดบรรจุต้องใช้คำว่าน้ำหนักน้ำตาลทรายสุทธิ เนื่องจากการคำนวณน้ำหนักเฉพาะน้ำตาลทรายไม่รวมน้ำหนักกระสอบ หากดำเนินคดีมีการเก็บน้ำตาลทรายไว้เก้าสิบกิโลกรัม น้ำหนักน้ำตาลทรายจะไม่ถึงหนึ่งหมื่นกิโลกรัม ซึ่งเป็นตัวเลขที่กำหนดให้ครอบครองและในการตรวจสอบหากพบการฝ่าฝืนจะต้องมีการชั่งน้ำหนักน้ำตาลทรายเพื่อให้ได้ปริมาตรสุทธิทุกครั้ง

ต้องกำหนดระยะเวลาในการแจ้งปริมาณที่ครอบครองเพราะมิฉะนั้นจะไม่สามารถนับระยะเวลาการครอบครองเกินปริมาณที่กำหนดไว้ นอกจากการกำหนดวันครอบครองครั้งแรกแล้ว ในกรณีภายหลังประกาศมีการครอบครองใหม่เกินปริมาณที่กำหนดก็ต้องระบุวันเวลาที่ให้แจ้งปริมาณที่ครอบครองไว้ด้วย

การแจ้งจะต้องแจ้งต่อใครต้องระบุให้ชัดเจน ซึ่งในกรณีนี้แนวทางแจ้งโดยในกรุงเทพฯ นนทบุรี ให้แจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ ด้วยราคาสินค้าและบริการ ส่วนในต่างจังหวัดให้แจ้ง ณ สำนักงานการค้าภายในจังหวัดและยังกำหนดให้แจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือทางข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้อีกด้วย

สำหรับท้องที่ในการประกาศจะกำหนดให้ทั่วทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร และกำหนดระยะเวลาไว้หนึ่งปี

เมื่อได้ตรวจสอบภาวะภายในขณะนั้น จะเห็นว่ามีปัญหาปริมาณขายใช้น้ำตาลทรายภายในประเทศเพราะราคาน้ำตาลทรายต่างประเทศมีราคาสูงขึ้นทำให้มีการลักลอบนำน้ำตาลทรายจากโควตา ก ซึ่งใช้บริโภคในประเทศไปจำหน่ายยังประเทศเพื่อนบ้านจึงกำหนดมาตรการดังกล่าวทำให้สถานการณ์น้ำตาลทรายในประเทศดีขึ้นทันที และเมื่อสถานการณ์คลี่คลายลงคณะกรรมการกลางฯ ได้ประกาศยกเลิกประกาศการแจ้งปริมาณสถานที่เก็บและการจัดทำบัญชีควบคุมสินค้าน้ำตาลทรายในวันที่ 30 มกราคม 2549 ซึ่งในอีกหนึ่งเดือนถัดมานั้นเอง รายละเอียดให้ดูจากประกาศคณะกรรมการกลางฯ ที่ได้ยกตัวอย่างไว้

การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมีรูปแบบของการใช้อำนาจอยู่หลายประการ คือ

1. ออกเป็นประกาศ
 - ประกาศคณะกรรมการกลางฯ
 - ออกตามกฎหมายกำหนดไว้

- ประกาศกระทรวงพาณิชย์
 - ออกตามระเบียบงานสารบรรณ
2. ออกเป็นระเบียบ
 - ระเบียบคณะกรรมการกลางฯ กกร. หรือ กจร.
 - ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ กกร. หรือ กจร.
 3. ออกเป็นคำสั่ง
 - คำสั่ง คณะกรรมการกลาง
 - คำสั่ง กระทรวงพาณิชย์
 - คำสั่ง สำนักงานคณะกรรมการฯ
 - คำสั่ง ของพนักงานเจ้าหน้าที่
 4. ออกเป็นข้อบังคับ

การพิจารณาว่าการใช้อำนาจตามกฎหมายจะต้องใช้รูปแบบใดให้พิจารณา ดังนี้
 กรณีรัฐมนตรีแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการนั้น
 การแต่งตั้ง ต้องเป็นประกาศ ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบหนังสือตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรี
 ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 เหตุผลที่ออกเป็นประกาศ เพราะมีการแต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่ง
 เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงต้องจัดทำเป็นประกาศให้สาธารณชนรับรู้แต่จะเห็นว่าแต่งตั้งพนักงาน
 เจ้าหน้าที่ที่มีการจัดทำเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์ ไม่ใช่ประกาศคณะกรรมการกลางฯ สาเหตุเพราะ
 มาตรา 6 แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ กำหนดให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
 เป็นผู้ที่มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงต้องทำในนามของรัฐมนตรี มิได้ทำในนามของ
 คณะกรรมการกลาง หรือในนามของประธานคณะกรรมการกลางฯ ฉะนั้น เมื่อทำในนามรัฐมนตรี
 จึงต้องออกเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งรายละเอียดได้วิเคราะห์ไว้แล้วในมาตรา 6
 (ดูรายละเอียดตามมาตรา 6)

กรณีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วย
 ราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 จะเห็นว่า การแต่งตั้งจัดทำเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
 สาเหตุเพราะประธานคณะกรรมการกลางฯ เสนอชื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไปยังคณะรัฐมนตรี
 และคณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจ แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และมีผลเมื่อ ครม. แต่งตั้งโดยระบุ
 วันแต่งตั้ง ดังนั้น จึงต้องจัดทำเป็นประกาศให้สาธารณชนรับรู้ และเมื่อ ครม. เป็นผู้แต่งตั้งจึงจัดทำ
 เป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี มิใช่ประกาศคณะกรรมการกลางฯซึ่งเทียบกรณีแต่งตั้งกรรมการ
 ผู้ทรงคุณวุฒิใน กกร. กับ กจร. จะเห็นว่าใน กกร./ครม. แต่งตั้ง แต่ใน กจร. ประธานคณะกรรมการ
 ส่วนจังหวัด (คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นผู้แต่งตั้ง ดังนั้น การออกประกาศจึงต้องจัดทำรูปแบบให้
 เหมือนกันกับรูปแบบที่ กกร. ดำเนินการคือ ต้องออกเป็นประกาศจังหวัด

กรณีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาราคาหรือสอบสวนเรื่องใดเรื่อง
 หนึ่ง จะต้องมีการเสนอรายชื่อให้คณะกรรมการฯ แต่งตั้ง เมื่อคณะกรรมการแต่งตั้งแล้ว และมีผล
 ตั้งแต่วันที่แต่งตั้งและต้องจัดทำเป็นประกาศคณะกรรมการฯ เหตุที่ออกเป็นประกาศ คณะกรรมการ
 เพราะ มาตรา 15 แห่ง พ.ร.บ. ให้อำนาจคณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งกรณีการใช้อำนาจของ

คณะกรรมการออกมาตรการตามมาตรา 25 (1)-(2) ต้องจัดทำเป็นประกาศคณะกรรมการฯ สาเหตุเพราะมาตรา 24 และมาตรา 25 วรรคท้าย **กำหนดให้จัดทำเป็นประกาศคณะกรรมการฯ**

กรณีการใช้อำนาจของประธานคณะกรรมการกลาง หรือคณะกรรมการส่วนจังหวัดตามมาตรา 27 เพื่อกำหนดมาตรการตามมาตรา 25 (1)-(2) 26 ในกรณีจำเป็นรีบด่วน และลับ ต้องจัดทำเป็นประกาศคณะกรรมการเช่นกัน เพราะประธานฯใช้อำนาจของคณะกรรมการไปก่อน เมื่อจัดทำประกาศแล้วต้องนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการ ภายใน 16 วัน และหากคณะกรรมการเห็นชอบให้มีการจัดทำประกาศคณะกรรมการ ให้ประกาศที่ประธานออกใช้มีผลใช้บังคับ และถ้าไม่เห็นชอบให้คณะกรรมการประกาศยกเลิกประกาศนั้น กรณีคณะกรรมการว่าด้วยการวางหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานจะมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจหรือไม่ก็ตามต้องจัดทำเป็นระเบียบ ดังเช่นคณะกรรมการได้วางระเบียบไว้ ดังนี้

1. ระเบียบคณะกรรมการกลาง

- ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ
- ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเปรียบเทียบคดี
- ไม่มีกฎหมายกำหนด

2. ระเบียบคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัล ซึ่งกฎหมายมาตรา 9 (7) กำหนด ฉะนั้น การจัดทำเป็นระเบียบให้ดูที่บทกฎหมายกำหนดให้ทำเป็นระเบียบ หรือหากต้องการวางหลักปฏิบัติงานเป็นการประจำให้ทำเป็นระเบียบ

กรณีปัญหาที่เกิดขึ้น ในการแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองการกำหนดสินค้าและบริการควบคุม และมาตรการกำกับดูแลตามคำสั่งคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการที่ 1/2552

กรณีมิได้มีการออกเป็นประกาศคณะกรรมการกลาง ดังหลักเกณฑ์ที่ได้อธิบายไว้ แต่ออกเป็นคำสั่งคณะกรรมการกลางแทน

เหตุผล เพราะในเรื่องนี้มีการประชุมคณะกรรมการกลางและที่ประชุมมีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการชุดนี้ โดยมีได้ระบุตัวบุคคลหรืออำนาจหน้าที่เป็นการให้หลักการในการแต่งตั้งคณะกรรมการเท่านั้นไม่ควรระบุรายละเอียด ฉะนั้นมติที่ประชุมไม่ถือว่ามีมติแต่งตั้งคณะกรรมการอันจะนำไปสู่การออกประกาศได้ จึงต้องจัดทำเป็นคำสั่งให้ไปต่อท้ายตารางประกาศประธานคณะกรรมการกลางลงนามแต่งตั้ง

กรณีจัดทำเป็นคำสั่งคณะกรรมการหรือคำสั่งสำนักงานเป็นกรณีที่คณะกรรมการต้องการให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือให้การดำเนินงานธุรการของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องจัดทำเป็นคำสั่ง เช่น คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ เรื่องมอบอำนาจให้ออกหนังสืออนุญาตการขนย้ายกระเทียมที่นำเข้าจากต่างประเทศ คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการกลางฯ เรื่องมอบอำนาจให้ออกหนังสือขนย้ายน้ำมันปาล์ม

กรณีจัดทำเป็นข้อบังคับ นั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการไม่ได้มีบัญญัติให้อำนาจตามกฎหมายที่จะให้คณะกรรมการออกข้อบังคับได้ ดังนั้น

คณะกรรมการจึงไม่อาจจัดทำข้อบังคับมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526

การใช้อำนาจของคณะกรรมการฯ ในการออกมาตรการต่าง ๆ ตามมาตรา 25 (1)-(12) นั้น กฎหมายกำหนดให้กระทำเป็นการประกาศคณะกรรมการ ซึ่งจะออกเป็นการประกาศคณะกรรมการกลางฯ หรือประกาศคณะกรรมการส่วนจังหวัดก็แล้วแต่คณะกรรมการใดจะเป็นผู้ออกประกาศ

รูปแบบการออกประกาศคณะกรรมการนั้นมีรายละเอียด ดังนี้

ให้คณะกรรมการระบุการประกาศคณะกรรมการกลางเรื่องการกำหนดให้เป็นสินค้าควบคุม โดยระบุปี พ.ศ. ที่ออกประกาศกำหนดสินค้าควบคุม วัน เดือน ปี ที่ประกาศ

อ้างอิง เช่น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งด้านราคาและปริมาณ รักษาเสถียรภาพของตลาด ป้องกันการกักตุนหรือฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้บริโภคหรือติดตามความเคลื่อนไหวของราคาหรือป้องกันการขนย้ายหรือเพื่อกำหนดราคาสินค้าสอดคล้องกับต้นทุนค่าใช้จ่ายและเป็นธรรม ซึ่งเหตุผลนั้นจะพิจารณาจากมาตราที่คณะกรรมการจะออกใช้บังคับเป็นการให้เหตุผลและความจำเป็นแก่พฤติการณ์แห่งกรณีที่จะออกใช้บังคับนั่นเอง

ในขั้นตอนต่อไปต้องระบุอำนาจของคณะกรรมการซึ่งจะใช้มาตรา 9(1)-(11) สำหรับคณะกรรมการกลางและมาตรา 13(1)-(4) สำหรับคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยอำนาจตามมาตรา 25 (1)-(12) แล้วแต่จะใช้มาตรา 25 วงเล็บใดวงเล็บหนึ่งหรือหลายวงเล็บในการกำหนดมาตรการ

จากนั้นต่อด้วยข้อความว่า “อันเป็นบทบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 41 และมาตรา 43 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งการอ้างข้อความในการยกเว้นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนี้จะต้องอ้างไว้ในบทบัญญัติทุกฉบับเพื่อให้การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นไปอย่างถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ การออกประกาศให้คำนึงถึงภาระของผู้บัญญัตินั้นโดยหลักการออกประกาศกฎหมายกำหนดให้มีการทบทวนปีละหนึ่งครั้งอยู่แล้ว แต่ในขณะเดียวกันหากระหว่างประกาศใช้บังคับหมดวาระความจำเป็น คณะกรรมการก็สามารถยกเลิกประกาศได้ก่อนครบกำหนดเป็นการลดภาระของผู้ปฏิบัติได้อยู่แล้ว เช่น คณะกรรมการกลางฯ ได้ออกประกาศควบคุมและป้องกันการกักตุนน้ำตาลทรายเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2548 และต่อมาเมื่อพ้นภาวะน้ำตาลทรายถูกสกัดกั้นนำไปจำหน่ายต่างประเทศ คณะกรรมการกลางฯ ก็ได้ประกาศยกเลิกมาตรการป้องกันการกักตุนเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 ทั้งนี้ ซึ่งถือว่าเป็นการออกประกาศที่จะไม่สร้างภาระให้กับผู้ปฏิบัติตนเอง

การออกประกาศให้มีผลบังคับใช้กับบุคคลหรือผู้ประกอบการใด กฎหมายกำหนดว่า จะต้องระบุผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามประกาศไว้ให้ชัดเจน ยกตัวอย่างจากประกาศคณะกรรมการกลางฯ ที่ได้ออกประกาศไว้ดังนี้

ประกาศคณะกรรมการกลางฯ เรื่องการแจ้งต้นทุน ราคา และรายละเอียดเกี่ยวกับกาแฟสำเร็จรูป ปี 2552 ประกาศ ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 กำหนดให้ผู้ผลิต

ผู้ว่าจ้างผลิต ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่าย หรือผู้แทนจำหน่ายแต่ผู้เดียวของผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างผลิตหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรกาแฟผงสำเร็จรูปจะเห็นว่า ได้มีการระบุตัวผู้ต้องปฏิบัติตามประกาศไว้ชัดเจนทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย โดยเฉพาะผู้นำเข้านั้นจะเห็นว่ากฎหมายระบุว่าจะเฉพาะผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายในทางการค้าไม่รวมถึงผู้นำเข้ามาเพื่อใช้หรือให้

ประกาศคณะกรรมการกลางฯ เรื่องแจ้งและปิดป้ายแสดงราคาก๊าซปิโตรเลียมเหลวบรรจุถัง (ก๊าซหุงต้ม) ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งจะนิยามศัพท์ผู้ที่ต้องปฏิบัติตามประกาศไว้คือ ผู้ค้าก๊าซและผู้บรรจุก๊าซ ซึ่งในมาตรการบังคับจะแยกผู้ปฏิบัติให้ปฏิบัติตามมาตรการไม่เหมือนกันคือผู้ค้าก๊าซให้แจ้งแผนการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงตั้งแต่วันที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่าย ส่วนผู้บรรจุก๊าซ นั้นให้แจ้งราคาจำหน่ายก๊าซปิโตรเลียมเหลวภายในสองวันตั้งแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่าย ซึ่งจะเห็นว่าผู้ค้ากับผู้บรรจุจะถูกระบุให้เป็นผู้ปฏิบัติตามประกาศตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ในบางกรณีจะไม่มีการระบุชัดเจนแต่จะหมายถึงบุคคลทุกบุคคล เช่น ประกาศคณะกรรมการกลางฯ เรื่อง ควบคุมการขนย้ายข้าวเปลือกและข้าวสาร ปี พ.ศ. 2552 ประกาศ ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ระบุห้ามมิให้บุคคลใด ขนย้ายข้าวเปลือกหรือข้าวสารอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่างรวมกัน ซึ่งมีปริมาณครั้งละตั้งแต่ห้าเมตริกตันขึ้นไป โดยทางบก ฯลฯ จะเห็นว่ากฎหมายไม่ได้ระบุชัดว่าเป็นผู้ค้าข้าว โรงสี หรือผู้ส่งออก แต่ใช้คำว่าบุคคลใดแสดงว่าบุคคลทุก ๆ คน ที่จะขนย้ายอยู่ในบังคับของประกาศฉบับนี้ไม่ว่าจะเป็นผู้ค้าข้าวในประเทศ ต่างประเทศ เกษตรกร ชาวนา โรงสี ฯลฯ จะอยู่ในบังคับของประกาศทั้งสิ้น

มีปัญหาว่า ถ้าหน่วยราชการจะขนย้ายข้าวเปลือกจะต้องขออนุญาตหรือไม่ ซึ่งเคยมีประเด็นปัญหาว่า กระทรวงเกษตรในจังหวัดพะเยาขนย้ายข้าวเปลือกซึ่งเป็นพันธ์ข้าวไปยังจังหวัดเชียงรายและถูกตำรวจจับกุมในข้อหาไม่มีใบอนุญาตขนย้ายข้าวเปลือก ซึ่งในการใช้กฎหมายไม่บังคับถึงส่วนราชการ ดังนั้น หากหน่วยราชการขนย้ายข้าวเปลือกจึงไม่ต้องขออนุญาตขนย้าย

ผลของการออกประกาศกฎหมายกำหนดให้มีผลใช้บังคับถัดจากวันที่ประกาศ ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีการคำนวณวันเวลาที่แน่นอนไม่ต้องตีความเหมือนกฎหมายเก่าที่ไม่ได้บัญญัติเวลาที่บังคับใช้ได้ และให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อความสมบูรณ์ของกฎหมายอีกทางหนึ่ง

การใช้อำนาจของคณะกรรมการได้มีการควบคุมโดยกฎหมายอีกชั้นหนึ่งโดยกฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการทบทวนการใช้อำนาจปีละหนึ่งครั้ง หากไม่มีการออกประกาศใหม่ถือว่าประกาศที่เข้ามาทั้งหมดถูกยกเลิกไปโดยระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการค้าของประเทศที่เป็นระบบการค้าเสรี หากไม่มีการเหตุผลในเรื่องการให้ความเป็นธรรมทางด้านราคาและปริมาณสินค้าอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมแล้ว การใช้อำนาจของคณะกรรมการก็ไม่สามารถใช้มาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายได้ เพราะจะเป็นการสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการ

นอกจากนี้ การใช้อำนาจของคณะกรรมการยังถูกจำกัดโดยการใช้อำนาจนั้นต้องเป็นไปให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ คำนึงถึงต้นทุน ค่าใช้จ่ายในการผลิต การนำเข้าใน

ราชอาณาจักร การส่งออกไปนอกราชอาณาจักร การซื้อ การจำหน่าย อัตราค่าอะไรที่เหมาะสม รวมทั้งผลกระทบต่อการลงทุนในการขนย้ายกำลังการผลิตในระยะต่อไปด้วย ซึ่งการใช้อำนาจจึงมีข้อผูกมัด คณะกรรมการมิใช่เป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจ หรือใช้อำนาจโดยไม่มีเหตุผล

นอกจากกรอบที่กฎหมายกำกับดูแลการใช้อำนาจของคณะกรรมการแล้ว ในการออกกฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งของคณะกรรมการดังกล่าวยังมีการจำกัดอำนาจอีกประการหนึ่งคือ หากกฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งของคณะกรรมการเป็นการสร้างภาระ อาจถูกฟ้องในศาลปกครองให้ ยกเลิกกฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง นั้น ๆ ได้อีกทางหนึ่ง

มาตรา 26

ให้ กกร. มีอำนาจประกาศให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่ายหรือผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมแจ้งชื่อ ราคาซื้อ ราคาจำหน่าย มาตรฐาน คุณภาพ ขนาด ปริมาณ น้ำหนักต่อหน่วย รวมทั้งชื่อและปริมาณวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบของสินค้าหรือบริการ นั้น และลักษณะอย่างอื่นของสินค้าหรือบริการควบคุมตามที่เป็นอย่างอยู่ในวันที่ กกร. กำหนดต่อ เลขาธิการ

เมื่อได้แจ้งรายการตามวรรคหนึ่งแล้ว กกร. อาจห้ามมิให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อ เพื่อจำหน่ายหรือผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายรายนั้นจำหน่ายสินค้าหรือบริการในลักษณะที่แตกต่างไป จากรายการตามที่ได้แจ้งไว้หรือจำหน่ายในราคาที่สูงหรือต่ำกว่าราคาตามที่ได้แจ้งไว้ เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตจากเลขาธิการตามระเบียบที่ กกร. กำหนด

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในมาตรา ๒๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำอธิบาย

การใช้อำนาจตามมาตรา 26 เป็นอำนาจของคณะกรรมการกลางเท่านั้น คณะกรรมการส่วนจังหวัดไม่มีอำนาจตามมาตรานี้ อำนาจกำหนดมาตรการตามมาตรา 26 เป็นมาตรการกำหนดใช้เฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจสี่ประเภทคือ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่ายหรือ ผู้นำเข้าเพื่อจำหน่าย ในส่วนของผู้ผลิต ผู้จำหน่ายนั้นเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการดำเนินการตามปกติอยู่แล้ว คงมีคำว่าผู้ซื้อเพื่อจำหน่ายเท่านั้นที่ต้องพิจารณาว่าหมายความถึงผู้ใดบ้าง ซึ่งในที่นี้หมายความถึง ผู้ขายนั่นเอง แต่ต้องการแยกลักษณะให้ชัดเจนขึ้นว่ามีการซื้อจะซื้อจากผู้ใดก็ตามแล้วนำไปจำหน่าย อีกทอดหนึ่งเพราะผู้ซื้อเพื่อจำหน่ายตามมาตรานี้อาจจะไม่ได้กระทำเป็นปกติทางการค้าของตนเอง เช่น อาจจะเข้ามาซื้อเพื่อขายเป็นบางครั้ง จึงใช้คำว่าซื้อเพื่อจำหน่ายและกรณีซื้อเพื่อใช้เองไม่เข้าอยู่ใน บังคับของมาตรการนี้

มีปัญหาว่าในบางกรณีผู้ซื้อเพื่อใช้เองจะมีการจำหน่ายสินค้าของตนเองบ้าง กรณีเช่นนี้จะถือว่าเป็นผู้ซื้อเพื่อจำหน่ายหรือไม่ เช่น ผู้รับเหมาก่อสร้างซื้อปูนซีเมนต์เก็บไว้เพื่อใช้ในการก่อสร้างที่ประมูลหรือรับจ้างมา ต่อมาเกิดปูนซีเมนต์ขาดแคลนผู้รับเหมาก่อสร้างที่รู้จักกันมาขอซื้อปูนซีเมนต์ที่เก็บสต็อกไว้ และผู้รับเหมารายแรกเห็นว่าตนเองมีปูนซีเมนต์มากเพียงพอที่จะแบ่งขายให้กับผู้รับเหมารายที่สองมาขอซื้อ จึงขายให้ไปตั้งนี้จะเป็นการซื้อมาเพื่อจำหน่ายหรือไม่

ซึ่งกรณีดังกล่าวผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นว่าเจตนาเริ่มของผู้รับเหมาเป็นการซื้อปูนซีเมนต์มาเพื่อใช้งาน แต่ต่อมามีเหตุการณ์บีบบังคับคือปูนซีเมนต์ขาดแคลน มีผู้รับเหมาที่รู้จักกันมาขอแบ่งซื้อปูนซีเมนต์ เพื่อใช้ในการก่อสร้างตั้งนี้ไม่เข้าข่ายการซื้อมาเพื่อจำหน่าย เพราะต้องชัดเจนตั้งแต่แรกเริ่มซื้อว่า ต้องการซื้อมาเพื่อจำหน่ายต่อไปมิใช่มาใช้งานและมีการขายเมื่อมีสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป แต่การพิจารณาดังกล่าวนี้อาจจะต้องดูด้วยว่าหากผู้รับเหมา มีการขายปูนซีเมนต์ให้กับผู้ซื้อหลายๆ รายโดยอาจจะไม่ใช่ขายให้กับผู้รับเหมาก่อสร้างรายอื่น ๆ แต่เป็นการขายเพื่อเอากำไรและขายไปหลายๆ รายตั้งนี้ก็ สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นการซื้อมาเพื่อจำหน่ายได้

มาตรการที่ใช้ในมาตรานี้คือการกำหนดให้แจ้งชื่อ ราคาซื้อ ราคาจำหน่าย มาตรฐาน คุณภาพ ขนาด ปริมาณ น้ำหนักต่อหน่วย รวมทั้งชื่อและปริมาณวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบของสินค้า หรือบริการนั้น ๆ การใช้มาตรการแจ้งข้อมูลดังกล่าวเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของสินค้าหรือบริการ ควบคุม ซึ่งในการแจ้งข้อมูลจากผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือผู้จำหน่ายเป็นข้อมูลที่พนักงาน เจ้าหน้าที่จะได้รวบรวมไว้เพื่อศึกษา ขณะเดียวกันการแจ้งข้อมูลตามมาตรานี้ทำให้คณะกรรมการ สามารถทราบราคาขายต่อหน่วย คณะกรรมการสามารถดำเนินการอื่น ๆ ได้อีกหลายประการ หากการ ปรับเปลี่ยนราคาและปริมาณไม่เหมาะสมไม่เป็นธรรมหรือเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค การใช้ มาตรการต่อเนื่องในมาตรานี้คือ คณะกรรมการกลางอาจห้ามเปลี่ยนแปลงราคาให้สูงขึ้นหรือต่ำลง หรือเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่แตกต่างจากรายการที่ได้แจ้งไว้ ในกรณีปรับราคาสูงต่ำนั้นถือเป็นไป ตามปกติของราคา แต่ในกรณีที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่แตกต่างจากรายการที่ได้แจ้งไว้ นั้น หมายถึงการเปลี่ยนแปลงขนาดบรรจุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบ เช่น รถยนต์เก๋งนั่งเดิมแจ้งรายการไว้ว่า เป็นเครื่องยนต์ขนาด 1600 ซีซี แต่ปรับลดกำลังเครื่องยนต์ลงเหลือ 1580 ซีซี ตั้งนี้เป็นต้น หรือ เปลี่ยนแปลงรายการเช่นแจ้งไว้ว่ามีกระจกมองหลังต่อมาเปลี่ยนเป็นไม่มีกระจกมองหลัง ตั้งนี้ถือว่ามี เป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะที่แตกต่างจากรายการที่แจ้งไว้ ถ้ามองกรณีเปลี่ยนสีบรรจุภัณฑ์จะถือเป็นการ เปลี่ยนแปลงรายการหรือไม่ เช่น เดิมแจ้งเรื่องบรรจุภัณฑ์ยาสีฟันเป็นกล่องสีเขียว ต่อมาเปลี่ยน กล่องเป็นสีขาว ตั้งนี้จะถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงได้แจ้งไว้หรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าเป็นการ เปลี่ยนแปลงรายการตามที่ได้แจ้งไว้ เพราะอาจมีผลกระทบต่อต้นทุนและรายการขาย เช่น สีขาวอาจมี ต้นทุนต่ำกว่าสีเขียว เป็นต้น

กฎหมายใช้คำว่าคณะกรรมการอาจจะห้ามเป็นกรณีที่คณะกรรมการกลางฯ ใช้ดุลย พินิจให้แจ้งข้อมูลโดยไม่ห้ามเปลี่ยนแปลงรายการก็ได้ แต่เมื่อมีการกำหนดห้ามการเปลี่ยนแปลงแล้ว จะต้องประกอบไปด้วยการอนุญาตจากเลขธิการให้เปลี่ยนแปลงได้เป็นหลักด้วย เพราะหากห้าม เปลี่ยนแปลงไปเลยการประกอบการค้าที่มีต้นทุนสูงขึ้นไปมีปัญหาให้สินค้าชนิดนั้นต้องเลิกผลิตและจะ เกิดผลกระทบต่อประชาชนผู้บริโภคได้ การขออนุญาตเปลี่ยนแปลงรายการ ราคาสูงต่ำนี้เป็นอำนาจ ของเลขธิการเท่านั้น ไม่อาจมอบให้บุคคลอื่นทำการอนุญาตแทนได้ และการอนุญาตต้องเป็นไปตาม ระเบียบที่คณะกรรมการกลางกำหนด

ตัวอย่างการใช้มาตรการตามมาตรา 26 เช่น ประกาศคณะกรรมการฯ เรื่อง การแจ้งราคาและรายละเอียดเกี่ยวกับครีมเทียมชั้นหวาน นมข้น นมคินรูปและนมแปลงไขมัน ปี 2552 ประกาศ ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างผลิต ผู้นำเข้ามาใน

ราชอาณาจักรเพื่อจำหน่ายหรือผู้แทนจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียวของผู้ผลิต ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร ครีมเทียมชั้นหวาน นมชั้น นมคั้นรูปและนมแปลงไขมัน ที่มีปริมาณบรรจุไม่เกิน ห้าร้อยกรัม แฉงชื่อ ชื่อทางการค้า ราคาจำหน่าย ราคาซื้อ ส่วนลดในการจำหน่าย แผนการจำหน่าย และวิธีการเกี่ยวกับการชำระเงิน การส่งเสริมการจำหน่าย มาตรฐาน คุณภาพ ขนาด น้ำหนักต่อหน่วย ชื่อและปริมาณวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบ ภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ และห้ามผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างผลิต ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่ายหรือผู้แทนจำหน่ายแต่เพียง ผู้เดียวของผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างผลิต ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรครีมเทียมชั้นหวาน นมชั้น นมคั้นรูป หรือนมแปลงไขมัน ในลักษณะที่แตกต่างไปจากรายการที่ได้แจ้งไว้ หรือจำหน่ายสูงกว่าราคาที่แจ้งไว้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเลขาธิการ ซึ่งนอกจากประกาศคณะกรรมการกลางในสินค้าอื่น ๆ ก็มีหลาย ฉบับ เช่น นมผง นมสด นมเปรี้ยวพร้อมดื่ม และสินค้ารายการก็ได้ใช้มาตรการตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง แต่เพียงวรรคเดียว โดยไม่ห้ามการปรับเปลี่ยนรายการ คือ ราคาขายให้สูงขึ้น เช่น ผงซักฟอก สบู่ น้ำยาซักฟอก น้ำยาล้างจาน ปุ๋ยเคมี เป็นต้น ซึ่งสินค้าประเภทนี้มีการแข่งขัน กันมาก จึงดูแลเฉพาะข้อมูลที่แจ้งไม่ได้ห้ามการปรับราคาแต่อย่างใด

การอนุญาตของเลขาธิการให้ผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงรายการตามมาตรา นี้ คณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดระเบียบปฏิบัติไว้ตามระเบียบคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้า และบริการว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการพิจารณาการตั้งราคาและการเปลี่ยนแปลง รายการหรือราคาที่แจ้งไว้ พ.ศ. 2545 ประกาศ ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2545 ลงราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไปเล่มที่ 119 ตอนพิเศษ 78 ง ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2545 กำหนดให้ผู้แจ้งรายการ สินค้าขึ้นหลักฐานพร้อมเอกสารคือ โครงสร้างต้นทุนของสินค้า ข้อมูลเปรียบเทียบโครงสร้างต้นทุนใน ราคาเดิมและราคาใหม่ ในกรณีที่จะปรับราคาสูงขึ้น สำเนาใบกำกับสินค้า สำเนาใบขนสินค้า ใบเสร็จรับเงินในการซื้อสินค้า วัตถุดิบหรือภาชนะบรรจุ หลักฐานแสดงการนำเข้า ปริมาณการผลิต การนำเข้า ส่งออก จำหน่ายรายปีย้อนหลัง 3 ปี ปริมาณสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นเดือนก่อนยื่นคำร้อง สำเนาบัญชีเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินและงบด.50 ย้อนหลังสามปี หลักฐานแสดง คุณภาพ มาตรฐานสินค้าเดิมกับสินค้าใหม่ สำหรับกรณีขอเปลี่ยนแปลงคุณภาพมาตรฐาน

การพิจารณาตั้งราคาและจำหน่ายแตกต่างจากรายการที่แจ้งไว้ ให้ใช้หลักเกณฑ์ การพิจารณาดังนี้

- กรณีการตั้งราคาให้พิจารณาจากโครงสร้างต้นทุนของสินค้าที่แจ้งนำมา เปรียบเทียบโครงสร้างต้นทุนพื้นฐานที่กรมการค้าภายในจัดทำขึ้น

- กรณีจำหน่ายแตกต่างจากรายการที่แจ้งไว้ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐาน คุณภาพ ขนาด ปริมาณ น้ำหนัก ปริมาณวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบของสินค้าให้พิจารณาเปรียบเทียบกับสัดส่วน ของราคาที่ผันแปรไป

- กรณีการจำหน่ายแตกต่างจากราคาที่แจ้งไว้ให้พิจารณาโครงสร้างต้นทุนของ สินค้า การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิต ต้นทุนสินค้าสำเร็จรูปที่นำเข้า

ให้ฟังความเห็นหรือข้อมูลของผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ให้เจ้าหน้าที่สรุปรายงานเสนอเลขาธิการว่าขอเปลี่ยนแปลงราคาหรือรายการมีความเหมาะสม ให้พิจารณาให้ความเห็นชอบหรืออนุญาตภายในสิบห้าวันและให้ทำหนังสือแจ้งผู้ประกอบการที่ยื่นคำขอ ทั้งกรณีอนุญาตและไม่อนุญาตหรืออนุญาตโดยมีเงื่อนไข ทั้งนี้ หนังสือชี้แจงให้ระบุเหตุผล ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะการใช้ดุลยพินิจของเลขาธิการไว้ด้วย ผู้ประกอบการสามารถอุทธรณ์คำสั่งต่อเลขาธิการได้ภายในสามสิบวัน

การใช้อำนาจคณะกรรมการกลางฯ ตามมาตรา 26 จะต้องนำมาตรา 25 วรรคสอง และสาม มาใช้บังคับด้วยคือ จะต้องทำเป็นประกาศตามความจำเป็นแก่พฤติการณ์แห่งกรณี โดยคำนึงถึงภาระของผู้ปฏิบัติต้องระบุเหตุผล และผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามประกาศไว้ด้วย ให้ประกาศมีผลใช้บังคับถัดจากวันประกาศ และต้องลงราชกิจจานุเบกษา การทบทวนการใช้อำนาจให้ทบทวนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เมื่อหมดความจำเป็นต้องประกาศเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก

มีประเด็นว่า การใช้อำนาจตามมาตรา 26 ซึ่งมีได้มีบทบัญญัติให้นำความในมาตรา 25 วรรคสี่ ซึ่งกำหนดให้ประกาศมีอายุไม่เกินหนึ่งปี ยกเว้นจะมีประกาศออกมาใหม่มาบังคับ ดังนั้น ถ้าดูจากประเด็นนี้แสดงว่าหากคณะกรรมการกลางฯ ใช้อำนาจตามมาตรา 26 ออกประกาศใช้มาตรการใดๆ โดยไม่มีการใช้มาตรการอื่นๆ ตามมาตรา 25 (1) (2) มาประกอบร่วมด้วย อายุของประกาศจะไม่ได้มีกำหนดเวลาหนึ่งปี ใช้หรือไม่ ซึ่งจะถือว่าแม้จะมีการกำหนดให้กร. ต้องทบทวนการใช้อำนาจอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง แต่หากเห็นว่ายังต้องใช้มาตรการตามประกาศฉบับเดิมต่อไป ก็ให้ออกประกาศใหม่ซ้ำ เพื่อให้มาตรการมีผลบังคับใช้ต่อไปอีกหนึ่งปี แต่ถ้ามีการใช้มาตรการตามมาตรา 26 ก็ไม่ต้องออกประกาศฉบับใหม่มาใช้บังคับเพราะการใช้มาตรการตามมาตรา 26 ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 25 วรรคสี่ ถือว่าประกาศฉบับนั้นสามารถใช้บังคับต่อไปได้เลยจนกว่าจะมีการประกาศยกเลิก แต่หากมีการใช้อำนาจตามมาตรา 25 (1)-(12) ประกอบมาตรา 26 มาตรการที่ใช้ อำนาจตามมาตรา 25 (11)-(12) จะสิ้นผลทันที จึงต้องมีการออกประกาศใหม่มาใช้บังคับจึงจะทำให้มีผลต่อไป ดังนั้น ในกรณีนี้การออกประกาศจึงต้องระวังให้ดี เพราะหากออกประกาศไปแล้ว ไม่มีการออกประกาศใหม่ มาตรการตามมาตรา 25 (1)-(12) หมดไปก็จริง แต่ถ้าในประกาศฉบับใดมีแต่มาตรการตามมาตรา 26 ล้วนๆ ผลบังคับของมาตรการตามมาตรา 26 จะยังไม่สิ้นผลและจะมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าคณะกรรมการกลางฯ จะประกาศยกเลิก ดังนั้น ผู้ประกอบการจะยังถูกบังคับโดยประกาศฉบับนั้นอยู่ต่อไป อาจถูกดำเนินคดีได้หากมีการฝ่าฝืน

มาตรา 27

ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนและลับที่จำเป็นต้องใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ และจะเรียกประชุมคณะกรรมการให้ทันทั่วๆ ที่มีได้ ให้ประธานกรรมการมีอำนาจใช้อำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ ไปพลางก่อนได้ และในการใช้อำนาจดังกล่าว ให้นำความในมาตรา ๒๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อได้ประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว ต้องนำเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศ ถ้าคณะกรรมการให้ความเห็นชอบประกาศนั้น

ให้คณะกรรมการประกาศให้ประกาศนั้นมีผลใช้บังคับต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการไม่ให้ความเห็นชอบ ให้คณะกรรมการประกาศยกเลิกประกาศนั้น แต่ทั้งนี้ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการที่ได้กระทำไปแล้วในระหว่างที่ใช้ประกาศนั้น

ประกาศตามวรรคสอง ให้มีผลใช้บังคับทันทีที่ประกาศ และเมื่อได้มีประกาศแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

คำอธิบาย

การกำหนดมาตรการต่าง ๆ ของคณะกรรมการนั้น ในบางครั้งที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน เช่น กรณีต้องการปรับราคาสินค้าให้สูงขึ้น เช่น ราคาน้ำตาลทราย น้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งไม่ได้เป็นการปรับราคาตามราคาดตลาด หากมีการเรียกประชุมคณะกรรมการและออกประกาศบังคับใช้เวลาระยะหนึ่งจะเกิดผลเสียเพราะผู้ที่รู้ข่าวจะกักตุนสินค้าไว้เพื่อทำกำไร ดังนั้น กฎหมายจึงให้อำนาจประธานคณะกรรมการสามารถใช้อำนาจตามมาตรา 25 และ 26 กำหนดมาตรการใด ๆ ไปก่อนได้

การใช้อำนาจเฉพาะของประธานคณะกรรมการตามมาตรา 27 เป็นอำนาจของประธานคณะกรรมการกลางๆ ที่จะใช้อำนาจตามมาตรา 25 และมาตรา 26 ในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ และในส่วนของประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดจะใช้อำนาจได้เพียงมาตรา 25 เท่านั้น เพราะมาตรา 26 เป็นอำนาจของคณะกรรมการกลางๆ ซึ่งประธานคณะกรรมการกลางจึงมีอำนาจใช้มาตรา 26 ได้แต่เพียงผู้เดียว

การใช้อำนาจตามมาตรา 27 จะต้องมีขั้นตอนและข้อจำกัด ดังนี้

ต้องมีความจำเป็นรีบด่วนและลับ ในกรณีต่วนนั้นในทางปฏิบัติที่ผ่านมาประธานจะใช้กับกรณีการปรับราคาสินค้าในสินค้าที่สำคัญ ๆ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำตาลทราย หรือวัสดุก่อสร้าง เช่น ปูนซีเมนต์ เหล็กเส้น ซึ่งหากไม่รีบด่วนในการใช้อำนาจกำหนดการปรับราคาจะก่อให้เกิดผลเสียหายนั้นและในขณะเดียวกันการปรับราคาสูงขึ้นหรือต่ำลงนี้จะต้องทำเป็นเรื่องลับเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการกักตุนเก็งกำไร อันจะนำไปสู่การขาดแคลนสินค้าที่จะปรับราคาได้ สำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงในปัจจุบันมีการกำหนดให้ราคาลอยตัวตามราคาดตลาด ดังนั้น การขึ้นลงของราคาน้ำมันเชื้อเพลิงจึงไม่มีการควบคุม

จะเรียกประชุมคณะกรรมการให้ทันท่วงทีมิได้ การประชุมคณะกรรมการกลางนั้นจะต้องใช้เวลาในการเชิญประชุม ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาทางปกครอง การส่งหนังสือเชิญประชุม การนัดเวลาประชุม องค์กรประชุมที่มาประชุมจะต้องเป็นไปตามกฎหมายซึ่งต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 1-2 สัปดาห์ ในการเชิญประชุม ดังนั้น หากเป็นเรื่องเร่งด่วนสำคัญจะไม่สามารถกระทำให้เสร็จสิ้นในวันเดียวกันได้ จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยอำนาจของประธานคณะกรรมการออกประกาศไปพลางก่อน แล้วจึงเรียกประชุมคณะกรรมการ เพื่อให้สัตยาบันต่อไป

เป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการไปพลางก่อน คือ เป็นการใช้อำนาจชั่วคราวเวลาที่กำหนด คือ ให้ใช้อำนาจประธานคณะกรรมการได้สามวันนับจากวันถัดจากวันประกาศ และจะต้องเรียกประชุมคณะกรรมการทันทีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบประกาศเพื่อให้ประกาศมีผลใช้บังคับได้ต่อไป แต่ในกรณีที่คณะกรรมการไม่เห็นด้วยกับประกาศที่ประธานได้ออกใช้บังคับให้ถือว่าประกาศฉบับนั้นต้องยกเลิก โดยต้องประกาศยกเลิกก่อน มีปัญหาว่าในระหว่างที่จะประกาศ

ยกเลิกยังถือว่าประกาศฉบับนั้นมีผลใช้บังคับอยู่หรือไม่ เช่น ประธานคณะกรรมการฯ ประกาศให้มีการปรับราคาน้ำตาลทราย วันที่ 1 มกราคม ต่อมาวันที่ 4 มกราคม คณะกรรมการพิจารณาแล้วไม่เห็นชอบการปรับราคา ดังนั้น คณะกรรมการจึงประกาศยกเลิกในวันที่ 6 มกราคม ซึ่งเป็นวันที่สามารถออกประกาศและประธานคณะกรรมการลงนามยกเลิกประกาศปรับราคาน้ำตาลทราย ในวันที่ 5 มกราคม ประกาศยังคงมีผลใช้บังคับอยู่และกฎหมายเขียนรองรับไว้แล้วว่าการใด ๆ ที่ได้กระทำไป ในวันที่ 5 มกราคม ถือว่าเป็นการกระทำภายใต้บังคับของประกาศ หากมีการจับกุมดำเนินคดีอาญากับผู้ฝ่าฝืนก็สามารถดำเนินคดีในวันที่ 5 มกราคม ได้

ผลบังคับของประกาศตามมาตรา 27 ถ้าพิจารณาแล้วจะมีผลบังคับใช้ที่ต่างกันอยู่ กล่าวคือ กรณีที่ประธานคณะกรรมการออกประกาศใช้อำนาจตามมาตรา 25 และมาตรา 26 นั้น กฎหมายให้ใช้บทบัญญัติของมาตรา 25 วรรคสอง มาใช้บังคับ ดังนั้น ประกาศของประธานคณะกรรมการที่ออกใช้บังคับ จึงมีผลให้ใช้บังคับได้ตั้งแต่วันที่ประกาศ แต่ในกรณีที่คณะกรรมการประชุมแล้วให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบการบังคับใช้ประกาศจะต้องมีประกาศให้ประกาศมีผลใช้บังคับต่อไปหรือประกาศยกเลิกประกาศนั้น จะมีผลใช้บังคับทันที ณ วันประกาศ ซึ่งต้องพิจารณาว่า ต้องการให้ผลใช้บังคับนั้นต่อเนื่องไปหรือให้ขาดจากการใช้อำนาจในทันที จึงได้กำหนดให้ผลบังคับใช้ต่อไปหรือยกเลิกการใช้ประกาศต้องเป็นไปในวันที่ประกาศนั้นทันที

การใช้อำนาจของประธานคณะกรรมการในมาตรานี้จะต้องทำเป็นประกาศและเมื่อเรียกประชุมคณะกรรมการแล้วมีความเห็นเป็นประการใด จะต้องทำประกาศย้ำอีกครั้ง ทั้งกรณีที่มีผลใช้บังคับต่อไปและกรณีให้ยกเลิกและการประกาศทั้งหมดยังต้องนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

มีทั้งข้อสังเกตว่าการใช้อำนาจของประธานคณะกรรมการตามมาตรา 27 ใช้ได้เฉพาะกับการกำหนดมาตรการตามมาตรา 25 (1)-(12) และมาตรา 26 เท่านั้น การใช้มาตรการตามมาตรา 24 คือ การกำหนดให้เป็นสินค้าควบคุมหรือตามมาตรา 28 การกำหนดให้แสดงราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ประธานคณะกรรมการไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา 27 กำหนดมาตรการได้

มีประเด็นปัญหาว่า กรณีประธานคณะกรรมการได้ใช้อำนาจตามมาตรา 27 ประกาศมาตรการตามมาตรา 25 (1)-(12) ไปแล้ว แต่ต่อมามีได้มีการเรียกประชุมคณะกรรมการเพื่อเสนอประกาศดังกล่าวให้คณะกรรมการพิจารณาหรือไม่ได้กระทำภายในสามวันนับจากวันที่ประกาศ ดังนั้น ประกาศที่ประธานคณะกรรมการใช้อำนาจตามมาตรา 27 ออกประกาศกำหนดมาตรการไว้จะถือว่าสิ้นผลบังคับใช้หรือไม่ ซึ่งถ้าดูจากบทบัญญัติในกฎหมายมาตรา 27 การสิ้นผลของประกาศจะต้องมีการประกาศยกเลิก โดยมติของคณะกรรมการเสียก่อน และในขณะเดียวกันกฎหมายยังกำหนดรองรับผลของประกาศไว้ด้วยว่าในระหว่างที่ประกาศยังไม่ถูกประกาศยกเลิก การใด ๆ ที่ได้กระทำไปในระหว่างนั้นให้มีผลบังคับได้ตามประกาศ ดังนั้น จึงถือว่าถ้าไม่มีการประชุมคณะกรรมการภายในสามวัน ประกาศฉบับนี้ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป ดูรายละเอียดประกอบที่มาตรา 9(8)

มีประเด็นปัญหาต่อเนื่องอีกประการหนึ่งว่า ถ้ามีการประชุมคณะกรรมการแล้วให้ยกเลิกประกาศที่ประธานออกใช้บังคับเมื่อกร่างประกาศยกเลิก นำเรียนประธานกรร. ลงนาม

แต่ประธานกร.ไม่ยอมลงนาม ดังนี้ จะมีผลประการใด เนื่องจากกรณีดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้น ผู้เขียนมีความเห็นตามแนวทางกฎหมายว่า การยกเลิกประกาศ มีผลนับตั้งแต่วันประชุม คณะกรรมการกร. ให้ยกเลิกการออกประกาศและการให้ประธานลงนามเป็นเพียงขั้นตอนให้มีผลสมบูรณ์ ดังนั้น หากประธานกร. ไม่ยอมลงนามยกเลิก ต้องถือว่าประกาศฉบับนั้นยกเลิกแล้ว ไม่มีผลใช้บังคับต่อไป

มาตรา 28

ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่ายหรือ ผู้นำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าหรือบริการแสดงราคาสินค้าหรือบริการ ในการนี้ คณะกรรมการอาจ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการไว้ด้วยก็ได้

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในมาตรา ๒๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำอธิบาย

มาตรา 28 เป็นการให้อำนาจคณะกรรมการกำหนดมาตรการ ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้ มากที่สุดในปัจจุบันมาตราหนึ่ง เรียกว่ามาตรการให้แสดงราคาจำหน่าย เหตุผลในการใช้มาตรกาครั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนผู้บริโภคได้รู้ว่าสินค้าที่ตนเองจะซื้อนั้นมีราคาจำหน่ายปลีก จำหน่ายส่งเท่าใด สามารถเปรียบเทียบได้ในระหว่างร้านค้าต่างๆ ที่ค้าขายแข่งขันกัน หากร้านใดขายถูกกว่าก็ต้องแสดง ราคาไว้ให้เห็น ประชาชนผู้บริโภคก็จะได้เลือกซื้อสินค้าตามที่ตนต้องการเป็นมาตรการที่ให้ผลดีต่อ ประชาชนในเบื้องต้น

การกำหนดให้แสดงราคาสินค้าและบริการในมาตรานี้ ไม่จำเป็นต้องกำหนดเป็น สินค้าควบคุมก่อน จึงจะใช้มาตรการแสดงราคาสินค้าได้ คณะกรรมการสามารถกำหนดชนิดสินค้าที่จะ กำหนดให้แสดงราคาสินค้าไว้เป็นบัญชีท้ายประกาศคณะกรรมการได้ทันที ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ กฎหมายเดิมคือ พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 การแสดง ราคาสินค้าจะต้องกำหนดให้เป็นสินค้าควบคุมก่อน จึงจะใช้มาตรการได้ แต่ตามกฎหมายใหม่สามารถใช้ได้กับสินค้าทุกชนิดและไม่ต้องกำหนดเป็นสินค้าควบคุมเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสะดวกใน การดูแลมาตรการนี้

การใช้อำนาจของคณะกรรมการตามมาตรานี้ใช้กับผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อ จำหน่ายหรือผู้นำเข้าเพื่อจำหน่าย ซึ่งการแสดงราคาจำหน่ายนั้นจะกำหนดให้แสดงราคาจำหน่ายส่ง ราคาจำหน่ายปลีก ราคาจำหน่าย ณ โรงงานผู้ผลิตหรือการแสดงราคาอื่นใดก็ได้ เช่น การแสดงราคา รับซื้อสินค้าเกษตร ถั่ว มันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าวเปลือก เป็นต้น

คณะกรรมการอาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการแสดงราคาสินค้าหรือบริการไว้ด้วยก็ได้ พิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขนั้นต้องเป็นเรื่องการแสดงราคาสินค้าเท่านั้น จะไม่ใช้การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขเกี่ยวกับราคายกตัวอย่างเช่น การกำหนดให้แสดงราคาขายปลีกมีขนาดตัวอักษรไม่ต่ำกว่าสองเซนติเมตรหรือต้องแสดงชนิดของสินค้าที่บรรจุลงในถังสังกะสีหรือต้องแสดงราคาไว้ ณ ที่วางจำหน่าย การแสดงราคาให้กระทำโดยการเขียน พิมพ์บนแผ่นกระดาษ แผ่นไม้ แผ่นกระຈก ผืนหนังหรือวัตถุอื่น เป็นต้น จะเห็นว่า หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่เป็นการกำหนดให้จำหน่ายในราคานี้ไม่สูงกว่าที่แสดงราคาไว้ ดังนั้น ไม่ใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแสดงราคาแต่เป็นหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับราคาสินค้า ซึ่งต้องใช้มาตรการตามมาตรา 25(3) และใช้กับสินค้าควบคุมเท่านั้น ดังนั้น หากจะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับราคาจึงไม่สามารถใช้มาตรการตามมาตรา 28 ได้

การออกมาตรการตามมาตรา 28 ต้องออกเป็นประกาศคณะกรรมการและต้องทบทวนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เช่นเดียวกับการใช้มาตรการตามมาตรา 25 เพราะในวรรคท้ายของมาตรา 28 กำหนดให้นำความในมาตรา 25 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับด้วย

คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้ออกประกาศ เรื่อง การแสดงราคาสินค้าและค่าบริการ ปี 2551 โดยอาศัยมาตรา 28 เป็นการออกมาตรการในการแสดงราคาสินค้า โดยกำหนดให้ใช้ทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร โดยกำหนดให้ผู้จำหน่ายปลีกสินค้าตามบัญชี ก. แนบท้ายประกาศคณะกรรมการกลางฯ รวม 232 ชนิดและบริการ ตามบัญชี ข. แนบท้ายประกาศคณะกรรมการกลางฯ รวม 47 ชนิด ต้องแสดงราคาจำหน่ายปลีกหรือค่าบริการ

การแสดงราคาจำหน่ายปลีก กฎหมายยกเว้นผู้ประกอบการประเภทหาบเร่ขายของไม่ต้องแสดงราคาจำหน่ายปลีก แต่ในกรณีเร่ขายของโดยรถยนต์ต้องมีการแสดงราคาจำหน่ายปลีกด้วย การแสดงราคาจำหน่ายปลีกให้กระทำโดยวิธีการเขียน พิมพ์หรือกระทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่นบนแผ่นกระดาษ แผ่นไม้ แผ่นกระຈก ผืนหนังหรือวัตถุอื่น และการแสดงราคาจำหน่ายปลีกต้องแสดงไว้ที่สินค้าที่จำหน่ายหรือสถานที่ให้บริการ หรือบริเวณใกล้เคียงกับสินค้านั้น เช่น กรณีห้างสรรพสินค้าจะแสดงราคาจำหน่ายปลีกไว้บนชั้นสินค้าเพียงป้ายเดียวก็ได้ ถ้าสินค้าที่วางบนชั้นเป็นสินค้าชนิดขนาดและบรรจุภัณฑ์เดียวกันทั้งหมด ในตลาดแผงขายผักสดจะมีป้ายขนาดใหญ่อยู่ด้านบนแสดงราคาผักที่จำหน่าย ซึ่งในกรณีผักสดนั้นมีปัญหาเรื่องราคากับความสดของผักเป็นอย่างมาก เพราะในช่วงเช้าผักมาวางใหม่จะสดมีราคาสูงกว่าช่วงบ่ายที่ผักจะไม่สด ดังนั้น การแสดงราคาผักผู้ประกอบการจะไม่มีเวลาเปลี่ยนราคา แต่จะใช้ราคาผักสดเป็นเกณฑ์ในการขายสินค้าและจะลดราคาต่ำลงในช่วงที่ผักไม่สด กรณีที่สินค้าเก็บอยู่ในสถานที่เก็บแต่ราคาจำหน่ายปลีกจะอยู่ที่สถานค้าขาย เช่น วัสดุก่อสร้าง เหล็กเส้น เหล็กแผ่น ปูนซีเมนต์ ฯลฯ จะเก็บอยู่ ณ โกดังเก็บ ซึ่งอาจจะเป็นคนละที่

กับที่จำหน่าย ดังนี้ ก็ถือว่าได้มีการแสดงราคาจำหน่ายปลีกแล้ว หากว่าได้แสดงราคาไว้ ณ สำนักงานขาย แล้ว

การแสดงราคาสินค้ากรณีพิเศษมีหลายกรณี ซึ่งต้องมีการกำหนดเงื่อนไขและวิธีแสดงราคาไว้เป็นกรณีพิเศษคือ ก๊าซธรรมชาติ ที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับยานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งมีหัวจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงในสถานีบริการ การแสดงราคานอกจากจะต้องมีป้ายแสดงราคาขนาดใหญ่หน้าสถานีบริการแล้ว ยังต้องแสดงราคาจำหน่ายปลีกต่อหน่วยและปริมาณน้ำมัน/ก๊าซที่จำหน่าย ณ หัวจ่าย รวมทั้งตัวเลขที่แสดงต้องไม่ต่ำกว่าสิบห้าเซนติเมตร คือ มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าปกติและราคาที่แสดงไว้หน้าสถานีบริการกับราคาที่หัวจ่ายจะต้องตรงกัน มีกรณีปัญหาเกิดขึ้นคือ ราคาที่แสดงไว้ ณ หน้าสถานีบริการนั้นจะมีการปรับขึ้นลงในทันที โดยการใช้ระบบอัตโนมัติ แต่ราคาจะไม่ตรงกับที่หัวจ่ายเพราะการปรับราคาที่หัวจ่ายน้ำมันและก๊าซจะใช้เวลามากกว่าด้านหน้าสถานี ซึ่งในกรณีนี้หากมีการจำหน่ายแล้วราคาไม่ตรงกันต้องถือว่าสถานีบริการนั้นไม่ได้มีการแสดงราคาจำหน่ายปลีกไว้ และจะต้องมีโทษฐานฝ่าฝืนมาตรา 2 โดยไม่แสดงราคาจำหน่ายปลีก มีโทษปรับแต่เพียงอย่างเดียว ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

นอกจากนั้นยังมีสินค้าประเภทกระเช้าของขวัญ ชุดไทยธรรม ชุดสังฆทาน ซึ่งในห่อใหญ่จะมีของรวมอยู่หลายรายการ จึงต้องแสดงราคาจำหน่ายปลีกของชุดรวมและต้องแสดงรายการสินค้า ขนาด น้ำหนักต่อหน่วย ปริมาณการบรรจุและราคาของสินค้าแต่ละรายการที่บรรจุอยู่ในชุดของขวัญ ไทยธรรมและสังฆทาน รวมทั้งค่าภาชนะบรรจุถึง ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนผู้บริโภคได้ทราบว่าของที่ซื้อไปมีราคาแยกแต่ละชิ้นเท่าใด

กรณีที่ต้องมีการคิดค่าใช้จ่ายอย่างอื่น เช่น ค่าภาษี ค่าเครื่องปรับอากาศ ค่าบริการของพนักงาน ไม่ว่าจะคิดเป็นจำนวนเงินหรือคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ จะต้องแสดงไว้ให้รู้ก่อนและต้องแสดงไว้ควบคู่กับสินค้าหรือบริการให้ชัดเจน

ตัวเลขหรือภาษาที่ใช้ในการแสดงราคาจะมีตัวเลขและภาษาใด ๆ ก็ได้ แต่จะต้องมีภาษาอารบิก อยู่ด้วยในลักษณะที่เห็นได้ชัดเจน สำหรับรายการที่แสดงควบคู่กับตัวเลขราคาให้แสดงเป็นภาษาไทย และมีภาษาอื่นประกอบด้วยก็ได้

การแสดงรายการอื่น ๆ นั้น เช่น การแสดงรายการอาหารจานใหญ่ จานกลาง จานเล็กหรือการขายกึ่ง กึ่งหรืออาหารพิเศษอื่น ๆ ซึ่งจะต้องซื้อเป็นกิโลกรัมก่อน เป็นต้น ปลาเป็น ๆ ที่เลี้ยงไว้ให้ซึ่งนำหนักก่อนปรุงอาหาร เป็นต้น

กฎหมายยังกำหนดกรณีที่มีเหตุจำเป็นโดยสภาพของสินค้าหรือบริการไม่สามารถแสดงราคาตั้งหลักเกณฑ์ได้กำหนดไว้ การแสดงราคาสามารถทำได้โดยการจัดทำบัญชีแสดงรายการสินค้าหรือบริการ การจัดทำบัญชีดังกล่าวต้องจัดให้มีในที่เปิดเผย ผู้บริโภคสามารถขอดูได้ตลอด

เช่น กรณีรายการอาหารในร้านอาหารหรือบัญชีแสดงรายการซ่อมรถยนต์ ซึ่งมีรายละเอียดมากมายทั้งหมดสามารถแสดงเป็นบัญชีได้

ราคาสินค้าที่พิมพ์ไว้บนสินค้าแล้ว จากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หากผู้ประกอบการจะจำหน่ายปลีกตามราคาที่พิมพ์ไว้ก็ไม่ต้องแสดงราคาอื่น ๆ อีก เพราะถือว่าราคาที่พิมพ์ไว้เป็นการแสดงราคาจำหน่ายปลีกแล้ว แต่หากประสงค์จะขายแตกต่างจากที่พิมพ์ราคาไว้ก็สามารถทำได้โดยลดราคาเดิมที่พิมพ์ไว้แล้วแสดงราคาจำหน่ายปลีกลงบนสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ได้

มีประเด็นปัญหาเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานคือ กรณีที่มีการแสดงราคาจำหน่ายปลีกไว้ แต่ขายจริงต่ำกว่าราคาที่แสดงไว้จะถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายหรือไม่ ซึ่งเมื่อเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับการขายสูงหรือต่ำกว่าราคาที่แสดงไว้มีความผิดเพราะกฎหมายแก้ไขคำว่า แสดงราคาไว้ให้ถือเป็นราคาขาดตัว ซึ่งหมายถึงราคาที่แสดงไว้เป็นราคาขาดตัวไม่สามารถขายในราคาสูงกว่าหรือต่ำกว่าได้ จะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายทุกกรณีแต่ตามกฎหมายใหม่ กฎหมายเขียนไว้ชัดเจนว่า ในกรณีที่แสดงราคาไว้แล้ว ต่อมาขายต่ำกว่าราคาที่แสดงไว้ไม่ถือเป็นความผิด แต่หากขายสูงกว่าราคาที่แสดงไว้ เช่น น้ำดื่มแสดงราคาไว้ว่าขายขวดละสิบบาท แต่ขายจริงคิดสิบบาท ห้าบาท ดังนี้ ถือว่าฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการกลางฯ และมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ฐานความผิด คือ ไม่แสดงราคาจำหน่ายปลีกน้ำดื่มบรรจุขวดโดยไม่มีการแสดงราคา มีโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มีปัญหาว່งการแสดงราคาสินค้าขึ้นเดียวกัน แต่มีสองราคา จะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนประกาศฉบับนี้หรือไม่ ซึ่งกรณีนี้ได้มีการตรวจสอบกับในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้ขายน้ำดื่มบรรจุขวด ขนาด 150 ซีซี จะต้องแสดงราคาว่า ขายคนไทยขวดละสิบบาท ขายคนต่างประเทศราคาขวดละยี่สิบบาท

ซึ่งในกรณีนี้วินิจฉัยแล้ว เห็นว่ามีการแสดงราคาจำหน่ายปลีกสินค้าตามหลักเกณฑ์มาตรการที่กำหนดไว้แล้ว แต่การเลือกปฏิบัติที่ขายคนไทยราคาต่ำกว่าราคาที่ขายคนต่างประเทศนั้นเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคที่เป็นคนต่างชาติ แต่ผู้ประกอบการจะไม่มี ความผิดฐานฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการกลางฉบับนี้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวหากนำไปเปรียบเทียบกับกรณีการเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานทั้งในประเทศไทยกับต่างประเทศก็จะมี การตั้งราคาค่าธรรมเนียมผ่านประตูเข้าไปชมโดยคนท้องถิ่นในประเทศนั้น ๆ จะมีค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการถูกกว่าคนจากต่างแดน

กรณีที่ตรวจสอบพบอีกตัวอย่างหนึ่ง คือ ห้างสรรพสินค้าจะห่อสินค้าไว้เป็นห่อ ๆ เช่น แอปเปิลจะใส่ถุงไว้หกลูก แล้วมีป้ายแสดงราคาว่า ราคาหนึ่งร้อยบาท แต่เมื่อมีผู้มาซื้อแล้ว มีน้ำหนักสองกิโลกรัมและคิดค่าซื้อแอปเปิลเป็นเงินหนึ่งร้อยยี่สิบบาท คือ กิโลกรัมละห้าสิบบาท ดังนี้ ถือว่าการแสดงราคาของห้างสรรพสินค้าไม่ถูกต้อง เป็นการฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการกลาง เพราะการแสดงราคาไม่มีหน่วยแสดงไว้ชัดเจน เช่น ต้องระบุว่า กิโลกรัมละห้าสิบบาทหรือถ้าขายเป็น

ณจะต้องระบุหน่วยว่าถูกละหนึ่งร้อยบาท ดังนี้ ถ้าซื้อเป็นณก็ไม่ต้องไปชั่งอีกเพราะราคาได้แสดงไว้ชัดเจนแล้ว

อีกตัวอย่างหนึ่งที่ได้เคยตรวจสอบพบ คือ มีการแสดงราคาอาหารจาน เล็ก กลาง ใหญ่ มีราคากำกับไว้ แต่เวลาขายร้านจะขายแต่จานใหญ่ที่มีราคาสูงสุด ซึ่งกรณีดังกล่าวต้องถือว่า มีการแสดงราคาไว้แล้ว แต่ถ้าหากคนซื้อสั่งจานเล็กแล้วผู้ขายนำจานใหญ่มาให้และคิดราคาจานใหญ่ โดยไม่บอกกล่าวให้ลูกค้าทราบ จะมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา 341 เป็นความผิดฐานฉ้อโกงได้ เพราะเป็นการหลอกลวงให้ลูกค้าหลงเชื่อในขนาดและราคาของสินค้า

มีประเด็นว่าสินค้าหนึ่งชนิด มีการปิดป้ายแสดงราคาสองราคา จะทำได้หรือไม่

การปิดป้ายแสดงราคาให้แสดงราคาเดียวจะแสดงสองราคาไม่ได้ แต่ถ้ามีการแสดงราคาสองราคา ให้ถือเอาราคาสูงสุดเป็นราคาที่แสดง

- กรณีการแสดงราคาสองราคา เช่น แซมพูหนึ่งขวด ขนาดเจ็ดร้อยห้าสิบ ซีซี แสดงราคาไว้ว่าขายให้คนไทยราคาขวดละสองบาท ขายชาวต่างประเทศราคาขวดละสี่สิบบาท ดังนี้ ไม่ผิดกฎหมาย เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้มีการแสดงราคาเพื่อให้ผู้ซื้อทราบว่า ราคาของสินค้าที่ตนเองจะซื้อนั้น มีราคาเท่าใด จะได้พิจารณาว่าจะซื้อหรือไม่

ตัวอย่าง บัตรเติมเงินโทรศัพท์ราคาที่ระบุจำนวนเงินบนบัตรไม่ใช่ราคาที่แสดงไว้ ตามความหมายของประกาศ เพราะราคาที่ระบุบนบัตรเป็นมูลค่าของบัตรที่จะใช้โทรศัพท์ได้ในวงเงินที่ระบุไว้ ฉะนั้นการจำหน่ายบัตรโทรศัพท์แบบเติมเงินจึงต้องมีใบแฉวงราคาจำหน่ายอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งร้านค้าบางแห่งจะแสดงราคาขายปลีกไว้สูงกว่าราคาบัตร กรณีดังกล่าวไม่ถือเป็นความผิดในเรื่อง การแสดงราคา

- ส่วนกรณีดังกล่าวจะมีความผิดตามมาตรา 29 หรือไม่ ต้องตรวจสอบหลักฐานและข้อเท็จจริงก่อน ดังนี้

ข้อสังเกต

สินค้าควบคุมที่ให้แสดงราคาบางรายการ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (ก๊าซหุงต้ม) จะเพิ่มเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติมากกว่าสินค้าควบคุมชนิดอื่นที่ให้แสดงราคา

- น้ำมันเชื้อเพลิง (เป็นสินค้าควบคุม แต่การกำหนดมาตรการจะแยกกัน) หมายถึง ก๊าซปิโตรเลียม น้ำมันเบนซิน น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา น้ำมันหล่อลื่น และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมชนิดอื่น ที่ใช้หรืออาจจะใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือสิ่งหล่อลื่น วัตถุประสงค์ในการกลั่น การผลิต หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าว เป็นไปตามพระราชบัญญัติการค้า น้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 มาตรา 4 แต่กฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการจะนำมาแยกบังคับโดยกำหนดมาตรการแต่ละชนิดไป เช่น น้ำมันเบนซิน ก๊าซหุงต้ม จะแยกกัน

- ซึ่งในขณะนี้จะให้แสดงราคาบางชนิด เช่น น้ำมันเบนซิน ก๊าซหุงต้ม น้ำมันหล่อลื่น แต่ไม่รวมถึงน้ำมันเครื่องบิน น้ำมันเตาหรือวัตถุดิบอื่น ๆ

คณะกรรมการกลางฯ ได้ใช้มาตรการตามมาตรา 28 ในการคุ้มครองเกษตรกรโดยได้ออกประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การแสดงราคาซื้อขายสินค้าเกษตร เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2548 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 122 ตอนพิเศษ 35ง ลงวันที่ 26 เมษายน 2548 ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจที่ซื้อสินค้าเกษตรเพื่อผลิตหรือจำหน่าย ต้องปิดป้ายแสดงชื่อและราคาซื้อขายสินค้าเกษตรตามบัญชีแนบท้าย ซึ่งได้กำหนดสินค้าเกษตร รวมสามสิบชนิด เช่น มะพร้าว กระเทียม กุ้ง ข้าวโพด ข้าวเปลือก ถั่วเขียว ถั่วลิสง ปอ ฝ้าย ลำไย ลิ้นจี่ ส้ม สับปะรด หอมแดง ข้าว มันสำปะหลัง ฯลฯ

และในกรณีที่ราคารับซื้อสินค้าเกษตรมีความสัมพันธ์กับประเภท ชนิด คุณภาพ ขึ้น ความชื้น สิ่งเจือปน ให้แสดงราคารับซื้อคู่กับข้อความหรือรายการนั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ สินค้าเกษตรทุกชนิดจะต้องมีความสัมพันธ์กับประเภท ชนิด คุณภาพ ขึ้น ความชื้น สิ่งเจือปนทุกประเภท ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้ต้องแสดงรายละเอียดไว้ให้ชัดเจน เช่น กรณีการรับซื้อข้าวเปลือกจะมีการกำหนดราคาสูงสุดที่ความชื้นของข้าวเปลือก 15% ถ้าความชื้นสูงกว่า 15% จะถูกหักลดเปอร์เซ็นต์ละหนึ่งร้อยบาท ดังนี้ จะต้องแสดงรายการหักลดความชื้นต่อเปอร์เซ็นต์ ไว้ด้วยว่าเป็นราคาเท่าใด หรือกรณีสินค้าเกษตรจะหักสิ่งเจือปน เช่น ข้าว มันสำปะหลังจะหักสิ่งเจือปน คือ ทราญในอัตรา 2% ของน้ำหนัก หรือข้าวเปลือกที่จะหัก 2% ของน้ำหนักที่ซื้อได้ก็ต้องแสดงราคาของรายการต่าง ๆ ไว้ด้วยเช่นกัน ไข่ไก่ ไข่เป็ด จะกำหนดขนาดของไข่จากความใหญ่เล็กของไข่แต่ละฟอง โดยกำหนดให้ไข่มีเบอร์ตั้งแต่ 1-4 ถ้าไข่ใหญ่จะใช้เบอร์ 1 และเล็กลงไปตามลำดับจนถึงเบอร์ 4 มีขนาดเล็กที่สุด ดังนั้น การแสดงราคาของไข่เป็ดและไข่ไก่จึงต้องแสดงเบอร์ซึ่งเป็นขนาดของไข่และราคารับซื้อไว้ด้วย

ผลปาล์มน้ำมันจะมีการกำหนดชนิด คือ ปาล์มทะเลสาบ ซึ่งจะมีก้านติดอยู่กับเม็ดปาล์มกับอีกประเภทหนึ่ง คือ ชนิดที่เป็นเม็ดปาล์มล่างที่ไม่มีก้านติดอยู่หรือมีการรับเฉพาะเม็ดปาล์ม ซึ่งจะมีราคาแพงกว่าชนิดปาล์มทะเลสาบ ดังนี้ ก็ต้องแสดงรายละเอียดให้ชัดเจน

หอมแดงและกระเทียม จะกำหนดการรับซื้อโดยดูจากการรวมมัดจุกกับตัดจุก ซึ่งจะมีราคาต่างกัน ชนิดมัดจุก คือ การรวมต้นหอมแดงหรือกระเทียมผูกอยู่กับหัวหอมแดงหรือกระเทียม ทำให้มีน้ำหนักมากขึ้น ดังนั้น จึงต้องระบุว่าจะรับซื้อหอมแดงหรือกระเทียมแบบมัดจุก บางรายจะตัดจุกคือ ต้นหอมแดงหรือกระเทียมออกเหลือแต่หัวจะมีราคาสูงกว่า

ไก่เนื้อจะมีการแยกชนิดของไก่ออกเป็น ขา หน้าอก ปีกหรือส่วนอื่น เป็นต้น ราคาของแต่ละชนิดจะแตกต่างกัน

กุ้งจะใช้ขนาดความเล็กใหญ่ของตัวกุ้งต่อกิโลกรัมเป็นตัวระบุขนาด ถ้าตัวใหญ่จะมีราคาแพงกว่าขนาดเล็ก เป็นต้น

สถานที่แสดงราคาซื้อขายนั้น ให้แสดง ณ สถานที่ที่รับซื้อหรือบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่รับซื้อนั้น ซึ่งสถานที่แสดงราคานี้จะต้องมีความละเอียดในการตรวจสอบเหมือนกับที่กำหนดรายละเอียดของสินค้าที่ต้องแสดงควบคู่กับราคา เช่น

ลานของผลปาล์มจะต้องแสดงไว้ ณ จุดชั่งน้ำหนักของลานรับซื้อ

ตลาดรับซื้อผลไม้ทุกชนิดส่วนใหญ่จะเป็นลานกว้างบริเวณถนนหรือเป็นตลาดกลางที่อยู่ใกล้ถนนซึ่งจะต้องมีราคาซื้อขายไว้ ณ สถานที่ชั่งน้ำหนัก ในกรณีลานกว้าง ๆ บริเวณริมถนนจะมีผู้รับซื้อผลไม้มารอโอบกรับซื้อนั้นจะต้องแสดงไว้ ณ บริเวณที่ผู้รับซื้ออยู่เพื่อให้เห็นราคาซื้อขายได้ชัดเจน

ตัวเลขราคาซื้อขายสินค้าเกษตรต้องมีขนาดไม่ต่ำกว่าสิบเซนติเมตรและตัวเลขต้องเป็นตัวเลขอารบิก ภาษาที่ใช้แสดงรายละเอียดต้องเป็นภาษาไทยที่เห็นได้ง่ายชัดเจน ส่วนจะมีภาษาอื่น เช่น ภาษาพื้นเมือง ภาษาอังกฤษ อยู่ด้วยก็สามารถแสดงไว้ควบคู่กับภาษาไทยได้

มาตรา 29

กำหนดว่า “ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการใด ๆ โดยจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกินสมควรหรือสูงเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าหรือบริการใด

คณะกรรมการอาจกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใดก็ได้ หลักเกณฑ์ และวิธีการดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำอธิบาย

1. บทบัญญัติมาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะในทางอาญา โดยผู้ฝ่าฝืนมาตรา 29 จะมีความผิดตามมาตรา 41 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี ปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ฉะนั้น การตีความบทบัญญัติมาตรา 29 จึงต้องตีความโดยเคร่งครัด จะตีความในทางขยายความไม่ได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยไว้ตามบันทึกตอบข้อหารือ กรมการค้าภายใน เดือนมีนาคม 2541 ซึ่งเป็นการวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ซึ่งสามารถนำมาเทียบเคียงได้

2. “ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจ” คำว่า ผู้ประกอบธุรกิจ มีความหมายกว้าง ซึ่งตามมาตรา 4 ให้นิยามศัพท์คำว่า ธุรกิจไว้ ให้หมายความว่า กิจการในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การบริการ หรือกิจการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ฉะนั้น คำว่า ผู้ประกอบธุรกิจใด ๆ จึงหมายความว่าถึง

- ผู้ประกอบธุรกิจในทางเกษตรกรรม
- ผู้ประกอบธุรกิจในทางอุตสาหกรรม
- ผู้ประกอบธุรกิจในทางพาณิชย์กรรม
- ผู้ประกอบธุรกิจในทางการบริการ
- ผู้ประกอบธุรกิจอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ดังนั้นคำว่า ผู้ประกอบธุรกิจตามมาตรา 29 จึงครอบคลุมไปยังธุรกิจทุกชนิดทุกประเภทอยู่ในบังคับใช้ของมาตรา 29 ได้ทั้งหมด

การบังคับใช้มาตรการใด ๆ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการนั้น กำหนดให้คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ด้วยความเห็นชอบของกรม. มีอำนาจประกาศให้สินค้าหรือบริการเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 ได้ และเมื่อ กกร. ประกาศในสินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมตามมาตรา 24 แล้ว กกร. จึงจะใช้อำนาจตามมาตรา 25, 26, 28 กำหนดมาตรการ เงื่อนไข หลักเกณฑ์ ฯลฯ เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อราคาจำหน่าย หรือการกำหนดเงื่อนไข และวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรมต่อไป แต่เมื่อพิจารณาความในมาตรา 29 แล้วจะเห็นว่าไม่ได้มีข้อความกำหนดให้สินค้าและบริการตามมาตรา 29 เป็นสินค้าและบริการควบคุมก่อน ฉะนั้น สินค้าและบริการที่จะเข้าอยู่ในบังคับของมาตรา 29 จึงเป็นสินค้าและบริการทุกประเภททั้งที่ควบคุม และไม่ควบคุม

กรณีการบังคับใช้กับสินค้าควบคุมและไม่ควบคุมของมาตรา 29 นี้ หากพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรา 30 และมาตรา 31 แล้ว จะเห็นว่าบทบัญญัติใน 2 มาตรา ดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ได้ กกร. จะต้องกำหนดเป็นสินค้าและบริการควบคุมก่อน หากเป็นสินค้าและบริการทั่วไป ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 30 และ 31 ซึ่งมีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยไว้ตามบันทึกตอบข้อหารือกรมการค้าภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2526 เพียง

3. คำว่า “ดำเนินการใด ๆ” นั้นเป็นคำที่ขยายความ หมายความว่าผู้ประกอบธุรกิจจะต้องกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น ทำให้มีผลกระทบไปที่ราคา พิจารณาจากผลกระทบคำว่าราคานั้น แสดงว่า ผู้ประกอบการจะต้องมีการดำเนินการ “ขายสินค้าหรือบริการ” ก่อน เพราะหากไม่ขายสินค้าหรือบริการก็ไม่มีส่วนที่จะไปกระทบต่อราคาให้ต่ำ สูง หรือปั่นป่วนเกิดขึ้น แต่การดำเนินการใด ๆ ตามมาตรา 29 จะจำกัดความหมายไว้อย่างแคบคือหมายความเฉพาะการขายสินค้าหรือบริการหรืออย่างกว้าง ซึ่งจะหมายความรวมไปถึงการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อราคาด้วยนั้น มีความเห็นว่า ดำเนินการใด ๆ จะต้องตีความหมายให้กว้างกว่าการขายสินค้าหรือบริการ ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา เดือนมีนาคม 2541 ให้คำวินิจฉัย ความหมายของคำว่า “การดำเนินการใด ๆ” ในพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใกล้เคียงและมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้เช่นเดียวกันกับมาตรา 29

แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2522 โดยอธิบายคำว่า “ดำเนินการใด ๆ” ในมาตรา 29 นี้ เป็นคำที่ต้องใช้ในความหมายกว้าง ไม่จำกัดเฉพาะกรณีขายเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดผลต่อราคาสินค้า ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 29 ด้วย (เอกสารอ้างอิง หน้า 3)

4. องค์ประกอบความผิดในเรื่องเจตนาตามมาตรา 29 กฎหมายใช้คำว่า “จงใจ” ซึ่งหมายความว่า เจตนาจะกระทำให้เกิดผลในทางกฎหมาย ประกอบด้วย เจตนาธรรมดาและเจตนาพิเศษ คือ

4.1 เจตนาธรรมดา ก็คือ จงใจกระทำ กล่าวคือ ผู้กระทำโดยรู้สึกนึกในการกระทำ และขณะเดียวกันผู้กระทำก็ประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำที่ได้มุ่งกระทำลงไปแล้วนั้น

4.2 เจตนาพิเศษ ประกอบด้วย เจตนาพิเศษ 3 ประการ แยกเป็นประการใดประการหนึ่ง ดังนี้

4.2.1 เพื่อจะทำให้ราคาต่ำเกินสมควร

4.2.2 เพื่อจะทำให้ราคาสูงเกินสมควร

4.2.3 เพื่อจะทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคา

การกระทำโดยเจตนาพิเศษทั้ง 3 ประการ ที่กล่าวมาจะต้องกระทำโดยมุ่งผลสุดท้ายให้เกิดผลกระทบไปที่ ราคาสินค้าหรือบริการ ถ้าเป็นการกระทำที่เกิดผลสุดท้ายไม่ได้กระทบกับราคาสินค้าหรือบริการจะไม่เข้าอยู่ในข่ายบังคับของมาตรา 29

5. คำว่า “สินค้า” ในมาตรา 29 มีความหมายถึงสินค้าทุกชนิดไม่ได้จำกัดเฉพาะสินค้าควบคุมที่จะต้องมีการประกาศโดยคณะกรรมการ กกร. ก่อน ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากมาตรการในกฎหมายฉบับดังกล่าว จะผ่านการควบคุมโดยคณะกรรมการ กกร. เสียก่อน โดยการประกาศให้เป็นสินค้าควบคุมและกำหนดมาตรการให้ปฏิบัติ แต่อำนาจบังคับตามมาตรา 29 เป็นมาตรการที่ใช้บังคับสินค้าทุกชนิด และไม่ต้องมีมาตรการใด ๆ จาก กกร. อีก

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในกรณีการวินิจฉัย คำว่า สินค้ามีขอบเขตอย่างไร จึงขอยกคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาเดือนกุมภาพันธ์ 2526 มาประกอบการพิจารณา ดังนี้

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา กุมภาพันธ์ 2526 ได้ตอบปัญหาข้อกฎหมาย คำว่า “สินค้า” ในมาตรา 29 หมายถึง สินค้าควบคุมหรือสินค้าทั่วไป เรื่องนี้กรรมการค้าภายในได้หารือปัญหาข้อกฎหมายว่า การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา

17 (1) (2) (3) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ.2522 จะใช้ปฏิบัติได้เฉพาะสินค้าควบคุมตามมาตรา 23 หรือสินค้าทั่วไปด้วย

ในเรื่องนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 17 (2) นั้น ไว้ใช้กับกรณี เพื่อเข้าตรวจค้นสินค้าที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้มีการฝ่าฝืนมาตรา 29 และได้วินิจฉัยว่ามาตรา 29 กำหนดว่า ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจใดๆ โดยจงใจที่จะกีดราคาสินค้าให้ตกต่ำเกินสมควรหรือทำให้สูงเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าเมื่อมาตรา 29 กล่าวถึง “สินค้า” โดยไม่ระบุว่าเป็นสินค้าควบคุมตั้งมาตรา 30 ซึ่งเป็นมาตราที่อยู่ใกล้กัน การใช้ถ้อยคำต่างกันย่อมเป็นเครื่องแสดงเจตนาได้ว่ามีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน และการใช้คำว่าสินค้ากับสินค้าควบคุมในบทบัญญัติใกล้เคียงกันนั้นมิได้มีอยู่ในมาตรา 29 และมาตรา 30 เท่านั้น ยังมีในอีกหลายแห่ง เช่น มาตรา 15 มาตรา 34, 35, 36 เป็นต้น ซึ่งให้เห็นว่าสินค้าที่ผู้ประกอบธุรกิจควบคุมเป็นผู้ผลิต หรือจำหน่ายนั้น อาจจะเป็น สินค้าที่ใช้สินค้าควบคุมก็ได้ ดังนั้น สินค้าตามมาตรา 29 จึงไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นสินค้าควบคุมตามมาตรา 23 เท่านั้น

จากคำวินิจฉัยให้ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปได้ว่า มาตรา 29 จะใช้บังคับได้กับสินค้าควบคุมและสินค้าอื่น ๆ ทุกชนิด ซึ่งตามมาตรา 30 และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 จะใช้คำว่า สินค้าควบคุมและบริการควบคุมตามลำดับ การใช้บังคับตามมาตรา 29 จึงใช้กับสินค้าทุกชนิดส่วนมาตรา 30 และมาตรา 31 จึงต้องใช้บังคับเฉพาะกับสินค้าควบคุมเท่านั้น

ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวยังเป็นการตอบปัญหาการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 (2) ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่ทำการ สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า ของผู้ประกอบธุรกิจหรือของบุคคลใดหรือสถานที่อื่นที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการทุกประเภท ทั้งที่ควบคุมและไม่ควบคุมเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

6. คำว่า โดยจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกินสมควร สูงเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด นั้นจะมีหลักเกณฑ์ หรือวิธีใดที่จะพิจารณาว่าราคาเท่าใดจึงจะถือว่าต่ำหรือสูงหรือปั่นป่วน มีความเห็นว่า การกระทำที่มีผลให้ราคาสินค้าต่ำเกินสมควรหรือสูงเกินสมควรหรือเกิดปั่นป่วน ซึ่งราคาสินค้านั้น จะต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป โดยผู้มีอำนาจหน้าที่หรือผู้มีอำนาจวินิจฉัย

6.1 มีคำถามว่าใครคือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหรือวินิจฉัยว่าการกระทำของผู้ประกอบการเป็นการกระทำที่มีผลให้ราคาสินค้าหรือบริการสูง ต่ำเกินสมควรหรือปั่นป่วน ซึ่งเมื่อดูจากบทบัญญัติมาตรา 29 สามารถแยกได้เป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง เป็นอำนาจของคณะกรรมการ กกร. ที่จะเป็นผู้กำหนดว่า สูง ต่ำ เกินสมควรหรือปั่นป่วนคืออย่างไร ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 29 วรรคสอง กำหนดให้คณะกรรมการ (กกร.) เป็นผู้มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควรหรือสูงเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด ฉะนั้น หาก กกร. กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการดังกล่าวออกมาพนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถวินิจฉัยตามหลักเกณฑ์และวิธีการนั้นได้

สำหรับการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการตามมาตรา 29 วรรคสอง ซึ่งจะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาว่าผู้ประกอบการทำให้ราคาสูง ต่ำเกินสมควร เพื่อใช้เป็นหลักในการพิสูจน์นั้น กรมการค้าภายในได้มีการนำเสนอหลักเกณฑ์ เพื่อให้คณะกรรมการ กกร. พิจารณาออกประกาศกำหนดไว้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาว่าราคาเท่าใดจึงจะถือว่าต่ำเกินสมควร สูงเกินสมควร หรือปั่นป่วนซึ่งราคา ซึ่งในเบื้องต้นเห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาราคาต่ำเกินสมควรและสูงเกินสมควรก่อน สำหรับกรณีปั่นป่วนซึ่งราคา มีรายละเอียดที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและเป็นกรณีที่ในทางปฏิบัติค่อนข้างจะพิสูจน์ยากจึงควรกำหนดในภายหลัง ทั้งนี้ให้พิจารณา ดังนี้

(1) กรณีราคาต่ำเกินสมควร ให้พิจารณาจาก

- ราคาขายต่ำกว่าต้นทุนผลิต หรือต้นทุนนำเข้า ทั้งนี้ต้นทุนผลิต หมายถึง ต้นทุนวัตถุดิบและค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมด และต้นทุนนำเข้า หมายถึง ราคาสินค้าที่ซื้อและค่าใช้จ่ายในการนำเข้าทั้งหมด
- ราคาขายต่ำกว่าต้นทุนซื้อ ซึ่งใช้กรณีค้าส่ง และค้าปลีก หมายถึง ราคาสินค้าที่ซื้อมาหักด้วยส่วนลดและเงินชดเชยทั้งหมด

(2) กรณีราคาสูงเกินสมควร ให้พิจารณาจาก

- ราคาขายซึ่งมีอัตรากำไรสูงกว่าอัตรากำไรปกติที่ควรได้ตามประเพณีทางการค้า
- ราคาขายสูงกว่าราคาที่ทางราชการกำหนด
- ราคาขายสูงผิดปกติเมื่อเทียบกับราคาของสินค้าประเภท ชนิด และตราเดียวกันที่ขายในร้านค้าที่มีลักษณะเดียวกันซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง
- ราคาขายสูงขึ้นผิดปกติไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่สูงขึ้น

ขั้นตอนที่สอง การบังคับใช้และเผยแพร่หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว

(1) คณะกรรมการออกประกาศ

(2) นำประกาศคณะกรรมการดังกล่าว ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

และเนื่องจากเรื่องนี้ยังอยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ยังไม่มีข้อยุติว่าจะให้ใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวกับการดำเนินงานตามมาตรา 29 หรือไม่ ในขณะนี้จึงใช้แนวทางพิจารณาประกอบการดำเนินการไปก่อนจนกว่าคณะกรรมการกลางฯ จะประกาศใช้เป็นหลักเกณฑ์ต่อไป

ทั้งนี้ อำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา 29 วรรคสอง ใช้คำว่า “อาจ” ฉะนั้นถือว่าคณะกรรมการกลางฯ จะกำหนดหรือไม่กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ถือว่าเป็นการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร สูงเกินสมควรหรือปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าและบริการใดแล้ว จะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อนจึงจะมีผลใช้บังคับได้

มีข้อพิจารณาว่า หลักเกณฑ์และวิธีการที่ กกร. กำหนดเพื่อใช้เป็นฐานในการพิจารณาดังกล่าวมาแล้วนั้น เพียงพอที่จะใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินว่า ราคาสินค้าหรือบริการใดต่ำเกินสมควร สูงเกินสมควร ปั่นป่วนซึ่งราคาหรือไม่ มีความเห็นว่า การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการของ กกร. เป็นการสันนิษฐานเบื้องต้นเท่านั้น การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 29 จะต้องมีการตรวจสอบ สืบสวน สอบสวน ข้อเท็จจริง ประกอบอื่นๆ **ดังกล่าวในข้อต่อไปมาประกอบการดำเนินคดี** เพื่อเป็นการพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาลเชื่อว่าการกระทำความผิดอย่างปราศจากข้อเคลือบแคลงสงสัยเสียก่อน

กรณีที่สอง เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการที่ได้รับมอบหมายให้ทำการสืบสวนความผิดเกี่ยวกับมาตรา 29 ได้มีการรวบรวมพยานหลักฐานตลอดจนพฤติกรรมของผู้ประกอบการแล้ววินิจฉัยโดยอาศัยหลักฐานที่สืบสวนสอบสวนประกอบพฤติกรรมของผู้ประกอบการว่าเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 29 โดยจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกินสมควร หรือสูงเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าหรือบริการใด

6.2 การวินิจฉัยว่า ผู้ประกอบการทำให้ราคาต่ำเกินสมควร สูงเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าและบริการ จะใช้หลักฐานหรือข้อเท็จจริงจากการสืบสวน สอบสวนใด ไปพิสูจน์ในชั้นสอบสวนและชั้นศาล ขอแยกหัวข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

6.2.1 ใช้ราคาต้นทุนของสินค้ามาเปรียบเทียบกับราคาจำหน่าย

(1) ในกรณีจงใจทำให้ราคาต่ำเกินสมควร จะต้องพิจารณาจากการขายสินค้าและบริการ ต่ำกว่าต้นทุนของสินค้าเป็นหลักประกอบ เพราะการผลิตสินค้าและบริการออกจำหน่ายในท้องตลาดเป็นการกระทำเพื่อเอากำไร หากมีการขายต่ำกว่าราคาต้นทุนจึงต้องนำมาพิจารณาประกอบว่ามีเหตุผลใด

(2) ราคาต้นทุนของสินค้าที่จะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาก็จะมีการคิดราคา ต้นทุนไม่เหมือนกันในแต่ละชั้น เช่น ในขั้นตอนการผลิต ผู้ประกอบการก็จะมีต้นทุนการผลิต+ค่าบริหาร+กำไร แต่จะไม่รวมค่าขนส่ง และเมื่อไปยังผู้ยังประกอบการค้าปลีกก็จะมีต้นทุนจากผู้ผลิต+ต้นทุนจากผู้ค้าส่ง+กำไร ในช่วงค้าปลีก ฉะนั้นการคำนวณต้นทุนในแต่ละระดับจึงจะต้องพิจารณาองค์ประกอบแต่ละระดับแยกออกจากกัน

(3) กรณีการทำให้ต่ำเกินสมควรนั้น หากใช้ต้นทุนเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแล้ว ในบางขณะการขายสินค้าและบริการต่ำกว่าทุนก็อาจจะไม่เกินสมควร เช่น สินค้าที่เก็บสต็อกไว้ใกล้เสียหาย นำออกขายในราคาต่ำหรือสินค้าเสียหายมีตำหนิ หรือการขายในช่วงโปรโมชั่น การแนะนำสินค้าใหม่ การลดราคาประจำปี เป็นต้น ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เป็นเหตุผลประกอบที่จะต้องนำไปใช้พิจารณา คำว่า ต่ำเกินสมควรด้วย

6.2.2 ใช้ราคาจำหน่ายปลีกในตลาดมาเปรียบเทียบ

(1) การใช้ราคาสินค้าที่จำหน่ายปลีกในบริเวณใกล้เคียงกันมาเป็นราคาเปรียบเทียบและประกอบการพิจารณา ราคาสินค้าในท้องตลาดที่จะนำมาใช้เปรียบเทียบนั้นจะต้องเป็นสินค้าชนิด และขนาดเดียวกัน จำหน่ายในร้านค้าบริเวณเดียวกันเช่น ถนนสาย เดียวกัน หมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอเดียวกัน เป็นร้านค้าปลีกหรือส่ง ที่คล้ายคลึงกัน กรณีนี้ได้มีคำวินิจฉัยคณะกรรมการกฤษฎีกาเดือนมีนาคม 2541 วานแนวทางพิจารณาไว้ว่า **“การพิจารณาราคาสินค้าที่ต่ำ หรือสูงเกินสมควรหรือปั่นป่วนราคาสินค้านั้น ไม่อาจพิจารณาเพียงเฉพาะตัวของผู้ประกอบการที่กระทำเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาเปรียบเทียบถึงราคา สินค้าในตลาดนั้น ส่วนกรณีที่ว่าเกณฑ์ของราคาเท่าใดถือว่าเกินสมควร เป็นกรณีที่ต้องพิจารณาจากราคาตลาดเป็นกรณี ๆ ไป”** การใช้ราคาต้นทุนและราคาจำหน่ายปลีกมาเปรียบเทียบมีตัวอย่างจากคำพิพากษาศาลอาญา จังหวัดภูเก็ต คดีหมายเลขดำที่ 1461/2539 คดีหมายเลขแดงที่ 3943/2542 วินิจฉัยว่า จำเลย ซึ่งเป็นผู้จำหน่ายยาแผนปัจจุบัน มีสถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณตำบลป่าตอง จังหวัดภูเก็ต จำหน่ายยาไปโซวอล ซึ่งมีราคาขายปลีกจากโรงงานผู้ผลิตพิมพ์ไว้ข้างขวดราคาสามสิบลบาท ขายไปในราคาขวดละเก้าสิบบาท และยาแอมเมิลทซ์ ซึ่งมีราคาขายปลีกพิมพ์ไว้ข้างขวดหนึ่งร้อยหกสิบแปดบาท การที่จำเลยขายยาทั้งสองชนิด ในราคาสูงกว่าราคาที่ปรากฏบนฉลากไปมากย่อมเป็นการปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม และเป็นการจงใจที่จะทำให้ราคาขายทั้งสองชนิดสูงเกินสมควร แม้จำเลยจะนำสืบว่า เหตุที่ต้องขายยาในราคาแพง เพราะร้านของจำเลยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่าย และค่าบริการสูงกว่าร้านค้าทั่วไป และราคาที่ปิดไว้สูงสามารถต่อรองให้ลดราคาได้ก็ตาม ไม่ใช่เหตุที่จะอ้างตามกฎหมายได้ เพราะปกติราคาขายที่ทางบริษัทผู้ผลิตยา หรือตัวแทนจำหน่ายยา กำหนดราคามาให้ นั้น จะบอกกำไรให้แก่ร้านค้าปลีกอยู่แล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามฟ้อง พิพากษาให้ลงโทษจำคุกหนึ่งปี ปรับสามหมื่นบาท โทษจำให้รอไว้ที่กำหนดสองปี

จะเห็นว่าในคดีพิพาทฯ ให้จำเลยกระทำผิดฐานฝ่าฝืนมาตรา 29 โดยพิจารณาจาก การกระทำที่เกิดขึ้น ดังนี้

- มีการจำหน่ายยาทั้งสองชนิดในราคาที่สูงมาก (ชนิดแรก ราคาตลาด สามสิบสอง ถึงสามสิบห้าบาท ขายเก้าสิบห้าบาท และชนิดที่สอง ราคาตลาดหนึ่งร้อยหกสิบแปดบาท ขายสองร้อย ห้าสิบบาท

- มีการเปรียบเทียบราคาตลาดของยาทั้งสองชนิดจากร้านค้าในบริเวณใกล้เคียง ตำบลป่าตอง และในบริเวณอำเภอเมือง ภูเก็ต รวมสามราย และนำผู้ขายทั้งสามราย มาเป็นพยาน เบิกความยืนยันในชั้นศาล

- มีหลักเกณฑ์ในเรื่องราคาที่เหมาะสมมาเปรียบเทียบราคาที่สูงเกินสมควร โดยใช้ ราคาขายที่ผู้ผลิตกำหนดให้ขายปลีกและมีการพิมพ์ลงบนกล่องเป็นเกณฑ์ ฉะนั้นการที่บริษัทผู้ผลิตยามี การกำหนดราคาขายปลีกและมีการพิมพ์ราคาไว้ที่ข้างกล่องจึงสามารถใช้ เป็นเกณฑ์ในการ เปรียบเทียบราคาสูงเกินสมควรได้อย่างหนักแน่นอีกทางหนึ่ง

กรณีคำพิพากษาจากตัวอย่างดังกล่าว มีข้อสังเกตว่ามีการขายสูงกว่าราคา ที่พิมพ์ไว้มาก ทำให้การพิจารณาของศาลชัดเจน แต่ถ้าหากเป็นกรณีขายสูงกว่าเล็กน้อย เช่น หนึ่งถึงสามบาท เป็นต้น อาจจะไม่เข้าข่ายเกินสมควรก็ได้ ซึ่งก็จะต้องกลับมาใช้หลักเกณฑ์การ พิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

(2) การใช้ราคาขายปลีกในท้องตลาดมาเปรียบเทียบนั้น สามารถใช้ราคา ที่ผู้ประกอบการธุรกิจติดป้ายแสดงราคาไว้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาได้อีกวิธีหนึ่ง ทั้งนี้ สินค้า/บริการที่ผู้ประกอบการธุรกิจปิดป้ายแสดงราคาไว้แล้ว ถือได้ว่าเป็นการกำหนดราคาสินค้าและ บริการที่เหมาะสมแล้ว ผู้ประกอบการธุรกิจจึงได้แสดงราคาไว้อย่างเปิดเผย หากมีการขาย สินค้าและ บริการนั้นๆ เกินกว่าราคาที่แสดงไว้ ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีการขาย สินค้า/บริการสูงเกิน สมควร

6.2.3 ใช้พยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ซึ่งในกรณีนี้เปรียบเทียบกับการใช้แพทย์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชพิสูจน์ความผิดทางด้านคดีอาญา ซึ่งในกรณีดังกล่าวกรมการค้าภายในยังไม่มี ผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่ขึ้นทะเบียนไว้กับศาล ในขณะนี้จึงยังไม่สามารถใช้วิธีการพิสูจน์ในลักษณะนี้ได้ ในขณะนี้ เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำมาหรือการดำเนินการได้ในอนาคตต่อไป

6.3 การพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำให้ราคาต่ำ สูงเกินสมควรหรือ ปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าจะต้องมีผลกระทบต่อบุคคลผู้บริโภคเป็นรายบุคคล หรือกระทบต่อตลาดทั้ง ระบบในกรณีนี้ มีการวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยแล้วว่า การกระทำให้ราคาต่ำหรือสูง เกินสมควรไม่ต้องพิจารณาขยายความไปถึงผลกระทบต่อตลาดทั้งระบบ หากการกระทำเป็นการ กระทบต่อผู้บริโภคเฉพาะราย หากต่ำหรือสูงเกินสมควรก็ถือว่าเป็นความผิดแล้ว แต่การทำให้ปั่นป่วน

ซึ่งราคาสินค้ามีความเห็นว่าควรจะเป็นกรณีที่จะต้องมีเหตุที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวขึ้นลงราคาอย่างรุนแรงและผิดปกติและผลกระทบของการขึ้นลงอย่างรุนแรงผิดปกตินั้น จะต้องทำให้เกิดผลกระทบกับราคาสินค้าในตลาดทั้งระบบ ประกอบด้วย ซึ่งจะผิดกับการทำให้ราคาต่ำ/สูงเกินสมควรจะเป็นการกระทำของตัวบุคคล ผลเกิดกับผู้บริโภครายเดียว ที่ทำให้เกิดราคาต่ำ/สูงเกินสมควร ผลจะตกแก่ผู้ประกอบการที่กระทำการนั้น ๆ ส่วนการทำให้ปั่นป่วนจะไม่ส่งผลกระทบกับผู้ประกอบธุรกิจรายเดียว แต่จะเป็นผลกระทบต่อราคาสินค้าและปริมาณของตลาดทั้งระบบ การกระทำต่อบุคคลเฉพาะหรือกระทบต่อตลาดนั้น มีความเห็น ดังนี้

6.3.1 กรณีกระทบต่อตลาดนั้น ผู้ประกอบธุรกิจที่ทำให้ราคาต่ำเกินสมควรจะมีวัตถุประสงค์มุ่งจำกัดคู่แข่งที่เป็นผู้ประกอบการค้าด้วยตนเองออกไปจากตลาดจึงได้ขายสินค้าหรือบริการในราคาต่ำเกินสมควร ซึ่งมีความเห็นว่าไม่น่าจะมีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ แต่จะเข้าข่ายบังคับของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าแทน ทั้งนี้หากเป็นการขายสินค้าหรือบริการต่ำเกินสมควรในลักษณะอื่น ๆ เช่น การลดราคาล้างสต็อกสินค้า เนื่องจากสินค้าใกล้เสียหรือค้างสต็อก การลดราคาให้ต่ำเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า การลดราคาสินค้าเพื่อนำเงินสดเข้าบัญชีหมุนเวียน ฯลฯ เหล่านี้จะไม่เข้ากรณี ทำให้ราคาต่ำเกินสมควร ทั้งนี้โดยจะพิจารณาจากการกระทำของผู้ประกอบการที่ลดราคาสินค้าหรือบริการ โดยมีกำหนดระยะเวลากำกับไว้ประกอบวัตถุประสงค์ที่จะลดราคาสินค้าให้ต่ำลง ซึ่งเมื่อพิจารณาทั้งสองประการ ประกอบแล้ว ก็ต้องวินิจฉัยว่าเป็นการลดราคาสินค้าให้ต่ำโดยมีเหตุผลสมควร

มีปัญหาในเรื่องวิธีการขายสินค้าหรือบริการบางประเภทจะพิจารณาว่าเข้าอยู่ในข่ายบังคับของมาตรา 29 หรือไม่ เช่น

ตัวอย่างที่หนึ่ง การตั้งราคาสินค้าไว้สูงมากแล้ว ลดราคาต่ำลงตลอดปี ซึ่งเป็นวิธีการโฆษณาสินค้าที่นิยมทำกัน

ตัวอย่างที่สอง การขายตรงที่นำเสนอต่อผู้บริโภคโดยตรงถึงแม้จะต่ำหรือสูงเกินสมควร แต่ก็เป็นวิธีการค้าที่ปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษ

ตัวอย่างที่สาม กรณีการขายสินค้ามีขึ้นเดียวที่มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวสินค้าเป็นเอกเทศ แต่ละชิ้น เช่น เพชร พลอย ฯลฯ หรือสินค้าที่ทำด้วยมือ เช่น ภาพวาด รูปภาพไม้แกะสลัก หรืองานฝีมือเฉพาะชิ้น เป็นต้น

จากตัวอย่างทั้งสามตัวอย่างที่ยกมาจะสามารถนำบทบัญญัติมาตรา 29 มาใช้บังคับได้หรือไม่นั้น มีความเห็นว่า กรณีตัวอย่างที่สาม นั้น ไม่สามารถนำบทบัญญัติมาตรา 29 มาใช้บังคับได้ถึงแม้สินค้านั้น ๆ จะมีการผลิตมาจากวัตถุดิบชนิดเดียวกัน การผลิตออกมาเหมือนกัน ถึงแม้ราคาจะแตกต่างกันมาก ก็ถือเป็นสินค้าที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวของสินค้าไม่มีราคาตลาดตามารใช้เปรียบเทียบเป็นเกณฑ์ว่าต่ำหรือสูงเกินสมควร แต่ในกรณีตัวอย่างที่หนึ่งและสอง นั้น ถือเป็นวิธีการค้าหรือ

ประเพณีทางการค้าเฉพาะแบบหากสามารถพิสูจน์ราคาตลาดเปรียบเทียบให้ชัดเจนได้ว่าต่ำหรือสูงเกินสมควร ก็สามารถใช้บทบัญญัติมาตรา 29 มาใช้บังคับได้

6.3.2 **กรณีกระทบต่อผู้บริโภค** การขายสินค้าหรือบริการที่สูงเกินสมควรจะเกิดผลกระทบต่อผู้บริโภค โดยตรงและเห็นได้ชัดเจน เพราะผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือบริการจะต้องจ่ายค่าสินค้าหรือบริการเพิ่มขึ้น โดยไม่จำเป็น แต่กรณีราคาต่ำเกินสมควรที่จะกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรงนั้นเป็นการยากที่จะเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากการซื้อสินค้าในราคาต่ำจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยตรงมากกว่า และหากนำบทในมาตรา 29 มาใช้บังคับจะทำให้ ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาสูงขึ้น ส่วนการใช้มาตรา 29 กับกรณีความผิดจำหน่ายสินค้าหรือบริการต่ำเกินสมควรจึงต้องดูแลผลกระทบที่จะต้องเกิดขึ้นจากการกระทำให้ราคาสินค้าหรือบริการ ต่ำเกินสมควรประกอบด้วย เนื่องจากกรณีดังกล่าวยังไม่เคยมีตัวอย่างจากคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยใดๆ เป็นตัวอย่างจึงยังทำให้มองไม่เห็นภาพของการกระทำดังกล่าวอย่างชัดเจนนัก

7. **สรุปแนวทางปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 29 ควรดำเนินการดังนี้**

การดำเนินงานตามมาตรา 29 ทั้งกรณีความผิดซึ่งหน้าและไม่ใช้ความผิดซึ่งหน้า พนักงานเจ้าหน้าที่ควรสืบสวน สอบสวน ความผิดเพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงก่อน เมื่อมีการรวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วนแล้ว จึงส่งเรื่องดำเนินคดีในชั้นสอบสวนต่อไป โดยมีรายละเอียดการปฏิบัติงาน ดังนี้

7.1 กรณีพบความผิดซึ่งหน้าและเห็นควรตรวจสอบข้อมูลก่อนการดำเนินคดี ความรวบรวมพยาน หลักฐานการจำหน่ายสินค้าและบริการ ที่น่าจะเป็นความผิดฐานจงใจทำให้ราคาต่ำ/สูงเกินสมควร หรือทำให้ปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้าไว้ก่อน เช่น บันทึกสอบปากคำ ธนบัตรที่ใช้ซื้อ ซึ่งมีการทำตำหนิไว้ สินค้าของกลางที่ล่อซื้อ ภาพถ่ายประกอบการดำเนินกิจการภายในของผู้ประกอบการ ฯลฯ

7.2 ภายหลักรวบรวมพยานไว้แล้ว ให้ทำการตรวจสอบราคาสินค้า ชนิด ประเภท ขนาด และวิธีการจำหน่ายแบบเดียวกัน ของร้านค้าอื่น ๆ ในบริเวณเดียวกัน และบริเวณอื่น ๆ ประกอบ ทั้งนี้ หากตรวจสอบได้มากเท่าใดก็จะมีพยานหลักฐานมัดแน่นขึ้นเท่านั้น เพราะสามารถนำมาใช้เป็นราคาตลาดเปรียบเทียบได้ หนักแน่นยิ่งขึ้น

7.3 ตรวจสอบหลักเกณฑ์ ราคาที่กำหนดไว้โดยบริษัทผู้ผลิต/ส่วนราชการ/ราคากลาง จากหน่วยงานใด ๆ ก็ตามที่ประกาศใช้และเห็นว่ามิฉะนั้นนักเป็นพยานให้ศาลเชื่อ นำมาประกอบเพื่อกำหนดเกณฑ์ว่า เกินสมควรอย่างไร

7.4 เมื่อรวบรวมหลักฐานได้ครบถ้วนและจากการวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่ เห็นว่ามีการฝ่าฝืนมาตรา 29 แล้ว จึงส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป ตามหลักฐานที่รวบรวมได้ต่อไป

มาตรา 30

ห้ามมิให้บุคคลใดกักตุนสินค้าควบคุม โดยมีสินค้าควบคุมไว้ในครอบครองเกิน ปริมาณที่กำหนดไว้ในประกาศของคณะกรรมการตามมาตรา ๒๕(๑๒) หรือเก็บสินค้าควบคุมไว้ ณ สถานที่อื่นนอกจากสถานที่เก็บตามที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๕(๕) หรือไม่นำสินค้าควบคุมที่มีไว้เพื่อจำหน่ายออกจำหน่าย หรือเสนอขายตามปกติ หรือปฏิเสธการจำหน่าย หรือประวิงการจำหน่ายหรือการส่งมอบสินค้าควบคุม โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

คำอธิบาย

เป็นมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะใช้ในการกำกับดูแลราคาและปริมาณ สินค้า เพื่อให้ความเป็นธรรมกับประชาชนผู้บริโภคในการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจมุ่งหวังผล กำไรเป็นหลัก ดังนั้น เมื่อมีสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการขาดแคลนสินค้าหรือผู้ผลิตมีเหตุผลต้องปรับ ราคาสินค้า ผู้ประกอบการที่ซื้อสินค้ามาในราคาต้นทุนเดิมจะต้องกักตุนสินค้าไว้เพื่อนำออกขายใน ราคาใหม่ ซึ่งจะสามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น ประชาชนจะเกิดความเดือดร้อนจากการกักตุนสินค้า เพื่อรอราคาใหม่ของผู้ประกอบการ กฎหมายจึงกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุนขึ้น เพื่อใช้ บังคับมิให้ผู้ประกอบการกระทำการใด ๆ อันจะนำไปสู่ความเดือดร้อนของประชาชนผู้บริโภค

ลักษณะการอย่างไรเป็นการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุน ซึ่งตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. มีสินค้าควบคุมไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในประกาศของ คณะกรรมการตามมาตรา 25 (12) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการใช้มาตรา 30 นั้น ต่างกับการใช้ มาตรา 29 เพราะมาตรการตามมาตรา 30 ต้องใช้กับสินค้าควบคุมเท่านั้น ส่วนมาตรา 29 ใช้กับ สินค้าทั่วไป ไม่จำเป็นต้องเป็นสินค้าควบคุม ดังนั้น การจะใช้มาตรการตามมาตรา 30 จึงต้อง ประกาศให้เป็นสินค้าควบคุมก่อนแล้วจึงใช้มาตรการตามมาตรา 30 นอกจากนั้นการใช้มาตรา 30 ในบางมาตรการต้องใช้ร่วมกับมาตรา 25(5) และ (12) ซึ่งต้องกำหนดให้ผู้ครอบครองสินค้าควบคุม ครอบครองได้ในปริมาณเท่าใดก่อน หากมีผู้ฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการสินค้าควบคุมครอบครอง เกินปริมาณที่กำหนดจึงจะเป็นความผิดตามมาตรา 30 นี้ เช่น คณะกรรมการออกประกาศควบคุม มิให้ผู้ใดครอบครองปูนซีเมนต์เกินหนึ่งร้อยตัน เพื่อป้องกันการกักตุนและไม่ให้เกิดการขาดแคลน หากผู้ใดครอบครองไว้เกินหนึ่งร้อยตัน จะมีความผิดฐานกักตุนสินค้า จะเห็นว่าการครอบครองตามที่

กฎหมายนั้น หมายถึง การมีไว้ในครอบครองจะโดยมีกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือไม่มีกรรมสิทธิ์ในสินค้า แต่ครอบครองไว้แทนคนอื่น เช่นกรณีผู้ครอบครองเป็นผู้ประกอบการโกดังเก็บสินค้ามีบุคคลผู้เป็นเจ้าของปูนซีเมนต์นำปูนซีเมนต์สามร้อยตัน มาฝากเก็บไว้ ดังนี้ ผู้ครอบครองเบื้องต้นคือ เจ้าของโกดังเก็บสินค้า แต่เป็นการครอบครองในฐานะผู้รับฝากสินค้าจากเจ้าของที่มีกรรมสิทธิ์และมีหลักฐานการรับฝากและสามารถแสดงหลักฐานได้ว่าสินค้าควบคุมคือ ปูนซีเมนต์นั้นไม่ใช่สินค้าของตนเองแต่เป็นของผู้มีกรรมสิทธิ์นำมาฝากเก็บไว้ ดังนี้ ผู้ครอบครองคือ ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในปูนซีเมนต์สามร้อยตัน เป็นผู้ฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการและถือว่าเป็นผู้ครอบครองปูนซีเมนต์แต่นำไปฝากเก็บไว้ ณ คลังสินค้าของผู้รับฝาก ผู้รับฝากสินค้าจึงไม่ใช่ผู้ครอบครองตามความหมายในกฎหมายนี้ การดำเนินคดีจึงต้องดำเนินคดีกับผู้ทรงกรรมสิทธิ์ในปูนซีเมนต์นั้นในฐานะผู้ครอบครอง แต่ในกรณีที่ยกขึ้นมาหากไม่สามารถสืบทราบได้ว่าใครเป็นผู้ทรงกรรมสิทธิ์ในปูนซีเมนต์สามร้อยตันนั้นและผู้รับฝากก็ไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่า ใครเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในปูนซีเมนต์ ต้องถือว่าผู้รับฝากเป็นผู้ครอบครองปูนซีเมนต์และต้องมีความผิดฐานฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการดังกล่าวเก็บสินค้าควบคุมไว้ ณ สถานที่อื่นนอกจากสถานที่เก็บตามที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 25(5) กรณีที่คณะกรรมการจะอาศัยอำนาจตามมาตรา 25(5) กำหนดให้ผู้มีสินค้าควบคุมแจ้งสถานที่เก็บสินค้าควบคุมทุกแห่งที่ตนเองมีอยู่ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งในสวนกลางจะกำหนดให้แจ้ง ณ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการกลางหรือ ณ กรมการค้าภายใน ส่วนต่างจังหวัดจะให้แจ้ง ณ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ทั้งนี้ เพื่อคณะกรรมการจะได้ทราบว่าสินค้าควบคุมมีเก็บอยู่ ณ ที่ใด มีปริมาณมากน้อยเท่าใด จะเกิดภาวะขาดแคลนหรือไม่ ดังนั้น ผู้ที่มีสถานที่เก็บสินค้าควบคุมจึงต้องแจ้งสถานที่เก็บทุกแห่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ถ้าหากนำสินค้าควบคุมไปเก็บไว้ในสถานที่อื่นซึ่งไม่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะเป็นความผิดฐานกักตุนสินค้า ซึ่งในอดีตที่เคยมีการใช้กฎหมายให้แจ้งปริมาณสถานที่เก็บนั้นจะใช้กับน้ำตาลทราย แก๊สหุงต้ม น้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นสินค้าควบคุมที่จำเป็นต่อการครองชีพ แต่ในปัจจุบันเนื่องจากปริมาณสินค้าที่ผลิตในประเทศมีเพียงพอ จึงไม่ได้มีการใช้มาตรการดังกล่าว ไม่นำสินค้าควบคุมที่มีไว้เพื่อจำหน่ายออกจำหน่ายหลังเสนอขายตามปกติหรือปฏิเสธการจำหน่ายหรือประวิงการจำหน่ายหรือส่งมอบสินค้าควบคุมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร การป้องกันการกักตุนจัดเป็นมาตรการป้องกันผู้ประกอบการหยุดจำหน่ายเพื่อรอให้สินค้าปรับราคาก่อนแล้วจึงนำออกจำหน่ายนี้เป็นมาตรการป้องกันการกักตุนที่ใช้กันมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิง เช่น น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล เป็นต้น เพราะสินค้าควบคุมประเภทที่มีการปรับราคาขึ้นลงรวดเร็วและหากสถานีบริการน้ำมันสามารถกักตุนสินค้าไว้ เพื่อรอราคาสูงขึ้นจะทำกำไรให้สถานีบริการเป็นจำนวนมาก

จะเห็นว่ากฎหมายใช้คำว่า ไม่นำสินค้าควบคุมที่มีไว้เพื่อจำหน่ายออกจำหน่ายตามปกติ ต้องพิจารณาว่ามีไว้เพื่อจำหน่ายหากเป็นกรณี ผู้รับเหมาก่อสร้างมีปูนซีเมนต์ เหล็กเส้นไว้

เพื่อก่อสร้าง ดังนี้ ไม่ถือว่าผู้รับเหมาเข้าข่ายมีสินค้าควบคุม คือ ปูนซีเมนต์หรือเหล็กเส้นไว้เพื่อจำหน่าย แต่ผู้รับเหมาที่มีสินค้าควบคุมไว้เพื่อใช้ในการก่อสร้าง ดังนั้น การที่มีผู้รับซื้อสินค้าควบคุมจากผู้รับเหมาและผู้รับเหมาปฏิเสธการจำหน่ายจึงไม่มีความผิดฐานกักตุนสินค้า กรณีที่ผู้ขายสินค้าตามปกติแต่สินค้าควบคุมนั้นมีการจองไว้แล้ว ในกรณีนี้ ต้องพิจารณาหลักฐานการจองให้ดี เพราะถ้าเป็นการจองซื้อกันจริงต้องถือว่าสินค้านั้นผู้ประกอบการไม่สามารถขายให้กับบุคคลอื่นได้อีก นอกจากผู้สั่งจองไว้เท่านั้นและการปฏิเสธการจำหน่ายก็ถือว่ามีเหตุผลที่จะไม่จำหน่ายให้เพราะสินค้าควบคุมนั้นมีผู้ซื้อไปแล้ว จึงมีเหตุผลอันสมควรไม่จำเป็นต้องจำหน่ายสินค้าควบคุมนั้นอีก ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้จะเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการมีข้ออ้างได้ โดยการทำสัญญาจองไว้ล่วงหน้าหรือในกรณีที่สินค้าควบคุมยังไม่มาส่งที่ร้านก็ได้ทำสัญญาซื้อขายสินค้าควบคุมนั้นไปยังผู้อื่นก่อน ทำให้มีข้ออ้างอันมีเหตุผลอันสมควรที่จะไม่ต้องนำสินค้าควบคุมออกเสนอขายหรือปฏิเสธการจำหน่ายได้ ดังนั้นในกรณีดังกล่าวจึงต้องตรวจสอบลึกลงไปว่ามีการซื้อขายกันเป็นปกติหรือไม่ ผู้ซื้อที่จองไว้จะไปทำอะไร เป็นต้น

จะเป็นว่ากฎหมายใช้คำว่า สินค้าควบคุมที่มีไว้จำหน่าย คำว่า “มีไว้” นั้นคือ สินค้านั้นอยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการแล้วในบางกรณีประเพณีทางการค้า เช่น การสั่งปูนซีเมนต์ น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำตาลทราย จะมีลักษณะที่แตกต่างออกไป เช่น น้ำตาลทรายจะมีสำนักงานอ้อยและน้ำตาล ควบคุมปริมาณการจำหน่ายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ดังนั้น การสั่งซื้อจึงต้องไปออกตั๋วหรือเอกสารจากสำนักงานอ้อยและน้ำตาลก่อน ดังนี้ ขั้นตอนการออกตั๋วหรือเอกสารซื้อน้ำตาลทรายยังไม่ถือว่าผู้ประกอบการมีน้ำตาลทรายไว้ในครอบครองจนกว่าจะมีการนำตั๋วไปออกน้ำตาลทรายที่โรงงานผลิต ซึ่งจะระบุในเอกสารว่าจะไปรับที่โรงงานใด จังหวัดใด และจะต้องมีการขนส่งน้ำตาลทรายไปยังที่ประกอบการค้า ดังนี้ ในขั้นตอนต่าง ๆ จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงว่าสินค้าควบคุมนั้นมีไว้หรือยัง หรือกรณีการสั่งซื้อน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีการตัดยอดปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงและนำเอกสารไปขึ้นน้ำมันยังคลังเก็บที่กำหนดและมีการนำรถขนส่งน้ำมันไปขนน้ำมันก่อน เป็นต้น

การนำออกจำหน่ายหรือเสนอขายตามปกตินั้น จะเห็นว่ากฎหมายคำนึงถึงความเป็นปกติของการนำออกขายหรือเสนอขาย เช่น กรณีสถานีบริการน้ำมันในบางภาวะ รัฐบาลจะประกาศให้ขายเป็นเวลา คือ ตั้งแต่ 6.00-22.00 น. จากนั้นต้องหยุดจำหน่าย ดังนี้ การนำออกขายหรือเสนอขายจึงต้องเป็นไปตามเวลา แต่ในกรณีที่มิสถานีบริการต้องเปิดตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง แต่สถานีบริการกลับปิดก่อนเวลา โดยอ้างว่ามีธุระหรือติดงาน ไม่สบาย ดังนี้ ต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปว่ามีเจตนาไม่นำออกขายหรือเสนอขายหรือไม่

ตัวอย่างที่เคยตรวจสอบพบ เช่น กรณีที่สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขายตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง แต่มีการนำรถบรรทุกน้ำมันมาจอดรอไว้ที่สถานีบริการแล้ว แต่ยังไม่ให้นำน้ำมันลงจาก

รถบรรทุกใส่เข้าถังเก็บ โดยรถยนต์บรรทุกน้ำมันจะจอดรออยู่เพื่อให้มีการปรับราคาก่อนจึงนำออกใส่ถัง ดังนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินคดีในข้อหาปฏิเสธการจำหน่ายได้

หรือปฏิเสธการจำหน่ายคือ มีสินค้าควบคุมอยู่แต่ปฏิเสธว่าไม่มีสินค้าและไม่ยอมจำหน่าย ซึ่งในกรณีนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เคยดำเนินคดีการปฏิเสธการจำหน่ายน้ำตาลทราย โดยให้เจ้าหน้าที่เข้าไปทดลองและตรวจคดีที่โกดังเก็บน้ำตาลทราย พบว่ามีน้ำตาลทรายเก็บอยู่ในโกดังเป็นจำนวนมาก โดยเจ้าของร้านอ้างว่าได้ขายให้กับโรงงานผู้ผลิตน้ำตาลแล้ว แต่ไม่มีหลักฐานมาแสดง ดังนั้นได้มีการฟ้องคดีต่อศาลและศาลได้ส่งลงโทษฐานปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าควบคุม คือน้ำตาลทราย มาแล้ว

แต่ในกรณีร้านค้าที่จำหน่ายนั้นเป็นการจำหน่ายแบบขายส่ง หากพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปทดลองซื้อแบบซื้อปลีกแล้วร้านค้าไม่ยอมขายให้ กรณีดังนี้จะถือว่าร้านค้าปฏิเสธการจำหน่ายโดยไม่มีเหตุผลไม่ได้ เพราะร้านค้าประเภทขายส่งจะขายเป็นกระสอบหรือบางครั้งจะขายครั้งละสิบถึงยี่สิบกระสอบ เป็นต้น ดังนั้นหากจะทำการทดลองซื้อจะต้องซื้อแบบซื้อส่งทั้งจำนวน

การประวิงการจำหน่ายนั้นหมายถึง การขายโดยล่าช้าซึ่งตัวอย่างในกรณีนี้มีการตรวจพบกรณีการปรับราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจกำหนดการปรับราคาจะกำหนดไว้ที่เวลา 6.00 น. ให้ทุกสถานีบริการปรับราคาพร้อมกันทั่วประเทศ ผู้ใช้บริการจะมาในช่วง 05.00-05.30 น. ซึ่งสถานีบริการน้ำมันจะประวิงหรือถ่วงเวลาไว้ประมาณ หนึ่งชั่วโมงถึงครึ่งชั่วโมง เพื่อรอเวลาให้ถึง 6.00 น. จะได้ปรับราคาใหม่ ดังนี้ เป็นต้น ซึ่งบางแห่งจะใช้เวลาในการเติมน้ำมันและทอนเงินคันละครึ่งชั่วโมง เป็นต้น ดังนี้ถือว่าการประวิงการจำหน่ายหรือส่งมอบสินค้าที่สามารถดำเนินคดีได้

มาตรา 31

ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการควบคุมหยุดการให้บริการตามปกติหรือปฏิเสธการให้บริการหรือประวิงการให้บริการ โดยไม่มีเหตุอันสมควร

คำอธิบาย

กรณีการป้องกันการกักตุนในมาตรา 30 ใช้กับสินค้าควบคุมแต่ในกรณีบริการนั้นกฎหมายห้ามผู้ประกอบธุรกิจบริการหยุดการให้บริการตามปกติหรือปฏิเสธการให้บริการ เพราะโดยสภาพแล้ว ลักษณะของการให้บริการไม่อาจเกิดการกักตุนได้เหมือนสินค้า จึงได้แยกมาตรานี้ออกมาเป็นกรณีห้ามหยุดบริการควบคุม

ขอให้พิจารณาตามท้ายประโยคของมาตรา 30 และมาตรา 31 ให้ดี โดยมาตรา 30 ใช้คำว่า “ไม่มีเหตุผลอันสมควร” แต่มาตรา 31 ใช้คำว่า “โดยไม่มีเหตุอันสมควร” นั้นมีความแตกต่างกันในการใช้ถ้อยคำแต่มุ่งไปสู่ผลอันเดียวกัน คือ กระทำโดยไม่มีเหตุหรือไม่มีเหตุผล

อันสมควร คำว่า “ไม่มีเหตุ” หมายถึง สิ่งหรือเรื่องที่ทำให้เกิดผลนั้นขึ้นจึงหมายความว่าไปถึงการเริ่มต้นของสิ่งหรือเรื่องที่ทำให้เกิดผลตามมา สำหรับการให้บริการหรือหยุดบริการ ส่วนคำว่า “เหตุผล” นั้น หมายถึง เหตุและผลที่เกิดให้รวมอยู่ด้วยกัน

มาตรา 32

สินค้าที่ยึดไว้ตามมาตรา 18 (3) ถ้าไม่ปรากฏเจ้าของ หรือผู้ครอบครองหรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไม่ให้รับ และเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอรับคืนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ยึด วันที่ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไม่ให้รับ แล้วแต่กรณี ให้ถือว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่มีเจ้าของและให้ตกเป็นของแผ่นดิน

คำอธิบาย

ถ้าสินค้านั้นเป็นของเสียหาย หรือถ้าห่วงงาเข้าไปจะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย หรือจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเกินราคาของสินค้านั้น เลขานุการสำหรับกรุงเทพมหานครหรือประธาน กจร. สำหรับจังหวัดอื่น หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขานุการ หรือประธาน กจร. จะส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ขายทอดตลาดสินค้านั้น หรือขายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควรก่อนที่ของนั้นจะตกเป็นของแผ่นดินก็ได้ เงินค่าขายสินค้านั้นเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายและค่าภาระติดพันทั้งปวงออกแล้วให้ถือไว้แทนสินค้า

บทบัญญัติตามมาตรา 32 กำหนดวิธีการจัดการกับสินค้านั้นยึดไว้ตามมาตรา 18(3) ว่าจะดำเนินการกับสินค้านั้นอย่างไร

ก่อนกล่าวถึงวิธีการจัดการกับสินค้านั้นยึดไว้จะต้องพิจารณารายละเอียดของการยึดสินค้าในเบื้องต้นก่อนว่า การยึดสินค้าตามมาตรา 18(3) นั้น มีที่มาจากสาเหตุใดซึ่งจากมาตรา 18(3) จะเห็นว่ามีกรณีฝ่าฝืนมาตรา 30 หรือมาตรา 31 คือ มีผู้กระทำความผิดฐานกักตุนสินค้าตามมาตรา 30 นั้นเอง สินค้าที่กักตุนจะถูกยึดไว้ การยึดสินค้า คือ การนำสินค้านั้นมาเก็บไว้ในความดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะต้องมีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับเก็บรักษาสินค้าที่ถูกยึดไว้ในกรณีมีการฝ่าฝืนมาตรา 30 ฐานกักตุนสินค้าในกรณีสินค้านั้นยึดไว้เป็นของเล็กและจำนวนไม่มากนัก การเก็บรักษาจะสามารถทำได้ง่าย แต่หากสินค้านั้นยึดไว้เป็นสินค้าใหญ่ เช่น ปูนซีเมนต์ เหล็กเส้น ที่มีจำนวนมาก หลายร้อยหรือหลายพันตัน การเก็บรักษาจะมีปัญหากับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการยึดสินค้านั้นเป็นอย่างยิ่งและในกรณีที่สินค้านั้นยึดไว้เป็นสินค้าที่ขาดแคลน เนื่องจากผู้ประกอบการกักตุนไว้เพื่อขายเอากำไร ดังนั้น การยึดจะยิ่งทำให้สินค้าขาดแคลนหนักขึ้นไปอีกหรือในกรณีที่สินค้านั้นยึดไว้จะเสียหายง่าย เช่น ปูนซีเมนต์ หากยึดไว้เป็นเวลานานจะแข็งตัวไม่สามารถใช้ในการก่อสร้างได้

ก็จะต้องมีวิธีการจัดการกับสินค้าที่ยึดไว้นั้น โดยกฎหมายมาตรา 32 ได้บัญญัติวิธีการปฏิบัติกับสินค้าที่ยึดไว้นั้น ๆ แล้ว

การจัดการกับสินค้าที่ยึดไว้นั้น ประการแรก คือ สินค้านั้นไม่ปรากฏเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ในกรณีดังนี้ กฎหมายบัญญัติให้ตกเป็นของแผ่นดินทันทีและเมื่อเป็นสินค้าที่ตกเป็นของแผ่นดินแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร เพื่อให้สินค้านั้นออกไปสู่ท้องตลาด เพื่อบรรเทาความขาดแคลนสินค้า ซึ่งในกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องง่ายต่อการปฏิบัติแต่ในกรณีนี้จะมีปัญหาว่าจะมีข้อพิสูจน์อย่างไรว่าสินค้านั้นไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครอง เนื่องจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาจจะไม่รู้ถึงการยึดสินค้านั้นรับไว้ในความดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งในกรณีนี้ เห็นว่าในการเข้าตรวจสอบและยึดสินค้า พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องมีการประกาศหรือแจ้งข่าวสารให้ทราบ ณ สถานที่ยึดสินค้าไว้ ซึ่งถ้าเป็นโกดังร้างในป่าหรือบริเวณห่างไกล ผู้คนจะต้องปิดป้ายแสดงการยึดสินค้านั้นไว้ ณ สถานที่และในขณะเดียวกันจะต้องนำข้อความไปแจ้งลงประจำวันไว้กับพนักงานสอบสวน สน.สภอ.ท้องที่เกิดเหตุ รวมทั้งแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ได้รับรู้รับทราบและส่งข่าวต่อผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสินค้าที่ถูกยึดนั้นทราบต่อไปด้วย

กรณีพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไม่ให้รับของและเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่มารับของคืนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ยึดหรือวันที่ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่ศาลมีคำพิพากษา ในกรณีนี้เป็นเรื่องที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองสินค้าที่ยึดนั้นแต่เมื่อสิ้นสุดกระบวนการทางคดีแล้วไม่มารับของคืนภายในเวลาเก้าสิบวัน ดังนี้ให้ถือว่าทรัพย์สินที่ตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะต้องขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือขายด้วยวิธีอื่นที่เหมาะสมและส่งเงินที่หักค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด ค่าภาระติดพันทั้งปวงออกแล้ว เข้ารัฐต่อไป

สำหรับวิธีการจัดการกับสินค้าที่ถูกยึดไว้และมีปัญหาที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อตัวสินค้าหรือต่อรัฐนั้น บทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดวิธีการปฏิบัติไว้ดังนี้

กรณีสินค้าที่ยึดไว้เป็นของเสียหายหรือหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย เช่น กรณีการยึดปูนซีเมนต์ เนื้อสัตว์ชำแหละ เป็นต้น เพราะสินค้าเหล่านี้หากเก็บไว้จะเกิดความเสียหายต่อตัวสินค้า เพราะปูนซีเมนต์จะไม่สามารถใช้ในการก่อสร้างได้ คือจะแข็งตัวและในกรณีเนื้อสัตว์ชำแหละก็จะเน่าเสีย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการขายสินค้านั้น ๆ ไปก่อน ในกรณีที่หน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายนั้น

เห็นจากการหน่วงช้าไว้จะเป็นความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ยึดไว้นั้นเองหรืออาจเสียหายต่อสภาพการของตลาดสินค้านั้น ๆ เช่น ในกรณีมีการขาดแคลนปูนซีเมนต์ที่ใช้ในการก่อสร้างและมีผู้กักตุนปูนซีเมนต์และเหล็กเส้น จำนวนห้าพันตัน เมื่อยึดมาแล้ว หากเก็บสินค้าที่ยึดไว้ระหว่าง

รอกการดำเนินคดีในชั้นศาล ซึ่งอาจจะกินเวลาห้าถึงหกปี ดังนี้ การขาดแคลนปูนซีเมนต์และเหล็กเส้นในปัจจุบันจะเกิดความเสียหายต่อการก่อสร้างและผู้รับเหมาหรือประชาชนที่ต้องใช้ปูนซีเมนต์เหล็กเส้นก็จะเดือดร้อนก่อความเสียหายต่อบุคคลทั้งสองประเภท ดังนี้ จำเป็นจะต้องขายสินค้าที่ยึดมาให้กับผู้ที่ต้องใช้สินค้านั้นๆ ได้ทันที

หรือในกรณีที่เก็บสินค้าที่ยึดไว้นั้นจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเกินราคาของสินค้านั้น กรณีนี้จะเห็นว่า หากเป็นเหล็กเส้น หากจะยึดมาและจำเป็นต้องเก็บสินค้าโดยนำไปฝากเก็บไว้ ณ โกดังเก็บที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายก็สามารถขายเหล็กเส้นนั้นไปก่อนแล้วนำเงินมาคืนไว้แทนสินค้าได้

อำนาจในการขายสินค้าที่ยึดไว้ทั้งสามกรณี คือ สินค้าจะเสียหายหรือหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายหรือจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเกินราคาของสินค้านั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการกลางสำหรับในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในจังหวัดต่างๆ ทั้งนี้ เลขาธิการหรือประธาน กจร. อาจมอบหมายให้ผู้ใดผู้หนึ่งทำหน้าที่สั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ การขายทอดตลาดนั้นจะต้องดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้ กฎหมายเกี่ยวกับการประมูลของตลาดทรัพย์สิน เช่น ต้องมีการประกาศให้ผู้ซื้อทราบและเข้าเสนอราคา การตัดสินขายโดยวิธีการเคาะไม้ เป็นต้น ส่วนวิธีการขายโดยวิธีอื่นที่เหมาะสม เช่น ประมูลสินค้าที่ยึด กรณีที่เห็นว่าการขายทอดตลาดอาจใช้เวลาเกินไป เช่น เนื้อสัตว์ชำแหละ หากใช้วิธีประมูลสินค้าอาจเน่าเสียได้ก่อนก็อาจใช้วิธีประมูลแก่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้ทันที เป็นต้น

จะเห็นว่า การนำสินค้าที่ยึดออกขายนั้นจะต้องเป็นการดำเนินการก่อนที่สินค้านั้นจะตกเป็นของแผ่นดินเพราะหากตกเป็นของแผ่นดินแล้ว การขายสินค้าที่ยึดจะต้องขายโดยวิธีขายทอดตลาดโดยพนักงานขายทอดตลาดทรัพย์สินของแผ่นดินเท่านั้น ซึ่งก็คือ เจ้าพนักงานขายทอดตลาดของศาล เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้จึงไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการใดๆ กับสินค้าที่ยึดแล้วตกเป็นของแผ่นดิน

และในกรณีที่ขายสินค้าที่ยึดไว้ก่อนตกเป็นของแผ่นดินนั้นจะต้องมีการหักค่าใช้จ่าย เช่น ค่าขนส่ง ค่าเก็บรักษาสินค้าระหว่างขนส่ง ค่ายกสินค้า ค่าใช้จ่ายในการจ้างกรรมกรแบกหามหรือค่าภาระติดพัน เช่น ค่าฝากเก็บสินค้าในคลังเก็บสินค้าก่อนถูกยึด เป็นต้น เมื่อได้จ่ายค่าใช้จ่ายและค่าภาระติดพันแล้ว ให้นำเงินที่ได้จากการขายนั้นถือไว้แทนสินค้าจนกว่าคดีจะเสร็จสิ้น

มาตรา 33

ในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิด เมื่อพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับร้อยละยี่สิบห้าและเงินรางวัลแก่ผู้จับร้อยละสามสิบของจำนวนเงินสุทธิ

ค่าขายของกลางที่ศาลสั่งให้รับหรือในกรณีที่มีได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจขายได้ ให้จ่ายจากเงินค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาลตามอัตราดังกล่าว

ในกรณีที่ไม่มีผู้นำจับ ให้จ่ายเงินรางวัลแก่ผู้จับร้อยละสามสิบของจำนวนเงินสุทธิค่าขายของกลางที่ศาลสั่งให้รับหรือในกรณีที่มีได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจขายได้ ให้จ่ายจากเงินค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาลตามอัตราดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้นำจับหรือผู้จับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหลายคน ให้จ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัลแก่บุคคลในฝ่ายนั้นคนละเท่า ๆ กัน

ในกรณีที่จับของกลางได้แต่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลจากจำนวนสุทธิต่ำขายของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด แต่ไม่เกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๕

ในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดและได้มีการเปรียบเทียบตามมาตรา 43 ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลจากจำนวนเงินค่าปรับตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด แต่ไม่เกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๕

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นเรื่องของเงินสินบนและเงินรางวัลที่จะจ่ายให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ช่วยเหลือตามอัตราที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

“เงินสินบน” หมายความว่า เงินค่าตอบแทนที่ให้แก่อผู้ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิด

“เงินรางวัล” หมายความว่า เงินค่าตอบแทนที่ให้แกพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมผู้กระทำความผิด

1. หลักเกณฑ์ การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามกฎหมายนี้ มีดังนี้
 - กรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิด เมื่อพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งจ่ายจากเงินสุทธิต่ำขายของกลางหรือในกรณีไม่รับของกลางให้สั่งจ่ายจากเงินค่าปรับที่ได้ชำระต่อศาล
 - กรณีที่จับของกลางได้แต่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งจ่ายจากจำนวนเงินสุทธิต่ำขายของกลางตามระเบียบที่กำหนด
 - กรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดและได้มีการเปรียบเทียบให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งจ่ายจากจำนวนเงินค่าปรับตามระเบียบที่กำหนด
2. อัตราการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล
 - จ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับร้อยละยี่สิบห้า
 - จ่ายเงินรางวัลแก่ผู้จับร้อยละสามสิบ

- กรณีไม่มีผู้นำจับ จ่ายเงินรางวัลแก่ผู้จับร้อยละสามสิบ
- กรณีผู้นำจับหรือผู้จับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหลายคน จ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัลแก่บุคคลในฝ่ายนั้นคนละเท่า ๆ กัน

มาตรา 34

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 35

ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 (2) หรือ (3) หรือมาตรา 21 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 36

ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 19 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 37

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการตามมาตรา 25 (1) (2) (3) (6) (7) (8) (9) (10) (11) หรือ (12) หรือขัดขวางการดำเนินงานของ กกร. กจร. เสชาติการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 9 (8) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 38

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการตามมาตรา 25 (5) หรือไม่แจ้งตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับไม่เกินวันละสองพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน หรือจนกว่าจะแจ้ง

มาตรา 39

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 40

ผู้ใดไม่แสดงราคาหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดตาม มาตรา 28 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 41

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

คำอธิบาย

ข้อบัญญัติตามหมวด 5 นี้ เป็นเรื่องของบทกำหนดโทษตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มีโทษอาญา ดังนั้นในการดำเนินคดีจึงต้องใช้หลักทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาพิจารณาประกอบ เช่น เรื่องอายุความ เป็นต้น

- ในการพิจารณาเพื่อดำเนินคดีนั้นเราต้องคำนึงไว้ก่อนว่าคดีเช่นนี้เป็นคดีเศรษฐกิจ ผู้กระทำความผิดมักจะเป็นผู้มีอิทธิพลทางการเงินหรือทางการเมือง ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจะต้องใช้ความระมัดระวังและหาวิธีป้องกันตัวเองไว้ทุกวิถีทาง และถึงแม้ว่าผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพ เราจะต้องดำเนินคดีเสมือนผู้กระทำความผิดให้การปฏิเสธ มิฉะนั้นหากผู้กระทำความผิดกลับคำให้การในชั้นศาลจะทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้

- ในการกำหนดโทษทางอาญาของกฎหมายฉบับนี้ ในความผิดฐานต่าง ๆ สรุปตาม มาตรา 34 ถึง มาตรา 41 ได้ดังต่อไปนี้

มาตรา	ฐานความผิด/ข้อหา	ต้องระวางโทษ	อายุความ
34	ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ - ตามมาตรา 18(1) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือเรียกบุคคลให้มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหลักฐานใดมายังที่ทำการ แต่บุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตาม	จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (สามารถเปรียบเทียบได้)	5 ปี

มาตรา	ฐานความผิด/ข้อหา	ต้องระวางโทษ	อายุความ
	<p>- ตามมาตรา 25(8) โดยผู้ประกอบธุรกิจไม่ปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต การนำเข้า การซื้อ การจำหน่าย การเก็บรักษาสินค้าหรือบริการควบคุม รวมทั้งไม่ระงับหรือลดค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้เกินสมควร</p> <p>-ตามมาตรา 25(9) โดยไม่จัดให้มีการปันส่วนในการซื้อ การจำหน่ายสินค้าควบคุมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด</p> <p>- ตามมาตรา 25(10) โดยไม่จำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมตามปริมาณและราคาตลอดจนส่วนราชการหรือบุคคลใดตามที่กำหนด</p> <p>-ตามมาตรา 25(11) โดยจำหน่าย ให้ใช้เอง ยักย้ายหรือเปลี่ยนสภาพซึ่งสินค้าหรือบริการควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด</p> <p>- ตามมาตรา 25 (12) โดยไม่ปฏิบัติตามมาตรการเพื่อป้องกันการกักตุนสินค้าควบคุมหรือการครอบครองสินค้าควบคุมเกินปริมาณที่กำหนด</p>		
37	<p>ขัดขวางการดำเนินงานของ</p> <p>- กกร. กจร. เลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับดูแลและสั่งการเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การผลิตหรือการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมมีเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน</p>	<p>จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	10 ปี
38	<p>ไม่ปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการ</p> <p>- โดยไม่แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย แผนการผลิต แผนการนำเข้า แผนการส่งออก แผนการซื้อ แผนการจำหน่าย กระบวนการผลิต และวิธีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 25(5)</p>	<p>จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะแจ้ง(สามารถเปรียบเทียบได้)</p>	5 ปี

มาตรา	ฐานความผิด/ข้อหา	ต้องระวางโทษ	อายุความ
	<p>- โดยไม่แจ้งชื่อ ราคาซื้อ ราคาจำหน่าย มาตรฐาน คุณภาพ ขนาด ปริมาณ น้ำหนัก คงหน่วย ชื่อ และปริมาณวัตถุดิบเป็นส่วนประกอบ ของสินค้าหรือบริการควบคุมตามที่เป็นอยู่ในวันที่ กกร. กำหนดต่อเลขอาธิการตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง</p>		
39	<p>ฝ่าฝืนมาตรา 26 วรรคสอง</p> <p>- โดยจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุม ในลักษณะที่แตกต่างไปจากรายการตามที่ได้แจ้งไว้ หรือจำหน่ายในราคาสูงหรือต่ำกว่า ราคาตามที่ได้แจ้งไว้ โดยไม่รับอนุญาตจากเลขอาธิการ</p>	จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่ เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับ	10 ปี
40	<p>ไม่ปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการ ตามมาตรา 25</p> <p>- โดยไม่แสดงราคาสินค้าหรือบริการ</p> <p>- โดยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการ</p>	ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (สามารถเปรียบเทียบได้)	1 ปี
		ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (สามารถเปรียบเทียบได้)	1 ปี
41	<p>ฝ่าฝืน</p> <p>-มาตรา 29 โดยจงใจที่จะทำให้ราคาต่ำเกิน สมควรหรือสูงเกินสมควรหรือทำให้เกิดความ บั่นป่วน ซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการใด</p> <p>- มาตรา 30 กักตุนสินค้าควบคุมโดยมีสินค้า ควบคุมไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่คณะกรรมการ กำหนดตามมาตรา 25 (12)</p> <p>- มาตรา 30 กักตุนสินค้าควบคุมโดยเก็บสินค้า ควบคุมไว้ ณ สถานที่เก็บตามที่ได้แจ้งไว้ต่อพนักงาน เจ้าหน้าี่ตามมาตรา 25 (5)</p> <p>- มาตรา 30 กักตุนสินค้าควบคุมโดยไม่นำ สินค้าควบคุมที่มีไว้เพื่อจำหน่ายออกจำหน่าย หรือเสนอขายตามปกติหรือปฏิเสธการจำหน่าย หรือประวิงการจำหน่ายหรือการส่งมอบสินค้า ควบคุมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p>	จำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่น บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	10 ปี
		จำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	10 ปี

มาตรา	ฐานความผิด/ข้อหา	ต้องระวางโทษ	อายุความ
	- มาตรา 31 ผู้ประกอบธุรกิจบริการควบคุม หยุดการให้บริการตามปกติหรือปฏิเสธการให้บริการ หรือประวิงการให้บริการ โดยไม่มีเหตุอันสมควร		

มาตรา 42

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นนิติบุคคลให้
กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการหรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น
ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้
กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอม หรือตนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิด
นั้นแล้ว

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องได้รับโทษเป็นนิติบุคคล จึงต้องพิจารณา
ถึงความรับผิดชอบและการลงโทษทางอาญาดังต่อไปนี้

1. นิติบุคคล ได้แก่ บุคคลที่กฎหมายกำหนดขึ้น ไม่ใช่บุคคลที่มีชีวิตจิตใจ
แต่ประกอบด้วยบุคคลหลายคนร่วมกันทำกิจการใดอันหนึ่ง แล้วก่อตั้งขึ้นมาเป็นนิติบุคคลตามวิธีการ
ที่กฎหมายกำหนด ทำให้มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ภายในขอบเขตของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็โดยกฎหมายเท่านั้น ตัวอย่างของนิติบุคคล เช่น

- ทบวงการเมือง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม เทศบาล สุขาภิบาล ฯลฯ
- วัดวาอาราม เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มุ่งใช้เฉพาะวัดในพุทธศาสนา
- ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้ว บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิที่ได้รับอำนาจแล้ว

เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

2. การรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล ตามกฎหมายนิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่
ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดและภายในวัตถุประสงค์ของตนที่กำหนดไว้ ซึ่งพิจารณาแล้วนิติบุคคล
ไม่น่าจะกระทำการอันผิดกฎหมายได้ อย่างไรก็ตามในการจัดการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้น
อาจไปกระทำความเสียหายให้แก่บุคคลอื่น หรือไปฝ่าฝืนกฎหมายอื่นได้ เช่น โรงงานผลิตรถยนต์
ทำสารเคมีรั่วออกมาทำอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน กรณีเช่นนี้ โรงงานต้องรับผิดชอบ
ต่อบุคคลอื่นและผิดกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมได้ ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดให้นิติบุคคลต้อง
รับผิดชอบในกรณีที่ผู้จัดการทั้งหลายหรือผู้แทนอื่น ๆ ฝ่าฝืนกฎหมายได้

ความผิดที่นิติบุคคลกระทำลงย่อมแสดงความประสงค์ให้แก่ปรากฏจากผู้แทนทั้งหลายของนิติบุคคลนั้นเอง ความผิดดังกล่าวจึงอาจเป็นได้ทั้งทางแพ่งและทางอาญา ปัญหาจึงมีอยู่ว่านิติบุคคลจะมีความผิดทางอาญาได้เพียงใด กล่าวคือ

(1) ความรับผิดทางอาญานั้นโดยทั่วไปต้องเจตนา นิติบุคคลไม่มีชีวิตจิตใจ จะมีเจตนาได้อย่างไร

(2) จะลงโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลอย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีแนวทางศาลไทย ซึ่งเห็นว่านิติบุคคลอาจมีความรับผิดทางอาญาได้เพราะ

- เจตนาของนิติบุคคล แม่ว่านิติบุคคลจะไม่มีชีวิตจิตใจของตนเองแต่ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกได้โดยผู้แทนทั้งหลายของนิติบุคคลนั้น ดังนั้น ในการแสดงเจตนาของนิติบุคคลนี้ ศาลถือเอาความประสงค์ที่แสดงผ่านผู้แทนทั้งหลายให้นิติบุคคลต้องรับผิดในทางอาญาหรือรับผิดในความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา

- การลงโทษทางอาญา การจะลงโทษอาญาแก่นิติบุคคลนั้นจะกระทำได้เพียงใด เพราะโทษทางอาญามีห้าสถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและริบทรัพย์สิน จึงเห็นได้ว่าโทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง คงจะลงแก่นิติบุคคลไม่ได้ เหลือแต่โทษปรับและริบทรัพย์สินเท่านั้นที่จะลงโทษอาญาแก่นิติบุคคลได้ การลงโทษนั้นก็คือผู้ที่กระทำการจัดการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั่นเอง โดยแสดงเจตนาออกมาจากการกระทำ การดั่งนั้นศาลอาจลงโทษกรรมการผู้จัดการฐานร่วมในการทำความผิดด้วย โดยอาจสั่งจำคุกกรรมการผู้จัดการและปรับบริษัทจำกัด เพราะจะทำให้ผู้ที่ควบคุมการกระทำในวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลมีความระมัดระวังขึ้น

3. ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2542 จึงได้บัญญัติให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนจัดการหรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำ โดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมหรือตนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

มาตรา 43

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือเป็นความผิดที่มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ในการใช้อำนาจดังกล่าวคณะกรรมการอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการเลขาธิการ ประธาน กจร. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำแทนได้

การมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กจร. กำหนด

เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น ในกรณี โทษปรับสถานเดียว หรือเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบ ภายใน ระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา

คำอธิบาย

มาตรานี้ได้กำหนดให้บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 ที่สามารถเปรียบเทียบได้ มีดังต่อไปนี้

มีโทษปรับสถานเดียว คือ มาตรา 40 ไม่แสดงราคาหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา 28 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี คือ มาตรา 34 ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18(1) มาตรา 35 ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 18(2) หรือ (3) หรือมาตรา 21 มาตรา 36 ไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 19

มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับ คือ มาตรา 38 ไม่ปฏิบัติตามประกาศโดยไม่แจ้ง ปริมาณและสถานที่เก็บตามมาตรา 25(5) หรือไม่แจ้ง ชื่อ ราคา มาตรฐาน ส่วนประกอบของสินค้า หรือบริการควบคุมตามที่เป็นอย่างอยู่ในวันที่กำหนดต่อเลขาธิการตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละสองพัน บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน หรือจนกว่าจะแจ้ง

- สำหรับบรรดาความผิดดังกล่าวแล้วเบื้องต้น ให้คณะกรรมการทั้ง กกร. กจร. มีอำนาจเปรียบเทียบได้

- คณะกรรมการอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ เลขาธิการ ประธาน กจร. หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำแทนได้

- การมอบหมายให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กกร. กำหนด กจร. ไม่มี อำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว

คดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น พิจารณา ได้ดังนี้

- เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูง สำหรับความผิดนั้น ในกรณี โทษปรับสถานเดียว (มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542) ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการเลิกคดีอาญาโดยการยอมชำระค่าปรับ นั้น เป็นการเลิกคดีอาญาระหว่างรัฐกับผู้ถูกกล่าวหา การเลิกคดีอาญา กรณีนี้คล้ายกับการละเมิด

กฎหมายทำให้ความเสียหายเท่ากับจำนวนสูงสุดของโทษปรับที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น และเมื่อถูกกล่าวหาข่มขู่เพิ่มจำนวนแล้วก็เป็นอันหมดสิ้นกันโดยไม่ต้องมีการเปรียบเทียบ เมื่อพิจารณาแล้วกรณีผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงเป็นคนละกรณีกับการเลิกคดีอาญาโดยการเปรียบเทียบ

- การเลิกคดีอาญาโดยการเปรียบเทียบเป็นการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ และในการเปรียบเทียบกฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานกำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระและเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดจะต้องดำเนินคดีต่อไป

- สำหรับกฎหมายว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ทั้งกรณีที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือกรณีที่มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือกรณีที่มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับ ส่วนกรณีการเลิกคดีอาญาโดยการยอมชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงนั้น สามารถดำเนินการได้ในกรณีที่มีโทษปรับสถานเดียวตามมาตรา 40 เท่านั้น

มาตรา 44

ให้บรรดาฎกกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นบทเฉพาะกาลเพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายดำเนินไปโดยไม่ขาดตอน ทั้งนี้ระหว่างที่กฎหมายใช้บังคับ ยังไม่อาจตั้งคณะกรรมการได้ทันทีที่จะเกิดระยะเวลาที่ไม่มีคณะกรรมการหรือไม่อาจกำหนดระเบียบ ฎกกระทรวง ประกาศอยู่ระยะหนึ่ง ในระยะนั้นจึงจำเป็นต้องให้ฎกกระทรวง ระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ใช้บังคับ